ČESKOSLOVENSKÁ STRANA LIDOVÁ

VE SVÉ PRÁCI A ÚKOLECH

LIDOVÁ ČÍTANKA

SESTAVIL BOHUMIL STAŠEK

1937

NÁKLADEM ÚSTŘEDNÍHO SEKRETARIÁTU ČESKOSLOVENSKÉ STRANY LIDOVÉ V ČECHÁCH

Parlamentní knihovna
Sign. F1C230 přír. 1H881
Datum 20. 9. 11

ÚSTŘEDNÍ SLOVANSKÁ
ZEMĚDĚLSKÁ KNIHOVNA A ČÍTÁRNA
Č. A. Z. V PRAZE
Inv. Čís. 3505
1938

TISKEM ČESKOSLOVANSKÉ AKCIOVÉ TISKÁRNY V PRAZE

Úvodem

Ve dnech 25. a 26. září 1937 konal se sjezd československé strany lidové v Čechách. Jako každý sjezd, i sjezd náš byl přehlídkou vykonané práce v období od posledního sjezdu. Aby naše lidová veřejnost se přesvědčila, kolik mravenčí práce ve straně naší bylo vykonáno, rozhodli jsme se vydati sjezdovou práci tiskem. Jest přirozeno, že neobsahuje detailní vypsání činnosti, ale pouhé stručné pohledy do díla jednotlivých úseků široké fronty našeho křesťanského hnutí v Čechách. Naši stoupenci mohou čísti jako v čítance jednotlivé články a prožívati s námi radostné, ale někdy i starostiplné a odpovědné chvíle a doby, v nichž šlo nejen o osud lidové strany, ale často i o osud katolictví v Československé republice.

Průběh našeho letošního sjezdu byl tak radostný, důstojný a obsahuplný, že delegáti rozcházeli se z něho s úsudkem, že tak hodnotného sjezdu jsme dosud neměli. Proto ke zprávě sjezdové jsme přidali také vypsání celého průběhu sjezdového. Bude tak umožněno nejen delegátům, kteří sjezd prožívali, ale i těm, jimž nebyla dopřána účast na našem sjezdu, aby pročítali celé jeho jednání a tak aspoň z mrtvé litery oživovali si krásné chvíle sjezdové a upevňovali v srdci pevnou vůli pro stranu naši pracovati a své síly jejímu rozmachu obětovati.

Kniha naše je jakousi čítankou i proto, že obsahuje řadu článků, do nichž uložen je program našeho hnutí a směrnice, podle nichž půjdeme i do budoucnosti. Nechť z nich naši stoupenci čerpají poučení i podpory pro svou činnost a práci, ať na poli politickém, odborovém, tiskovém, kulturním či jakémkoli jiném.

Nemáme opravdu vroucnějšího přání, než aby kniha tato stala se čítankou lidovců, již by stoupenci a přátelé našeho hnutí pilně četli a z níž by nabyli přesvědčení a hrdého sebevědomí, že hnutí naše opravdu se zasloužilo o Československou republiku i katolictví v našem státě a že ten, kdo pracuje v této straně a pro tuto stranu, pracuje pro Boha, Církev a drahý náš Československý stát.

Boh. Stašek.

DÍL PRVNÍ

Jak jsme pracovali

I. POLITIKA ČESKOSLOVENSKÉ STRANY LIDOVÉ

Československá strana lidová a její práce v politickém, sociálním a kulturním vývoji Československé republiky

Řeč ministra veřejných prací Ing. Jana Dostálka na IX. řádném sjezdu naší strany

Slavný sjezde, dovolte mně, abych vás ve svém referátě provedl dnes kaleidoskopem různých důležitých událostí a dotkl se problémů, jež nám uplynulé údobí dalo v úděl řešiti. Především dlužno se zabývati poměry mezinárodními, neboť na nich a od nich odvislé jsou vnější i vnitřní poměry Československa.

Československo ve světové politice

Světová politika má dnes dvě zřídla možných dalších zápletek — prvým je Španělsko, druhým Daleký východ, kde Japonsko s Čínou válčí milionovými armádami, a to bez vypovězení války.

Ve Španělsku je dnes čtrnáctý měsíc občanské války. Snahy Anglie a Francie o účinné uplatnění zásady nevměšování byly odsouzeny k neúspěchu pro odpor Německa a hlavně Italie, která v poslední době ústy svých oficiálních představitelů se ke svému ozbrojenému zásahu ve Španělsku přiznala. Neúspěch politiky nevměšování přirozeně vojensky prospíval straně Francově.

Na Dalekém východě už delší dobu trvalo napětí mezi Čínou a Japonskem, při čemž promíšenost vojenských sil čínských a japonských v severní Číně vytvořila stav takový, že zabránit konfliktům nebylo vlastně ani možno. Japonská vláda jedná zřejmě pod nátlakem imperialistické armády, která se neohlíží na kritický stav státních financí, na nedostatek cizích platidel a stoupající drahotu. Plány armádního velení byly ovšem potud zkříženy, že incidentem šanghajským namísto jediné fronty severní vznikly fronty dvě, obě vyžadující početných armád. S našeho československého a evropského stanoviska je důležitější délka konfliktu, nežli jeho čistě vojenský výsledek; to znamená, že pro světovou politiku je důležito, do jaké míry bude zeslabena japonská útočnost v poměru k Rusku a Americe. Již dnes

tyto události mají potud odraz na poměr sil v Evropě, že v Německu vidí neradi, jak Japonsko, jejich hlavní karta v poměru k Rusku, se zeslabuje v Číně a naopak Rusko, přes těžkou krisi vnitřní, pociťuje zahraničně jisté ulehčení.

Útoky domněle neznámých ponorek na lodi ve Středozemním moři, hlavně však útok na anglickou válečnou loď, postavil Anglii a Francii před otázku, zda mají dále pasivně přihlížeti k ohrožování svých životních zájmů — pro Anglii ohrožení středozemské cesty do Indie a pro Francii ohrožení spojení s jejími koloniemi — a trpět křiklavé porušování všeho mezinárodního práva.

Úspěch konference protipirátské v Nyonu, přes neúčast Italie a Německa, a blahodárný účinek zahájení kontroly v Středozemním moři znovu ukázal, jak musejí postupovat státy demokratické a svobodné, chtějí-li si uhájiti svá dobrá práva. Dnes je čím dál tím více zřejmo, že hospodářská, finanční, vojenská a mravní převaha je na straně států demokratických. Tato převaha však často se nemůže plně uplatnit a vyvolává zdánlivý dojem slabosti, poněvadž demokratické vlády se přirozeně musejí ohlížet na voliče, dbát veřejného mínění svých zemí, kterýchžto ohledů státy nedemokratické jsou ovšem prosty.

Vatikán a světová demokracie

Kdykoliv však demokratické státy ukázaly rozhodnost, jako tomu bylo v Nyonu, ukázala se jejich skutečná převaha. Je také důležité v tomto směru, že na stranu obrany demokracie postavily se jednak Spojené státy americké projevy svých státníků a Vatikán jako velmoc duchovní a mravní, která v poslední době zasahuje aktivně a účinně do vývoje poměrů v Evropě. Vatikán vlastně rozhodl svým zasáhnutím vítězství demokracie v Belgii, triumfální návštěva a cesta kardinála státního tajemníka Pacelliho po Francii, kde byl přivítán s knížecími poctami francouzskou vládou lidové fronty, znamená slavnostní smíření celé Francie s Vatikánem a pronikavé posílení vlivu katolických demokratů a katolické hierarchie ve Francii.

Také katolicismus v Rakousku ve svém boji proti protikatolickému a protikřesťanskému nacismu hledá dnes rozšíření své obranné fronty o všechny prvky ideově nacismu cizí a snaží se je přibrati k obraně rakouské nezávislosti. Ve svém sporu s nacismem má Vatikán na své straně sympatie zdrcující většiny civilisovaného světa, jenž začíná si býti vědom toho, že Vatikán zde hájí nejcennější statky kulturního lidstva a evropské civilisace, jejímž podkladem jest a zůstane křesťanství.

Z jiných událostí světové politiky zmínil bych se stručně o tom, že systém souručenství menších států, jaký jsme vytvořili ponejprv my Malou

dohodou, nalézá i v dalších oblastech své uplatnění. Směrem východním přidružuje se dnes k Balkánské dohodě, jejímiž členy jsou dva státy Malé dohody, tak zvaná dohoda předoasijská, složená z Turecka, Iranu, Afganistanu a Iraku, kde Turecko je spojkou s Dohodou balkánskou; na severu neustávají pokusy o těsnější sblížení a spolupráci států skandinavských na jedné a států baltických na straně druhé.

Chceme klidný sousedský život s Německem

Náš poměr k největšímu našemu sousedu, Německé říši, měl dva sektory — na jedné straně byly zde útoky německé propagandy a tisku, založené na nepatrných incidentech, které byly zveličeny a zneužity, na straně druhé řada jednání hospodářských, dopravních a správních.

Naše zahraniční politika s úspěchem se snažila odkliditi a vyříditi incidenty, dávající popud německé propagandě k útokům a jednati taktně a zcela věcně při všech jednáních hospodářských a jiných. Skutečně všechna naše taková jednání s Německem probíhala hladce a v příznivé atmosféře, takže je zde naděje, že by se postupně mohlo dospěti ke klidnému sousedskému soužití obou našich států.

Nezměněnou orientační základnou naší zahraniční politiky zůstávají jako dříve naše spojenecké svazky s Francií, s Ruskem, s Malou dohodou.

Malá dohoda přečkala šťastně všechna úmrtní oznámení, vydávaná jejími nepřáteli a ve svých poradách, ať šlo o zasedání Stálé rady či schůzky ministerských předsedů, dospěla vždy k jednotě názorů na základní otázky evropské politiky a na shodný postup svých členských států.

Důležitým bylo důrazné prohlášení rumunského ministra Antonesca o věrnosti Malé dohody k Francii a kategorické ujištění, že Rumunsko a Jugoslavie daly jasně svůj souhlas k naší smlouvě s Ruskem, která často byla vykládána jako příčina domnělých neshod v Malé dohodě.

Poslední schůze v Sinaji dne 30. až 31. srpna přinesla dohodu o postupu ve věcech španělských, likvidaci věci habešské ve Společnosti národů. Ruku v ruce s touto jednotou ve věcech politických, která ostatně byla urbi et orbi ukázána demonstrační účastí nejvyšších představitelů spojenecké Jugoslavie a Rumunska při pohřbu presidenta Osvoboditele, jde úsilí o další budování hospodářské Malé dohody.

Malá dohoda a Maďarsko

Politicky ovšem nejzajímavější při posledních jednáních malodohodových zůstává otázka úpravy poměru Malé dohody k Maďarsku, pro niž po prvé po dlouhé době podmínky se poněkud zlepšily. Přímým podnětem je zrovnoprávnění Maďarska ve zbrojení, kde Budapešť dává přednost doroz-

umění s Malou dohodou; vůbec v Maďarsku v posledních měsících, kdy nacistická vlna zasáhla i do maďarské vnitřní politiky, lze pozorovat vzrůst oněch hlasů, které žádají rozumnější úpravu poměru k sousedním státům bez výjimky, s jichž osudem je logicky spojen i osud maďarského národa, jeho nezávislost a jeho konstituce.

Konstatuji-li oboustranné zlepšení vyhlídek na určité dorozumění, nepovažuji tím dorozumění za jisté; stále je dosti vlivů, které mají dosti moci i záminek, aby takové dorozumění, které by mohlo přinésti úlevu celé kotlině dunajské, zmařily. V jednání navázaném v Sinaji pokračuje se v Ženevě; celkem lze říci o jeho obsahu tolik, že jde o uznání rovnoprávnosti maďarské ve zbrojení a prohlášení Maďarska, že nemá útočných úmyslů proti žádnému ze svých sousedů. Budou-li dotčeny otázky menšinové, zůstávají pro nás pevnou a nezměnitelnou základnou naše mezinárodní menšinové smlouvy a zásada, že otázka tato je otázkou vnitřní politiky každého, do níž žádný stát jiný nesmí mu zasahovat.

Lidová strana souhlasí se základními směrnicemi čsl. zahraniční politiky

Naše zahraniční politika, založená Masarykem, vybudovaná nynějším presidentem a v jeho duchu i dnes prováděná, měla vždy souhlas naší strany; právě v těžké krisi mezinárodních vztahů, jakou dnes prožíváme, ukazují se správnými její směrnice — věrnost ke smlouvám a spojencům, dobrá vůle a ochota k dohodě se všemi sousedy, střízlivé oceňování sil, působících ve světové politice. Taková zahraniční politika musí býti ovšem vždy opřena o dva stěžejní pilíře, pro něž naše strana měla a má vždy hluboké porozumění — klid, pořádek a kázeň doma a dobrá, dobře vyzbrojená a ukázněná armáda i dokonale opevněné hranice. A v tomto směru bylo vykonáno vše — i za velkých obětí — abychom mohli odraziti každý útok na nás učiněný.

Veliký význam buly Svatého Otce Pia XI. o shodě hranic československých diecésí s hranicemi republiky

Musím se zmíniti ještě o jiné vysoce důležité události posledních dnů, která svým významem přesahuje hranice našeho státu a která i v cizině je oceňována jako veliký úspěch naší zahraniční politiky. Je to publikace buly Sv. Otce Pia XI.

»Ad ecclesiastici regiminis incrementum«,

která je nesmírného dosahu pro celou katolickou veřejnost střední Evropy. Tato bula byla vydána v dohodě s československou vládou — a můžeme hned zdůrazniti, že se to stalo v dohodě s vládou, v níž zasedají dva ministři

naší lidové strany. Měli jsme tedy opět příležitost dokázati státotvornost naší strany a podati důkaz, jak strana, založená na katolické ideji, pracuje na konsolidaci demokratického státu.

Vraťme se však k naší cirkumskripční bule. V čem spočívá její veliký význam?

V tom, že slavnostním aktem v době těžkých mezinárodních krisí světová velmoc vatikánská prohlašuje naše hranice za nedotknutelné, stálé a trvalé. Tak stálé, že podle nich upravuje hranice svých diecésí! Nebude se tedy moci zahraniční revisionistická propaganda dovolávati toho, že je náš státní útvar něco přechodného, poněvadž mu ještě chybí souhlas Vatikánu.

Ač přece o tom bylo zásadně rozhodnuto již od února roku 1928, kdy výměnou not státního sekretariátu Sv. Stolce a našeho zahraničního ministra dr. Beneše vstoupil v platnost náš modus vivendi! Ale přece se našli pochybovači za hranicemi, kteří si troufali hlásati, že právě ten odstavec, který se týká našich církevních hranic, není proveden a že kdoví, zda se to vůbec stane. Ignorovali jsme po právu tuto propagandu, která měla za účel jen zneklidňovati veřejné mínění Evropy a volili jsme jedině správnou cestu klidného vyjednávání a nehlučné spolupráce na definitivní úpravě našich církevních poměrů.

Dnes jsou již hranice československých diecésí uvedeny v souhlas se státními hranicemi!

To znamená, že s výjimkou severovýchodní oblasti republiky Československé, kde jednání pro mezinárodní obtíže ještě nemohla býti ukončena, napříště nebude žádná cizí diecése přesahovat hranice našeho státu. Žádný ordinář, jehož sídlo je mimo naši republiku, nebude moci více vykonávati jurisdikci na území našeho státu! Všichni naši biskupové, pokud ještě podléhali zahraničním metropolitům, jsou slavnostním aktem Sv. Otce zproštěni svého podřízeného poměru vůči nim. Nebude tedy žádný náš slovenský ani podkarpatoruský biskup, jak tomu dosud bylo, v budoucnosti sufragánem ostřihomského neb jagerského arcibiskupa.

Slováci a Rusíni budou míti po prvé v dějinách svého arcibiskupa

Jak dalekosáhlý význam pro nás to má, vysvitne nejlépe, uvedu-li tu, že to byli všichni biskupové na Slovensku a Podkarpatské Rusi bez výjimky. Všichni byli církevně-právně závislí na maďarských metropolitech. Tento poměr nyní po vydání buly přestal.

Podobně proklamuje bula slavnostně, že území, které leží v oblasti našeho státu a které tvoří apoštolskou administraturu trnavskou, se odlučuje od arcidiecése ostřihomské, k níž dosud patřilo, a zůstane apoštolskou administra-

turou prozatím nadále, podřízenou přímo Svatému Otci. Jde o území nemalé, vždyť je tu dnes 403 farností. Stejně je tomu s oněmi 45 farnostmi římskokatolickými, které dosud formálně patřily k rumunské diecési satumarské a které od roku 1930 byly provisorně spravovány apoštolským administrátorem užhorodským.

I tam je potvrzeno bulou vyloučení těchto farností z obvodu zahraniční diecése a apoštolská administratura zůstane tam přechodně nadále.

Ještě jednu zajímavou věc uvedu, abych prokázal veliký význam cirkumskripční buly pro náš stát.

Nebyli to jen naši římští katolíci, kteří těmito přechodnými poměry po převratu trpěli, byli to i naši řečtí katolíci ze Slovenska i Podkarpatské Rusi, kteří jsou spravováni svými biskupy v Prešově a Užhorodě.

Tam byla ještě ta zvláštnost, že měli římskokatolického metropolitu v Ostřihomě.

I tam naše bula dokonává dílo spravedlnosti: také hranice řeckokatolických eparchií byly nyní srovnány s hranicemi státními a také řeckokatoličtí biskupové byli zvolněni ze svého sufragánního poměru k dosavadnímu metropolitovi a dokud se nestane další opatření, podřízeni přímo Sv. Otci.

Jakmile to však poměry dovolí, dostanou svého řeckokatolického arcibiskupa a pro naše řecké katolíky bude zřízena nová provincie.

Podobně bude zřízena nová římskokatolická provincie s metropolitním sídlem na Slovensku, kdežto řeckokatolický arcibiskup bude míti své sídlo na Podkarpatské Rusi.

Jaký radostný pocit hluboké vděčnosti k Svatému Stolci i k československé vládě musila v srdcích našich věrných katolíků Slováků a Rusínů vzbudit zpráva, že po prvé v historii budou míti své arcibiskupy, slovenského a rusínského, kteří vzejdou z jejich krve a spravovati budou své věrné rodáky!

Epochální význam této historické události nám plně vynikne teprve ve srovnání s českými dějinami. Vraťme se daleko do českých dějin a vzpomeňme tu slavné paměti našeho Otce vlasti, krále Karla IV., a uvědomme si, co to kulturně pro nás znamenalo, když země koruny české od roku 1344 byly církevně-správně vymaněny z německého vlivu a počaly se samy spravovati na poli církevním!

Moravě se dostalo podobné pocty Svatého Stolce teprve roku 1777, kdy byla konstituována samostatná katolická provincie moravská s arcibiskupem olomouckým v čele, ale naši zbožní Slováci, poněvadž neměli svého samostatného státu, museli čekat teprve na své státní osvobození, museli se dočkat státního převratu, aby jim naše republika, naše vlády vymohly jejich slovenského arcipastýře! A stejně tomu bylo s našimi Rusíny!

Ministr Ing. Jan Dostálek mluví na sjezdu

Musím se zmínit ještě o jednom památném ustanovení cirkumskripční buly. Je to článek, kterým se stanoví, že Svatý Stolec pověřil Jeho Excelenci nejdůstojnějšího pana nuncia pro Československo, Monsignora Xaveria Rittera, aby během 6 měsíců provedl, co bula nařizuje.

Rozvažme dobře tento příkaz Svatého Stolce, abychom si tím více vážili důvěry, které náš milovaný nuncius požívá u Apoštolského Stolce. Vždyť vnější hranice diecésí, které jsou naší bulou upravovány, se dotýkají hranic čtyř států: Československa, Rakouska, Maďarska a Rumunska. Je to tedy mnohem více než ono území, pro které je pověřen svou diplomatickou misí. Svatá Stolice přece mohla také rozhodnout, že tím pověřuje apoštolské nuncie pro všechny tyto čtyři státy. Ježto však z nich všech vyvolil k tomuto důstojnému úkolu právě jen našeho pana nuncia, zdůraznil tím nejen důvěru, kterou ve Vatikáně požívá, nýbrž zároveň tím dal také najevo, jaký význam přikládá právě Československu v dnešní době těžkých životních otřesů, duševních, morálních i politických krisí. Tím vším ale také před celým světem byla Sv. Stolicí kategoricky potřena propaganda o bolševisaci našeho státu.

A nyní ještě několik slov o politickém významu našeho modu vivendi a cirkumskripční buly. Také to není bezvýznamné, že se Svatý Stolec rozhodl

vyhlásiti bulu právě v této době. V době tak těžké náboženské krise v Německu, v době zápasu o konkordát v Jugoslavii my v dohodě se Svatým Stolcem v klidu a bezpečí si upravujeme svoje církevní otázky. Náš modus vivendi, za nějž děkujeme stejně osvícenosti Svatého Otce Pia XI. a diplomatické zkušenosti a moudrosti zvěčnělého kardinála státního tajemníka Gasparriho, jako politické moudrosti a prozíravosti obou našich dosavadních presidentů republiky a jejich spolupracovníků, prokázal se býti pevnou a bezpečnou základnou církevního života našeho státu. Díky tomu bez kulturního boje a bez domácích válek dovedeme si v dohodě s Vatikánem upraviti celý svůj církevně-politický rozvoj k prospěchu naší církve, k posílení mezinárodního významu našeho státu a k blahu a spokojenosti všech našich občanů a své vlasti, a to přes veškeré překážky — jež t. zv. největší katolická strana realisaci modu vivendi v cestu kladla.

Vnitřní politika československá

Boj o zesílení a zocelení československé demokracie

Vážení přátelé, přecházím-li k líčení vnitropolitické situace, nemohu nevzpomenouti toho, že před světovou válkou nebylo státníka a politika, který by se byl otevřeně hlásil k autokracii. Ideál demokracie, produkt to měšťanské revoluce z let 1789 a 1848, byl téměř samozřejmostí v politickém myšlení; i ten, kdo se snažil odporovati jeho provedení, odvážil se toho jen se zdvořilou úklonou před zásadně uznaným principem anebo pod opatrnou maskou demokratické terminologie.

Jinak je tomu po válce. Ve státech kolem nás, které měly dříve také formu demokratickou, derou se odhodlaně a bouřlivě k uchvácení státní moci hnutí, vyrostlá jako protiklad demokratickým hlediskům. V Rusku bolševismus, v Italii fašismus, v Německu nacismus.

Tato hnutí v nestejné době ohrožovala vnitrostátní klid Československé republiky. Byl-li v poválečné době komunismus naším velkým nebezpečím, ukázala poslední léta, že svou pozornost musíme obrátiti na fašismus, jehož ideje zmocňují se mysli části občanů Československé republiky. Nemyslím pouze na fašismus či nacismus německý, jemuž u nás největší strana národní menšiny podléhala a podléhá — jak patrno z jejího ústrojí, metod politického boje a ze sympatií pro tyto režimy v zahraničí, ale myslím i na fašismus český, který došel výrazu v ustavení politické strany, jež dosáhla u nás i několika poslaneckých mandátů, ovšem zásluhou zas jedné veliké politické strany, která chtěla tím mocensky lidovou stranu oslabiti.

Zde bylo nebezpečí velmi vážné, poněvadž i jiné politické strany v našem národě stály na rozcestí, nemají-li opustit demokratický směr a vplouti za jasného dne s otevřenými plachtami do vod fašismu.

Strana, která kdysi representovala u nás stranu buržoasie, nápadně až ve svých novinách obdivovala se těmto směrům, pronášela hesla, která byla přivezena z cizího prostředí a po vzoru moderních diktatur povýšila na piedestal politického myšlení národ, jako by národ byl sám sobě jediným účelem.

Nebezpečí z těchto nových směrů — duchu našeho politického vzestupu cizích — bylo zmnoženo, když i ve vládním táboře nebylo jednomyslného nazírání na podstatu těchto věcí. I ve vládním táboře vyskytla se strana, sdružující široké masy převážně venkovského obyvatelstva, která nepochopila smysl našeho národního snažení.

Za těchto chmurných poměrů v táboře československém schylovalo se k bitvě mezi těmito dvěma směry, mezi autokracií, representovanou fašismem a jeho náhončími u nás, a mezi stranami ostatními, upřímně demokratickými.

Boj byl sveden 18. prosince 1935 a v bitvě té československá demokracie zvítězila.

A bude na věčnou pamět zapsáno, že československá strana lidová v čele se svým vůdcem Msgre Šrámkem v této dějinné chvíli šla cestou oddané a nezištné lásky k tomuto státu, k svému drahému národu a demokratickému ideálu.

Šli jsme za tímto cílem, poněvadž věříme, že ideál demokratický odpovídá nejlépe české duši, nejdokonaleji katolicismu a jest s to nejlépe zabezpečiti trvání tohoto státu i práv katolických občanů a poněvadž nevěříme, že by komunismus a diktatury poskytly těm, kdož žijí pod jejich vládou, výhod, kterých by jim neposkytovala demokracie.

Věříme v demokracii, poněvadž na jejím podkladě v našich poměrech nejspíš dospějeme k spravedlivému sociálnímu řádu, řádu křesťanskému, který zůstane nejideálnější formou a náplní demokratického zřízení.

U nás demokracie spočívá na politických stranách. S touto skutečností a s jejich existencí musí se u nás počítat. Občan, jedinec, nemá politicky žádné reálné existence, protože nemůže získat žádný skutečný vliv na vytváření vůle státu.

Moderní demokracie je vůbec možna jen tehdy, když se jedinci, občané, za účelem vlivu na státní vůli spojí s hlediska různých politických cílů ve skupiny, které jako politické strany sdružují stejně usměrněné vůle jednotlivců. Jen sebeklam může mínit, že demokracii možno uskutečnit bez politických stran.

Nutnost existence československé strany lidové

Demokratický stát je nezbytně a nevyhnutelně státem politických stran a směrů. Katolickému lidu našeho státu je tato věc jasna a už z předválečných dob převedli jsme do nových poměrů politickou stranu, která vzala si za úkol hájiti u nás katolicismus a uplatňovati velkolepé a grandiosní zásady evangelia ve státním a veřejném životě.

Jí — této straně — a jedině této politické straně budiž k dobru přičteno, co u nás bylo odvráceno opatření, připravených proti katolicismu, ať už ve směru kulturním nebo náboženském.

A jestliže nové zákony tohoto státu jsou leckdy až ku podivu shodnými v sociálním nazírání se zásadami papežských encyklik, jestliže u nás v poslední době došlo i na poli církevně-politickém k úspěchům ne hned v jiných státech patrný, bylo by nespravedlivo, aby také naše strana nereklamovala na všech těchto prospěších pro církev a stát svůj podíl.

Je samozřejmé — a nemusím to zvláště ani zdůrazňovati — že při řešení otázek, které měly charakter kulturně-politický, stáli jsme vždy na stráži našich nezadatelných práv. Bylo provedeno uzákonění nového občanského zákoníka. Je to význačné dílo; i naše strana se upřímně radovala z unifikace a moderního pojetí těchto norem.

Jedno jsme však nemohli dovolit, a naše přítomnost ve vládě také nedovolila: zabránili jsme novému vydání rodinného a manželského práva, zabránili zákonitému vraždění nezrozených i nucenému civilnímu manželství.

Učinili jsme to ne proto, že bychom se stavem, který jest, souhlasili. Vám, vážení přátelé, jest známo naše stanovisko k našemu rozlukovému zákonu. Stotisíc napolo osiřelých a mnohdy zcela opuštěných dětí, desetitisíce opuštěných manželek a matek žaluje s námi na tento zákon, jímž porušen byl zákon Boží. Jsme přesvědčeni, že budoucnost a zdravý rozvoj národa si vyžádá i v tomto směru reformy.

To však nebude reforma nynějšího stavu ve smyslu připravené osnovy práva manželského, podle níž ještě dále měl býti snižován vliv církevní moci, Bohem jí svěřený na tuto instituci; naše strana dá jen tehdy k nové úpravě manželského práva svůj souhlas, bude-li manželství vráceno svému vznešenému poslání ve společnosti a v národě, bude-li manželství znovu postaveno na jedině přirozený svůj základ, bude-li pro katolíky uzákoněno manželství katolické — manželství nerozlučné.

V této věci není pro nás kompromisu, a když jsme nemohli za daných mocenských poměrů docíliti změny ve smyslu našich zásad, zabránili jsme aspoň zhoršení dosavadního stavu. I to je úspěch naší práce, a já i na tento úspěch katolickou veřejnost upozorňuji.

Vlivem naší politické činnosti byla připravena u nás půda k zdárnému rozvoji katolického života v našem státě

V roce 1935 prožili jsme v klidu a s pozorností celé veřejnosti věkopamátný katolický sjezd v Praze, jehož se zúčastnili i přední představitelé vlády. Loňského a letošního roku zaznamenal tisk v náboženském životě řadu sjezdů místního rázu, které v srpnu letošního roku korunovány byly úchvatnými slavnostmi svatohostýnskými a velkolepými diecésními sjezdy katolíků v Mladé Boleslavi a Hradci Králové.

A ti, kteří to pořádali, vám potvrdí, že byly to v přední řadě ruce politicky činných katolíků, kteří neumdleně, obětavě, nezištně, ve dnech i dlouho do nocí, v městech i na vesnicích přikládali je pro zdar těchto chvályhodných manifestací, v nichž všichni se duchovně obrozovali, v nichž také ukázali jsme naši moc a sílu, naši 99% účastí, a jimiž sloužili jsme k větší cti a slávě Boží v naší vlasti.

I zde jsme pracovali a právě při těchto náboženských manifestacích jsme si uvědomili, jak demokracie naší republiky zaručuje nám ve státě moc, úměrnou naší politické síle. Tu moc musíme zmnožit!

Jsou ještě roztříštěny síly, které organisovat a sjednocovat v práci pro církev, národ a stát bude naším čestným budoucím úkolem.

Věřím, že dojde ke spolupráci se slovenskou stranou ľudovou

Věřím, že přijde doba, a v zájmu budoucnosti a nerozlučitelnosti československého státu přijíti musí, kdy dojde ke spolupráci katolických stran v tomto státě, kdy budou odvaleny překážky a zničeny tajemné síly největší politické skupiny, které nás dělí od slovenské strany ľudové, kdy celý katolický tábor československý podá si vzájemně ruce, aby ve spolupráci hledal prospěch státu, a ve prospěchu státu hledal také prospěch katolického programu v naší republice. Ta doba přijde — naše mládež a její práce je nám pro ni zárukou, a já s tohoto místa srdečně zdravím ty, kteří nepřestávají o cíl tento pracovati a jsou této velké doby nadějnou avantgardou.

Svůj podíl na státní moci budeme střežit

My svůj podíl na moci státní, podložený statisícovou armádou našeho voličstva, budeme žárlivě střežit a z něho se ve prospěch stranicko-politických zájmů cizích ani části nevzdáme.

A pokud budou na našich vesnicích i lidoví zemědělci, musí všichni vzíti na vědomost, že je na pospas materialistickým doktrinám nevydáme a že se žádného hlasu z vesnic dobrovolně nevzdáme!

Nedávno byla veřejnosti položena otázka tvoření politických bloků. Tyto nejsou naším ideálem. Byli jsme proti nim. Varovali jsme před nimi, když hned po převratu byly utvořeny pod názvem rudozelené koalice. Neudrží se, jakmile koaliční strany upraví mezi sebou vzájemný poměr na principu naprosté loyality a poctivosti, na principu: »blaho republiky jest nám nejvyšším zákonem«.

My jsme pro upřímnou spolupráci se všemi státotvornými složkami, zvláště koaličními, žádnou nevyjímaje.

Bohužel, jen některé státotvorné strany námi podanou pravici ke spolupráci poctivě přijaly. Naproti tomu jiné se domnívají, že Bůh ví jakých ostruh státečnosti si získávají, když hlava nehlava do nás bijí a proti nám používají zbraní ne vždy ušlechtilých, které s pravdou a skutečností jsou v naprostém rozporu.

Netvoříme žádnou »lidovou frontu«

Vytýká se nám, že tvoříme se socialisty a komunisty po vzoru francouzském či španělském tak zvanou »lidovou frontu«.

Ačkoliv byla tato nepravda jak z našich, tak i z kruhů socialistických stran několikráte vyvrácena, přece se traduje ve veřejnosti dále.

Nexistuje žádná »lidová fronta« v Československé republice. Nikdy jsme o ní s nikým nejednali a ji nesjednali. Naším ideálem především je, jak již zde bylo zmíněno, jednotná lidová fronta všech poctivých, státotvorných katolických činitelů československých v republice.

Naším ideálem je vytvořiti jednotnou frontu všech loyálních občanů, stojících na půdě našeho státu, na obranu a ochranu Československé republiky proti všem jejím nepřátelům.

Jako jsme nejednali s nikým o tak zvané lidové frontě, tak jsme nikdy nejednali, nejednáme a jednati nebudeme s komunisty o žádné politické otázce potud, pokud tato strana se nepostaví s celou otevřeností a upřímností na půdu republiky a nezanechá destruktivní protistátní a protináboženské činnosti. Není druhé strany v Československé republice, která by byla v tak naprostém rozporu a odporu proti komunismu, jako je strana lidová.

Nechceme nikoho podezírati, když tvrdíme, že právě ti, kteří nás nejvíce obviňují ze styků s komunisty-bolševiky, jsou jim taktikou a programem blíže než socialistické strany, se kterými musíme v zájmu státu a jeho demokratického charakteru v určitých otázkách se dohodovati, jako to právě činili až do 18. prosince 1936 ti, kteří nám to nyní vytýkají.

Chceme spolupracovat s německými aktivisty

Jako jsme pro upřímnou spolupráci se všemi čsl. státotvornými složkami, tak také i s aktivistickými Němci, a snažíme se poctivě učiniti Československou republiku státem, v němž by naši němečtí spoluobčané se cítili rovnoprávnými občany.

Vítáme únorovou dohodu s aktivistickými stranami německými a poctivě se za ni stavíme.

S největším důrazem odmítáme veškeré žaloby, které proti republice jistá část Němců z Československa do zahraničí traduje, jako naprosto neodůvodněné a nespravedlivé, poněvadž jsme přesvědčeni, že naši němečtí spoluobčané mají stejná práva jako českoslovenští občané, nemají-li dokonce i práv více, jak se v přečetných případech zjistilo.

Ven z hospodářské krise — přestavbou dnešního hospodářského řádu

Světová hospodářská krise zasáhla v r. 1930 i Československou republiku a způsobila zde ochabnutí hospodářského života, jež se zvláště projevilo v těžké krisi zemědělské a v těžké krisi zaměstnanosti. Nastalý úpadek hospodářského života v letech 1931 a 1932 se stále zhoršoval, až v r. 1933 dosáhl svého vrcholu.

Od té doby, zvláště pak počátkem roku 1934, objevují se znatelné známky zlepšení. V následujících letech 1935 a 1936 proces hospodářského oživení, jehož typickými zjevy jest zvětšení domácího odbytu zvláště v důsledku velkých veřejných investic, oživení vývozu po druhé devalvaci československé koruny a oživení soukromé podnikatelské činnosti, stále pokračoval. Tento příznivý vývoj konjunktury lze pozorovati na př. v oboru zaměstnanosti, kde ke konci roku 1936 dosáhla všeobecná zaměstnanost úrovně, rovnající se asi 85% úrovně v době nejvyšší konjunktury v r. 1929, při čemž vývoj je dále příznivý a konjunkturní základna se stále rozšiřuje.

K zdolání naléhavých a obtížných úkolů, směřujících k opětnému oživení hospodářského života, bylo ovšem vládě třeba zmocnění, aby potřebná opatření, jež namnoze nesnášela dalšího odkladu, mohla činiti urychleně, t. j. cestou nařizovací. Tohoto zmocnění dostalo se vládě t. zv. zmocňovacími zákony.

Nemusím zvláště zdůrazňovati, že při hlasování pro vydání t. zv. zmocňovacích zákonů byla naše strana postavena před velmi obtížné rozhodnutí. Pro vydání těchto zákonů mluvila vážnost situace politické i hospodářské, která vyžadovala rychlých opatření. Proti tomu byla však úvaha, že nebylo možno předvídati vývoj věcí do budoucna a tudíž i možnost případného zneužití těchto zákonů proti naší straně. Jestliže strana po bedlivém uvážení

všech okolností rozhodla se pro vydání zmocňovacích zákonů, vyslovila tím zajisté plné pochopení pro naléhavé potřeby státu. Že toto rozhodnutí bylo správné, potvrzuje nejlépe okolnost, že opatřeními, na základě těchto zákonů vydanými, podařilo se zdolati těžkou hospodářskou krisi tak, že v r. 1936 nastalo již podstatné zlepšení ve všech oborech hospodářských, a to takové, že pro r. 1937 nebylo již třeba prodlužovati zmocnění vyplývající vládě ze zmíněných zmocňovacích zákonů.

Na základě tohoto zmocnění byla pak vydána nejdůležitější a nejnaléhavější opatření, jež přivodila opětné oživení hospodářského života.

Pozorujeme-li hospodářsko-politická opatření vlády, učiněná ve shora uvedených letech k odvrácení následků hospodářské krise, nemůžeme přehlédnouti, že jejich podstatný znak je v tom, že jimi dochází vlastně k přestavbě našeho dosavadního hospodářského řádu. Bylo totiž shledáno, že dosud platný liberalistický hospodářský řád brání vyjíti z hospodářské krise a opětnému oživení hospodářského života. Tak místo tohoto liberalistického hospodářského řádu, spatřujícího nejdokonalejší úpravu hospodářského života ve smluvní volnosti a ve volné soutěži a zamítajícího každý zásah státu do hospodářských poměrů, nastupuje záměrně řízené hospodářství jako hospodářství řízené vyšší autoritou, t. j. státem nebo korporacemi, jež stát tímto úkolem pověří.

Tato přestavba hospodářského řádu odpovídá zásadám nového křesťanského hospodářského řádu, spočívajícím na hospodářském křesťanském solidarismu a na stavovské samosprávě, jak jsou obsaženy ve slavné encyklice Quadragesimo anno. Ovšem, naší starostí bylo, aby t. zv. regulovaného hospodářství nebylo zneužito k hospodářské a politické diktatuře. Chuť k tomu byla.

Nejnápadněji se přeměna dosavadního liberalistického hospodářského řádu v záměrně řízené hospodářství projevuje v hospodářství zemědělském, jež bylo jako první hospodářské odvětví postiženo katastrofálním poklesem cen na světových obilních trzích.

Hospodářsko-politická opatření vlády z posledních let netýkala se však jen hospodářství zemědělského, nýbrž i ostatních odvětví hospodářských, zejména výroby průmyslové a živnostenské, dále zvýšení zaměstnanosti a ochrany spotřebitelů před bezdůvodným zdražováním.

Hloubka krise v letech 1931—1934

V r. 1931 stala se nedobytnou velká část pohledávek našeho průmyslu z vývozu do ciziny. Aby byla udržena rovnováha platební bilance, bylo nutno omezovati dovoz, který byl pro četné druhy zboží povolen jen, byly-li předem zvláštní komisí povoleny potřebné devisy. Podobná opatření činili

také naši odběratelé a důsledkem toho nastalo všeobecné zmenšení obratu zahraničního obchodu.

S jeho úpadkem roste také počet nezaměstnaných, který dosáhl svého vrcholu počátkem roku 1933, kdy činil 920.182 osob.

V průběhu roku 1933 se poměry ustálily do té míry, že koncem tohoto roku není sice již v hospodářství tendence klesající, není však podnětů tak pronikavých, aby způsobily konjunkturální vzestup, takže možno říci, že naše hospodářství upadlo do stavu stejnoměrné, trvalé deprese.

Bylo zřejmo, že k jeho oživení je třeba rozhodného opatření, jímž by byla průmyslu dodána aspoň částečně ztracená vývozní schopnost. Činiti tato opatření bylo zvláště obtížné, uvážíme-li, že úpadek našeho průmyslu byl ve značné míře způsoben trvalou ztrátou odbytu ve státech budujících pod vysokou celní ochranou svoji průmyslovou výrobu.

Prostředek k zvýšení naší vývozní schopnosti byl spatřován ve zlevnění domácího zboží vůči cizině poklesem naší koruny v poměru k jejím změnám. Do roku 1933 klesly totiž u nás velkoobchodní ceny asi o 30%, zatím co světová hladina cenová poklesla ještě více důsledkem poklesu libry a dolaru. Mimo to ostatní ceny přizpůsobily se cenám velkoobchodním jen nedokonale.

Protože nastalá disparita vnitřní kupní síly a zahraničního kursu Kč nemohla být odstraněna dalším snižováním cen na vnitřním trhu, vynutila si snížení zlatého obsahu čsl. koruny se 44.58 mg na 37.15 mg.

Devalvace skutečně způsobila oživení celého hospodářství, průmysl se stal schopnějším konkurence a zvýšil se obrat zahraničního obchodu.

V počtu nezaměstnaných se toto zlepšení ihned podstatně neprojevilo, přesto však v roce 1934 počet nezaměstnaných již klesá. Devalvace ovšem sama nestačila způsobiti pronikavější vzestup hospodářství, ani nemohly býti její účinky trvalé, nebyly-li provázeny dalšími opatřeními k oživení výroby. Bylo nutno zásobiti výrobu dostatečným množstvím levných peněz, čili opatřiti našim podnikatelům v dostatečné míře levný úvěr. Bylo lze očekávati, že krise už přirozeným postupem způsobí uvolněním nezaměstnaného kapitálu zlevnění úroků, na druhé straně však nouze nutila široké vrstvy občanstva k vybírání úspor a ke spotřebování nastřádaného kapitálu.

Bylo proto třeba přikročiti k obecnému snížení úrokové míry. Vládním nařízením z r. 1935 byla stanovena nejvyšší přípustná úroková míra a upraveny úlevy při splácení některých dlouhodobých pohledávek. Náleží sem též úlevy při splácení některých pohledávek za zemědělstvím a úlevy při splácení některých pohledávek za nezaměstnanými, o nichž se stala zmínka na jiných místech.

Uvedenými vládními nařízeními byly úroky ze vkladních knížek stano-

veny nejnižší měrou 3%; úroky ze zápůjček na drobné zemědělské usedlosti byly sníženy v historických zemích na 4½%, na Slovensku a Podkarpatské Rusi na 5½%; úroky z prvních hypoték stavebních sníženy v historických zemích na 4¾%, na Slovensku a Podkarpatské Rusi na 5½%; úroky z bankovních dluhů na běžných účtech byly sníženy na 7—7¼%. Dále bylo dlužníkům ulehčeno revisí vedlejších poplatků prodloužením některých lhůt ke splácení dluhů a pod. Tím vším bylo dlužníkům podstatně uleveno úsporami na úrocích, jdoucími ročně do set milionů. Tato opatření nesporně přispěla k novému povzbuzení hospodářské činnosti a pomohla všem.

Nová devalvace

V roce 1936 bylo nutno provésti novou devalvaci, protože devalvací západoevropských států byla ohrožena konkurenční schopnost našich podniků na světových trzích a tím i výsledky dřívějších hospodářských opatření vládních. Rozsah nové devalvace byl stanoven na 16¾%; zlatý obsah Kč byl stanoven nejnižší měrou 30.31 mg a nejvyšší 32.21 mg.

Oběma našimi devalvacemi byl zlatý obsah Kč snížen celkem o 30% a nedosáhly proto rozsahu devalvace libry a měn na libře závislých ani rozsahu devalvace dolaru a liry.

V roce 1936 stoupá konjunktura našeho průmyslu. Děje se tak nejen v důsledku zlepšení konjunktury světové, ale také důsledkem veřejných investic a investic prováděných v zájmu obrany státu. Viditelnou známkou zlepšení byl velký úspěch půjčky obrany státu po těsně předcházející konversi téměř celého vnitřního státního dluhu.

I jinými opatřeními měla býti usnadněna mezinárodní výměna zboží. Zřízen byl Exportní ústav, čímž má býti napomáháno našemu průmyslu v hledání nových odbytišť. V roce 1936 byla zrušena celá řada dovozních zákazů. Pokračuje rozšiřování hospodářských vztahů mezi státy Malé dohody a byla uzavřena celá řada obchodních smluv a dohod s jinými státy.

Nelze zapomínati, že opatření, učiněná ve prospěch průmyslu, zemědělství a obchodu prospívají také širokým vrstvám dělnickým i drobných spotřebitelů, kteří na jeho zaměstnanosti jsou z velké části existenčně závislí.

Slavný sjezde!

A nyní bych měl vypočítati, popsati a podrobiti kritice celou tu dlouhou řadu zákonů a vládních opatření, jimiž hospodářsko-sociální krise byla pro jednotlivé stavy řešena. Nehodlám tak učiniti jednak pro nedostatek času, jednak pro velikost materie.

Chtěl bych jen zdůrazniti některá hlediska, která nám byla vedoucími při řešení všech hospodářsko-sociálních a tedy i zemědělských problémů. Snažili jsme se poctivě a upřímně řešiti veškeré otázky tak, aby nebyl poškozen zájem celého státu, neboť dobro obecné váží více než dobro jednotlivce neb jednotlivé politické skupiny. Když jsme řešili otázky zemědělské, nezapomínali jsme, že nerozlučnou součástí naší státní společnosti tvoří také dělníci rukou i ducha, živnostníci, výrobci, že nelze na účet jedněch pomáhati druhým, že je nutno, abychom každý úkol řešili tak, aby nikdo nemohl míti vědomí křivdy a nespravedlnosti v tomto státě. Celá naše hospodářsko-sociální politika byla vedena principem spravedlnosti ke všem — snažili jsme se, aby se každému dostalo což jeho jest a zvláště sociálně nejslabším. Snažili jsme se ze všech sil zabezpečiti svobodu a rovnoprávnost našich zemědělců i našeho družstevnictví, právě tak jako našich dělníků, úředníků i živnostníků. I když některý problém nebyl s hlediska našeho programu a naší taktiky právě nám příjemným, jednali jsme tak, aby našeho postupu nemohlo býti agitačně proti naší straně zneužíváno.

A při všech sporných otázkách pracovali jsme tak, aby sjednán byl slušný kompromis; mohu konstatovati, že velmi často jsme byli rozhodujícími. Není správné tvrzení, velmi často ve veřejnosti tradované, jako by ta neb ona strana byla pro zemědělce, dělníky, úředníky nebo živnostníky to neb ono sama vymohla. To, co bylo na zmírnění krise vykonáno, je výsledkem práce a snažení všech!

Jak jsem uvedl na počátku, podařilo se vládě hospodářsko-politickými opatřeními z posledních let zdolati hospodářskou krisi a její následky, a přivoditi stav hospodářského oživení, které se zvláště v roce 1936 velmi nápadně projevilo téměř ve všech oborech hospodářských. Tím však není hospodářsko-politická činnost vlády a parlamentu ukončena, ježto čekají je ještě další obtížné úkoly. Jde tu o úkoly, u nichž především jejich obtížnost způsobila, že nedošly svého uskutečnění. Při dosavadní intensivní činnosti vlády lze očekávati, že i tyto úkoly podaří se zdolati tak, aby byly přivoděny normální hospodářské poměry ve všech oborech hospodářských, abychom se stali státem hospodářsky silným, který se nikdy nezpronevěří úloze, kterou mu ukládá slavná tradice svatováclavská a zdar a rozkvět republiky.

To ale předpokládá celou naši čsl. politiku i srdce a duše všech čsl. občanů naplniti mravními hodnotami tak, aby Čsl. republice se dostalo nového, spravedlivého sociálního řádu dokonalé křesťanské solidarity.

A vy všichni, když budete bedlivěji zkoumati naši činnost, najdete již v mnohém opatření, které se stalo, hmatatelné stopy křesťanské solidarity, červánky nového sociálního řádu, jak je vytyčen v encyklice velkých papežů z poslední doby.

Není-li tak všude, není naší vinou. My pracovali poctivě, vytrvale pro republiku a pro všechny stoupence věrně i oddaně, a to za nejtěžších okolností. My jsme republice a vám dali ty nejlepší naše schopnosti a všechny naše síly duševní a tělesné, a to často bez uznání a vděků. Vedli jsme zápas nerovný proti přesile. Chcete-li ještě více, pak učiňte nás počtem našich stoupenců silnějšími, mocnějšími. A této nové činnosti »Zdař Bůh!«. (Dlouhotrvající potlesk a ovace řečníkovi.)

Československá strana lidová v politicky i hospodářsky rozvrácených dobách posledních let

Dr. Josef Doležal

Máme-li zhodnotiti politiku lidové strany ve státě ve třech letech od posledního sjezdu, musíme si uvědomiti, že tato tři léta byla z nejtěžších za trvání republiky: bylo to *období vysokého mezinárodního ohrožení samotné existence státu* a soustředěného tlaku zahraničního na nás následkem přesunů v evropské rovnováze; byla to léta, v nichž *vyvrcholila hospodářská krise světová*, než zvolna začala mizet; byla to doba rozhodného *boje o další směr vnitřní politiky československé*: šlo o to, zda budeme budovat skutečnou demokracii, spočívající na spolupráci a odpovědnosti všech politických sil, které tvoří čsl. demokracii, či zda podlehneme po cizích vzorech totalitním snahám a nadvládě některých z nich.

Ve všech těchto třech směrech, v určení a udržení čsl. politiky zahraniční, v zajištění vnitřní demokratické spolupráce v republice i v úsilí překonati hospodářskou krisi přispěla politika lidové strany ve vládě aktivně k upevnění republiky navenek i uvnitř a splnila tak vysoký svůj státní úkol politicky, sociálně i kulturně.

Rozšíření obranných spojenectví republiky a vybudování dokonalé armády

Mezinárodního postavení naší republiky dotkla se mocně národně socialistická revoluce v Německu, jediné velmoci, s kterou přímo sousedíme a jejíž politické a mocenské cíle se nás po celou dobu našich dějin i dnes dotýkají rozhodujícím způsobem. Národně socialistickou revolucí vytvořená Třetí říše německá si určila program změnit Evropu, utvořenou roku 1918, a jako prostředek k tomu: sjednotit celý národ duchovně i vojensky, vyzbrojiti jej a celý život jeho namířiti na rozšíření jeho území a moci v Evropě i mimo ni. Tento program vnitřního zvojenštění všech sil a vnější expanse územní postavili vůdcové dnešního Německa a činy jejich ukazují, že za

ním důsledně jdou. Německo vystoupilo ze Společnosti národů, zavedlo všeobecnou brannou povinnost, zmilitarisovalo školu, mládež, hospodářství, vyzbrojilo se, obsadilo Porýní a opevnilo své hranice. Pokusilo se organisací převratu v Rakousku (smrt kancléře Dolfusse) zahrnout tuto zemi do své velmocenské oblasti.

Tato německá politika byla a je namířena proti Československu celou svou podstatou, ale i konkretními činy. Byly soustavně opakovány pokusy rozložiti spojenecký útvar Malé dohody, oslabiti a isolovati Francii, největšího spojence našeho, a donutiti nás, abychom vystoupili ze spojenecké fronty, která je oporou evropského míru a poválečného rozdělení Evropy. V těchto letech se ukázalo, že po obrovském vyzbrojení Německa, po mobilisaci všech jeho sil pro budoucí expansivní válku a hlavně po vojenském obsazení Porýní 5. března 1936 nestačí už na obranu naší samostatnosti a našich hranic dosavadní naše spojenecké smlouvy s Malou dohodou — chránící nás proti útoku Maďarska — a s Francií, jak tomu bylo až dosud, dokud se Německo nevyzbrojilo a neobsadilo a neopevnilo hranice proti Francii; možnost, že Německo by slabými silami zadrželo pomoc Francie nám a většinou svých sil mohlo nás napadnouti, způsobila změnu evropské rovnováhy, které musela naše republika i Francie čeliti rozšířením obranného spojenectví proti možnému útoku. Stalo se tak obrannou spojeneckou smlouvou se Sovětským svazem. Účinnost této naší spojenecké smlouvy je vázána na účinnost stejné smlouvy Francie s SSSR, a tento systém zaručuje naší republice diplomaticky a politicky bezpečnost, to jest účast na oné straně mírových sil v Evropě, kde je současně mocenská převaha.

Vedení lidové strany vyslovilo se jako celá vláda a všecky její složky pro toto spojenectví na obranu vlastních hranic a míru, poněvadž ono v podstatě obnovuje to rozložení evropských mocenských sil, jaké vytvořila válka světová, z níž vzešla naše samostatnost. Silami, jimiž jsme vznikli, dosud se udržujeme.

V posledních letech doznala však dalšího oslabení a ztráty vlivu Společnost národů; nepodařilo se docíliti všeobecného snížení zbrojení; ztroskotaly snahy zajistiti obecné záruky míru v celé Evropě, ale také v jejích částech, jak je mělo na mysli t. zv. východní Locarno. Naopak expanse některých velmocí, Italie, Japonska a Německa, uplatňovala se stále jasněji a sáhla k činům: Italie dobyla přes všecku klatbu S. N. Habeše a s Německem zasáhla do španělské občanské války, aby dobyla vlivu u západních bran Středozemního moře a zajistila si suroviny španělské. Německo se zbavilo všech omezení versailleské smlouvy a vybudovalo mocnou, prvotřídní armádu. Japonsko nastoupilo další pochod expanse na asijské pevnině obsazováním severní Číny a cest vedoucích do týlu ruské Sibiře.

Ze všech těchto událostí nabyla naše vláda a my všichni přesvědčení, že obecné mezinárodní právo, representované institucí S. N. a smlouvami, neochrání nikoho, kdo není sám vnitřně dost silný, odhodlán k obraně všemi prostředky, a kdo nemá mocné spojence, kteří by mu přispěli na pomoc ze svého vlastního zájmu, nikoli jen pro ochranu porušených obecných závazků. Proto se snažila vláda, jejíž součástí je strana lidová, odstraniti především všecky třecí plochy v nejbližším našem okolí, zlepšiti styky se sousedy v Podunají a posíliti solidaritu Malé dohody, avšak na první místo státních starostí vstoupilo vybudování vlastních prostředků obrany, silné armády. Donuceni hrozivým zbrojením německým, ale i všech států jiných, začali jsme na připravených základech rychle se přizpůsobovat nové mocenské a politické situaci v Evropě. A tak poslední tři a hlavně dvě léta jsou obdobím velké mobilisace našich vojenských sil. Řada zákonů o obraně státu, nové organisaci armády, zesílení trestů na špionáž, polních soudech a branné výchově celého národa vytvořila podmínky opravdové vojenské obrany státu; půjčka na obranu státu a zvýšená vydání jiná dala pak armádě finanční prostředky, aby mohla býti technicky vybavena a opevněny hranice na nejdůležitějších místech. Letectvo, těžké mechanické zbraně i pokrokovost a síla vojska byly zdokonaleny a válečné výrobní prostředky zajištěny zejména průmyslovou výstavbou Slovenska. Tyto oběti nebyly nadarmo a mezinárodní úspěchy našich letců, mezinárodní uznání kvalitě našich zbraní i mohutná proměna ducha celého národa, zaujatého pro svou armádu, dosvědčují, že vláda za obecné podpory lidu splnila svou velkou povinnost. Vybudování armády, její mravní, technické i početní zesílení a opevnění hranic je velikým dílem posledních dvou let, zajišťujícím bezpečnost republiky. Politika lidové strany dala se stejně jako všecky její složky i Orelstvo do služeb vybudování mocné, mravní i fysické obrany republiky.

Z hospodářské krise — všichni v jedné řadě!

Nebyly to však jenom velké obtíže politiky mezinárodní, před něž byla postavena republika a vláda v uplynulých třech letech, nýbrž i současná těžká hospodářská krise, která v roce 1934 a 1935 dosáhla vrcholu. Národní důchod klesl na polovinu, výroba i vývoz na 40 procent proti roku 1929, platy a mzdy byly podstatně sníženy a nezaměstnanost dosáhla číslice 900.000 lidí. Pokud bylo možno čeliti krutým důsledkům světové krise a zmírniti je vlastními silami, činila tak vláda dvojím způsobem: zvýšenou sociální akcí pro nezaměstnané, jež dosáhla roční částky 850 milionů Kč, a pak veřejnými investicemi, jež velkorysým způsobem řídilo a soustřeďovalo ministerstvo veřejných prací, vedené po celá ta léta zástupcem strany

lidové. I zde tedy, v boji proti bídě, nezaměstnanosti a hospodářské krisi, stála politika lidové strany v první řadě služby lidu i republice.

Když se pak světové hospodářské oživení, posílené zbrojní konjunkturou, dotklo také nás, když začala stoupat výroba i vývoz a klesala nezaměstnanost, nastala lidové straně nová povinnost: *aby totiž z krise hospodářské šly všechny stavy současně a především ty vrstvy lidové, které na krisi nejvíce doplatily: zemědělci, dělníci a zaměstnanci.*

V zemědělství bylo hlavní nutností, aby byla zhodnocena práce zemědělců zvýšením cen obilních, a to se stalo zřízením společnosti obilní, t. zv. obilním monopolem. Brzo se však ukázaly těžké nedostatky tohoto v zásadě správného opatření, vtěleného v život na základě zmocňovacího zákona a nikoli řádného zákona, uváženého i v podrobnostech sněmovnami. A tak záhy vznikl odpor zemědělců, kteří na ztráty a hospodaření Obilní společnosti byli nuceni přispívat velikými srážkami z cen obilí (až 30 Kč na metrický cent), protože velkostatky se neřídily příkazy omezení osevu pšenice, a celé samostatné hnutí živelného odporu se zvedlo v mlynářstvu, zbaveném tradiční svobody a podřízeném útlaku orgánů Obilní společnosti až tak, že se to rovnalo omezení vlastnických práv a určování výnosů mlýnů. Stranictví v politice hospodářské ukázalo se tu nešťastným a zhoubným. Proti těmto nedemokratickým a nespravedlivým opatřením postavila se lidová strana, vznesla požadavek, že zmocňovací zákonodárství nemá býti už po 30. červnu 1937 prodlouženo a za pomoci jiných koaličních stran také tento požadavek prosadila. V novém stanovení obilních cen na rok 1937/38 pak vymohla zhodnocení cen žita, tedy plodiny hlavně chudších krajů republiky a zasadila se o radikální snížení či odstranění srážek z cen obilí, placených dosud zemědělci. *Lidová strana obhájila nad to v tuhém zápase svobodu zemědělců proti politické hegemonii tím, že vynutila rovné zacházení a rovné výkupní právo lidových družstev. Byl to boj o hospodářskou svobodu, o skutečnou demokracii a byl vítězně lidovou delegací ve vládě vybojován.*

Za doby hospodářské krise zkartelována byla a zesyndikalisována výroba průmyslová i zemědělská (obilí, líh, cukr, len, brambory) tak, že kartely, bankovní kapitál a určité politické skupiny nabyly velikého, neúměrného vlivu na tvorby cen, jakýchsi soukromých monopolů a snížily tak spravedlivou hodnotu práce zemědělce, dělníka a živnostníka.

Lidová strana zasáhla tu za prvé nátlakem na odstranění zmíněného již zákona zmocňovacího, poněvadž opatření podle něho činěná osvědčila malou odolnost vůči stranickým zájmům kartelově syndikátních skupin, a za druhé podporou zvýšené životní úrovně vrstev zaměstnaneckých, jakmile se objevily začátky obratu v krisi.

Letos konečně začala podstatně klesat nezaměstnanost a dosáhla v létě

na počátku podzimu úrovně z prvních počínajících dvou let krise, přes to, že několik ročníků mladší generace nastoupilo už do pracovních povolání. V této době rozhodla se vláda pro postupné zrušení platových srážek veřejných zaměstnanců, a dělnictvo a zaměstnanectvo soukromé se domáhá stejného vyrovnání.

Odborové organisace křesťanské, součást čsl. strany lidové, postavily se všude ve mzdových sporech a při žádostech o zvýšení mezd na stranu dělnictva. Tak tomu bylo v průmyslu textilním, ve stávce pražského stavebního dělnictva a při jednání o všechny smlouvy kolektivní. Učinily tak ze samozřejmého požadavku spravedlnosti, neboť pracující vrstvy, které doplatily na hospodářskou krisi nejen obrovskou nezaměstnaností, ale také hlubokým snížením mezd a životní úrovně těch, kdo v práci zůstali, mají právo žádati zvýšení mezd v době, kdy výroba i vývoz stouply a kdy se zvyšují i zisky této výroby a finančního kapitálu v průmyslu. Jako se strana postavila za zhodnocení práce zemědělské, tak se zastává všude zvýšení životní úrovně dělnictva a zaměstnanectva a stejně spravedlivé mzdy pro svobodné živnostenské podnikání.

Volba druhého presidenta upevnila demokracii a vnitřní mír v republice

Obtíže a nová nebezpečí mezinárodní, hrozící naší republice a důsledky hospodářské krise ve státě zhustily se ve vnitřní politice československé v minulých letech *ve velký vnitropolitický boj o celý směr vnitřní, zahraniční, ale i sociální politiky v příštích letech.*

Nositelem revisních snah, žádajících změnu státní politiky, byla část vládní strany republikánské a její tisk a opposice národního sjednocení. Události v Evropě, kde se ustavily všude kolem nás vlády t. zv. pravice, vyvolaly i u nás u nově stabilisované sociální vrstvy průmyslového, finančního a agrárního kapitálu touhu, aby byl zastaven demokratisační proces v republice, který sociálně směřuje k většímu podílu pracujících vrstev na národním důchodu, politicky k spravedlivému rozdělení moci ve státě a zahraničně k setrvání na oné linii spojenectví, ze kterých republika naše vznikla, i když v přítomné době vyžaduje setrvání na této linii vysoké oběti. Na tuto vrstvu působil silně vzrůst Henleinova hnutí ve volbách r. 1935 a nátlak nové politiky německé, která se tvářila, jako by nám chtěla zaručiti bezpečnost sama a laciněji a bez našich velkých obětí, jen když uvolníme svůj spojenecký svazek s Francií a zejména se Sovětským svazem. Tento nátlak krytý byl maskou společné fronty proti bolševismu.

Chvíle, kdy se změřily v československé politice síly dosavadní demokratické politiky státní a síly revisní v rozhodném zápase, byla volba druhého presidenta republiky v prosinci 1935. Odstupující president Osvoboditel

T. G. Masaryk doporučil za svého nástupce svého spolupracovníka, ministra zahraničí dra Edvarda Beneše, v němž viděl osobní i ideovou záruku, že státní politika československá se neuchýlí od dosavadní linie navenek ani uvnitř.

Proti tomuto doporučení postavily se politické síly shora jmenovaných vrstev a pokusily se prosadit kohokoliv, jen kdo by byl nástrojem jejich vůle, jejich sobectví. Zdar takového činu byl by těžce otřásl vnitřním mírem republiky, rozdělil národ na dvě bojovné fronty a ohrozil demokracii československou. V této historické chvíli vůdcové lidové strany zasáhli rozhodným působem pro volbu muže, doporučeného presidentem Osvoboditelem, jsouce si vědomi, že jednají v zájmu státu, pro upevnění demokracie, pro zdravý vývoj sociální, i v dobře uváženém zájmu katolického lidu. Volbou presidenta dra Edvarda Beneše byla na řadu let upevněna tradice demokratické spolupráce všech základních československých sil politických i sociálních, odstraněno nebezpečí, že náš život politický podlehne nepříznivým vlivům ze sousední ciziny, a spojencům i odpůrcům našim podán důkaz stability dosavadní linie naší státní politiky. V řadě neposlední pak bylo zajištěno, že u nás nebude kulturních bojů. Strana lidová právem proto počítá výsledek presidentské volby 18. prosince 1935 za úspěch státu, k němuž podstatně aktivně přispěla. Jestliže rok 1920 rozhodl, že nebude u nás hegemonie krajní levice, v roce 1935 bylo rozhodnuto naopak, že příklady sousedské ciziny neovlivní nás ve smyslu opačném a že rovnováha sil a stran a jejich spravedlivý podíl na odpovědnosti i moci — a to je demokracie — zůstane tradicí našeho života. Je úkolem nejbližší doby, aby tento vítězný princip byl prakticky proveden ve správě státu i v životě hospodářském. I to je politika strany lidové.

Dohoda s německou menšinou, autonomie Podkarpatské Rusi

Důležitým činem pro vnitřní upevnění a vnější odolnost čsl. demokracie byla dále letošní *dohoda s německými aktivistickými stranami* z 18. února, kterou byla splněna řada kulturních, hospodářských a sociálních požadavků německé menšiny, zejména zvýšeného přijímání německých spoluobčanů do státních a veřejných úřadů podle číselného poměru jejich. Touto dohodou byl plněn závazek ústavy republiky, politicky bylo umožněno čeliti německým aktivistům roznícené agitaci sudetoněmecké strany, která využila těžké krise v německých průmyslových krajích k tvrzení, že jde o plánovité hospodářské zbídačování německých krajů, a tuto agitaci nesla i do ciziny. Dohoda z 18. února a pokles nezaměstnanosti se vzestupem průmyslové výroby usvědčil agitaci sudetoněmecké strany z nepravdy. Problém této strany je ovšem v první řadě psychologický, je to krise německého ná-

roda v Evropě vůbec a pro nás není jiné cesty než důsledná demokracie, spravedlnost k menšinám a spolupráce s těmi německými stranami, které jsou loyální ke státu. Lidová strana jako celá vláda se však postavila proti tomu, aby sudetoněmecká strana mohla svým tlakem působiti na změnu politiky zahraniční a aby se s ní počítalo jako činitelem, jenž by mohl ve vládě nahraditi některé státotvorné strany československé či německé.

Druhým význačným činem, posilujícím vnitřní poměry v republice, byl další krok k uskutečnění ústavního závazku o autonomii Podkarpatské Rusi tím, že byl vybudován úřad guvernéra, jeho pravomoc a pravomoc guberniální rady do té doby, než bude moci býti uveden v život podkarpatoruský sněm. Dokonává se tak sjednocení a vnitřní srůst nejvýchodnější slovanské větve našeho státu s národem československým a státem, který teprve umožnil uzrání rusínského kmene v historický a politicky svobodný národ.

Dovršují se právní základy občanských svobod

V tomto období odevzdala vláda po dlouhých a pečlivých přípravách, na nichž mělo velkou účast i ministerstvo pro sjednocení zákonů a veřejné správy, vedené říšským předsedou lidové strany, sněmovnám dva velké zákoníky, tvořící právní stavbu života občanů Československé republiky: občanský zákoník a zákoník trestní se zákonem o soudní příslušnosti. Tyto zákony, pořádající život občanův vskutku od kolébky ke hrobu, jsou výrazem právního i mravního citu československého lidu a zaručují svobodný rozvoj každého člověka v hranicích práva a spravedlnosti obecné. Lidová strana nesouhlasila však z důvodů náboženských a státních, aby manželství a rodinný život, jenž má podle ústavní listiny požívati zvláštní ochrany zákona, byl v novém zákoníku vydán tak slabé ochraně jako dosud. Desetitisíce rozluk a rozvodů a úpadek populace v posledních letech jsou jasným důkazem, že přechodné zákonodárství revoluční doby, zhoršené ještě liberální praxí, nemůže býti trvalou základnou rodinného života v republice, protože mravní základy jeho neposiluje a neposkytuje mu ochranu, ústavním prohlášením slíbenou. Proto lidová strana nemohla připustit, aby se liberální rozlukové praxi dostalo slavnostní sankce v předloženém občanském zákoníku, a bude usilovat v zájmu státu o změnu předpisů, které přinesly tak neblahé ovoce. Má-li národ náš udržet svou samostatnost, musí ze sebe vydat maximum mravní síly a kázně, a školou těchto ctností, udržujících stát stejně, ne-li více, než zbraně hmotné, je rodina, která musí býti chráněna před anarchickým sobectvím jednotlivců stejně, jako se před ním chrání sám stát. Ukázat národu osudovou vážnost tohoto mravního problému je velikým úkolem lidové strany v nejbližší době.

Katolický sjezd a bula o rozhraničení diecésí

Spolupráce lidové strany ve vládě přinesla státu i katolickému lidu v minulém tříletí tak značné další úspěchy kulturní. Splnění žádného ideálu nelze dosáhnouti najednou, nýbrž dlouhou, neúnavnou a vytrvalou prací. Tak je to i s uskutečněním kulturního programu strany v národním životě československém. Přece však v minulých letech byly v tomto směru učiněny významné kroky vpřed. Tak bylo možno v roce 1935, aby v hlavním městě republiky byl uspořádán celostátní katolický sjezd, jedinečný svou mohutností vnější i vnitřním svým významem pro katolickou církev. Málokde v Evropě bylo by možno, aby universalita Církve byla manifestována svobodným vyznáním víry šesti národů, obývajících republiku, jako v hlavním městě československé demokracie za účasti zvláštního legáta sv. Otce kardinála Verdiera. Je velikým posláním čsl. strany lidové, aby svou státní prací překonávala vše, co stavělo v minulosti život národní proti katolické církvi a její ústřední autoritě, pokud to je proveditelné prostředky politickými. To se vedení katolické politiky československé postupně dařilo k prospěchu jak církve, tak československého státu. Posledním důkazem toho je právě 2. září 1937 podepsaná a 7. září v Úředním listě publikovaná papežská bula, kterou se uvádějí hranice diecésí v plný soulad se státní hranicí na Slovensku a vůči Rakousku, sjednocení s hranicí vůči Německu pak stanoví, až pominou okamžité překážky. Touto bulou byly slavnostně potvrzeny hranice republiky v době, kdy mezinárodní útoky proti nám byly znovu vystupňovány, a tak se slavná řeč buly stala mocnou polemikou proti nim. Veliká státní cena této dohody s Vatikánem spočívá pak i v tom, že se zřizuje slovenské a řeckokatolické rusínské arcibiskupství a dovršuje tak i v církevním smyslu suverenita slovenského a rusínského národa po prvé v historii v dokonalé plnosti.

Stejnou cestou vpřed k zabezpečení republiky a k rozkvětu katolictví v národě československém

Nejsou tedy výsledky státní politické spolupráce lidové strany ve vládě ani za poslední tříletí nepatrné, a to ať ve směru čistě politickém, či sociálním a kulturním.

Je pravda ovšem, že politika strany byla v této době ostře napadána určitými stranami, a to z opositčních t. zv. národním sjednocením, z vládních pak tiskem strany republikánské. Vedení lidové strany bylo vytýkáno, že se prohřešilo proti zájmům katolickým, když dalo souhlas s obrannou mírovou smlouvou republiky se Sovětským svazem; že se opřelo snahám vytvořiti

silnou frontu pravice proti vládním stranám socialistickým. Podivuhodnou shodou okolností zněl chor této kritiky současně z propagačních zdrojů sousedního státu, jenž vypověděl boj katolicismu a politickou stranu katolíků zničil a jenž bojem proti »nebezpečí světové bolševické revoluce« v době, kdy toto nebezpečí téměř zmizelo, kryl své výbojné plány, namířené také proti jednomu z pilířů nové Evropy, Československé republice.

Tomu všemu dobře rozuměli stoupenci strany a při mnohých příležitostech vyslovili s politickou linií strany v této době naprostý souhlas.

Za rok oslaví národ dvacáté výročí trvání Československé republiky, která v posledních třech letech vykonala uvnitř i navenek mocné pokroky k zabezpečení a plnému obhájení své existence. Ani nikdo z odpůrců nepopře, že na tomto díle obrany vnitřní i vnější měla velký podíl práce a pevná orientace československé strany lidové.

V minulých dnech rozloučil se československý lid monumentálním způsobem se svým prvním presidentem Osvoboditelem a v jednotě ducha z dnů 28. října 1918 dal ve svém smutku výraz pevné, mužné naději, že dědictví svobody a samostatnosti všemi silami a všemi obětmi uchová budoucímu pokolení. Této službě státu a národu byla věnována práce lidové strany v posledním tříletí jako od počátku republiky a tak bude i v budoucnosti, neboť vůdcové strany i její stoupenci jsou si vědomi, že službou státu, prací pro mravní a sociální vzestup lidu plní nejen svou povinnost národní, ale připravují i podmínky nového rozkvětu katolictví v národě československém.

Cesty, po kterých jsme šli a půjdeme i v budoucnosti

Jan Scheinost

Velké hnutí katolíků v evropských státech, které od druhé poloviny 19. století zasahuje mocně do dějin světa, nezastavilo se na hranicích našich zemí. I u nás dochází působením katolicky vyhraněných osobností v té době ke katolickému probuzení, které se záhy projevuje na všech polích života. Tak jako v cizině má toto katolické hnutí i svůj politický úsek, který se po počátečních blouděních a trapné roztříštěnosti na konec organisuje v mohutnou politickou sílu, v křesťanské hnutí lidové, jehož výrazem je československá lidová strana.

Funkce této strany roste zvláště s přílivem demokracie do našich zemí, protože všecka katolická hnutí v politice jsou v 19. století zakládána na nejširší demokratické basi. Úkolem jejich je pak prosazovati demokratickou

cestou katolický program společenský, odvozený ze zásad katolické pravověrnosti. Lze je tedy vším právem pokládati za demokratický nástroj katolického lidu, uvědomělého i politicky, jímž katolický lid ve svém státě chce prosazovat svůj program.

Zdroje tohoto programu jsou v katolické státovědě, sociologii a zvláště v encyklikách papežů, odporučujících národům křesťanský řád. Jen takové politické hnutí lze nazvati opravdu katolickým, jež tomuto křesťanskému řádu vědomě, pevně a oddaně slouží. Naše lidové hnutí je pak tohoto křesťanského řádu služebníkem bezvýhradným a naprosto věrným.

Chceme-li správně porozumět politickému úsilí, jež se od několika let projevuje v programovém díle lidového hnutí v Čechách a jeho vůdce předsedy Msgre B. Staška, musíme si v mysli aspoň stručně načrtnouti myšlenkové předpoklady, na nichž se rozvíjí. Československá demokracie nebyla ve svém ideovém základu, který se stal páteří naší ústavy, ovlivněna katolickými programovými prvky, nýbrž zásadami liberalistickými, laickými, ba i protestantskými. Jejími vzory byly ústavy států anglosaských, takže lze říci, že spíše by se hodila pro národ nekatolický. Úkolem lidového hnutí jest, aby tato československá demokracie byla naplněna duchem katolického křesťanství, aby se změnila v demokracii křesťanskou. Toho lze v demokratickém státě dosáhnouti jen politickou mocí, silnou samostatnou a politickou organisací všech politicky zralých katolických občanů. Při dnešní politické moci lidového hnutí lze tohoto vysokého cíle sotva dojíti, protože politické strany, odporující našemu programu, jsou daleko silnější než politická váha naše. Proto jsme pokládali vždycky za svou povinnost: 1. Křísiti v katolickém lidu, politicky nedosti uvědomělém nebo uspalém, politické sebevědomí. 2. Pracovati k součinnosti jak všech složek katolického hnutí v národě (ať jde o politické nebo nepolitické), tak i k spolupráci všech politických sil katolických v celé republice, ať jde o politické prvky české, slovenské, rusínské, německé nebo maďarské. Úběžným bodem našeho politického zápasu byl vždy a zůstane vždy křesťanský demokratický stát. Protože křesťanství představuje i ve státě nejvyšší dosažitelnou míru spravedlnosti národnostní, sociální i občanské, musí býti taková koncentrace katolických sil pokládána za záruku spravedlnosti pro všecky složky, které se jí zúčastní. Tento program, známý více pod jménem katolického bloku, musí býti jednou splněn, nemá-li katolictví v ČSR prohráti své nejvyšší dějinné státní poslání. Nejde o to, v jaké formě se tak stane, nezáleží na tom, jaké překážky se tomu v cestu stavěly nebo staví. Tento program je tak vznešený a nejen pro stát a katolictví u nás, ale i pro slávu a moc katolictví v celé Evropě tak důležitý, že před ním všecko ostatní nutně časem ustoupí do pozadí. Nepodaří-li se jej uskutečniti generaci současné, musí jej provésti

generace příští, která se, dá Bůh, vzdá předsudků, jež jsou většinou hlavním zdrojem dnešních obtíží.

Rozmnožení katolické moci je tedy předpokladem úplného vítězství našich zásad. Dokud k němu nedojde, možno je jen propagovati s největším důrazem a všemi prostředky moderní propagandy, jež jsme rozvili v míře větší než kterékoliv jiné politické hnutí. Dokud k němu nedojde, lze v politice československé přirozeně rovněž vykonati velmi mnoho dobrého a platného pro katolický lid, pro stát, pro Církev, což se našemu hnutí skvěle podařilo. Ale předpokladem splnění našeho nejvyššího a hlavního poslání je právě zvýšení katolické moci ve státě součinností všech katolických sil, žijících jediným programem a vedených za jediným cílem. Bude-li dosaženo tohoto cíle, všecky ostatní úkoly vedlejší budou splněny samy sebou.

Hlavním pak naším cílem je, jak řečeno, přeměna dnešní liberální a laické demokracie v demokracii křesťanskou. Je naším přesvědčením, že ani liberalismus, ani laicismus není dokonalým podkladem pro demokracii, protože to jsou nauky protidemokratické a protilidové. Obraz, který skýtá naše platná demokracie, toto přesvědčení jen potvrzuje. Demokracii v Československu podařil se pouze jeden její úkol: dala lidu politické svobody; lze tedy mluviti u nás jen o vládě demokracie politické, byť by ani na tomto poli nebyla provedena úplně. Nemáme však ani demokracie hospodářské, ani demokracie kulturní. Žádné jiné politické hnutí v naší vlasti nemá tak výborný program demokracie kulturní ani demokracie hospodářské jako naše hnutí křesťanské. Nepřišli jsme demokracii ochudit, ale obohatit o složky, kterých postrádá, ale kterých nutně potřebuje, nemá-li zůstati kusou a má-li fungovati bezvadně a všude. To je náš hlavní úkol.

I zde bylo už vykonáno velmi mnoho. Rozvinuli jsme doplněný program i pro úplnou demokracii politickou. Vážíme si velmi občanských svobod, které lidu poskytuje československá ústava. Ale při dnešním stavu věcí je tato demokracie politická omezena vlastně jen na parlamenty a vládu, zatím co není dobudována demokratická samospráva zemí a je stále oklešťována demokratická samospráva okresů a obcí. Z tohoto poznání vyšel náš boj i o správně chápaný regionalismus, jak jej formuloval Msgre B. Stašek v Sedlčanech v roce 1933. Křesťanská nauka politická nevyznává strohý centralismus, který tolik poškodil zvláště hospodářsky naše kraje, odedávna se rozvíjející ve svérázné osobitosti. Žádali jsme (a trváme na tom) rozšíření demokratické samosprávy zemí, a to tak, aby mohly vydávati své zákony. Nemůžeme se vzdáti požadavku, aby ze samosprávy obecní i okresní bylo odstraněno všecko, co v ní lze nazvati nadvládou a diktátem byrokratické moci a stranického teroru nad demokratickým živlem občanským. Na půdě

této nejširší demokratické autonomie zemí lze rozřešiti i bolesti slovenské: Slováci musí už dnes sami vidět, že jiná moc než katolická jim v tomto státě nepomůže provésti onu rozumnou a žádoucí míru decentralisace, která by vyhověla zájmům Slovenska a nezadala potřebě nutné jednoty státní. Jen tehdy, bude-li nejen stát, ale i všecky samosprávné celky vybudovány na nejširších právech demokratického občanstva, lze u nás mluviti o úplném uplatnění demokratického řádu i v politice národa a státu. Tento program, logicky skloubený a propracovaný, nabízí národu jedině lidové hnutí, protože je přesvědčeno, že úkolem křesťanské politiky jest uvésti v soulad potřeby ústřední státní moci s autonomií přirozených samosprávných celků.

Jakmile bylo zřejmo, že se potřeby obrany státu neobejdou bez branné výchovy našeho lidu, vytyčili jsme jasně i program branné demokracie československé, obraz našeho lidu ve zbrani. Msgre B. Stašek v Humpolci rozvinul její zásady: věrnost ke křesťanské tradici svatováclavské, která jedině je schopna probuditi v mladých lidech ducha hrdinného rytířství, hluboký a dodnes, bohužel, často opomíjený podklad mravní, protože co jsou platny nejmodernější technické zbraně, budou-li je třímati nebo říditi srdce a ruce mravně slabé, zvýšená pozornost k moderní výchově těla a k sportovnímu smyslu, který rovněž vede člověka k odpovědnosti a statečnosti v nebezpečí. Tento program měl i značný konkretní úspěch, převzat naší mladou generací, která jej rozšířila a propracovala. Už dnes možno říci, že nová branná výchova československá přihlíží nejednou k požadavkům křesťanské branné demokracie, která navazuje na starobylou a (řekněme docela otevřeně) demokratickou zkušenost starých obránců vlasti, našich bdělých a pevných Chodů a nepřemožitelných obránců Královského šumavského hvozdu.

Nejvíce však jsme národu dali svým programem demokracie kulturní a hospodářské. Jsou ještě v paměti těžké boje, jež nám bylo sváděti; ale dnes je zřejmo, že náš program je všude chápán vážně a že se stal východiskem a pobídkou i k několika opatřením vládním. Kulturní demokracie v křesťanském státě usiluje rovněž o soulad, a to o soulad mezi silami, jež kulturu tvoří, a lidem, který ji do sebe vsakuje. Nehledě k tomu, že jsme se několikrát postavili rázně proti nebezpečným otravám, jimiž je křesťanský lid infikován ze zřídel kultury bolševické a novopohanské, že jsme se ostře několikrát celými kampaněmi vyslovili proti šíření znemravňující literatury, filmu a reklamy, že jsme se snažili také v rozhlase uplatniti křesťanské prvky, hlavní náš boj byl sváděn na poli školském. Heslo: křesťanský lid potřebuje jedině křesťanskou školu, letělo katolickým lidem, který není spokojen s postavením kulturní menšiny, k němuž jej odsoudilo školské zákonodárství. Křesťanský lid chce míti více vlivu na obsah a směr školské výchovy;

nedovolí, aby rodině, která zůstala základem státu jen tehdy, zůstala-li křesťanskou, sám stát podlamoval nohy. Nejsme, to ví dnes každý, nepřáteli učitelstva, ale je třeba, aby naše veřejná škola byla organisována tak, aby na ni nemělo jedině učitelstvo výhradní vliv. Rodiče se nemohou nikdy vzdát práv na své děti, i sedí-li ve školních lavicích. Je proto jejich povinností, aby usilovali o křesťanský ráz školské výchovy ve všech jejích směrech. Jsou přesvědčeni, že tím slouží nejen náboženství, ale i státu. V spořádaném státním řádu společenské ideály Církve splývají v jedno s ideálním posláním státní moci. Zásady demokratické pak vyžadují, aby lidovým vrstvám byl přiznán přímý vliv na školu demokraticky volenými školskými komorami, v nichž by slovo rodičů nebylo potlačeno školskou byrokracií. Vše, co chceme, je v podstatě i tohle: překlenout rozpory, které vznikly a často i rostou mezi učitelstvem a rodiči součinností obou těchto nejdůležitějších složek národní výchovy v duchu vřelé snášenlivosti náboženské, která musí dnes už přece uznat, že křesťanství není státu nepřítelem, ale oporou.

O program křesťanského hospodářského řádu svedli jsme pravou bitvu. Zvítězili jsme! Jeho zásady jsou přijímány jako lék, byť by leckdys jim z pochopitelných důvodů byla dávána jiná jména. Ale míti demokracii politickou, brannou, kulturní a nemíti demokracii hospodářskou, nelze si v dokonalém a úplném demokratickém režimu představit. Bylo naší radostí, že jsme vždycky do poslední písmeny stáli na půdě papežských encyklik, které světové demokracii přinášejí poklady a vzpruhu pro činnost, kde dnešní liberalistická hospodářská zvůle selhala nejvíc. Co jsme chtěli, chceme a budeme stále chtít, toť demokratická samospráva hospodářských stavů v hospodářských stavovských komorách a žádná hospodářská diktatura, protože tu přece už dávno máme, proti ní bojujeme svým zápasem proti kartelům, syndikátům, monopolům a jiným nástrojům na hospodářské ujařmení chudých a středních vrstev! Má-li svou autonomii soudnictví a správa školská, je v moderním státě nemyslitelno, že by se bez ní mohlo zdárně rozvíjeti hospodářství, na němž závisí existence milionů lidí. A tak jako jinde, i zde formou této demokracie je součinnost všech zúčastněných sil, podnikatelů a všech jejich spolupracovníků duchem i rukama. Jen tato hospodářská demokracie vyvede náš stát z jařma a útlaku náročného stranictví, kořistícího stranickými výdělečnými kolosy z krve chudých, jen křesťanský hospodářský řád vrátí nás zase ke skutečné sociální spravedlnosti, jež neutiskuje nikoho, ale dává každému, co mu patří. A hospodářství dá moderní a schopnou organisaci demokratickou: demokratický stát nemůže mít přece zastaralé a ztrouchnivělé hospodářské formy z dob liberalistické nadvlády!

Bylo ještě více věcí, v nichž lidové hnutí ukázalo celému národu bohatství svých myšlenkových podnětů, jež ve svém celku vytvořily novou představu moderního, řádně organisovaného, spravedlivého a uvnitř i navenek mocného státu československého, který dnes často trpí přílišnou náročností stran, protežujících jen sebe a své na úkor druhých. Pozornost, vlídná i nevražívá, která provázela rozvinutí tohoto našeho programu, byla jen dokladem správnosti naší cesty. Nikdy před tím politicky uvědomělý katolický lid nepromluvil řečí tak jasnou, svéráznou a prospěšnou národu a státu, nikdy mu neukázal tolik dobrých cílů jako tato léta. Při tom při všem neměli jsme nikdy jiné ctižádosti, než dělati to, co po nás žádá Apoštolský Stolec římský a co prospívá naší vlasti. Nelze tedy nic jiného od nás čekat, než že budeme pokračovati v tomto díle, že neustále budeme burcovati katolický lid, aby rozmnožil své i naše síly tak, abychom co nejdříve mohli sáhnouti po plném a krásném ovoci svého velkého snažení.

„ZACHRAŇTE NÁRODU KRISTA!"

Tak volá Msgre B. Stašek k mladým na pracovní schůzi v lednu 1936 a vyzývá, aby nebáli se i do politiky!

II. ORGANISACE ČESKOSLOVENSKÉ STRANY LIDOVÉ

Jak jsme pracovali pro upevnění a vzrůst naší strany

František Kliment

Sjezd strany má posouditi činnost svého ústředí za dobu od posledního sjezdu, který se konal 11. listopadu 1934. Kdyby bylo možno podrobně, statisticky nebo ještě názorněji v diagramech zachytiti tuto činnost za poslední údobí, byla by to zpráva ještě radostnější. Bohužel, omezené rozměry této publikace dovolují pouze načrtnouti hlavní body naší organisační činnosti. Tato zpráva bude také obsahovati činnost jednotlivých odborů našeho hnutí, tiskárny, podniků, odborových organisací strany, kulturní činnosti, neboť těmto všem věnovány jsou zvláštní statě.

Konal-li se poslední sjezd ve znamení vrcholu světové hospodářské krise, můžeme dnes s radostí konstatovati, že v poslední době nastalo zlepšení, projevující se již téměř ve všech oborech hospodářského podnikání. Tento radostný fakt je sice zahalen mrakem válečného nebezpečí, ale věříme, že Pán Bůh nedopustí na nás více, než můžeme snésti a než co zasloužíme. Je nutno však zdůrazniti, že poměry hospodářské jsou ještě velice tíživé, někde i velmi zlé. Předsílám to proto, abychom si uvědomili, že poslední údobí spadá stále ještě do poměrů velmi neutěšených, ve kterých jen těžko lze pracovati politicky i organisačně. Podle toho budiž tato zpráva také posuzována.

Zemský výkonný výbor

Zemský výkonný výbor strany sešel se dne 16. ledna 1935 ke své ustavující schůzi, v níž znovu, po třetí, zvolil jednomyslně svým předsedou vldp. kanovníka poslance Msgra Boh. STAŠKA. Zemský výkonný výbor sešel se pak ještě čtrnáctkráte ke svým schůzím, v nichž podrobně projednával činnost strany ve vládě a parlamentě a usnášel se na směrnicích politiky a postupu strany v parlamentě a ve vládě. Je přirozené, že se stejnou vážností a důkladností zabýval se činností strany na poli odborovém, hospodářském, podniků strany, jež mnohé vděčí vedení strany za vydatnou pomoc a exi-

stenci. Jednání zemského výkonného výboru byla vždy jednomyslná a vyznačovala se vzácnou shodou, pílí a vážností. Účast členů byla vždy opravdu maximální, neboť z 53 členů nechybělo v tomto období nikdy více než 5, a to obyčejně řádně omluvených. To zde rád konstatuji, protože tento fakt je tím vzácnější, když uvážíme, že členové zemského výkonného výboru i presidia strany musí si sami platiti cestu i výlohy se schůzemi spojené. Výkonný výbor byl opravdu sbor vybraný a plně odpovídající významu i prestiži naší strany v Čechách. To bylo zřejmo ze všech jednání, debat, návrhů i hlasování. Všem šlo vždy opravdu pouze a jedině o prospěch našeho hnutí. Patří jim za to vřelý a upřímný dík!

Presidium strany

Předsednictvo strany scházelo se podle potřeby a zabývalo se ve svých schůzích nejinternějšími otázkami našeho hnutí, politiky a postupu strany. Patří-li komu zvláštní dík, patří členům presidia strany, kteří nejednou na pouhé telefonické zavolání přicházeli k mimořádným schůzím, často na hodinu předem svolaným.

Zemská konference strany

za minulé období svolána byla jedenkráte, a to dne 27. dubna 1935, aby schválila kandidátní listiny pro volbu do obou komor Národního shromáždění a země. Sluší poznamenati, že jednání této důležité konference neslo se vzácnou jednomyslností ve všech otázkách, které měly býti v tak vážné době rozhodnuty.

Ústřední výkonný výbor

sdružuje v sobě všechny tři zemské výkonné výbory. Náš výkonný výbor je v něm zastoupen jedenadvaceti členy a v presidiu strany je náš p. předseda Msgre B. Stašek, I. místopředsedou a členy pp. ministr Ing. Jan Dostálek a senátor Msgre A. Roudnický, jehož v jeho nemoci zastupuje místopředseda sněmovny posl. V. Košek.

To považuji za nutné sděliti o činnosti našich nejvyšších orgánů strany. Je pochopitelné, že nemohu vyčerpati podrobně všechnu jejich činnost, neboť je tak značná, že by obsáhnouti ji nestačil obsah celé této publikace.

ORGANISAČNÍ SCHÉMA

ČESKOSLOVENSKÉ STRANY LIDOVÉ

Ústřední sekretariát

a) Stav organisací

Ústřední sekretariát je rozdělen na řadu oddělení a zaměstnává t. č. v ústředí 19 zaměstnanců. Má dále v Čechách 8 sekretariátů krajských a 19 obvodových. které dohromady spravují 223 soudních okresů, z nichž je 139 českých, 20 smíšených a 64 německých. Z toho máme 173 okresních organisací — o 4 více proti roku 1934. Okresní organisace sdružují 2474 organisací místních a 3633 místních důvěrníků. Do tohoto počtu nezapočítáváme 125 organisací, které nevykonaly valnou hromadu. Od posledního sjezdu založeny byly 102 nové organisace a získáno 195 nových důvěrníků. Je to pozoruhodný úspěch, uvážíme-li, že pronikáme nově do obcí, v nichž po 20 i více let nebylo pro nás místa ani pochopení. Revisí strany, kterou jsme dokončili, provedena byla v 1285 případech změna v osobách funkcionářů; třeba ovšem zdůrazniti, že se tak nestalo pouze z důvodů organisačních, ale úmrtí, odstěhování a stáří participuje tu značným procentem. Potěšující zpráva je i ta, že z uvedeného počtu místních organisací, až na zmíněných 125, vykonaly všechny ostatní valnou hromadu a daly tak najevo výraz své činnosti a existence.

b) Činnost schůzová

Ústředí strany zaznamenalo 31.073 schůzí výborových a důvěrných — je to o 22.168 více a vysvětluje se parlamentními volbami a větší činností místních organisací i úplnějším přehledem. Veřejných schůzí bylo 1956, t. j. o 770 více, 1055 táborů a sjezdů — o 817 více než posledně. Počet schůzí a projevů je jistě ještě větší alespoň o schůze, které byly vykonány místními organisacemi bez vědomí a hlášení ústředí strany. Tak na příklad není v tomto počtu uvedeno 2501 obvodových konferencí, vykonaných v době voleb obvodovými důvěrníky. V předvolební době uspořádáno bylo 22 velkých obvodových sjezdů, jež byly skvělou ouverturou k volebnímu zápasu. Stejně tak za veliké schůzové akce předvolební bylo 16 zájezdů řečníků do jednotlivých obvodů, při nichž bylo uspořádáno 510 schůzí veřejných a na 2000 schůzí důvěrných! A jako třetí předvolební akce bylo svolání 1265 členských schůzí na jeden den (v květnu 1935), při nichž podány členstvu poslední potřebné pokyny k volbám. Nepočítáme v to žádné schůze odborových organisací, hospodářských podniků a tiskových schůzí; o nich je podána zpráva v jiných částech této publikace. Počet těchto schůzí jde do nových tisíců. Z této zprávy je zřejmo, že propagační a schůzová činnost doznala nebývalých čísel.

c) Agenda kancelářská

Stoupl-li tak značně počet schůzí a projevů, přibylo tím více na agendě kancelářské. Jsou to čísla jdoucí do desetitisíců. Jen protokol p. předsedy strany poslance Msgra B. Staška (dopisy přímo na jeho adresu poslané) vykazují ročně 6—7 tisíc došlých kusů. Počítáme-li, že na dopis musí se odpovědět a písemně provésti intervenci, ztrojnásobí se nám toto číslo na 20.000 položek ročně pouze u předsedy strany. To platí i o panu ministrovi Ing. J. Dostálkovi. Kdybychom dali dohromady korespondenci všech poslanců, senátorů a našich funkcionářů presidia i ostatních, nebyli bychom daleko čísla 100.000 ročně. Jen ústřední sekretariát strany bez korespondence Mladé generace a ostatních složek vykazuje 103.644 došlých a 110.309 odeslaných dopisů. Na porto bylo ústředím vydáno na 120.000 Kč! Nepočítáme v to telegramy, telefon a porta za balíkové zásilky. K tomu je třeba ještě připočísti agendu sekretariátů venkovských, kam došlo 41.353 dopisů a odesláno 52.051. Tiskopisy počítáme již na miliony, zvláště ve volebním roce.

d) Intervence

Kapitola sama pro sebe. Dnes je již takový zvyk, že se prostě s každou věcí obrací stoupenec na svoji politickou stranu. Je v tom výraz určité důvěry ke straně, ač tento způsob vyřizování potřeb členstva ukazuje až příliš zřetelně na zpolitisování úřadů. Často a u mnohých úřadů přestalo existovati dobré právo občana, schopnosti a pod. a nastoupila moc a síla politické legitimace. Kdyby bylo možno nahlédnouti do těch bezmála 100.000 intervencí v ústředí, u poslanců a pod., jak mnohý by se podivil, oč se musí dnes starati politická strana. Je přirozeno, že všecky intervence nesetkají se vždy s úspěchem. Je mnoho příčin: Věci neproveditelné a opožděné, někdy také politická zaujatost rozhodujících činitelů a j. vykazují značné procento z 25% nepříznivě vyřízených intervencí.

e) Kondiční

Nezaměstnanost a tíživé hospodářské poměry ukládaly nám větší povinnosti, než je nahodilému pozorovateli zřejmo. Z průměrného počtu denních návštěv v ústředním sekretariátě strany, počítaných asi 100 denně, je více jak 90% žadatelů o místo a práci. Obstarávání práce je dnes skoro hlavní činností všech úředníků sekretariátu, i když zřízen byl samostatný Kondiční odbor, který zaměstnává naplno dvě síly a o jehož činnosti píšeme jinde. Nutno také zdůrazniti, že kromě kondičního oddělení ústředního sekreta-

Presidium a tajemníci československé strany lidové na duchovních cvičeních

riátu jsou zřízena tato oddělení u všech našich odborových ústředen v Praze a při všech politických sekretariátech venkovských. I když výsledky nejsou zcela uspokojivé, přece můžeme říci, že se pomohlo mnoha a mnoha stoupencům a kdyby všichni z vděčnosti za získání životního zaměstnání pro hnutí pracovali, bylo by možno pro ostatní vykonati ještě více.

Krajské organisace

Musím opakovati to, co jsem řekl o našich krajských organisacích na posledním sjezdu: totiž, že jsou opravdu naší chloubou. Mohu to dnes opakovati právem. Z činnosti jejich je zřejmo, že bedlivě střeží naše hnutí v kraji. Vesměs pravidelně konají schůze svých výkonných výborů. Jsou to vždycky schůze vpravdě pracovní a iniciativní. Máme 9 krajských organisací, t. j. ve všech volebních krajích. Všechny vykonaly řádné valné hromady, při nichž konstatováno, že za poslední údobí vykonaly 255 schůzí výborových, t. j. o 70 více, 101 krajských konferencí — o 3 více, 295 sjezdů, manifestací, projevů a různých škol. V čele stojí naši nejlepší lidé z kraje, kterým potřeby kraje, a zvláště našeho hnutí v něm, jsou přímo životním cílem.

Okresní organisace

Ústředí strany stejně jako minulé období snažilo se přenésti na okresní vedení co nejvíce úkolů a přebudovati tak okresní organisace na pokud možno samostatné organisační jednotky po všech stranách, jak jim to ukládá organisační řád strany. Okresní organisace měly hlavně za úkol provésti t. zv. revisi organisací. Většina provedla ji velmi dobře, některé přímo skvěle. Při většině zřízeny jsou okresní sekretariáty nebo alespoň okresní organisační referenti, případně organisační komise. Že okresním organisacím byla věnována zvýšená péče a že jsou na svém místě, svědčí, že všechny okresní organisace v počtu 173 řádně a včas vykonaly valné hromady, ač posledně chybělo 25 organisací. Téměř do všech okresních výborů zvoleni byli mladí lidé, odchovanci naší Mladé generace, takže věříme v novou intensivní činnost a radostné výsledky. Okresní výbory sešly se k 2758 výborovým schůzím (o 1553 více). Místní důvěrníci byli svoláni k 1638 okres. konferencím. Vykonáno 375 okres. projevů, táborů lidu, veřej. projevů a pod.

Obvodové organisace

vyplňují mezeru mezi organisací okresní a místní. Jsou platnou složkou našeho hnutí, kterou v příštím údobí více zdokonalíme a přidělíme jí kontrolní činnost místních organisací. Dnes máme 1184 obvodových důvěrníků, o 10 více. Ti svolali 3765 obvodových konferencí. Zvláště v době volební byla jejich činnost značná a úspěšná.

Místní organisace

Jak již uvedeno, máme t. č. v Čechách 2474 organisací a 3633 místních důvěrníků. Z toho počtu vyloučili jsme všechny organisace nečinné, jak je revise organisací zjistila. Místní organisace prodělaly velikou zatěžkávací zkoušku v době voleb, kdy v krátké lhůtě za sebou konány volby do poslanecké sněmovny, senátu, země a okresů. Hlavní činnost místních organisací pozůstává v pořádání schůzí a agitace, jak o tom podávám zprávu o činnosti schůzové vůbec. V poslední době obrácen jejich zřetel více k našemu tisku, jeho rozšíření a moderní kolportáži katolického tisku vůbec. Stejně tak musí se v budoucnu věnovati naše organisace více mladé generaci strany a novému získávání členstva.

Tisk

Ve své dnešní zprávě nebudu se rozšiřovati o tisku, neboť podrobnější zpráva je na jiném místě. Musím však připomenouti, že to, co bylo podniknuto na tomto poli, je téměř jedinečné v našem hnutí. Rozmachu, jakého se

Tábor lidu zpestřený vlajkami a národ, kroji dodává našim manifestacím výraz nadšení

dočkala naše tiskárna, nakladatelství, knihkupectví a Spolek pro vydávání lidového tisku, nikdo, kdo znal tyto podniky před třemi lety, se nenadál. Úkolem organisací je získati 100.000 odběratel »Lidových listů«. Jak tento úkol místní organisace splní, zjistíme na příštím sjezdu. To platí i o tiskové akci: »Rozmach dobré knihy« a »Katolického literárního klubu«, jejichž činnost je již nyní pozoruhodná, třeba je v začátcích. Sem také patří povinnost organisací vyhledati vhodné tiskové jednatele, zorganisované v Lize šiřitelů dobrého tisku. — Již dnes má naše tiskové ústředí na 7000 místních kolportérů.

Výchova pracovníků a řečníků

Je samozřejmé, že strana, která má býti sekulární, nesmí zapomenouti na výchovu nových pracovníků. V jiných kapitolách, zvláště o činnosti Lidové akademie, bude o tom zmínka.

Výchova pracovníků děje se prostřednictvím Stálé školy pro řečníky a pracovníky. Vede se dvojím směrem: 1. Písemnou domácí školou na dálku a 2. školami a kursy ve všech krajích a důležitějších obvodech. Písemná škola má 1500 žáků, kursy a školy navštívilo v minulém období na 3200 účastníků. Byly uspořádány ve všech větších městech. První běh skončen na počátku léta, druhý bude zahájen ihned po sjezdu strany. Pro řečníky zřízena byla Legie řečníků, která dbá, aby každý okres, obvod, kraj i celá strana

měla dostatek schopných lidí, kteří jsou připraveni rozjeti se do nejposlednějších visek naší země, aby tam šířili program naší strany. Ideálem této školy je, aby nebylo ani jediné místní organisace, která by se některým svým schopným stoupencem nezúčastnila této akce pro výchovu našich budoucích pracovníků.

Svaz krajů

Za účelem pravidelných a častých styků předsednictva strany s krajskými funkcionáři zřízen byl loni t. zv. Svaz krajů. Pravidelné měsíční schůze přinesly hnutí našemu velmi mnoho dobrého. Podrobnější zprávu přinášíme jinde.

Svaz okresů

Po dobrých zkušenostech zřízeny podobně při krajských organisacích i Svazy okresní. Po zkušenostech dobudujeme ještě toto zřízení, od něhož si mnoho slibujeme.

Samospráva

Od posledního sjezdu je stav našich samosprávných funkcionářů téměř nezměněn. Referujeme o tom podrobněji ve zvláštní stati. Naše účast v samosprávě je již tak veliká, že bylo nutno věnovati samosprávným pracovníkům zvýšenou péči a poskytnouti jim větší možnost výchovy. Za tím účelem zřízena byla samostatná organisace: Lidová obec samosprávná — o níž, jak již řečeno, najde čtenář zprávy na jiném místě. Poněvadž členství v L. O. S. je pro všechny naše samosprávné pracovníky povinné, bude tato organisace čítati přes 10.000 členů. Veliké úkoly čekají naše důvěrníky, zvláště před novými obecními volbami.

Mladá generace

Zpráva na jiném místě podrobně zachycuje činnost naší Mladé generace a ještě podrobněji podána zemským náčelníkem M. G. J. E. dr. J. J. Rücklem. Chci však zde říci, že Mladá generace naší strany dobře se osvědčila, dobře pracovala a čím dále tím více se uplatňuje v našich řadách i na odpovědných místech funkcionářských. Mladé generaci a jejímu vůdci patří náš vřelý a upřímný dík zejména za skvělé akce pro národní brannost a propagandu nového hospodářského křesťanského řádu, zájem o samosprávu a o nábor svého mladého členstva.

Daň strany

Na dani strany lze dobře pozorovati činnost místních organisací. Tak konstatujeme, že daň strany řádně odvedlo 1574 organisací, t. j. více o 132 organisací než posledně. Nezaplatilo 900 organisací, t. j. asi o 36% méně. Musíme si ovšem uvědomiti, že jsou některé takové organisace zejména v krajích, kde většina našich lidí je trvale bez zaměstnání a bez prostředků. Přece však proti minulu odvedeno bylo na daň strany o 2651 Kč více. V době krise jistě pozoruhodné. Nelze však zapírati, že jsou ještě mnohé organisace, které by při dobré vůli mohly více straně pomoci, než doposud pomáhají.

Odborové a hospodářské organisace

Poněvadž zprávám o činnosti odborových a zájmových organisací jsou věnovány zvláštní statě, nebudu se zde o jejich činnosti šířiti a omezím se na pouhé konstatování, že všechny bez rozdílu zaznamenávají značný přírůstek členstva. Některé z nich rozšířily síť svých organisací o celé desítky! Kdyby všichni naši stoupenci splnili příkaz všech posledních sjezdů: »Co lidovec, to odborář«, zaznamenali bychom rozmach netušený. S našimi odborovými organisacemi jsme úplně spokojeni. Také náš Svaz hospodářských družstev, činnost záloženská a pojišťovna zaznamenávají úspěchy, které přímo dráždí odpůrce. Naše tiskárna rozmnožuje svůj provoz tak rapidně, že nová veliká moderní budova již nepostačuje pojmouti všechna nová oddělení, nové stroje, sklady papíru a expedici, která pracuje dnem i nocí! Zpráva tato nebyla by úplná, kdybychom zde neřekli, že za tento jejich rozmach musí všechny v prvé řadě děkovati celé straně a hlavně všem stoupencům, kteří jsou všude pilíři odborové a hospodářské činnosti. Vedení strany muselo přinésti těžké oběti finanční i osobní, aby umožnilo jejich prosperitu a existenci; ale tím větší je radost, že oběti nebyly marné a že prospěly našim stoupencům i celému hnutí.

V závěru chci znovu konstatovati, že tato zpráva ani zdaleka nevystihuje pravý obraz veškeré organisační činnosti strany. Pokusil jsem se pouze podati nejhlavnější obrysy. Spojíme-li však všechny zprávy v této publikaci uveřejněné a doplníme-li je ještě referáty, které byly na sjezdu předneseny, ukáže se nám pak ohromná a vyčerpávající činnost naší strany na všech úsecích veřejného života. Naším úkolem, úkolem přímo historickým je, vybudovati naše hnutí v Čechách na výši doby, použíti k tomu všech moderních prostředků organisačních i agitačních. Potřebujeme k tomu všech stoupenců, ale v první řadě všech našich pracovníků, organisací, podniků a hlavně mládeže, abychom načerpali nových sil, nového zápalu k no-

vým obětem. Jde o veliké věci, jde o přebudování veřejného řádu ve smyslu křesťanském. Jde o to, uvésti v praksi a život slavné encykliky Sv. Otce Pia XI. Naše hnutí, náš program jediný přináší světu a vlasti nové, křesťanské myšlení, řád a pořádek, kterého tolik potřebuje rozháraná současná doba. Pochopíme-li dobře náš úkol, ještě pevněji přimkneme se k československé straně lidové, k jejímu vedení a tak společně nastoupíme vítěznou cestu; budoucnost bude patřiti nám, lidovému křesťanskému hnutí! Bude to jen ku prospěchu naší milované vlasti, republice Československé, Církvi katolické, jejíž jsme věrnými dětmi a ne v poslední řadě našim budoucím! Ať žije československá strana lidová!

Směrnice činnosti ústředí lidové propagandy

František Moravec

Při ústředí československé strany lidové bylo založeno oddělení lidové propagandy, jehož tajemníkem byl ustanoven pisatel těchto řádků.

Co je úkolem lidové propagandy? Organisace naší strany tvoří velký a mohutný stroj, v němž ústředí strany představuje ozubené kolo, do něhož zapadají kola a kolečka všech organisací a institucí strany, ať politických, hospodářských, odborových, tiskových nebo kulturních. Obraz náš představuje tento veliký a mohutný stroj, který má roztáčeti a poháněti centrální kolo našeho ústředí. Lidová propaganda je hnací silou, která z centrálního zdroje roztáčí pro určité myšlenky, ideje a akce celý organisační stroj tak, aby všechna kola a kolečka ostatních organisací strany až do nejmenších pracovala každé svým způsobem ve svém místě, ve svém oboru pro tyto základní směrnice činnosti. Tak na příklad: jsou vypsány obecní volby. Propaganda vydá základní hesla pro tyto volby a všechny organisace strany, politické, odborové, hospodářské, tiskové a kulturní musí se pro tyto obecní volby ve smyslu daných hesel roztáčeti a pracovati ke konečnému cíli, jímž je vítězství strany v obecních volbách. I ta nejmenší organisace musí pracovati a svou činnost roztočiti k tomuto cíli. Takových akcí jest a bude zajisté více. Představuje tudíž lidová propaganda organisační, solidaristickou, svornou a jednotnou práci všech organisací strany k jednotnému cíli.

Vedle této základní programové lidové propagandy má tato instituce ještě jiné povinnosti. Tak obzvláště jde o to, naplniti naše projevy a akce novým duchem a zasaditi je do rámce, který by odpovídal novým propagačním směrům. Takovým způsobem uspořádali jsme na př. loňského roku tiskovou propagaci. Program její nevyčerpal se jako doposud v pouhé před-

PROPAGAČNÍ SCHÉMA

ČESKOSLOVENSKÉ STRANY LIDOVÉ

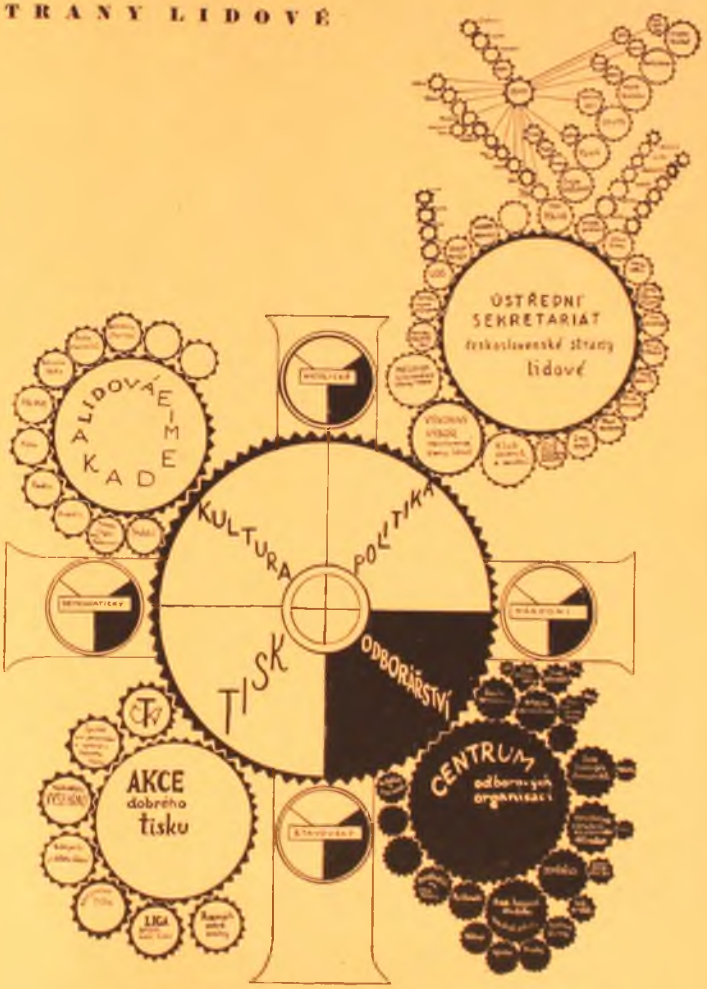

nášce, ale bylo použito znázornění tiskovým filmem, jak se dělají naše noviny; duchovní hrou »Dábel nad rotačkou« byl vylíčen drastickým způsobem veliký význam lidového tisku a dokázána potřeba katolického novinářství a časopisectví; sborovou recitací pak zdynamisován byl účinek našich tiskových hesel. Náš programový požadavek nového křesťanského hospodářského řádu byl vysvětlen o dni prvního máje scénou: »Obilí, které zraje . . .« divadelním způsobem s použitím sborové recitace, jímž zobrazen boj řádu materialistického s řádem křesťanským, aby vynikla jeho velká převaha i potřeba pro ozdravění v lidské společnosti. Tímto způsobem na př. o velkých sjezdech katolického lidu jsme vysvětlili program i požadavky, ať již požadavek nerozlučitelnosti sňatku manželského scénou: »Lidé Ho zabili . . .«, nebo povinnosti katolického mládí v dnešních dobách scénou: »Přijď království Tvé!«, ve které se s výrazným zdarem uplatňuje sborová recitace. Tyto divadelní hry ovšem nejsou divadlem v běžném slova smyslu, nýbrž dramaticky předvádějí skutečnost s výslednou uzávěrkou, v níž náš program, naše myšlenky i ideje ukazují zdroj i směr k lepším zítřkům. Tyto dramatické scény mají všeobecnou produkční schopnost svým naprosto jednoduchým scénováním stejně na jednoduchém podiu v sále nebo pod širým nebem, či na jakýchkoliv rozměrech jeviště. Zásadní pojetí těchto dramatických scén je zdramatisovaným podáním divadelně převedená skutečnost, rozvedená na herce sólisty a na herce sboru, kteří dějovým sólem a sborovou recitací proklamují programovou řeč na themata našeho programu, myšlenek a idejí, přednášenou v rámci scénického dějství.

Vedle tohoto divadelního způsobu používá též naše propaganda sborové recitace jako útvaru samostatného. Provedli jsme je při různých příležitostech pražských, mimo drobnějších produkcí na schůzích; z nich uvádíme tři nejúspěšnější sborové recitace, a to: »Přijď království Tvé!«, »Křížová cesta« a »3. listopad 1918«. Naši sborovou recitaci provádíme na hlasovém rozvrstvení sboru ve skupiny, které produkují naše požadavky a dynamicky i útočně formulují náš program takovým hlasovým důrazem, kterého řečník nedocílí. Tím způsobem proklamovali jsme nejširší veřejnosti náš program v oboru života sociálního, hospodářského, kulturního a náboženského vůbec.

Sborové recitace jsou sledovány s živým zájmem obecenstvem, které reaguje nadšeným souhlasem na jejich přednes. Stejně tak publikum přesvědčivě pochopuje naše průbojné dramatické scény, které napjatě se zaujatou vášní jsou sledovány a aklamovány roznícenými diváky, kteří ve finalech našich scén spojují své hlasy se sborem a zachváceni statečnou odvahou k boji i k práci za naše ideály intonují závěrečné písně.

Lidová propaganda musí si však zejména všímati rámce našich projevů

Pražská Mladá generace se svými prapory v prvních řadách lidového hnutí

a zesíliti jejich účinnost pomocí dekorací, nápisů hesel, vlajek, standart a alegorií vůbec. Po této stránce dali jsme nový ráz s překvapujícím výsledkem na několika našich sjezdech našemu veřejnému vystoupení v Mladé Boleslavi, v Břevnově, v Německém Brodě a ve Staré Boleslavi. Naše standarty s výstižnými obrazy znázorňují náš program a naše cíle; průvodům našim dodávají životnosti a barvitosti spolu s desítkami našich vlajek, k nimž lidová propaganda dodala návrhy a jimž se dostalo rozšíření zejména v řadách Mladé generace. Místnosti, ve kterých se konají naše projevy, jsou dekorovány svěžími barvami našich lidových vlajek, dekorací, oživovaných vhodnými nápisy, dynamicky upravených hesel.

Taková jest ve stručnosti programová činnost naší lidové propagandy, která se rozvíjela ke své činnosti teprve před rokem. Za tuto krátkou dobu vykonala již mnoho pro povznesení našich projevů, ale čekají ji ještě pro nejbližší budoucnost velké a odpovědné úkoly, jejichž cílem je dáti starým křesťanským myšlenkám politickým, sociálním, hospodářským, kulturním i tiskovým novou svěžest, dynamiku a formu, odpovídající duchu dnešního člověka.

Přinášíme obrázky standartních vlajek našich organisací československé strany lidové, které postupně budou zaváděny v našich organisačních složkách v Čechách. Pro místní organisace zvolena byla zemská červenobílá vlajka, v jejímž středu je modře provedený náš symbol, v lipovém věnci kříž nad parlamentní budovou. (Možno pořiditi i praporce, na kterých místo budovy parlamentu bude místní radnice.) Pro okresní organisace zvolena byla vlajka na okraji červeně ozubená rámcem a v jejím bílém poli ve středu je modře provedená svatováclavská orlice. Pro skupiny Mladé generace zvolena byla bílá vlajka, protnutá červeně provedeným křížem, v jejímž křížovém středu je v lipovém věnci budova parlamentu a nad ní kříž. Prapory jsou praktické, se skládací tyčí, a levné, takže si je snadno každá organisační složka pořídí. Vlajky má na skladě výhrad. knihkup. ‚U zlatého klasu', Praha II., Karlovo n. č. 5, které vyjde ochotně vstříc výhodnými platebními podmínkami. Naše organisační složky budou se pro příště z rozhodnutí presidia strany zúčastňovati veřejného vystoupení s těmito praporci, které se těší vkusnou pestrosti a křesťanským i národním výrazem nejširšímu zájmu. Jimi zveřejňován bude náš křesťanský a národní program populární metodou barevně jasných praporců se symboly naší země nad zástupy lidu, dobývajícího lepší zítřek křesťanského řádu

Činnost Národohospodářského sboru československé strany lidové v Čechách

Jan Holub

Usnesením presidia čsl. strany lidové v Čechách zřízen byl jako poradní orgán Národohospodářský a sociálně politický sbor. Sbor byl zřízen k tomu účelu, aby podával presidiu strany, k jeho žádosti nebo z vlastního podnětu, návrhy ve všech národohospodářských a sociálně politických otázkách, které se dotýkají obyvatelstva republiky Československé. Sboru bylo uloženo, aby sledoval čsl. program vědecký na poli národohospodářské a sociální politiky a aby spolupracoval se zájmovými organisacemi strany. Zejména jeho úkolem pak bylo zabývati se návrhy a připomínkami hospodářskými a sociálně politickými, které byly předloženy nebo projednávány v zákonodárných sborech.

Za členy sboru jmenováni byli presidiem znalci národohospodářského a sociálně politického života a do čela sboru jako předseda zvolen byl zem-

ský předseda, poslanec Msgre Bohumil Stašek. Pro jednotlivé obory zřízeny byly výbory. Práce hospodářského sboru byla usměrněna tím způsobem, že zvoleno bylo 8členné presidium, které projednávalo v zasedání všechny soudobé důležité otázky, opatřovalo si prostřednictvím živnostenských komor a zejména organisací politických i nepolitických informace o otázkách týkajících se obchodní politiky zahraniční, peněžnictví, finanční a dopravní politiky, zejména pak zabývalo se otázkami zaměstnavatelskými a zaměstnaneckými, politickými a sociálně politickými. Návrhy zpracované presidiem sboru předkládány byly buď přímo příslušným ministerstvům, ovšem šlo-li o věci neodkladné, jinak předkládány byly k projednání plenu sboru.

Dne 27. dubna 1936 konal sbor svou ustavující schůzi, na níž projednány byly jednak stanovy sboru a program. Třeba se v této zprávě zmíniti, že s nevšedním zájmem ujali se funkcí pp. JUDr. Fr. *Adam*, velkostatkář Alfons *Paar*, PhDr. Ant. *Rückl*, posl. V. *Knotek*, Dr. *Kalenda* a JUDr. Jindřich *Hatlák*, který se zvláště zasloužil o zřízení sboru regionalistického. V květnu pak sešlo se plenum sboru a dvakráte presidium, takže schůzi plena dne 12. června 1936 předložen byl obsáhlý elaborát. Především nutno vzpomenouti obsáhlého rozboru vládního návrhu o kartelech, který předán byl pp. ministrům. Dále byly to připomínky k osnově zákona o zprostředkování práce, připomínky k návrhům o obecním řízení obce pražské. Schůze dne 24. června 1936 vyhrazena byla pouze jednání o návrhu zákona o zprostředkování práce.

Dne 3. září 1936 na telefonické svolání sešel se sbor ke schůzi, na níž zaujato bylo stanovisko k tehdy navrhované úpravě měny. O stanovisku sboru byl tehdy ihned informován p. ministr inž. *Dostálek*.

Ve schůzi konané 15. září 1936 zabýval se sbor podrobně otázkou podpory vývozu, veřejných a soukromých investic, otázkami zemědělství a průmyslu a hledal usilovně cesty, jak docíliti zvýšení národní spotřeby, kteroužto věc považoval za základní předpoklad hospodářského ozdravění. Kdybychom mohli věnovati zde více místa otázkám sboru, stálo by za to uveřejniti obsáhlé pojednání dra *Kalendy* o podpoře vývozu, které podrobně a vědecky toto téma vyčerpává.

V následující schůzi vrací se sbor znovu k referátu o podpoře vývozu, v němž zdůrazňuje potřebu klidu a hospodářské bezpečnosti, upozorňuje na nutnost nezvyšování výrobních nákladů a usiluje o rozřešení poměrů mezi zemědělskými a průmyslovými zájmy. Zabývá se problémem dosavadní roztříštěnosti obchodně politických agend mezi jednotlivé úřady a instance, kritisuje monopolní režim a navrhuje určité úlevy železniční i úlevy daňové, aby zabezpečena byla větší zaměstnanost. V listopadové a prosincové schůzi roku 1936 jednal o otázce nezaměstnanosti a zařadění mladých do výrob-

ního procesu, o berní a finanční reformě, o nové obchodní politice (otázka kartelů, monopolů a družstevnictví), o měnové a tarifové politice, o obchodním školství a obchodním dorostu, o zemědělských otázkách, o živnostenských věcech, o konsumech a jednotkových domech, o stavebním ruchu a cenách stavebních hmot, o ochraně nájemníků, o cizineckém ruchu. Z podnětu předsedy Msgre B. Staška sleduje sbor také hospodářské poměry střední Evropy a věnuje se studiu hospodářských poměrů v cizích státech. Toť stručně činnost sboru v roce 1936.

Dne 11. ledna 1937 ve schůzi presidia sboru projednávány byly následující otázky: živočišný a obilní monopol, úprava hospodaření s umělými tuky, úprava výroby mléčné, otázka vybavení zemědělců z dluhů, lihový monopol, ceny cukru, úprava cen železa, tarify, zejména otázka kartelů. Otázku zemědělskou podrobně zpracoval poslanec Knotek a otázku kartelovou pak v obsáhlém elaborátu vypracoval p. dr. Ant. Rückl.

V následující schůzi, jež se konala dne 25. ledna, jednáno bylo znovu o otázkách zemědělských a provedena kritika tak zvaného plánování v zemědělském průmyslu. Sbor podrobně zabýval se otázkou výroby cukru a podrobně vytyčil ceny, v nichž bylo poukazováno na neodůvodněnou drahotu cukru. Tyto náměty dány byly našim poslancům k disposici.

Ve schůzi konané dne 25. ledna došlo pak k ustanovení ústředního regionálního sboru, kde předsedou zvolen byl zemský přísedící Smejkal. Rozhodnuto dále zříditi regionální sbory při krajských sekretariátech, jimž uloženo, aby pravidelně podávaly zprávy ústřednímu regionálnímu sboru.

Poté ve schůzi konané dne 8. února jednáno bylo o sociálně politických otázkách dělnických a veřejně- i soukromozaměstnaneckých, vypracovány náměty k reformě úřednického nemocenského pojištění, které byly schváleny zvláštní ministerskou komisí, ustanovenou ministrem sociální péče.

V dalších schůzích, konaných dne 8. března a 4. dubna, projednávány byly sociální požadavky hlav. města Prahy, jako: přemostění nuselského údolí, petřínská komunikace, štěchovická přehrada, vltavské zdymadlo v Roztokách, všeobecná nemocnice v Motole, přemostění železničních přejezdů a podjezdů, zejména pak otázky dopravních poměrů. Projednána rovněž otázka o nedělním klidu, vládní nařízení o zřizování nových lékáren, návrhy zákona o cestovním ruchu a rozhodnuto, že sbor bude se podrobně zabývati rozborem cen u některých produktů prvovýroby, výroby a konsumu. Sboru předloženy byly také všechny návrhy Ústředí křesťanských odborových organisací zaměstnaneckých, obsahující sociální a hospodářský program s hlediska zaměstnanců. Sbor při řešení všech otázek hájil stanovisko, že politika národohospodářská i sociálně politická musí se říditi vrcholnými zájmy národního růstu mravního i hmotného a vysloveny po-

žadavky, aby vláda zabývala se v prvé řadě otázkami, které mohou oživiti průmyslové, obchodní a živnostenské podnikání, aby brala slušný zřetel k oprávněným požadavkům zemědělců. Agendu tajemníka obstarával jednatel sboru J. Holub.

Ani zdaleka nebylo možno v tomto referátu vyčerpati do podrobností všechny práce, které sbor během svého krátkého působení vykonal, ale je třeba, aby sjezd byl o této činnosti informován alespoň tímto stručným způsobem.

Zemský svaz krajů československé strany lidové v Čechách

František Moravec

Organisace naší strany byla v posledním období doplněna novou organisací, t. zv. Zemským svazem krajů československé strany lidové v Čechách. Příčinou, pro kterou tento svaz byl založen, bylo, že jednotlivé kraje a jejich krajská ústředí neměly dosti kontaktu jednak mezi sebou a jednak s ústředím strany. Dosavadní styk udržoval se pomocí oběžníků z ústředí strany a písemným sdělením z ústředí krajů, ale bezprostředního osobního styku s předními činiteli krajů nebylo, anebo byl jen náhodný na konferencích, které se konaly jednou nebo dvakrát do roka. A přece kraje mají mnoho svých zkušeností, praktických námětů a návrhů, které prodebatováním na konferencích zástupců všech krajů přinášejí mnoho plodných námětů.

Z toho důvodu zemský předseda strany poslanec Msgre B. Stašek dal podnět ku pravidelným měsíčním konferencím všech krajů v Čechách, sdružených ve svaz, na kterých by se scházeli krajští tajemníci, krajští důvěrníci nebo krajští předsedové. Konference se konaly pravidelně měsíčně a na nich podával vždy zemský předseda strany podrobně důvěrné zprávy o politické situaci, o otázkách hospodářských, sociálních i kulturních. Dále probírány byly všechny aktuelní otázky a potřeby strany. Tak na př. byl sestaven regionální program československé strany lidové, byly zjištěny politické a náboženské poměry na velkostatcích, zvláště církevních, byl sestaven nový plán odborového hnutí československé strany lidové i organisování řečníků. Stanoveny nové tiskové organisace, sestaveny nové instrukce pro pořádání našich manifestací a schváleny směrnice propagační činnosti ve všech krajích. Probrána činnost LOS v jednotlivých krajích a zajištěn její organisační rozvoj. Ústředí krajů podávalo přesné zprávy o valných hromadách veškerých organisací a přednášelo podrobné zprávy organisační činnosti v jednotlivých krajích. Projednána podrobná a přesná

příprava k obecním volbám a byly dány pokyny k ustavení se svazu okresů v jednotlivých krajích.

Zemský svaz krajů československé strany lidové v Čechách ukázal se velmi nutnou organisací v našem hnutí a v pravidelných konferencích za účasti krajských tajemníků, krajských předsedů nebo důvěrníků spolu s poslanci a senátory jednotlivých krajů bude každého měsíce pokračováno a podle jeho vzoru budou v jednotlivých krajích vybudovány krajské svazy okresů.

Kondiční odbor a jeho práce v dobách nezaměstnanosti a hospodářské krise

František Kliment

Že obstarávání zaměstnání pro stoupence strany je dnes takřka hlavní činností našich sekretariátů, není třeba zdůrazňovati a že se tyto soustřeďují hlavně v ústředí strany, je samozřejmé. Zřídil proto ústřední sekretariát zvláštní oddělení, v němž se tato činnost soustřeďuje. Nelze opravdu udati přesný počet žadatelů, kteří se prostřednictvím strany ucházeli o místo. Vždyť každý náš význačnější funkcionář, o jehož činnosti po této stránce často ani nevíme, má za rok celé stovky žádostí a proseb. Jen kondiční odbor pražský zaznamenává návštěvu průměrně na 100 osob denně. Žádají se všechna možná zaměstnání. Pomocí ústředního kondičního odboru obdrželo místo 1723 osob do služeb soukromých a týž skoro počet (1694) do služeb veřejných. Nepočítáme zde osoby umístěné našimi poslanci a pracovníky strany přímo. Uvážíme-li, že o každé prázdné místo sveden je přímo zápas, že za každého žadatele musí býti často provedeno několik, ba celé desítky intervencí a proseb, pochopíte, že je to práce přímo nadlidská a vyčerpávající a brzdící často celou činnost organisační. Kondiční oddělení s ústředním sekretariátem provedlo na 20.000 písemných intervencí, nepočítaje snad stejný nebo ještě větší počet intervencí telefonních a ústních. Kondiční oddělení zřízena jsou pak ještě při všech sekretariátech venkovských a odborových organisací. Intervence rozdělují se pak příslušným odborovým organisacím a jejich funkcionářům. Vykonáno bylo mnoho, ale více ještě stoupenců čeká na naši pomoc — prosíme proto všechny naše stoupence a pracovníky, ale zvláště naše zaměstnavatele, aby nám byli v tomto těžkém úkolu nápomocni. Našim nezaměstnaným může býti pomoženo jen spoluprací všech našich stoupenců, funkcionářů, organisací a zvláště našich zaměstnavatelů. Jednotlivec, byť by to byla i osoba ve hnutí sebe významnější, nestačí.

Ustavující sjezd Lidové obce samosprávné

Lidová strana v samosprávě

Václav Vedral

Úkolům samosprávy věnovala naše strana vždy náležitou pozornost, ale teprve zavedením všeobecného práva hlasovacího do samosprávných svazků mohla se v ní přímo uplatniti svými zástupci. To je také nejlepší důkaz, že demokratické zřízení je pro nás nejvhodnějším forem, na němž můžeme zásady své strany uplatniti. Dnes naše čsl. strana lidová zasahuje mocně do samosprávy v Čechách, neboť jen v samosprávě obecní máme desetitisícovou armádu svých pracovníků, v okresní samosprávě v 66 okresech 207 našich zástupců a v zemském zastupitelstvu máme 8 svých členů, z nichž p. Fr. Smejkal je členem zemského výboru.

Aby činnost našich zástupců ve všech těchto sborech děla se plánovitě, bylo pamatováno na jejich organisaci, která zvláště od minulého roku, kdy uspořádán byl 20. září v Národním domě vinohradském veliký sjezd samosprávných pracovníků, na němž došlo k ustavení Lidové obce samosprávné (LOS) s příslušnými sbory místními i okresními, se osvědčila. Dosud bylo ustaveno 129 okresních sborů (OLOS) a 1008 místních sborů (MLOS).

Všechny tyto sbory vedeme v evidenci, rovněž i jejich členy. Členové LOS platí ročně příspěvek 12 Kč, za to však dostávají zdarma časopis »Samosprávná korespondence«, který nalezl značné obliby. Kromě toho mají členové nárok na bezplatné porady z oboru samosprávy. Členství v LOS jest pro všechny zástupce v samosprávě, ať volené nebo jmenované z titulu čsl. strany lidové, povinné.

LOS uspořádala v minulém roce 45 okresních nebo obvodních kursů samosprávných a dala popud k založení několika samosprávných knihoven. Vedle toho hájila LOS samosprávu před dalším oklešťováním jejích práv a svobod. Činila tak tiskem, různými projevy a podáním zvláštního memoranda našim parlamentním zástupcům, v němž upozornila na nebezpečí, které by z jmenování vládních obecních tajemníků samosprávě vzešlo. A můžeme směle říci, že tomuto odporu LOS a čsl. strany lidové podařilo se samosprávu ochránit. Nebezpečí není sice ještě úplně zažehnáno, ale LOS bude dále bdíti, aby samospráva, jež jest přece základem demokracie, zůstala zachována. Při tom bude pořádáním kursů a přednášek i tiskem dále buditi zájem o otázky samosprávné v nejširších vrstvách občanstva a pečovati o výchovu nových zdatných činovníků samosprávných, kteří by na tomto úseku veřejné činnosti hájili program čsl. strany lidové, jenž záleží v zachování samosprávy jako základu demokratického zřízení, uvedení samosprávy a její činnosti vždy v soulad s potřebami národa i státu, sjednocení zákonů o samosprávě a její hospodářské zabezpečení, aby mohla plniti své úkoly sociální, kulturní, zdravotní, bezpečnostní atd., a v působení k tomu, aby samospráva proniknuta byla duchem křesťanským, který je zárukou rozvoje a blahobytu našich obcí městských i venkovských, okresů i zemí.

Klub lidových lékařů

Prof. MUDr. Karel Černý

Občtavost a chuť k práci často již značí dobrý výsledek.

S touto devisou sešlo se v roce 1930 několik lékařů, příslušníků lidové strany a po zralé úvaze založili klub, k němuž jako členové ihned přistoupili staří, dávno osvědčení pracovníci, a ti pak radostně přijímali mezi sebe i mladší kolegy jako nadějný dorost.

Dnes uplynulo již více než sedm let od založení Klubu. S určitým uspokojením díváme se zpět na vykonanou práci, ale s větší ještě nadějemi pohlížíme do budoucnosti.

Byli jsme si vždy toho vědomi, že moderní zdravotnictví již dávno není

pouze problémem čistě lékařským. Právě v těžkých dobách přesvědčili jsme se, že četné zdravotnické otázky velmi těsně dotýkají se přímo kořene státní existence. Zdraví obyvatelstva musí být vždy, ale hlavně v době obrany, plně zabezpečeno, aby i stát mohl být bezpečen. Tak stává se zdravotnictví důležitým problémem celostátním a současně ukazuje se i jeho vliv národohospodářský.

Náš Klub vycházel z těchto předpokladů již při svém založení a snažil se, aby v těsné spolupráci se stranou usnadnil jí rozšíření pracovního plánu i v tomto odvětví administrativní a politické činnosti. Jistě není lhostejné, jak použije stát povolených prostředků; chceme tu přispívati radou, aby jich bylo použito vždy účelně a lékařskému vědění přiměřeně. Tak chceme pracovati jako odborná složka naší organisace k dobru našeho obyvatelstva a státu, jakož i k prohloubení odborné práce v naší vlastní straně.

Klub lidových právníků

Odolen Matucha

Klub lidových právníků byl ustaven v roce 1934. Účelem klubu bylo jednak hájiti stavovské zájmy právníků vůbec, jednak státi se poradním orgánem vedení československé strany lidové pro otázky právnické a národohospodářské. Pokud se týče studijní stránky splnil klub svoje poslání. Jednotliví členové poskytovali ochotně svoje odborná dobrozdání a psali informativní články pro tisk. Pokud se týče čistě stavovské činnosti, nevyvinul klub té činnosti, jaká byla předpokládána. Zájmy jednotlivých složek byly tak rozdílné, takže bylo rozhodnuto vytvořiti několik zájemnických sekcí (advokáti, právníci ve státní službě atd.), které by samostatně pracovaly a společně hájily pouze společné zájmy všech právníků (nivelisace, poměr k jiným stavům atd.).

III. MLADÁ GENERACE ČESKOSLOVENSKÉ STRANY LIDOVÉ

Zemský náčelník Mladé generace

DR. JAN JIŘÍ RÜCKL

Mladí lidovci v lidovém hnutí, jejich program a práce

Sjezdový projev dra J. J. Rückla

Od posledního sjezdu strany, konaného v tomto památném sále, uplynuly právě tři roky a i letos mi připadá čestný úkol, abych jménem mladých stoupenců strany referoval o práci vykonané za uplynulou dobu a řekl také něco o našich názorech na program a práci strany v budoucnosti. Chápu se této úlohy s opravdovou radostí, ale také ne bez určitého dojetí osobního. S opravdovou radostí, když hledím na vaše nadšené řady a vidím na vašich tvářích radost k práci a opravdový elán, který vás naplňuje. S určitým pohnutím osobním — a prosím, abyste mi nezazlívali, že se o této věci zde zmiňuji — mé dnešní vystoupení jest opět prvním veřejným vystoupením po mé dlouhé chorobě a tu nemohu opominouti, abych Pánu Bohu z hloubi duše veřejně nepoděkoval za milost, s níž mne vrátil opět mezi vás. Vzdávám při této příležitosti i své nejvřelejší díky vám všem, kteří jste po dlouhou dobu mé nemoci mne v tak velikém počtu vzpomínali, v sanatoriu mne navštěvovali neb dopisy mne potěšili. Nemohu tak učiniti všem jednotlivě, děkuji vám všem aspoň touto cestou za všechnu vaši lásku a přátelskou sympatii a vzdávám vám za ni vroucí a upřímné »Zaplať Pán Bůh«.

S určitým dojetím se chápu slova i v této významné síni: mluvil jsem zde naposled v památné schůzi mužů při našem Prvním celostátním sjezdu katolíků, a dnes s pomocí Boží se právě zde, na tomto místě opět vracím mezi vás a do veřejné práce. Protože za své uzdravení vděčím Pánu Bohu, ubezpečuji vás, že i napříště budu se zdvojeným nadšením všechny své síly zase obětovati jen práci pro čest a slávu Boží a pro další rozkvět a rozmach katolicismu a našeho hnutí v našem státě.

Nástup Mladé generace

Nejprve mám referovati o práci, kterou Mladá generace vykonala od posledního sjezdu strany, a nebudiž vykládáno za neskromnost, když řeknu, že práce ta byla nemalá. Hned za dva týdny po zemském sjezdu byla organisována serie schůzí mladých, pod jménem »Nástupy mladých lidovců«, při nichž mladí referenti spolu se zkušenými straníky se rozjeli do větších měst, aby získali další své mladší vrstevníky pro křesťanský solidarismus. Některá města, kde jsme tyto nástupy svolali, zaznamenala účast až 400 mladých lidovců. Ještě do konce r. 1934 bylo těchto nástupů vykonáno 14 s celkovým počtem 4500 účastníků.

Začátek roku 1935 zahájili jsme zasedáním zemské náčelní rady, při níž pod dojmem blížících se voleb byl vypracován plán větších míst a krajů, kam bylo nutno soustřediti naši akci. Přednáška na téma »Co chtějí mladí lidovci od příštího parlamentu«, kterou vypracoval náš zemský tajemník, byla dána k disposici všem skupinám a mladým pracovníkům. Na totéž téma bylo uspořádáno 42 okresních shromáždění mladých, čímž Mladá generace zahájila systematický nástup pro nastávající parlamentní volby. Předvolební provolání vydala Mladá generace již v březnu. Ústřední sekretariát Mladé generace zahájil vydávání přehledné korespondence mladým řečníkům pod názvem »Zbrojnice mladých lidovců«. Celkem bylo v té době vydáno 14 různých korespondencí, které přinesly mladým řečníkům na schůzích přebohatý materiál řečnický. Vlastní volební akce byla zahájena koncem března 1935, kdy ze zasedání zemské náčelní rady vyšlo provolání proti liberalismu a proklamace nového řádu hospodářského na zásadách křesťanských. Do 19. května bylo Mladou generací konáno 56 okresních projevů; zvláště významná byla neděle dne 26. dubna, kdy byl proveden volební nástup mladými lidovci ve 126 místech najednou. V časopise mladých lidovců »3. generaci« byly tou dobou uveřejňovány přesné pokyny k boji. Poměrně značný počet mladých kandidátů a časté voličské schůze přispěly našemu hnutí nemalou měrou k uhájení a rozšíření posic, i přes velký nápor nepřátel. Ba, dovoluji si tvrditi, že pravý účel Mladé generace nejlépe vynikl v těch místech, kde mladé pustili do aktivního zasahování a nebránili jim v rozběhu. Agitace, propagace, vhodné letáky, plakáty a rychlost byly předností těch míst, kde skupiny Mladé generace již existovaly. Bude nutno, aby tyto zkušenosti z r. 1935 si strana dobře vzala k srdci pro budoucí parlamentní volby a podle nich se také řídila, po případě se vyvarovala chyb, jichž se v tom či onom případě tehdy dopustila.

Mladí katolíci a katolický sjezd

Od 27. června do 1. července 1935 byl v Praze konán nezapomenutelný První celostátní sjezd katolíků Československé republiky, svolaný Nejdůstojnějším Episkopátem našeho státu. Sjezd nad jiné jasněji dokázal, že právě ti mladí katolíci, kteří byli dobře připraveni propagačně a organisačně, se stali nejplatnějšími pomocníky při realisování tak monumentálního díla, jakým se sjezd stal. Nechci se na tomto místě zvláště o tom zmiňovati, ale každý z vás jistě dobře ví, jak ohromným podnikem sjezd byl a jak jeho duší byli právě příslušníci mladých, energických vrstev — a jaký nezměrný význam měl nejen církevně- a zahraničně-politicky, ale i vnitropoliticky.

Nezapomenutelné chvíle katolického sjezdu v Praze 1935

Nepotřebuji podotýkati, že to, co vedlo k událostem v prosinci 1935, bylo přímým důsledkem katolického sjezdu, při němž všech šest národností republiky pracovalo v harmonii a bezvadné souhře nejen náboženské, ale i národní a politické. Úspěch sjezdu a jeho pronikavý ohlas šel též ve všech vrstvách obyvatelstva celého státu tak hluboko, že můžete býti ujištěni, že se sjezd stane základnou, na níž podle vzoru události z 18. prosince bude budováno i dále. I když se třeba toho někteří nedočkáme, přece jen ten náš prapor spolupráce všech katolíků naší republiky bez rozdílu národnosti bude vlátí mocně i v budoucnosti a jednou přijde chvíle, kdy i na poli stranicko-katolickém bude postupováno stejně, jako se to podařilo v památných měsících červnu a prosinci roku 1935.

Podzim roku 1935 věnovala Mladá generace významnému provolání sociálnímu, které vyšlo ze zasedání Zemské náčelní rady, konaném na Kunětické hoře u Pardubic. Současně s ním byla zahájena veliká akce tisková a mladými konáno 42 okresních konferencí a propagačních dnů tiskových.

Mladá generace čsl. str. lid. uspořádala 22 projevy brannosti v Čechách

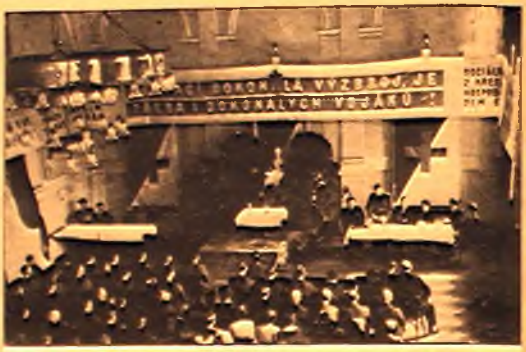

Rozsvěťme nad obzorem československé mládeže zářící ideál Boží a uvolněme tak mladá srdce k vzletu za ideály přirozenými: vlast a národ!

Mladá generace v akci pro národní brannost

Rok 1936 byl zahájen soustavnou akcí pro zakládání nových skupin Mladé generace a instruování nových náčelníků. Do konce března téhož roku bylo založeno nových 36 skupin. V předvečer svátku sv. Václava byla konána další schůze Zemské náčelní rady, na které bylo proklamováno důležité rozhodnutí ve věci brannosti národa. Na téma »Brannost bez mravnosti jest stavbou na písku«, které formuloval sám zemský předseda strany, byla zahájena velká propagační akce brannosti. Mladá generace měla tentokrát možnost, poněvadž se jednalo o věc významu celonárodního, pozvati k spolupráci také ostatní nepolitické spolky katolické mládeže. Za tím účelem byl vytvořen »Společný výbor katolického mládí« (Orel, katolické studentstvo, Sdružení katolické mládeže a naše Mladá generace), který vykonal 22 projevů pro národní brannost, z nichž největší byl v Praze 4. listopadu 1936. Akce vzbudila takový ohlas ve veřejnosti, že — a to teprve dlouho po nás — ji začali napodobovati druzí, dokonce i útvary vojenské. Přijetí společného výboru panem presidentem republiky drem E. Benešem a J. Em. kardinálem drem K. Kašparem bylo nejlepším potvrzením, že tato akce Mladé generace nalezla plnou odezvu. Tím, že všechny přednášky této akce byly vydány v sešitu »Školy průkopníků« ve 3000 exemplářích, dostalo se všem veřejně činným lidovcům do ruky materiálu velmi aktuelního a nejvýš potřebného.

Na litomyšlském sjezdu nastoupily mohutné řady Mladé generace

Křesťanská mravouka vychovává pokolení vítězů, kteří se v zápolení neboji lidi a jimž není obět směšnou hloupostí, ale mravní ctností, nejvyšší obětí za vlast

Naše práce výchovná

Při zmínce o tomto sešitě dovolte, abych podotkl, že podobných sešitů, vesměs velmi aktuelního obsahu, bylo vydáno od posledního zemského sjezdu strany až do dneška 18. Vykonaly veliký kus práce, jest si jen přáti, aby zemský předseda našeho hnutí, který jest povětšině také jejich autorem, našel i pro budoucnost dosti času a prostředků k jejich dalšímu vydávání. Pro školení mladých lidovců, ba i pro další sebevzdělání starších pracovníků jsou tyto sešity pomůckou neocenitelnou.

K 1. září 1937 má Mladá generace v 708 místech v Čechách buď svoji skupinu nebo náčelníka, který se stará o získání dalšího počtu mladých potřebného k založení skupiny. Od posledního zemského sjezdu strany bylo celkem vykonáno Mladou generací: 9 plenárních zasedání Zemské náčelní rady, 12 krajských sjezdů Mladé generace, 218 projevů okresních, 34 schůzí ustavujících, přes 2300 schůzí členských, 37 projevů veřejných a 22 projevů brannosti.

Vedle toho místní skupiny Mladé generace konaly na sta a tisíce schůzí, konferencí a studijních večerů místních. Mladá generace opravdu rozvířila mezi mladými velikou akci propagační a sebevýchovnou.

K disposici pro práci byli členové Náčelní rady ve Velké Praze, někteří krajští náčelníci a tajemníci strany, jimž tímto vzdávám svůj srdečný dík.

Agenda Mladé generace

Od posledního sjezdu strany a plenárního předsjezdového zasedání Zemské náčelní rady došlo Ústřednímu sekretariátu Mladé generace a jím odesláno bylo celkem 5426 dopisů a tiskopisů. Ústřední tajemník Mladé generace redaktor A. Jandáček vykonal za tuto dobu celkem 196 schůzí veřejných, 209 schůzí členských a 165 schůzí výborů a j., tedy celkem 570 schůzí. Sám pak zredigoval 63 čísel »3. generace«, do níž napsal 271 článků různého obsahu. Považuji za svoji milou povinnost, abych tuto práci našeho zemského tajemníka, svědčící o jeho píli, zde veřejně konstatoval a vzdal mu též za ni naše upřímné uznání a dík.

Pomáhejte Mladé generaci!

Jdeme kupředu a proto se nedivte, že prosíme všechny ty, kteří mají na zřeteli dobrý vývoj a sílu hnutí do budoucna, aby pomáhali těm, jimž budoucnost patří, ale na jichž bedrech také bude ležeti celá její tíha — totiž mladým. Buďte ubezpečeni, že tím strana v prvé řadě poslouží sama sobě, nehledě ku vděčnosti, k níž si mladé zaváže. Právě s tohoto místa jsme často zdůrazňovali, že v naší straně není problému mladých — tedy snad můžeme opět doufati, že v budoucnosti nám od starších nebude zase zapomenuta ta či ona kladná věc z minulosti a bude nám činy prokázáno, že když zase my potřebujeme, nalezneme u strany pochopení, na které máme mravní i politický nárok.

Strana musí svoji mladou složku, t. j. Mladou generaci, efektivně podpořiti a její důležitost též u stoupenců soustavně zdůrazňovati. Aby tato podpora byla vskutku účinnou, jest nutno, aby v ústředí strany bylo vždy zdůrazňováno, že všichni mladí lidovci, pokud ucházejí se o jakoukoliv pomoc prostřednictvím vlivu strany, musili míti doporučení od skupiny Mladé generace. Je také potřebí, aby v těch místech, kde existuje Mladá generace, bylo dbáno toho, aby náčelník a tajemník byli ze skupin kooptováni do výboru místní organisace. Při tom jest nevyhnutelno, aby bylo jasno, že do ústředních a nadřízených složek nemá býti za mladé lidovce volen ani kooptován, kdo buď v Mladé generaci dosud nepracoval, nebo koho Mladá generace sama nedoporučí. Noví lidé jsou nám jako straně dynamické vždy vítáni, ale musí se přihlížeti, aby se vypracovali.

Organisačně bude potřebí, aby byla věnována soustavná pozornost pravidelné činnosti skupin. Snad by se doporučovalo, aby vždy na určitou dobu předem byl vypracován pro skupiny pracovní plán a stanoveny určité termíny pro tu či onu akci neb manifestaci. Nemohu též přejíti mlčením fakt,

Resoluci z projevů brannosti Mladé generace čsl. strany lidové odevzdala 20. ledna 1937 p. presidentu republiky Dr. Ed. Benešovi delegace společného výboru katolického mládí pro národní brannost, sestávající (od leva) z pp.: JUC. Františka Kolmana, předsedy ústředí katol. studentstva čsl., Dr. Václava Ryneše, předsedy OSKM, Eduarda Vedrala, úřad. místonáčelníka M. G. (Pan president Dr. ED. BENEŠ.) Ant. Jandáčka, redaktora a zem. tajemníka M. G., a Jana Marka, náčelníka Orelské župy Bedřicha Pospíšila

že většina organisací nedává Mladé generaci 10 procent z členských příspěvků, jak jest stanoveno organisačním řádem; skupina Mladé generace, chce-li pak samostatně žíti a pracovati, jest nucena v zájmu soběstačnosti věnovati všechnu svoji práci různým zábavním podnikům, sloužícím účelu, tak či onak sehnati nějaké finanční prostředky. Doporučovalo by se též, aby místní neb ústřední organisace do různých samosprávných neb hospodářských podniků vysílaly také větší měrou mladé schopné straníky. Je to v zájmu agilnosti a tempa práce, i ve vlastním zájmu mateřských organisací, které jen tak si mohou včas připraviti zapracované následovníky.

Při tom bych chtěl zvláště upozorniti, jak velký důraz musíme klásti na sociální činnost ve skupinách Mladé generace. Po té stránce nutno pochvalně vyzdvihnouti na př. činnost skupiny Mladé generace Velké Prahy, která sama za krátkou dobu dovedla umístiti v místech 51 žadatelů a vyplatila ze svých omezených prostředků i různé podpory členům. Rád bych, aby tato akce nalezla četné následovníky.

Mladí lidovci v lidovém hnutí a jejich program a práce

Referoval jsem slavnému zemskému sjezdu o naší práci za uplynulou dobu. Budiž mně nyní dovoleno, abych vám také v dalším něco řekl o našich

názorech na program a práci strany v budoucnosti. Již samotným fysickým vývojem let jest nás mladých rok od roku ve straně víc a více. Náš milý zemský předseda založil — a bylo to právě před desíti lety — Mladou generaci právě proto, aby zabezpečil straně kontinuitu a dal jí dostatečnou pružnost. Jest proto nutno, abyste znali náš programatický názor na politickou akci strany a na to, jakým směrem jest podle názoru mladších stoupenců jí nutno se ubírati.

Charakter mladých lidí

Mezi myšlením generace předválečné a poválečné jsou jisté typické rozdíly, jež by bylo marno popírati: Vždy jest jistý rozdíl mezi myšlením dvou pokolení, ale světová válka byla zvláště ostrou přehradou a přerývkou mezi myšlením generací. Poválečná generace musila se propracovati ze zklamání, z rozvratu všech hodnot, jenž se jevil ve válce i po válce. Tím vášnivěji však zatoužila po víře, po možnosti někoho následovati, po životních jistotách. Kdežto předválečná generace se vyžívala více méně v literatuře a umění, tato generace touží po napětí vůle, po činech. Zdůrazňuje výkon, a to nejen snad ve sportu, v letectví, ale v rekordu všeho druhu, ve službě vůbec. Ideálem mladého člověka jest rychlost — rychlost letadla, nikoli drožky, jež panovala v XIX. století. Činnost, ale také kázeň, disciplina — toť vůdčí heslo mladého člověka dnešní doby. (Potlesk.)

Přiznání k demokracii

Takový jest také poměr poválečné generace ke státu. Demokracie pro tuto mladou generaci neznamená jen svobodu, ale i kázeň, autoritu. Byl to president dr. E. Beneš, který vyzvedl ve své pohřební řeči nad rakví Masarykovou, že ústřední otázkou díla presidenta Osvoboditele a jeho státně-filosofické činnosti bylo: »vytvořit novou, demokratickou autoritu, jež nahradí dřívější autoritu monarchie«. Masaryk také celý svůj život pátral po tom, na čem by bylo možno založit takovou autoritu demokratickou. Poznal dobře, že není ji možno zakládati na autoritě jenom lidské, na domnělé dobrotě člověka, na níž ji chtěli zakládati filosofové Velké revoluce francouzské. Masaryk napsal proto: »Nejhlubší argument pro demokracii jest víra v člověka, v jeho hodnotu, v jeho nesmrtelnou duši: to je pravá metafysická rovnost. Eticky je demokracie zdůvodněna jako politické uskutečňování lásky k bližnímu. Věčné věčnému nemůže býti lhostejné, věčné nemůže věčného zneužívat, nemůže ho vykořisťovat a znásilňovat. Demokracie pravá, založená na lásce a úctě k bližnímu a k bližním všem, jest uskutečňování řádu Božího na zemi.«

Jak známo, byl tento citát z Masarykova díla takřka vrcholným bodem citované již pohrobní řeči presidenta Beneše. V této věci se oba představitelé našeho státu přibližují koncepci státovědy katolické: Ne každá demokracie odpovídá katolickému názoru na stát. I demokracie se zajisté může zvrhnouti v pustou demagogii. Ale demokracie založená na řádu Božím, demokracie založená na úctě k člověku, ne proto, že jest člověkem, ale proto, že jest obrazem Božím ve své nesmrtelné duši, taková demokracie odpovídá i světovému názoru našemu. (Potlesk.)

Rozhodujícím činitelem je bratr nejmenší

Aby mladý člověk nepropadl se svým idealismem modloslužbě, tomu musí sloužit především poznání pravdy. Katolická mládež po něm touží. Touží po hlubším náboženském vzdělání. Nejkrásnějším znamením náboženské obrody u nás jest zajisté ta okolnost, že kolem větších klášterů zase — podobně jako ve středověku — vznikají školy: Připomínám dominikánské Akademické týdny a kursy, jesuitskou Sociální školu, františkánské Studium Catholicum atd., atd. Mladí i staří řeholníci vedou mladé laiky. Nejde však o plané teoretisování. Mladý člověk chce míti křesťanství žité, křesťanství srdce, nejenom rozumu, křesťanství, jež se obráží především v práci pro bližního, křesťanství, jež si uvědomuje, že nejpalčivějším problémem naší doby jest otázka sociální. »Cožkoli jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.« Žijeme v době, v níž rozhodujícím činitelem bude bratr nejmenší. Proto se katolická mládež radostně přihlašuje ke spolupráci na každém charitativním díle, mírnícím bídu velkoměstské periferie, jež je pařeništěm komunismu a všeho jiného rozvratu, po vzoru apoštolských kněží typu Sonnenscheinova.

V encyklikách máme bezpečné vodítko, jak obnoviti svět po stránce ideové, mravní, sociální i politické. Radostně se proto přihlašujeme pod církevní prapory, jež jsou nám v pravém slova smyslu »korouhvemi královskými«. Jsou to korouhve nošené před nástupci svatých apoštolů, před Svatým Otcem a biskupy: přihlašujeme se radostně pod jejich vůdcovství! Jsme přesvědčeni, že nenalezneme lepších vůdců, než jsou naši Bohem ustanovení pastýři křesťanského stáda! Jsme přesvědčeni, že v kritických chvílích i naše půda vydá svoje Kettelery, Merciery, Faulhabery a van Roye. (Potlesk.)

Jdeme za hlasem biskupů

Vzpomínáme si v této souvislosti zvláště nedávného pastýřského listu belgických biskupů, kteří důtklivě napomenuli věřící, že i v politice musí nám býti předním vodítkem láska k bližnímu. Nestačí tedy, aby se nějaký

směr prohlásil za katolický. Katolíci musí jíti vždy za takovým režimem, o němž lze důvodně předpokládat, že vzbudí co nejméně politické nenávisti. Mají-li tedy katolíci voliti mezi směrem, jenž, aby se uskutečnil, by musil potlačiti mínění valné části občanstva a tím vzbudil přirozeně nenávist, a mezi směrem, jenž dává záruku stability a pokoje, musí jíti za směrem stálosti a míru. Vždyť nenávist násilným režimem vzbuzená mohla by se snadno na konec obrátiti proti Církvi. Pobělohorské Čechy i soudobé Španělsko jsou toho živými doklady. Půjdeme vždy tam, kde jest víc lásky, a to i v politice!

Vzpomínáme-li biskupů zahraničních, nečiníme tak snad proto, že bychom neměli velké vůdce ve vlastním episkopátu československém. Vzpomínáme zahraničních biskupů jen proto, že měli příležitost osvědčiti se vůdci a příkladnými apoštoly v dobách pohnutých, jichž bohudík naše vlast zůstala ušetřena! Víme dobře, kolik cenných direktiv pro život soukromý i veřejný máme v pastýřských listech svých vlastních biskupů, jimž slibujeme neochvějně věrnost za všech okolností! (Velký potlesk.)

Síla katolického mládí

Víme, že čisté mládí lze si zachovati jenom tehdy, když půjdeme za vzory svých světců a především za Kristem eucharistickým. Jenom ta mládež bude silná, která si zachová čistou duši. A čistou duši si zachová tehdy, bude-li co nejčastěji přistupovat ku prameni věčného mládí, ku prameni síly a obnovy, ke stolu Páně. Vždyť víme dobře, že lze zcela dobře spojovati ideál světce s ideálem moderního gentlemana i all round sportovce. Máme toho vzor v typickém zjevu mladého katolíka dnešní doby. Jest jím Pierre Giorgio Frassati, jemuž se zajisté brzo dostane pocty oltáře. Zdrojem mládí jest dětství duše. A právě naše domácí tradice, právě naše hlavní město má tak krásný symbol tohoto ideálu. Míníme Pražské Jezulátko, jež k nám přišlo v době, jež se tolik podobala rozvrácené době naší, v době pobělohorské. Také tehdy, kdy tolik mocných a chytrých lidí tohoto světa zápasilo o moc a o světské statky, vedla nás Církev k dítěti, k prostotě srdce, k dětinné víře, jež jest především ctností katolického mládí! (Potlesk.)

Učme se z historie

Ne nadarmo jsem připomněl dobu pobělohorskou. Skýtá leckteré poučení pro naši dobu. Také tehdy se rozdělil svět na dva tak zvané ideové bloky a také tehdy, podobně jako dnes, se pod ideovými prapory vezly zájmy sobecké, zájmy dynastické a kořistnické úmysly všeho druhu. Mluvívá se

o tragice pobělohorských emigrantů. Není pochyby o tom, že takový Komenský jest jistě postavou tragickou. Ale zapomíná se často na tragiku domácí, na tragiku českých katolíků: jejich víra sice vítězila, ale jejich národ klesal. Jejich tragika byla větší než tragika těch, kdož opustili zemi. Nezapomínejme, že mezi popravenými 27 pány na Staroměstském náměstí byli i katolíci! Barokní Praha s celou svou tklivostí mluví především o jejich tragice. Jejich chyby nesmíme opakovati. Nesmějí se opakovati události XVI. a XVII. století, kdy jsme sice za nesmírných obětí zachovali poklad nejcennější, to jest víru, ale kdy jsme zničili samostatné Čechy. Proto nedopusťme dělení na nesmiřitelné bloky, hledejme vždy to, co všecky spojuje, zdůrazňujme vždy onu jednotu všech, jež se tak manifestačně projevila při pohřbu presidenta Osvoboditele, pracujme se všemi kladnými a skladnými silami. Všecko, co jest dobré, pravdivé a krásné, co vyjadřuje velebnost Boží, jest v jistém smyslu slova i katolické, protože jest universální, a to i tehdy, když takové ideje nejsou hlásány právě katolíky. Mějme vždy na mysli souhlas všech složek státu. Kdybych to měl vyjádřiti stručným heslem, tedy bych řekl:

Chceme Československo Benešovo.

Československo presidenta Beneše, jenž byl kdysi v zahraničním, nám nepřátelském tisku nazván potupně »commis voyageur«, t. j. obchodní cestující své politiky. Ale náš president nepovažuje tento název za potupu. Cestoval neúnavně v cizině a cestuje po vlasti, mluví k Čechům, ke Slovákům, k Němcům, k Maďarům, k Rusínům i Polákům, k dělníkům, rolníkům, k průmyslníkům, ke starým a hlavně k mladým a neustále propaguje myšlenku státní, myšlenku svornosti a jednoty. (Velký potlesk.)

Proti komunismu i novopohanství

Vzpomínám zase dvou posledních sociálních encyklik Sv. Otce, totiž encykliky »Divini Redemptoris« proti komunismu a encykliky »Mit brennender Sorge« proti bludům lomeného kříže. Vyplývá z nich v podstatě tento závěr: Nemůžeme jíti ani krok s komunismem, ale nesmíme proto pokládati ani pravicové novopohanství za svého spojence. Obojí směr, směr krajně levicový i směr krajně pravicový jest nám stejně nepřátelský. (Tak jest.)

Jenom slepec by mohl neviděti, jak Svatá Stolice oceňuje režimy, jež hlásají mezi oběma bloky cestu třetí. A byl to právě president našeho státu dr. Edvard Beneš, jenž prohlásil několikrát, že odmítáme koncepci toliko dvou ideových bloků, fašistického a komunistického, ať nás proto pomlouvají naši nepřátelé jak chtějí, ať nás proto prohlašují za stát zbolševisovaný,

za bolševickou buňku ve střední Evropě a dokonce, jak prohlásil nedávno »Völkischer Beobachter«, za most spojující Moskvu s Vatikánem! Až k takovým nesmyslům dojde propaganda režimu založeného na uměle pěstovaném stihomamu, na pohanském mytu, namísto na pravdě.

Československo Benešovo: to jest stát, jenž se nehoní za mytickými fantomy, nýbrž stát, jenž se drží reality, jenž chce býti spravedlivý ke všem a zvláště k mladým lidem, kteří jsou ochotni za tento stát dát svou krev a kteří vždy budou hrdě nosit československý stejnokroj! (Velký potlesk a ovace.)

Musíme napravovat chyby!

Nechceme tvrditi, že jsme se nedopustili chyb. Dopouštěli jsme se jich, ale měli jsme odvahu si to říci a uměli jsme chyby napravovati. Snad budeme i v budoucnosti dělati zase chyby, ale budeme zajisté i v budoucnosti uměť chyby napravovati. Právě naše kulturní politika, resp. církevní politika jest toho dokladem. Nechybělo mnoho, že by byl náš stát začal zhoubným kulturním bojem. Vzpomeňme bolestného zřícení Mariánského sloupu! Ale dík rozvážnosti našich státníků jsme uměli včas zabrzditi. Výsledkem této politiky jest mimo jiné právě v těchto dnech vyhlášená cirkumskripční bula, jež jest slavnostním uznáním hranic našeho státu Vatikánem a zajisté také projev důvěry, že po boku spojenecké Francie, kterou navštívil nedávno sám kardinál státní sekretář, dovedeme způsobiti, že v naší demokracii se bude vždy volně dýchati všem, i katolíkům. (Potlesk.)

V politice musí platit i srdce!

Jedině tehdy, bude-li spravedlnost opravdu matematikou lásky a nikoliv jen ohraničením lovišť jednotlivých lidí-vlků a států-vlků, které na sebe cení zuby, bude uplatněno i srdce v politice. Vzpomeňme jenom na Antonína Cyrila Stojana! Byl poslancem, byl politikem a jeho život byl tak svatý, jeho zjev byl tak milý a srdečný! Ani v politice není třeba ztratiti srdce. Naše sociální spravedlnost nesmí býti komisní, přikázaná, nechtěná a protivná, ale spontánní, srdečná a vřelá — čili v pravém slova smyslu státnická, ve stopách velkých myslitelů křesťanského státu, počínaje sv. Augustinem a sv. Tomášem až po Suareza, Donoso Cortesa, Lva XIII. a všech křesťanských sociologů, vyšlých z jeho veliké školy. (Potlesk.)

Československý stát musí přihlížeti k třem činitelům:

1. Československo jest a zůstane zemí obrovskou většinou křesťanskou.
2. Jádro národa tvoří malí lidé.
3. Náš stát je a zůstane domovinou několika národností.

Nedělejme si ilusí

Evropská krise není překonána. Musíme s ní počítat nejméně pro dalších 15 až 20 let. Ale překonáme-li ji ve svornosti a v trvalé konsolidaci, vyjdeme z ní jako stát tak stmeleni a zocelení, že se nám již nikdy nic nestane. Nikdo nás nespolkne a nikdo nás nestráví. Budeme pro všechny nepřátele soustem strašně tvrdým. To však není jenom otázka vnější moci, to není jenom otázka dobrého hospodářství, zdravých financí a dobré armády, to není jenom otázka dobré politiky: to je především otázka mravní. Naším úkolem je rozšířiti vládu křesťanského lidu ke spokojenosti všeho občanstva dobré vůle, bez rozdílu národnosti, tříd a stavů. Naším cílem je: křesťanské Československo, sociálně spravedlivá svatováclavská republika a spolupráce národních kmenů naši republiku obývajících.

Strana bude sloužit mladým — mladí straně

Strana je bojující armádou a boj vyžaduje především kázně. Co tedy žádáme od strany? Především, co je dáno naším mládím: Strana musí uplatňovat sociální požadavky mladých lidí. Do světové krise, která ještě Evropu čeká, musíme jíti s omlazenou administrativou veřejnou, hospodářskou i kulturní. Aby však mládež mohla se spolehlivě ujmouti svých úkolů, je třeba, jak řečeno, především mobilisace mravních sil. To platí zejména o branné výchově, na niž se dnes právem klade tak veliký důraz. To není snad požadavkem toliko náboženským. Jde ovšem především o výchovu nábožensko-mravní, neboť »co platno jest člověku, kdyby celý svět získal a na duši své škodu utrpěl?« Ale jde neméně o zájem státní, jehož vojáci budou jen tehdy dobří, když budou věděti, zač bojují a jaké mravní hodnoty zachraňují. Správná výchova branná předpokládá proto také zdravou politiku sociální a zdravou výchovu rodinnou. Aby však rodina byla zdravá, musí k ní zákonodárství přihlížet více než dosud. Naše zákonodárství je po této stránce, bohužel, stále ještě příliš pod vlivem idejí liberalistických, jejichž hlasatelé neviděli před sebou rodinu, nýbrž jednotlivce, jehož práva byla přeceněna.

Dnes není doba, kdy by bylo žádoucí rodinné svazky uvolňovati, nýbrž zesilovat. Svatý Otec v encyklice »Casti connubii« i ve svých encyklikách sociálních obrací naši pozornost zvláště k otázce rodinné mzdy: Rodina musí býti východiskem nového křesťanského řádu hospodářského. Stát musí sloužit rodině, nikoliv rodina státu. Jednotlivec musí sloužit rodině, nikoli rodina jednotlivci. (Velký potlesk.)

Chudým sloužiti poručil už Spasitel

Posledním cílem křesťanovým je ovšem spása duše. Ale to neznamená, že má proto býti k sociálním řádům na zemi lhostejným! Život na zemi není lhostejnou průchodní stanicí, neboť zde na zemi vyhráváme nebo prohráváme celou věčnost. Lev XIII. ukazuje, jak těžce hřeší kapitalista, jemuž je jeho zaměstnanec pouhým nástrojem, jenž v něm nerespektuje lidskou důstojnost, korunovanou nadto důstojností křesťanovou. Již Lev XIII. ukázal, že s kapitálem nesmí člověk hospodařiti neodpovědně, že je za správu odpovědný Bohu a bližnímu, že cílem hospodářství nemá býti zisk, nýbrž člověk se svými potřebami časnými, jejichž ukojení mu však dopomáhá dosáhnouti i cíle věčného. Uznáváme rádi, co socialismus vykonal pro chudého člověka. Ale víme zároveň, že úkol člověka není jenom na zemi a že statky tohoto světa není možno plně uspokojiti nikoho. Dary, jež jsou z tohoto světa, musí býti doplněny dary, jež nejsou z tohoto světa. Pokoj vnější, ať je to již mír mezi národy nebo mír sociální, nemůže se udržeti bez onoho pokoje, kterého svět dáti nemůže. Proto musí pomáhat strana a stát v potírání každého kořistnictví, ať již vychází z jakékoliv skupiny. My mladí zvlášť žádáme, aby strana nepouštěla s neustálého zřetele různé naléhavé potřeby sociální politiky a vždy se postavila za podobné požadavky, jako jest povinné nemocenské ošetření nezaměstnaných, zlepšení platových podmínek veřejných zaměstnanců, zajištění započítání vojenské služby do postupu a pořadí atd. Ve věci pomoci slabým strana katolíků musí býti vždy v prvním šiku.

Náš poměr k Slovákům

Další úkoly čekají na nás, mladé katolíky, jak řečeno, v oboru politiky národnostní. Jsme si všichni dobře vědomi toho, co by znamenalo, kdyby všechny strany, jež jsou založeny na podkladě světového názoru katolického, postupovaly v zákonodárných sborech jednotně. Dříve však, než můžeme dojíti k tomuto konečnému cíli, musíme především najíti poměr ke katolíkům slovenským, a to i k těm, kteří jsou organisováni ve straně ľudové.

I tu vidíme úkol mladých v tom, aby všemi silami pomáhali k tomu, aby byl při lásce k vlastnímu národu a lidu překonán nacionalismus, pojímaný jenom výlučně regionalisticky. Musí býti také uplatněn nacionalismus, pojímaný šíře, nacionalismus v rámci katolického universalismu. Jsem však přesvědčen, že časem i v této otázce naše zásada »suum cuique« pomůže nalézti vhodné řešení.

Spravedlnost ke všem národům Československa

Dalším úkolem bude vytvářeti pak kladný poměr ke katolíkům menšinových národností. S hrdostí vzpomínáme tu opětně našeho katolického sjezdu roku 1935, kdy se nám podařilo spojiti ke společné manifestaci katolíky všech národností, republiku obývajících. Žádnému jinému směru v naší republice se dosud nic podobného nepodařilo. Zdařilo se nám to proto, poněvadž jsme postupovali v duchu Církve, jenž národnostní rozdíly uznává, ale jenž spojuje všechny národy ve společných úkolech, v práci pro království Kristovo, pro čest a slávu Boží. Proto jsme každé skupině ponechali volnost a autonomii v tom, jak chce rámec sjezdový vyplniti, ale sešli jsme se všichni ve společných úkonech bohoslužebných, jež vyjadřovaly heslo sjezdu: »Kristus, spása světa! Kristus, náš vůdce z neštěstí a bídy!«

Henleinismus

Kristus je náš Vůdce. Tuto pravdu je nutno hlásati zejména také v prostředí německém, neboť falešný »Führerprinzip« tu zastírá často vůdcovství Kristovo. Víme, že Henleinovo hnutí přejímá s ochotou všechna hesla Třetí říše i s jejím novopohanstvím. V tomto prostředí by mohl katolicismus být konsolidující silou, jež prospívá mravně nejenom jednotlivci, ale i celému státu. Orientaci našeho němectví k Berlínu můžeme překonati jedině rozvitím tradic jiných, nikoliv prušáckých, nýbrž katolických, oněch tradic, jež spočívají na kultuře gotiky a baroka, tradic, jež vzešly i na našem území ze staleté spolupráce obou národů, jež mezi sebou sice často zápasily, ale jejichž zápas se v dobách rozkvětu měnil v ušlechtilé závodění, jež prospívalo jak Čechům, tak Němcům. Ne neprávem se vyjádřil kdysi slavný český politik Kaizl, že oba národní kmeny dělí od sebe jenom papírová stěna. Ta papírová stěna existuje, bohužel, také často mezi námi a německými katolíky. Leckdy víme více o tom, co dělají katolíci na poslední misijní stanici ve střední Africe, než co dělají němečtí katolíci v našem sousedství. Možno však říci, že mladí lidé v obou táborech dovedli již leckdy tuto papírovou stěnu protrhnouti. (Potlesk.)

Láska k otčině nás musí spojit!

Jsme přesvědčeni, že je možno obnoviti i u našich Němců vlastenectví teritoriální, vlastenectví, jež lne k půdě a k zemi, neboť ani německý rolník, ani německý továrník nemůže vzít svůj statek nebo svoji továrnu na záda a odejít s nimi do Německa. Láska k půdě je i láskou k patronům této země. Ne nadarmo se jmenuje tolik našich Němců Wenzel nebo Nepomuk. Velkoněmecká idea byla vždy protikatolická: první její rakouští propagátoři,

jako byl Schönerer, byli vždy i propagátory hesla »Los von Rom«. Oni byli také prvními učiteli Hitlerovými. Tyto ideje mohou nalézti zdravý protiklad jen v idei katolické, jež měla pro tvůrčí síly německé duše i na našem území nesmírný význam.

O našich Maďarech

Takto též nalezneme cestu i ke katolíkům maďarským, jejichž akademická mládež nalezla již v leckteré formě cestu ke kulturní spolupráci. Z konsolidační práce vnitrostátní pak budeme vycházeti i při tvoření dobrého poměru k sousedům. Kdo jiný se hodí lépe za prostředníka k Polákům než katolíci? Kdo jiný je s to, vytvořiti Podunají etické dříve, než bude vytvořeno Podunají politické a hospodářské, než katolíci? Ne nadarmo se koná roku 1938 eucharistický sjezd v Budapešti pod heslem: »Nejsvětější Svátost — pouto lásky mezi národy!« Při takovéto manifestaci, právě proto, že se koná na jinak horké půdě budapeštské, nesmějí českoslovenští katolíci chyběti!

Pro katolickou jednotu v zemi

Tuto katolickou jednotu musíme však osvědčovati i prakticky ve své politice vnitřní. Musíme hledět, ne-li slučovat, tedy alespoň koordinovat všechny síly katolického života, ať kulturní, ať politické, ať hospodářské. Nikdy nesmíme zbytečně tříštit své síly. Tak jako je papežský Řím celému světu symbolem křesťanské jednoty, tak jí musí býti i náš vnitřní katolický život. Spory starších generací nesmí katolická mládež pokládat za pře svoje. Všude musíme hledět stavět mosty. Vždyť sám papež nazývá sám sebe starořímským titulem »Pontifex«, t. j. »Stavitel mostů«. I my musíme stavěti mosty podle vzoru Velekněze — Pontifika. V dnešní rozvrácené Evropě zbývá vlastně už jedině Vatikán jako instance, jež jest uznávána u všech civilisovaných národů. Jedině vatikánská vysílačka může dnes do světa hlásati pravdu, že nad národy a státy je ještě vyšší mravní zákon, na vnitřním zákonodárství států nezávislý. Proto také autorita Vatikánu přes všechny smutné události v Německu, v Rusku, v Mexiku, ve Španělsku, ba právě pro ně, stoupá den ze dne. Budeme-li se držet ve svých politických směrnicích vždy jen slov a

příkladu Apoštolského Stolce,

nikdy nechybíme. President Osvoboditel vždy zdůrazňoval, že problémem malého národa je, aby ze své věci dovedl udělat věc evropskou a světovou. Kdy však bude naše věc evropštější a světovější, než když se včleníme do světového boje o opětné pokřesťanění světa? I když bouře dolehne sebe

zuřivěji, na lodičce Petrově se pluje nejbezpečněji. »Fluctuat, nec mergitur« — »I když je zmítána vlnami, nepotopí se nikdy«. Ona je i pro nás mladé katolíky nejbezpečnějším útočištěm, na němž Bůh nedá zahynouti nám i budoucím! Proto je jedním z našich hlavních požadavků, aby naše strana nikdy nedělala politiku jinou než Apoštolského Stolce, a tím se též včlenila do světového boje o rekatolisaci světa! (Velký potlesk a ovace řečníkovi.)

Práce Mladé generace čsl. strany lidové v Čechách

Antonín Jandáček

Byli jsme založeni proto, abychom se stali poctivými pokračovateli a statečnými obhájci křesťanského programu v národě na poli kulturním, sociálním a hospodářském. Těmito slovy bych snad nejlépe vystihl účel Mladé generace lidového hnutí. Ostatně uplatňování mladých v křesťanské politice není výsadou jenom naší, ale normálním střídáním generací. Jde jen o to, aby ti, co odcházejí, vychovali si dobré nástupce. První průkopníci katolického hnutí nebyli ostatně také žádní starci, nýbrž lidé našeho věku. Kolik bylo dnešnímu vůdci politického hnutí katolíků, když začínal práci v řadách křesťanského dělnictva? Kolik bylo nynějšímu předsedovi strany v Čechách Msgre Boh. Staškovi, když se před dvaceti lety úspěšně pokusil sjednotit katolické složky v jeden velký politický tábor?

A tak bychom mohli pokračovat, ale není úmyslem tohoto pojednání vypočítávat, co bylo, nýbrž přihlédnout ke skutečnosti, jaká je dnes. Všechny politické strany pochopily, že jejich záchrana je v tom, když pro své programy dovedou zainteresovat mladé. Pochopil to zvláště předseda našeho

lidového hnutí Msgre B. Stašek a dal v roce 1929 podnět k založení prvých útvarů. První začátky nebyly snadné. Nejen že bylo mnoho bázlivců z ostatních spolků, kteří viděli v Mladé generaci podnik konkurenční a nepovažovali politické formování mládeže za nutné, ale byla i celá řada starších pracovníků v lidové straně, která se těžko smiřovala s tím, že v organisaci a hlavně propagaci s novými metodami začali uplatňovat své »rozumy« mladí. Když pak v roce 1929 z popudu nynějšího šéfredaktora »Lid. listů« J. Scheinosta byl položen základ k samostatnému měsíčníku (dnes čtrnáctideníku) pod jménem »3. generace«, dostalo se mladým další opory. Tehdejší první zem. tajemník Mladé generace, nynější holešovický kaplan vldp. A. Stehlík, svými nadšenými přednáškami po všech českých okresech zakládal, abych tak řekl »první buňky«. A poněvadž mu velkou oporou byl nově přišedší z Českých Budějovic gen. taj. F. Kliment, práce se dařila. Skupiny Mladé generace začaly pravidelně schůzovat a do organisací mateřských vnikal poznenáhlu nový duch. Když v roce 1931 rozhodl se zem. taj. A. Stehlík odejít do semináře a byl povolán na jeho místo dosavadní správce hospodářských podniků »Charitas« A. Jandáček, pozměnily se některé metody. Předseda strany uvedl v život pomocí svých spolupracovníků »Školu mladých průkopníků«, jejímž ředitelem byl jmenován os. tajemník p. předsedy dr. F. Kouba. Tehdy nastalo v sekretariátu Mladé generace živo. Tři síly musely pracovat velmi pilně, aby zdolaly nával přihlášek statečných mladých vyznavačů programu křesťanské solidarity. Přes 3000 chlapců a děvčat z Čech, Moravy i Slovenska se přihlásilo, aby pod slibem »Vytrvej« vzdělali se pomocí sešitů »Domácího učení«. Deset učitelů mělo co dělat, aby opravilo úlohy průkopníků s potřebnými poznámkami a povzbuzením k další práci. Současně s písemnými sešity Školy průkopníků přikročilo se k svolávání okresních kursů praktických ve všech českých okresech. Během roku 1932 a 1933 bylo v Čechách vykonáno 124 okresních kursů pro mladé lidovce o celkové účasti 9865 lidí. Že praktické kursy přinesly mladým stoupencům řadu praktických samosprávných, politických i hospodářských pokynů, toho nejlepším dokladem byla řada nově získaných dopisovatelů do našich katolických časopisů. Zvláště list mladých lidovců »3. generace« ze svého poměrně malého nákladu 1800 výtisků stoupl na 4800 pevných odběratelů. Po praktických kursech bylo přikročeno k zakládání nových skupin Mladé generace při místních organisacích strany. Nesouhlas s politickým organisováním mladých mizel stále víc i u našich stoupenců a po obecních volbách, které se staly nejpřesvědčivějším dokladem o nutnosti Mladé generace, bylo pole pro organisování otevřeno.

Všechna místa, kde mladí agitovali a prakticky do voleb zasáhli, zazna-

menala pronikavé úspěchy. Mladí lidovci byli najednou přibíráni do funkcí místních organisací a ústředí strany po tom přímo volalo, aby se omladil důvěrnický sbor. Zemský sjezd strany v roce 1932 a další v roce 1934 byl již ve znamení celé řady mladých delegátů ze všech krajů. Když pak v roce 1933 byla učiněna změna i v zemském náčelníku a funkce se ujal skutečný papežský komoří Dr. J. J. Rückl, stoupl význam Mladé generace čsl. strany lidové i u těch, kteří o její nutnosti do této doby pochybovali. Jeho osobností dostala Mladá generace zastoupení i v presidiu strany a jeho přičiněním dostalo se mladým zastoupení 5 členy i v zemském výkonném výboru. Nechci vypočítávat přednosti, jichž Mladá generace Drem Rücklem vedená získala, ale to mohu tvrdit, že všechny politické frakce mládeže v Československu dívají se na zkušenou osobnost Dra Rückla s opravdovou úctou a že nám ho závidí.

Nástup mladých před parlamentními volbami do zápasu volebního, celá řada mladých nadšených řečníků pro křesťanský hospodářský program a čestný výsledek voleb v Čechách byl první dobrou pomocí straně.

Nemenší pozornost na sebe upoutala Mladá generace, když se první statečně postavila za nově proklamovaný křesťanský hospodářský řád na podkladě papežských encyklik. Byl to opět předseda strany Msgre B. Stašek, který se první nadšeně do propagace této jedině spasné myšlenky pustil, a byli to hlavně mladí lidovci, kteří ho v tomto zápase podpořili. Doba tří uplynulých let dala Msgre Staškovi plně zapravdu a tím i Mladá generace má plnou satisfakci, že se nepustila do boje nadarmo. Křesťanský hospodářský řád nastolit v Československé republice je heslo dnes celého lidového hnutí a není sporu o tom, že nejagilnějšími jeho propagátory jsou po svém předsedovi strany mladí lidovci.

Je-li výsadou mládí odhodlanost a nadšení, pak mladí lidovci po této stránce jistě svou mateřskou stranu nezradí. Nechtějí být o nic menší národovci, než jsou oddaní synové Církve. Kdykoliv bude potřebovat vlast — vždycky budou na svých místech, kdykoli bude ohrožena Církev, vždy budou statečnými jejími obhájci a kdykoliv kdo napadne politické hnutí katolíků, vždycky bude mít co dělat s mladými.

Nemalou pozornost vzbudili mladí lidovci a s nimi i ostatní mladí katolíci z řad SKM a Orla, kteří se připojili k velké akci pro národní brannost. Podrobně byla zpracována látka o brannosti s křesťanského hlediska, která byla vytištěna v dalších sešitech »Domácího učení«. Přijetí deputace Mladé generace presidentem republiky Drem E. Benešem a zhodnocení naší práce bylo dalším povzbuzením pro práci, kterou s oddaností konáme. Budeme postupovat v organisování místních skupin; krajským náčelním radám Mladé generace a okresům připravujeme další praktické kursy. K dosud

vyšlým 20 sešitům »Domáciho učení« přibudou v nejbližší době další. Ke všem aktuelním otázkám dneška zaujmeme i v budoucnu okamžitě katolické stanovisko.

Program náš do budoucna je tentýž, se kterým začínali naši zakladatelé Dr. Horský, P. Milo Záruba, red. V. Myslivec, Dr. J. Šrámek a jak se všichni jmenovali. Jen v tom je dnes rozdíl, že musíme vedle organisování a propagace dobrého programu věnovati mnoho času boji za spravedlivé zhodnocení práce a o práci vůbec pro těžce krisí postiženou mladou generaci národa. Avšak i na tomto poli Mladá generace se dopracovala úspěchu. Je jen třeba, aby v budoucnu její práce organisační, propagační, národohospodářská a politická byla pochopena všemi stoupenci a aby úspěchem mladých lidovců obohacené lidové hnutí do daleké budoucnosti mělo ten vliv, který katolíkům i podle počtu přináleží.

Jihočeská Mladá generace v čele pod svými prapory za Boha a vlast!

Práce Klubu lidových akademiků

JUC. Jaroslav Pecháček, předseda K. L. A.

Po 5. výročí svého trvání hlásí se i nejmladší složka lidového hnutí v Čechách, Klub lidových akademiků, s bilancí své práce.

Je třeba říci předem několik slov, aby bylo jasno, proč Klub vznikl a jaké jest jeho poslání. Nebyl založen proto, abychom učili mladé akademiky planě politikařit a odvádět je snad od studia, jak se často neinformovaná veřejnost dívá na studentskou veřejnou činnost, ať už z neznalosti poměrů či z nepochopení a z nepřízně k elánu mládí. Nebyl založen také proto, aby bořil a tříštil práci dosavadních starších studentských katolických spolků a institucí. Nebylo však možno přihlížet dále k tomu, jak pod rouškou stále zdůrazňované »nepolitičnosti« byli v těchto studentských institucích mladí akademici nepřímo odvracováni od práce v politickém hnutí čs. katolíků, tomuto hnutí odcizováni a tak nepřímo vedeni do řad stran liberálních, katolicismu v jádře nepřátelských. Nebylo mladé katolické inteligence v lidovém hnutí. Bývalí studentští pracovníci byli po vstupu do života pro další práci ve veřejném životě z velké části téměř ztraceni, poněvadž neměli kde navazovat. *To je tedy úkol Klubu: podchytit katolické akademiky pro další práci pro lidové hnutí a vybudovat lepší vztah inteligence ke straně.*

Jakým způsobem pracuje Klub pro splnění těchto úkolů? Převážně dvojím směrem: uvnitř Klubu ve výchově, v přípravě a v doplňování vzdělání svých členů a navenek v práci pro lidové hnutí na různých frontách. Ke splnění prvého účelu slouží v mimozkušebních obdobích pořádané pravidelné přednášky a debatní večery, na nichž se dostávalo jak kolegům z Klubu, tak i četným hostům příležitosti doplňovat své vzdělání ve vědeckých přednáškách národohospodářských a sociologických, a k informaci o aktuálních problémech vnitřní i zahraniční politiky a k zaujímání vlastního stanoviska k nim. Z těchto podniků jest zvláště uvést několik cyklů přednášek vynikající úrovně, na př. Program a poslání lidového hnutí, otázka slovenská, o stavovství, národohospodářská politika v moderním státě atd. O tom, jaké úrovně tyto přednášky dosáhly, svědčí na př. slova jednoho z přednášejících, známého národohospodářského teoretika, poslance prof. Dra Macka, k p. předsedovi strany Msgre Staškovi, že debaty takové úrovně, jaká se rozvinula po jeho přednášce v Klubu, ještě při podobných příležitostech neměl.

Z aktuálních časových přednášek jest připomenouti zvláště znamenité přehledy mezinárodní politiky.

Vedle těchto extensivních podniků vedl Klub ve vhodných dobách men-

šího studijního zaneprázdnění i vlastní *studijní seminář z oboru národohospodářského a sociologického.*

Pro representaci Klubu, jakož i pro pěstování společenských styků byly pak občas pořádány společensko-kulturní večery znamenité na naše poměry úrovně.

Pokud jde o činnost navenek, jest zdůrazniti práci, kterou konali jednotliví členové Klubu ve straně, ať již v místních organisacích a skupinách Mladé generace, tak i v tisku, na schůzích, přednáškách i ve volebních agitacích (před volbami r. 1935 byl pro tyto pracovníky pořádán zvláštní předvolební kurs instrukční).

Na foru studentské odborové politiky zaujímá lidové studentstvo významné místo a máme zastoupení téměř ve všech důležitých studentských institucích.

Po stránce sociální staral se Klub všemi silami, aby mohl pomoci ať kondicemi, či jiným způsobem svým sociálně nejslabším kolegům. *V tom ohledu jest zvláště s vděčností kvitovati založení zvláštního spolku pro podporu lidových studentů pod předsednictvím p. předsedy strany Msgre Staška a utvoření zvláštního podpůrného fondu šlechetnou dobročinností p. předsedy.*

Posledním významným činem předprázdninovým bylo pak utvoření společné celostátní organisace lidových akademiků pod názvem Ústřední svaz lidových akademiků v ČSR, který byl založen, aby byly síly lidového studentstva skoncentrovány a aby byla jeho činnost prohloubena a zvýšena.

V závěru chtěl bych zdůrazniti toto: Lidoví akademici nepracují s humbukem. Neslyšíte o nich mnoho v novinách. Nečekejte také profesionálního politikaření od nich. Jejich největším úkolem zůstává devisa: studovat, poznávat a stále své znalosti prohlubovat. Ale buďte ubezpečeni, že jejich práce není marná a že v jejich středu vyrůstají našemu hnutí věrní a vzdělaní pracovníci.

Spolek pro podporování studentstva při československé straně lidové

František Boublík, jednatel

Do úkolů, před něž staví současná doba se svým výrazným sociálním profilem lidové hnutí, spadá i péče o studentstvo, sdružené v rámci naší strany.

Tvoří-li převážnou většinu jejího členstva lidé ze středních a chudých vrstev, platí to tím víc o studentech, kteří přicházejí jako stoupenci programu křesťanského solidarismu z venkova na studie do Prahy.

Všichni skoro bez rozdílu, vstupujíce na vysokou školu, vědí jasně, že kromě studia čeká je i starost o udržení existence. Vlastní silou, kondicemi či s nějakou studentskou podporou musí se probít životem zde — v hlavním městě — po 4 až 5 let, ježto z domova velké a trvalé pomoci čekat nemohou. Přivádí-li je pak uvědomení ku práci v katolických studentských, kulturních či politických spolcích, vzniká současně otázka, jak vyhověti všem povinnostem studijním, existenčním i těm, k nimž je volá veřejný život a živý zájem, vlastní právě mladému člověku, poněvadž jim pak času k plné práci všude příliš nezbývá. A přece je nutno, aby si mladý katolík a student katolický zvláště všímal veřejného života!

Toho si byli vědomi všichni, kdo přišli ve styk s naším studentstvem, všímajíce si při tom, jak i ostatní politická hnutí věnují pozornost této otázce. Poslanec a zemský předseda Msgre B. Stašek dotkl se jí několikráte a zvláště podrobně probral všecky okolnosti s otázkou pomoci našemu studentstvu souvisící při valné hromadě Klubu lidových akademiků v roce 1935. Postavil před oči svým posluchačům nástin činnosti Spolku pro podporování studentstva při čsl. straně lidové, který byl takto z jeho popudu v polovici listopadu r. 1935 ustaven a jehož předsedou se Msgre Bohumil Stašek stal.

Začátek každé věci je těžký. I zde se vyskytlo mnoho překážek rázu organisačního a jiných.

S druhé strany však peníz, který byl mezi potřebné, sociálně nejslabší žadatele, v počtu 15—30 studentů, v 8 turnech až do současné chvíle vyplacen v částce 13.000 Kč, dává tušit, že mnoho pomohl a ulehčil existenčním starostem našich studentů.

Přichází-li pomoc včas, v době nejvyšší nouze, říká se o ní, že je dvojnásobná. Také zde bude nutno řešit otázku doby poskytování podpor v tomto smyslu. Snad by bylo vhodno uvážit o tom, zda by místo měsíčních podpor, jak původně bylo zamýšleno, nebylo možno vypláceti je na počátku školního roku, v pololetí a před koncem, kdy v hospodářském světě vysokoškoláků je více platů, zápisné, poplatky ke zkouškám, knihy atd. Ve prospěch tohoto řešení hovoří i ta okolnost, že státní podpory studentské, Jarníkova, kolejní, krajinská atd. se vyplácejí až po vánocích, k pololetí. Na počátku školního roku nebývá ani tolik kondic; těch je víc až kolem 15. listopadu.

Jsem přesvědčen, že i tato podpůrná akce naší strany, chápaná ve svém opravdovém významu na všech stranách a se zájmem, jaký jí opravdu náleží, překonavši počáteční překážky, rozvine se plně v nejbližší budoucnosti. Bude to jen důkazem, že lidové hnutí pochopilo svízelné sociální postavení studentstva, jdoucího za programem jeho úsilí o křesťanský stát!

IV. TISKOVÁ ČINNOST ČESKOSLOVENSKÉ STRANY LIDOVÉ

Význam a důležitost katolického tisku v dnešních dobách

Bohumil Stašek

Položme si nejdříve otázku, co je to tisk? Na tuto otázku odpovídají nám různí lidé různým způsobem, podle toho, jak se na tisk dívají. Podle jedněch je tisk obchodem. Jako se kupují šaty, boty, potraviny, tak se kupují a prodávají i noviny. Jestliže mají jíti na odbyt, musí se psáti to, co se lidem líbí, co jim lichotí a co je dráždí. Musí se tedy v novinách, řízených touto obchodní morálkou, psáti pikantní historky, sensace, pomluvy atd. Takový tisk nepovznáší duši národa, ale národ demoralisuje. Šlo to tak daleko, že musela zakročiti vláda a vydati zákon proti skandalisujícímu a nemravnému tisku. Ovšem vinu nese nejen takový tisk, ale i obecenstvo, které kupuje tento tisk a za vlastní peníze otravuje sebe i národ, zvláště pak duši mládeže.

Co je tisk? Vypráví se, že když Arab Abd-el-Kader viděl lis tiskařský, pravil: »To je dělo pro myšlenku.« Co by asi řekl, kdyby viděl moderní rotačku. Pravděpodobně by zvolal: »To je tank pro myšlenku.« Napoleon prohlásil, že tisk je šestou velmocí. To bylo téměř před 150 lety. Co by asi řekl Napoleon dnes, kdyby viděl význam tisku i způsob jeho rozšiřování, kdyby viděl rotačku, chrlící noviny ve statisících výtisků, rozvážených nejrychlejšími dopravními prostředky, auty, rychlovlaky, aeroplány, takže noviny již za několik málo hodin mohou býti čteny i v nejodlehlejší a zapadlé vesnici. Ale nejen to! Tisk a noviny staly se skutečnou velmocí. Na novinách závisí osud států, mír a válka. Ze světové války viděli jsme, že to byly noviny, které poštvaly národ proti národu, stát proti státu a vehnaly je do vražedného boje. Na tisku závisí vlády. Kolik vlád již padlo jen k vůli útokům tisku. Na tisku závisí mezinárodní finance, na tisku závisí bursovní spekulace. Zkrátka na tisku dnes závisí celý život ať politický, hospodářský nebo kulturní.

Tento význam a moc tisku znají v první řadě ovšem kapitalisté a proto snaží se tisk dostati do svých rukou anebo aspoň jej podplatiti a korumpovati. Čtenáři často ani tušení nemají, z jakých podnětů je napsán a jakému účelu má sloužiti ten neb onen článek. Články píší se sice v redakcích, ale

kapitalisté je diktují. Jen tak můžeme si vysvětliti, že celá řada novin může nejen vycházeti, ale dokonce může býti prodávána za tak levný peníz, že jeho cena nekryje ani režii. Kéž by všichni ti, kteří honí se za laciným tiskem a mají radost, že za několik haléřů dostali balík novin, pochopili a zamyslili se nad tím, jak jest možno takové noviny takřka zadarmo rozdávati a kdo noviny ty asi platí a k jakému účelu asi slouží. Takový tisk neslouží prospěchu a blahobytu lidu, ale jeho podmanění a zotročení kapitalistickému měšci.

Co je tisk? Na tuto otázku odpovídá také Církev svatá. Podle názoru Církve tisk je službou k zušlechtění lidstva a jeho povinností je povznášeti a vésti nesmrtelné duše k Bohu. Církev si proto vždycky tisku vážila. První knihou její byla Bible, Písmo svaté. Tato kniha znamenala vždy červánky kulturního a duchovního snažení téměř všech národů. Také k nám přišli svatí věrozvěstové Cyril a Metoděj, nesouce v jedné ruce kříž a v druhé knihu, slovanskou Bibli. Tisk pěstoval se především v klášteřích, ve kterých se psaly, tiskly, vydávaly a šířily katolické knihy. Nejkrásnější místnost v klášteře byla knihovna, jež byla věnována tisku, knize. Vzpomeňte jen na krásné knihovny v klášteře strahovském, v klášteře emauzském, břevnovském, u Sv. Jakuba v Praze, v Teplé, v Želivě, ve Vyšším Brodě a j. Tak si Církev vždy vážila knihy a tisku, ovšem tisku dobrého, který slouží k zušlechťování duší lidských a pomáhá k jejich časnému dobru i věčné spáse.

Svatý Otec Pius XI. uspořádal r. 1936 ve Vatikáně mezinárodní tiskovou výstavu katolickou, v níž katolíci z celého světa ukázali, jaká je síla jejich tisku v jednotlivých státech světa. Také Československo mělo ve výstavě svou expositi a dobře se před celým mezinárodním světem katolickým representovalo. A jsou to zvláště naše tiskové podniky, seskupené kolem Československé akciové tiskárny, jež dělají nejen katolickému tisku československému čest, ale dokonce jej representují. Svatý Otec neuspořádal tuto výstavu jen pro podívanou a k vůli turistice, ale chtěl ukázati, jak katolíci mají si všímati svého tisku, jakou pozornost mu mají věnovati a snažiti se, aby tisk katolický i pokud se týče obsahu i rozšíření stál na výši doby a mohl čeliti tisku nekatolickému nebo dokonce snad protikatolickému.

Svatý Otec také přijal ve zvláště slavném slyšení žurnalisty katolické, kteří se sjeli z celého světa u příležitosti této výstavy na svůj mezinárodní sjezd. Svatý Otec při něm učinil veliký projev, v němž ukázal, že úkol katolického tisku záleží hlavně v tom, aby bojoval proti dvěma nepřátelům štěstí lidské společnosti, a to proti komunismu a novopohanství, které se projevuje dnes zvláště v hitlerovském Německu, ale i v Československu má své vyznavače na př. mezi hlasateli svatého zákona půdy.

Jestliže na celém světě je třeba bojovati proti těmto dvěma bolákům, bujícím na těle lidské společnosti a otravujícím až k smrti jeho organismus, potom je to v první řadě třeba činiti i u nás v Československé republice. Nemylme se a nedávejme se chlácholiti sladkými řečmi o tom, že u nás není nebezpečí komunismu. Jenom poslouchejte řeči a názory mládeže, poslechněte si učení, které se hlásá i s kateder universitních, zajděte si do našich divadel, třeba i na první státní naši scénu, podívejte se do biografů, do výkladních skříní knihkupeckých, v nichž jsou i knihy vydávané naším polostátním nakladatelstvím, a přesvědčíte se, že i náš stát jako i jiné státy jest ohrožen bacily bolševismu.

My nevoláme na potření komunismu četníky, soudce, žaláře a persekuci, neboť tím se idea zničiti nedá. Proti idei komunistické je třeba postaviti ideu jinou, lepší a zdravější, proti hospodářskému řádu komunistickému je třeba postaviti jiný, lepší řád. Neboť z čeho komunismus roste a co tomu otravnému jedu dává nejvýživnější půdu? Bídné, hladové mzdy, nezaměstnanost a špatné hospodářské poměry širokých mas lidových, a na druhé straně opět takové hospodářské poměry, které vedle bídy staví paláce blahobytu jednotlivců, vysoké, nedostupné ceny zboží, ničení potravin, omezování plodivosti přírody, jen aby se udržela drahota atd. To všechno vede a musí vésti k roztrpčování širokých vrstev lidových, to všechno připravuje jeho duši pro komunistický bacil. Nemá-li toto všechno skončiti v převratu a krvavých revolucích, potom je třeba nového hospodářského řádu. Který to bude hospodářský řád? Liberalistický? Marxistický? Nikoliv, jedině takový hospodářský řád, který je založen na křesťanské spravedlnosti a lásce.

A kdo má zdvihnouti tento velký boj za nový hospodářský a mravní řád lidské společnosti? V první řadě katolický tisk! Ten má velký úkol bojovati proti zkáze lidské společnosti bolševictvím a za nové a lepší řády lidstva a národa. Katolický tisk musí pracovati k tomu, aby nad rotačkou nepanoval ďábel, ale Pán Ježíš, Kristus Král.

Nestačí ovšem jenom tisk vydávati, noviny tisknouti, ale je třeba také tyto noviny rozšířiti a do rukou katolíků je dáti. To je ten největší a nejdůležitější apoštolát tiskový. Je tak důležitý, že i sami světcové ve své snaze po záchraně a spáse nesmrtelných lidských duší vykonávali kolportérskou činnost, byli tiskovými apoštoly. Jmenuji tu na př. sv. Jana z Boha, o kterém je známo, že nakoupil v Gibraltaru dobrých knih, obcházel s nimi po venkově a buď je lacinčji prodával nebo vůbec je daroval, jen aby se mezi lid dostaly. A kdo by neznal patrona kolportérů Moravana Kubínka, prostého venkovského muže, který prodal svůj statek, peníze věnoval na dobré účely a více než 30 let chodil v létě v zimě od vesnice k vesnici, od města k městu s almárkou plnou knih a tyto prodával a rozšiřoval. Ve stopách

sv. Jana z Boha a Kubínka a četných jiných tiskových apoštolů jdou i naši kolportéři, kteří svou činností bojují pro Boha a proti ďáblu. Každý katolický kolportér je bojovníkem proti ďáblu, který v prvé řadě pomocí tisku snaží se svésti a oblouditi lidské duše. Katolický kolportér každým rozšířením výtisku katolického tisku maří dílo ďáblovo.

Katolíci ať smutně nevěší hlavy, vidí-li, že lidé více kupují noviny nepřátelské, poněvadž jsou obsáhlejší, větší a snad i lacinější. Budiž to spíše posílením k větší činnosti, poněvadž náš tisk není vydáván ze záhadných prostředků a netiskne se z kapes kapitalistických. Máme chudé, ale čisté ruce. Co jsme, jsme svými silami. Ale třebaže nejsme bohati, volám, nebojte se a neztrácejte důvěru. »Co se bojíte, malověrní?« volal k apoštolům náš Spasitel. Znáte příběh o Davidovi a Goliášovi. Ten malý a chudý pastýř David přemohl velikého, statného a dobře ozbrojeného bojovníka Goliáše. Věřím, že i ten náš tisk jako biblický David přemůže toho bohatého, dobře vyzbrojeného a mohutného tiskového Goliáše. Věřím tomu, poněvadž tisk náš hlásá pravdu a pravdu nelze zničit, ta musí zvítězit.

Vzývejme k tomu cíli našeho tiskového ochránce a patrona svatého archanděla Michaela a modleme se zvláště k němu modlitbou, kterou složil Svatý Otec Lev XIII., když, jak se vypravuje, v nočních snách a viděních viděl strašlivý boj ďábla a jeho pomocníků proti pravdě Boží zde na zemi. Tu modlitbu modlíme se po každé mši svaté, nuže, zbožně vždy volejme slovy této modlitby k svatému Michaeli archandělu: »Svatý Michaele archanděle, braň nás v boji proti zlosti a úkladům ďáblovým; nechať Bůh přikáže jemu, pokorně prosíme; Ty pak, kníže vojska nebeského, satana i jiné duchy zlé, kteří ke zkáze duší světem obcházejí, božskou mocí do pekla svrhni. Amen.«

Rozvoj Československé akciové tiskárny v poslední době

Antonín Hořánek, ředitel ČAT

Uplynul rok od slavnostní chvíle, kdy sešli se nejlepší přátelé Československé akciové tiskárny, aby důstojně oslavili i ocenili práci za 25 let zde vykonanou. Letošní 25. řádná jubilejní valná hromada našich tiskových podniků je pak generální přehlídkou, jak jsme to dělali a abychom si slíbili, že v díle dobře začatém budeme dále, jdouce s duchem času, pokračovat, neboť máme na zřeteli říditi a opatřiti naše tiskové podniky všemi moderními prostředky, které dává dnešní technika. Jen tak můžeme věřiti, že naše dobré dílo bude trvale zabezpečeno proti všem náporům nepřátelským, protože katolicismus v našem státě stává se stále mocnější složkou v životě veřejném i v životě státu a proto budou naň kladeny stále větší úkoly. Budou se od nás očekávati velké a rozhodné činy a naše tiskové podniky nechť jsou zbrojnicí, stále připravenou nejen na obranu, ale i na výboj!

Je za námi skoro dávná minulost, vzpomeneme-li, že to byl velikonoční sjezd strany v roce 1910, kdy za velkého nadšení přijata resoluce, aby výkonný výbor strany křesťansko-sociální se postaral o účelné a praktické rozřešení otázky tisku strany, jež jest jednou z nejdůležitějších existenčních podmínek nejen strany samotné, ale i veškerého našeho politického snažení. *Představa, míti vlastní tiskárnu, elektrisovala* všechny přítomné a došlo ihned k jejímu uskutečnění.

Zvolen z členů výkonného výboru čtrnáctičlenný přípravný výbor, který po marném pokusu získati vlastní tiskárenskou koncesi koncem dubna téhož roku koupil za 48.000 korun tiskárnu Fr. Ziegnera v Praze I., Velká Karlova ul. č. 8. Podmínkou bylo, aby kupní cena byla hotově zaplacena do tří měsíců. Na tehdejší dobu byl to ohromný úkol; nešlo jen o získání prostředků ke koupi tiskárny, ale bylo třeba peněz i na doplnění tiskárny, její provoz atd. Před očima nadšenců, kteří se úkolu toho ujali, stála však zlatá slova velikého papeže Pia X.:

»Marně stavíte kostely, konáte misie, zakládáte spolky — to vše bude zničeno, nechopíte-li se obranné i útočné zbraně: katolického tisku.«

Slova velikého papeže Eucharistie a apoštola dvacátého století pronikala do duší českých katolíků zvlášť důrazně a žádala, aby za slovy následoval skutek. Vypracovány stanovy pro akciovou společnost s názvem »Československá akciová tiskárna«. (Původní název křesťansko-sociální tiskárny »Veritas«, který zvolil přípravný výbor, byl dodatečně změněn.) Počátečný akciový kapitál byl stanoven na 150.000 K a rozdělen na 750 akcií po 200 K, znějících na jméno. Nastal největší úkol, opatřiti kapitál, neboť peněz bylo

zapotřebí hned. Strana neměla bohatých příslušníků a celá tíha upsání akciové jistiny spočívala na chudých stoupencích. Nastalo vypětí všech sil. Kdo jen poněkud mohl, upsal aspoň jednu akcii a zaplatil ji ihned, kdo neměl celý obnos pohotově, zavázal se ke splátkám. *Ve všech organisacích, skupinách mládeže i jednotách orelských zavládl čilý a bujarý život s přáním rychle pomoci.* Kdo listuje seznamem upisovatelů akcií, dovede zvážit lásku a oddanost tehdejších příslušníků strany. Kniha akcionářů z té doby jest památníkem našich hrdinů.

A tu začíná vývoj našeho tisku z nejskromnějších počátků. Byly to začátky těžké, ale ani později se nezlepšily. Vždy a stále jsme naráželi na nedostatek peněz. Jako při každém velkém díle — mohli jsme i zde vítěziti jen věrnou a oddanosti překypující spoluprací drobných našich bojovníků! *Jaká cesta obětavé práce vedla čtvrtstoletím od čtyř malých, šerých místností naší tehdejší staré tiskárny k nynějšímu průmyslovému paláci o 7 poschodích s prostrannými sály, plnými světla a radostného hukotu strojů, pracujícími pro náš tisk!* Jaký to rozdíl v technickém zařízení tehdy a dokonalosti zařízení dnešního! *Toho nám závidí všichni, kteří přicházejí z různých států Evropy spatřiti naše podniky.*

Zaměstnanci našich tiskových podniků na exkursích

Tiskárna v Praze pracuje dnes s mohutnou moderní rotačkou, která vytiskne v jedné hodině až 18.000 »Lidových listů« o 32 stránkách, pěkně složených, dále s 11 sázecími stroji v Praze a 2 sázecími stroji v Českých Budějovicích, 16 moderními automatickými rychlolisy v Praze a 5 v Českých Budějovicích, 2 moderními stroji o velikém výkonu pro barevný tisk offsetový a veškerým příslušným zařízením k této z nejnovějších tiskových technik náležejícím. Obě naše tiskárny jsou vybaveny nejmodernějšími ušlechtilými písmy, jak je vidíte v knihách, vydávaných naším nakladatelstvím »Vyšehrad«, provádějí ve vlastních dílnách veškeré knižní vazby, i umělecké, bohatě zdobené vazby misálů, nebo jak jste jistě viděli na jubilejním díle tiskárny »Písmu svatém v obrazech« a k těmto pracím má opět dokonalé a moderní strojní zařízení těm účelům odpovídající.

V obou našich tiskárnách v Praze i v Českých Budějovicích je dnes celkem 105 strojů a 67 elektrických motorů, což representuje velký, milionový majetek.

Všechny naše výrobní složky jsou po celý rok plně zaměstnány i v měsících zimních, v nejvyšší sezoně pracují i ve dvou směnách. O tom svědčí počet našich zaměstnanců, který pro přehlednost uvedeme od let poválečných, t. j. od roku 1918.

V roce 1918 zaměstnávali jsme v tiskárně v Praze 29 dělníků a 6 úředníků, v roce 1937 již 247 dělníků a 80 úředníků, t. j. celkem 327 osob a včetně Spolku lidového, Vyšehradu a Charitas zaměstnávají v těchto dvou budovách sdružené lidové podniky dnes již celkem 514 osob.

V loňském jubilejním roce tiskárny zaměstnávali jsme celoročně 213 dělníků a 73 úředníků v Praze a 18 dělníků a 7 úředníků v Čes. Budějovicích. To je postupně od roku 1918 o 292 zaměstnanců více. Dnes ale začíná tato sedmiposchoďová budova nestačiti rozvoji tiskárny a budeme tuto otázku nuceni v brzku řešit přemístěním našich sekretariátů do budovy v předním traktu paláce Charitas.

Co nejvíce potěšuje, že právě i v době nejvyšší hospodářské krise (to bylo ještě nedávno) podařilo se nám všechny tyto naše lidi plně zaměstnati.

Na mzdách a služném vyplatili podniky ČAT od roku 1918 do roku 1936 přes 60 milionů Kč. *Jakým jsme poplatníkem státu* vidíte z tohoto: zaplatili jsme na různých daních a dávkách, uvedeme-li je od roku 1918 do roku 1936, Kč 5,665.000.—, za elektrický proud zaplatili jsme od roku 1918 do roku 1936 Kč 3,000.000.—, za plyn Kč 1,400.000.—, za vodu asi čtvrt milionu atd.

A nyní uvažte, kolik bylo zaplaceno za ty desítky set vagonů papíru, které jsme v našich obou tiskárnách potiskli a kolik lidí zaměstnali při této práci dřevaři, celulosky a papírny. Tiskneme barvami, potřebujeme petrolej, benzin, oleje, plátna, lepenku, niti, kůže, lepidla, kovy atd. To všechno

Msgre JOSEF TOMŠŮ,
dlouholetý předseda správní rady ČAT a její spoluzakladatel

pracují pro nás jinde lidé, nalézající při tom obživu. Z toho všeho je patrno, jak obrovský hospodářský význam mají tiskařské podniky ČAT.

Musí vás naplňovati hrdostí to vědomí, co dokázali čeští katolíci bez pomoci cizího kapitálu, jen vlastní drobnou prací a vlastní silou.

Od roku 1918 do roku 1936 potištěno 13.260 tun papíru, což by tvořilo vlak o 1326 vagonech a za tento papír zaplaceno 27½ milionu Kč. Spotřeba ostatních surovin odpovídá od roku 1918 k roku loňskému částce přes 6 milionů Kč.

Bude zajímat, za kolik ČAT vyrobila tisků od roku 1918 do roku loňského, neboť léta válečná byla všude v tomto průmyslu léta bídy a strádání. (Kdyby se války vedly tiskem, bylo by nám lépe.) Produkce tiskárny zaokrouhlena na tisíce za rok 1918 činila Kč 316.000.—, po přestěhování ČAT do nynější budovy v roce 1929 činila včetně Čes. Budějovic Kč 7,309.000.—. Po provedené reorganisaci v roce 1934 činila — včetně Čes. Budějovic — Kč 7,960.000.—. A do roku 1936 stoupla produkce na Kč 8,475.000.—. Tady je dobře viditelný vzestup od roku 1934, který stále pokračuje a letošní rok 1937 bude v produkci tiskárny v Praze znamenati dosud nejvyšší docílený obrat.

Jen ČAT v Praze vytiskne průměrně denně 94.855 novin a různých časopisů, průměrně denně 414 knih, 45 brožur, 265 kalendářů, při čemž nelze tu uvésti obrovský počet ostatních drobných tiskopisů, jako: letáků, plakátů, dopisních papírů, prospektů, ceníků atd. atd.

Pokladnami podniků ČAT za 25 let činnosti prošla 1 miliarda 179 milionů 380 tisíc Kč.

V roce 1934 bylo vydávání »Lidových listů« i ostatního politického tisku strany hospodářsky odloučeno od tiskárny a založen Spolek pro podporování a vydávání lidového tisku v ČSR, což bylo učiněno pro přehlednější hospodářství tiskárny a *pro zkoušku její soběstačnosti, která se velmi dobře osvědčila.*

Reorganisaci v ČAT provedli jsme v různých odvětvích naší činnosti. Na příklad likvidujeme dřívější nakladatelství »Universum««, které tiskár-

ně nepřinášelo užitek a založili jsme v září 1934 samostatnou nakladatelskou společnost »Vyšehrad«, která je tiskárně velmi dobrým zákazníkem. Některé knihy, vydané dřívějším nakladatelstvím »Universum«, má tiskárna na skladě a velmi pomalu se rozprodávají, ač jsou mezi nimi díla dobrá. *Bylo by na místě, aby veškeré naše organisace se chopily této příležitosti a doplnily svoje spolkové knihovny anebo svým vlivem doporučily obecním a jiným knihovnám jich doplnění z tohoto hodnotného skladu dobré katolické literatury.*

JUDR. JINDŘICH HATLAK,
úřadující místopředseda správní rady ČAT a pokladník zemského výkonného výboru strany

Nebylo zde prodejní organisace, ani dobré propagace, bez čehož se ta nejlepší práce dnes nemůže obejíti. Proto byla z popudu *Msgre Bohumila Staška* zřízena veliká organisace »*Liga šiřitelů katolického tisku*«, čítající již na 7000 členů, kteří po dědinách i městech konají dobré dílo šířením našich časopisů a knih, při čemž tito naši drobní, ale významní spolupracovníci nalézají příspěvek ke své obživě. Je naším cílem, aby těchto moderních apoštolů pod ochranou svatého Michaela archanděla bylo více a více, aby naše katolická četba pronikla aspoň všude tam, kam opravdu patří, nemluvě ani o těch kruzích, kam by měla znenáhla pronikati.

Rok 1934 znamenal všeobecně pro podniky ČAT veliké organisační změny, o nichž jste všichni dobře informováni, a které přinesly ČAT dobré výsledky.

Nově zvolená správní rada vykonala dílo skutečné obrody, které ač rozvrženo v pětiletí, přinášelo už záhy svoje dobré výsledky a snad již ve čtyřletí, t. j. na konci roku 1937, budeme státi na prahu dosažených, nebo lépe stabilisovaných výsledků, tehdy v roce 1934 slíbených. *V tomto hospodářsky nejsvízelnějším údobí byl vykonán veliký kus práce, za niž dík patří všem, a bude-li nám možno tempo toto udržeti, budou podniky ČAT zabezpečeny proti každému nárazu.*

ČAT je vydavatelkou a majitelkou největších náboženských výchov-

Naše tisková tvrz v Praze na Karlově náměstí večer při neonovém osvětlení

ných týdeníků »Neděle«, »Katolická žena« a »Dětská neděle«. Tyto »Tři zdroje dobré četby« konají dílo nad jiné záslužné a potřebují, aby jim byla věnována i nadále péče největší. Vzpomenete-li, jak tyto časopisy dříve byly vydávány, shledáte, že snahou ČAT stále je co nejvíce tyto důležité časopisy zdokonalovati, aby mohly svou úpravou i obsahem konkurovati cizímu, lákavému tisku škodlivému. Velký úspěch v této výstavbě je konstatován u týdeníku »Katolická žena«. Dříve časopis vycházel čtrnáctidenně a byl takovou Popelkou mezi ženskými a rodinnými časopisy — dnes musí uspokojiti každou domácnost nejen obsahem, ale i svou pěknou grafickou úpravou, *při čemž »Katolická žena« 50haléřovou cenou je nejlevnějším rodinným týdeníkem v celém státě.* Náš hlavní, ve statisících výtiscích rozšířený týdeník »Neděle« přinese v blízké době také další zdokonalení, a zvláště »Dětská neděle« bude potřebovati dalšího pokroku v dokonalosti, aby se svou úhledností vepsala v paměť katolických dětí. Zde stojíme před některými těžkými problémy, neboť bylo raženo heslo: »*Tři zdroje dobré četby za 1 korunu.*« Jak na té ceně setrvati, když papír a ostatní suroviny velmi podražily? A při tom přece bychom rádi mnohé zlepšili. Musíme toho docíliti novým plánovitým organisováním další propagace těchto časopisů, což si vyžádá nové oběti. *Nesmí býti chaloupky katolíků, v níž by tyto časopisy chyběly.* Stojí tak málo! Podaří li se odbyt těchto časopisů ještě *zdvojnásobiti*, je problém jak pro ČAT, tak pro čtenáře vyřešen — a přece budeme moci dáti za stejný peníz — více. Jistě nám pomůžete, protože naše tiskárna byla založena z »vdoviného groše«, aby svou tiskovou produkcí ozbrojila katolíky. Dále má ČAT v obhospodařování *34 nádražních knihkupectví* na Moravě, které dobrým vedením získávají na svém významu zvláště nyní, když

krise polevuje a dráhy zaznamenávají vyšší provoz, což se zračí v obratu těchto prodejen. V těchto prodejnách zaměstnáváme 14 prodavačů a 20 prodaváček, vesměs doporučených a straně oddaných lidí.

Ve svém majetku má ČAT svoje hlavní *knihkupectví v Praze* a pobočný závod *v Českých Budějovicích*. Oba tyto podniky ČAT prodělaly též svízelná léta, nežli nalezly svoje pravé muže a pochopení u nejširších vrstev našich členů. Zvláště knihkupectví v Praze potřebovalo vykonati mnoho práce, aby se postavilo na výši doby. To se podařilo, a prosíme, abyste věnovali pozornost zvláštnímu článku jim věnovanému. *Knihkupectví v Českých Budějovicích* získalo si pověst předního závodu ve městě a velmi širokou klientelu a oblibu, neboť stojí na výši doby a vede i všechnu cizojazyčnou literaturu.

Naše tisková tvrz v Praze, vlastní tiskárenská budova z Václavské ulice

Podniky ČAT, jak uvedeno ve zběžném přehledu, *vykazují činnost ve všech směrech zdravě vzestupnou* a nutno konstatovati, že ČAT přes veškeré svoje velké finanční závazky z let minulých od roku 1934 zdatně se snaží tyto staré závazky postupně uhrazovati, o čemž svědčí fakt, že po prvé po dlouhých osmi letech zápasů vykazuje za rok 1936 sice malý, ale poctivě získaný čistý zisk. *Buď dejž nám požehnání, aby ČAT v blízkých letech mohla již splniti tu povinnost, již k trpělivým našim akcionářům má — to jest, aby i oni měli užitek z akcií ČAT upsaných.*

Hybná činnost ČAT jeví se i v těch drobných akcích, které nejsou bez významu, a proto nutno se o nich zmíniti, aby dokreslen byl obraz tohoto tempa. Při loňských jubilejních oslavách 25 let položen základ k fondu pro *zřízení ozdravovny pro zaměstnance ČAT* a bylo možno už v letošním roce poskytnouti 14denní bezplatný pobyt 14 nejchudším zaměstnancům a zaměstnankyním v Klenčí na Šumavě a taktéž o 8 dětí několika nemajetných zaměst-

nanců po 28 dnech bezplatného pobytu bylo o prázdninách postaráno. I po stránce duchovní pečuje ČAT o své zaměstnance a nyní každoročně o velikonocích koná *společné exercicie zakončené společným svatým přijímáním* a poté společnou snídaní v Charitas. Naši zaměstnanci mají svůj *vlastní divadelní odbor*, který pořádá v zimní sezoně každý týden *pohádková představení pro čtenáře »Dětské neděle«*, hrají aspoň dvakrát ročně divadelní představení ve prospěch svého Sociálního fondu, mají *vlastní orchestr, pěvecký sbor* atd. *Odbory tyto mohou býti na přání k disposici našim organisacím.* Zaměstnanci ČAT jezdí též jako *referenti na tiskové schůze*, předvádějí u nás zhotovený propagační film o ČAT, *instalují putovní tiskové výstavy* a mohli bychom vyjmenovati ještě mnoho těch drobných akcí, které doplňují skoro k dokonalosti složité ústrojí našich podniků ČAT, *které opravdu žijí a tvoří s duchem dnešní moderní doby.*

Byl to šťastný počátek roku 1934. Po velkém odhodlání začala nová éra, jež si vzala za úkol přivésti vrátké naše podniky k novému životu, a to *vlastní prací — bez cizí pomoci.* Zde šel plán současně s činem! Nová správní rada pojala hospodářské řešení našeho problému velkoryse. Krása je v jednoduchosti — velkorysost naznačena tu prací a zase prací. *Československá akciová tiskárna stojí tu dnes jako největší z katolických tiskáren ve střední Evropě.* Toto první místo za 25 let svého trvání bylo vybojováno tvrdě, a proto nás všechny zavazuje tvořiti dále, budovati na hodnotách stávajících — ale nezastaviti se v technické zdatnosti a výzbroji.

V pohybu dán výraz života, a to, co *v Československé akciové tiskárně dnes mají čeští katolíci, je síla a moc — je to arsenál, který musí býti využit ke každé akci, jež souvisí s hrdým jménem českých katolíků a příslušníků strany lidové.*

Bůh zdař další práci!

Nakladatelství „Vyšehrad" a jeho práce pro katolickou knihu

Na valné hromadě »Vyšehradu« přednesl František Jirásek, správce »Vyšehradu«

Produkce nakladatelství »Vyšehrad« v roce 1936 týkala se pouze vydávání knih, protože vydávání časopisů převzala opětně Československá akciová tiskárna. Pro nakladatelství zůstaly tyto ediční úseky: vydávání pastoračních a homiletických spisů pro duchovenstvo, kalendářů (tří druhů rodinných, kalendáře pro katolické duchovenstvo a kalendáře pro mládež), dále vydávání knih pro mládež a levné knižnice (»Raná setba«), modlitebních knih, náboženské literatury pro laiky, vydávání dobré lidové četby, spisů naučných, učebnic, příruček a pod. a konečně vydávání literatury pro náročné čtenáře.

Ve všech těchto oborech pracovalo se v minulém roce na zdokonalení produkce a zvýšení celkové úrovně. Celková produkce v roce 1936 byla: 25 knih, tři druhy rodinných kalendářů, Kalendář katol. duchovenstva a Malý kalendář Dětské neděle v celkovém nákladu 115.000 exemplářů. Podle jednotlivých oborů byly vydány tyto knihy:

V učebnicích vyšla nová kniha dr. Bedřicha Augustina: Věrouka-Liturgika pro střední školy.

Pro duchovenstvo vydalo se od Msgre Ant. Hoffmanna »Poučení snoubenců«. V homiletice náleží »Vyšehradu« zásluha, že získal právo překladu na obsáhlý výbor nejlepšího budapeštského kazatele prof. Tihaméra Tótha, jehož spisy jsou překládány do mnoha jazyků. Vyšly od něho dosud dvě knihy: »Vítězství Kristovo - Panna Maria« a »Věřím«.

V náboženské literatuře vydal »Vyšehrad« od Msgre Jos. Bouzka: »Tři křížové cesty« a od P. Ad. Pelikána S. J. »Světla na úskalích«, od P. dr. Jana Ev. Urbana O. F. M. dlouho očekávané druhé vydání modlitební knihy »K Bohu«.

Největšího rozšíření dosáhlo však »Písmo svaté v obrazech«. Toto nádherně vypravené dílo, vydané v nákladu 5000 výtisků, bylo téměř před vánočními svátky rozebráno, takže pro r. 1937 je vytištěno dalších 3000 exemplářů.

V knihovně »Myšlenky a život« vyšel další svazek od dr. Alfréda Fuchse: »Demokracie a encykliky«.

V krásné próze pro náročné čtenáře vyšly další svazky slavné norské spisovatelky Sigrid Undsetové: »Jaro«, V. vydání; dále dokončení díla »Kristina Vavřincová«, za které byla autorka poctěna Nobelovou cenou, a dva díly protějšku k tomuto dílu, t. j. »Olav Audunssön«.

U příležitosti jubilea státní konservatoře hudby v Praze vyšel za redakce prof. dr. Vlastimila Blažka: »Sborník na paměť 125 let konservatoře hudby v Praze«.

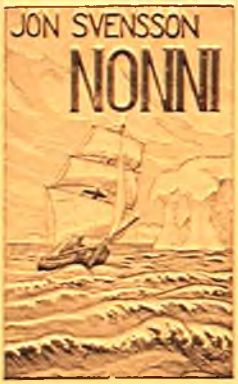

Zvláštní péči věnuje nakladatelství »Vyšehrad« dětské knize, řídíc se heslem: Pro mládež to nejlepší. V souboru Svenssonových spisů vyšly další svazky: »Jak Nonni došel štěstí«, »Město na břehu mořském« a »Nonni misionářem«. — Dále dokončeny byly Hruškovy chodské zkazky a pohádky »Na hyjtě« vydáním pátého dílu. K loni vydanému »Mladému Fu od horního Yang-tse-kiangu« vyšel protějšek od E. F. Lewisové »Nebojácná Ho-Ming«. Konečně vyšla roztomilá kniha pro děvčátka od H. Watzlika: »Jiřina«.

Pro nejmenší čtenáře vyšly dvě obrázkové knížky H. Zadikové: »Anděle Božíí« a »Ježíškovo štědrovečerní putování«. Je zajímavé, že kritika o dětských knihách »Vyšehradu« je velice příznivá a že některé knihy byly odborníky dokonce označeny za nejlepší, které v roce 1936 byly vydány pro děti. Je to tím příznačnější, že kritiky byly z opačného tábora a při nadprodukci dětské knihy. Vždyť jenom o vánocích bylo v tomto oboru vydáno 60 novinek. Za zmínku stojí, že naše nakladatelství bývá spolu s několika

málo jinými vybranými pražskými firmami zváno na pracovní schůze Masarykova lidovýchovného ústavu, sekce literárního odboru »Přátelé literatury pro mládež«, a že činně zasahuje do diskusí.

Také v čsl. rozhlase bylo o mnohých našich knihách v roce 1936 referováno.

V lidové četbě nebylo v r. 1936 nic vydáno. O vánocích r. 1936 došlo však k založení edice »Rozmach dobré knihy«, která byla realisována v r. 1937.

Z plánu levné knižnice pro lid vyrostla koncem r. 1936 myšlenka založit podle zahraničních vzorů edici pro kultivovanější čtenáře ve formě klu-

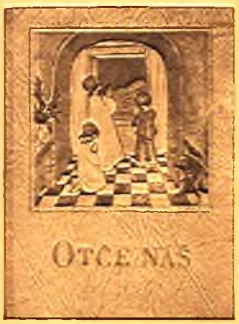

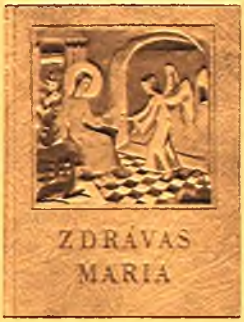

Několik ukázek obálek dětských knih „Vyšehradu"

bovní. Myšlenka byla uskutečněna s pronikavým úspěchem počátkem roku 1937, kdy vznikl »Katolický Literární Klub«, jejž lze označit za elitní úsek našeho nakladatelského podnikání.

Prohlédneme-li seznam vydaných knih, hlavně beletristických, zjistíme, že téměř všechny jsou přeloženy a že pro svoji edici v tomto oboru máme velmi málo původních věcí. Bude úkolem »Vyšehradu«, aby vyvolal nadšení, zejména mezi mladým kněžstvem, pro krásnou literaturu, jak řekl v interviewu předseda naší společnosti. První krok byl k tomu již učiněn v r. 1937 vypsáním I. literární soutěže, dotované cenami v hodnotě Kč 10.000.—.

V roce 1936 byly soustavně budovány nezbytné základy pro zdravý vývoj dalšího edičního podnikání. Především byly navázány styky s řadou domácích autorů i znalců jednotlivých oborů katolického písemnictví. Síť externích spolupracovníků, rádců a lektorů byla postupně doplňována. O tom, jak pevné kořeny zapustil »Vyšehrad« v naší katolické veřejnosti, svědčí výmluvně anketa »Vyšehradu«, uspořádaná v »Lidových listech« první tři

neděle v prosinci 1936. Kromě dostiučinění a uznání práce našeho nakladatelství poskytla nám též řadu cenných podnětů edičních.

Plodné styky byly též navázány s mnoha zahraničními firmami katolickými, od nichž byl vyžádán obsáhlý materiál. Akce se setkala s takovým úspěchem, že průběhem roku 1937 stoupl počet zahraničních firem v redakční kartotéce na tři sta. Je přirozené, že tato zvýšená agenda klade stále větší požadavky na naši nakladatelskou redakci.

Přes dosud trvající značnou stagnaci na knižním trhu vyvíjel se prodej knih v r. 1936 zcela uspokojivě.

Pro další léta máme v plánu soustavné vydávání dobrých modlitebních knih, odborné literatury theologické, velkého encyklopedického díla, naukových spisů z různých oborů a pod.

Lze tedy říci, že za poměrně krátkou dobu trvání vykazuje »Vyšehrad« neobyčejně dobré výsledky. Úctyhodná produkce našich cenných knih znamená pro katolickou veřejnost přínos nesmírných hodnot, což je skutečnost, kterou i protivníci musí loyálně přiznat. Jest si přáti, aby si českoslovenští katolíci uvědomili, co pro ně »Vyšehrad« znamená a co by ještě mohl znamenati, kdyby mu věnovali svou neomezenou důvěru a lásku. Vždyť je to nakladatelství jejich a na nich koneckonců záleží, jak rychle bude pokračovati slibný růst i rozkvět »Vyšehradu«.

STÁTNÍ SEKRETARIÁT
JEHO SVATOSTI

Ve Vatikáně 9. června 1937.

Nejdůstojnějšímu pánu
panu BOHUMILU STAŠKOVI,
předsedovi společnosti „Vyšehrad" v Praze.

Svatému Otci byl velmi milý a vítaný projev oddanosti a úcty, kterou jsi Mu složil jménem společnosti „Vyšehrad", poslav 2 knihy: jednu nadepsanou „Jeho Svatost Pius XI.", přeloženou z francouzštiny do češtiny péčí J. Papici, a druhou nazvanou „Kristova tvář a muka" (Hynek).

Jeho Svatost Vám vřele děkuje za svědectví význačných služeb a snah a odplácí je Apoštolským požehnáním, které je podporou všeho dobra.

Jsem Ti v patřičné úctě oddán

E. kardinál Pacelli.

Býti katolikem a kupovati listy a časopisy bezbožné nebo urážející náboženské city katolíků, ba již i k náboženství lhostejné, nesrovnává se netoliko s přesvědčením katolickým, ale ani s katolickou hrdostí!

Karel kardinál Kašpar

Pokud nepochopí všichni naši upřímní katolíci aktuálnost otázky, co nejdokonalejšího a nejprůbojnějšího tisku, obohacujícího a šířícího pravdy svaté Víry, potud nemožno mluviti o plánovitém uskutečňování vůle Svatého Otce: Omnia restaurare in Christo!

Arcibiskup L. Prečan

Práce Spolku pro podporování a vydávání lidového tisku v ČSR

Dr. Jaroslav Zelenka, řed. Spolku pro podporování a vydávání lid. tisku v ČSR

Spolek ustavil se dne 15. prosince 1933 podle usnesení zemského výkonného výboru z 9. března 1933 a presidia strany z 11. května 1933. Úkolem Spolku jest podporovati, rozšiřovati a vydávati lidový politický i nepolitický tisk v Československé republice. Svoji praktickou činnost zahájil Spolek dne 1. ledna 1934, kdy vzal do vlastní režie politické časopisy »Lidové listy«, »Lid«, »Pražský večerník«, »Venkovan« a »3. generaci« a do svých služeb přijal příslušný personál redakční, úřednický a zřízenecký, který dosud byl zaměstnáván Československou akciovou tiskárnou. V říjnu 1934 byla pak provedena reforma převzatých časopisů tak, že od té doby jsou ve všední dny kromě pondělí vydávány »Lidové listy« a »Polední Lidové listy«, v neděli »Nedělní Lidové listy«, v pondělí »Pondělní Lidové listy« a jako dříve týdeník »Venkovan« a čtrnáctideník »3. generace«.

Jak se staral a stará Spolek o splnění svého úkolu rozšiřovati náš tisk? Činí tak hlavně ve dvou směrech:

a) snaží se zlepšovati a zpestřovati obsah listů;

b) používá moderních metod propagačních a pracuje na zdokonalení systému distribučního.

Redakční sbor sestává ze 14 redaktorů a z 8 externích redaktorů. Po celé republice jest pak vybudována hustá síť místních dopisovatelů, jichž stále přibývá. Spolek zřídil filiální redakci v Brně, aby mohl čtenářům svých časopisů poskytnouti původní zprávy z Moravy, Slezska a Slovenska. Má své dopisovatele v hlavních městech evropských a stálého zpravodaje v Římě, což samozřejmě zaručuje dobrou informaci našich čtenářů. Snahou redakce je stálé zlepšování obsahu našich časopisů a zvláštní pozornost jest věnována »Nedělním Lidovým listům«, jichž nynější rozsah 20 stran zaru-

čuje našim čtenářům vskutku hodnotné a obsahově bohaté čtení. Jest pak potěšitelný zjev, že čtenářů díky Bohu stále přibývá.

Co pak se týče distribuce, je tu hlavně Liga šiřitelů katolického tisku, vzniklá z popudu místopředsedy Spolku Msgre B. Staška, která zdárně zapouští kořeny a vydatně pomáhá Spolku plniti jeho veliký úkol. Máme již 7000 kolportérů a jejich počet se stále a stále zvyšuje. Spolek chce míti v každém místě, i v nejzapadlejší vísce, svého kolportéra, který by se staral o náš tisk. Kolportáž jest nejlepším způsobem rozšiřování tisku a proto jest jí věnována největší pozornost. Naši kolportéři chápou dobře svoje veliké a důležité poslání a patří jim vřelý dík za jejich obětavost a přičinlivost, kterou nezištně našemu tisku projevují. Kéž ta armáda tiskových apoštolů stále vzrůstá a šíří se do všech krajů naší republiky!

Propagačně pracuje Spolek všemi moderními prostředky. Letáky, informačními tiskovými schůzemi šíří zájem našich stoupenců o náš tisk, informuje čtenáře o poslání našeho tisku a přímým stykem dozvídá se o přáních i stížnostech, aby mohl vyhověti, event. zjednati nápravu. Takových schůzí bylo uspořádáno na podzim r. 1936 a v prvém pololetí roku 1937 celkem 148 ve všech krajích Čech. Jest prvým z velkých pražských časopiseckých

Redakční a příspěvatelský sbor „Lidových listů"

PROF. JAN SCHEINOST.
šéfredaktor „Lidových listů"

podniků, který pro propagaci svých časopisů zhotovil informativní a propagační film »Jak vznikají noviny«, který jest na schůzích promítán a názorně ukazuje výrobu novin od rukopisu až k čtenáři.

Zvláštní pozornost jest pak věnována »Nedělním Lidovým listům«. Jest podnikána velká propagační akce Stavíme baštu 100.000 odběratelů »Nedělních Lidových listů«, která chce docíliti tohoto počtu čtenářů. A daří se znamenitě. Počet čtenářů neustále vzrůstá, takže jsme dosáhli nákladů dosud neobvyklých. Šéfredaktor Jan Scheinost ve svém článku »Katolický lid pochopil naše úsilí« ve »Svatodušních Lidových listech« v květnu 1937 píše o tomto velkolepém rozmachu tiskové akce, která dosáhla významného uznání v římském »Osservatore Romano«. A opět jsou to ti naši obětaví kolportéři, kteří mají lví podíl na těchto úspěších.

Administrace vypisuje pro naše kolportéry soutěže, ve kterých jsou odměňováni ti, kdož prodají nejvíce. Při takové soutěži prodeje »Vánočních Lidových listů« udělila cen za 5000 Kč. I to jest znamenitým prostředkem propagačním, který dává podnět pro ušlechtilé závodění našich kolportérů. Skutečně výjimečným úspěchem mohou se vykázati »Vánoční Lidové listy«. Na vánoce r. 1936 přesáhly náklad 100.000 výtisků a doufáme, že letošního roku bude ještě větší. Rovněž tak i »Velikonoční Lidové listy« a »Svatodušní Lidové listy« dosáhly nákladů dosud neobvyklých.

Předsedou Spolku jest od jeho založení pan ministr Ing. J. Dostálek, místopředsedou byl dlouhý čas Msgre J. Tomšů. Po jeho resignaci zastává tuto funkci Msgre B. Stašek, který dříve byl jednatelem Spolku. Pokladníkem jest od založení pan dr. Jindřich Hatlák a jednatelem osobní tajemník pana ministra Dostálka pan vrch. komisař dr. Adam. Sekretářem Spolku jest pak pan ústřední tajemník Fr. Kliment. Všem těmto pánům patří veliký dík, protože pod jejich vedením vzrůstá bašta našeho tisku a daří se to dobré dílo a s pomocí Boží bude budováno dále, aby náš tisk, světlonoš křesťanských ideálů, dál a dál se šířil, a aby přinášel pokoj a mír všem lidem.

Založení „Ligy šiřitelů katolického tisku"

Josef Daněk, správce adm. Spolku pro podporování a vydávání lid. tisku v ČSR

Velikost katolického tisku potřebuje míti i svou sílu. Je potřebí docíliti, aby byl umístěn v každém místě a dostal se do nejširších vrstev. A to jak tisk politický, tak i nepolitický. — Máme však i další tiskové zájmy. Soustřediti na naši tiskárnu veškeré tiskové zakázky, které spolky, organisace, jednotlivci i katolické firmy obstarávají v tiskárnách místních, hnutí našemu cizích. Je potřebí důsledně prováděti heslo: Lidovci — svůj tisk do vlastní tiskárny! Bude-li toto heslo prováděno, zvýšíme produkci a tím i zisk tiskárny. Ten pak ulehčí našim časopisům a bude možno více věnovati na jejich propagaci.

Další povinnost máme i ke katolické knize, brožurám, kalendářům — soustředěným v nakladatelství »Vyšehrad«.

A celou tuto tiskovou agendu chceme soustřediti pokud možno v jedněch rukou — osoby ze schopných té nejschopnější, která by spolupracovala v každé obci.

To je úkolem »*Ligy šiřitelů katolického tisku*«, založené v únoru r. 1936, jejíž první sjezd konal se v Praze dne 11. října 1936. Účast na tomto sjezdu byla veliká. Přes 600 kolportérů ze všech částí naší republiky.

Po vykonaném sjezdu byly svolány okresní konference kolportérů a šiřitelů. K těm byli přizváni i důvěrníci z míst, kde dosud kolportér není. Tyto konference byly absolvovány ve všech okresech a posloužily nemálo ke vzpružení nových místních akcí tiskových, vzrůstu členů Rozmachu dobré knihy, Katolického Literárního Klubu, zájmu o knihy atd.

I počet členů Ligy šiřitelů katolického tisku vzrostl. Nynější jejich stav jest *celkem 7000.*

Vydali jsme tiskem a rozeslali všem důvěrníkům »*Řád tiskové organisace československé strany lidové*«.

Řád spočívá v tom, že chceme míti v každé obci:

1. *tiskového jednatele.* Tito místní tiskoví jednatelé se sdruží a utvoří
2. *okresní tiskovou organisaci,* jíž v čele stojí okresní tiskový jednatel. Okresní tiskoví jednatelé sdruží se v

3. *krajský tiskový sbor,* jemuž v čele stojí krajský tiskový jednatel, který jest zároveň krajským tiskovým funkcionářem »Ligy šiřitelů katolického tisku«.

První podmínkou vzrůstu jest, pro každou obec získati vhodného tiskového jednatele. Jeho úkol je velký. Podrobnosti vypočítáme v tiskovém řádu a můžeme tvrditi, že usměrňují práci našich tiskových jednatelů do všech podrobností. Dovolím si proto tvrditi, že zdar či nezdar celého tiskového podnikání našich tiskových podniků spočívá na obětavosti, lásce a agilnosti našich jednatelů.

Jejich spolupráci chceme všestranně podporovati a přinésti pro ně nejkrajnější oběti, aby mohli zájem o náš tisk stále udržovati. Dáváme zdarma reklamní tabulky, vysíláme na tiskové schůze řečníky, rovněž tak i k přednáškám s filmem »Od rukopisu až ke čtenáři«. Nesmí zapomínati ani na platné služby našich orelských biografů. V těch může býti promítána reklama našeho tisku. Diapositivy jsou také v administraci k disposici. — Dobré reklamní letáčky, jsou-li často rozdávány, také stále připomínají povinnosti katolíků ke svému tisku. Ani návěštní tabule, na vhodném místě vyvěšené, s vylepovanými výtisky našich novin neměly by chyběti v žádném místě. I prodejny novin mají býti všude naším tiskem zásobeny.

Musíme použíti všech metod a využíti každé příležitosti k získání čtenářů. — Snažíme se i doplniti síť přispěvatelů a dopisovatelů našemu tisku. Toho času jest kolem našeho redakčního sboru seskupeno přes 150 pravidelných dopisovatelů, takže dnes není již stížností v čtenářské obci na obsah listu. Jeho pestrost obsahová a povšechné zpravodajství uspokojují do té míry, že můžeme náš tisk řadit i mezi *nejpřednější české listy.*

Po hospodářské stránce chceme zajistiti našim tiskovým jednatelům slušný výdělek. Musí ovšem projeviti obchodní smysl a ujati se všech akcí. Vydaný »Řád pro členy Ligy šiřitelů katolického tisku« vytyčuje odměny za:

a) kolportáž,

b) dodávku do prodejen novin,

c) získané inserty.

d) tiskové zakázky.

e) prodej knih, brožur, kalendářů a j.,

f) získání členů Rozmachu dobré knihy a Katolickému Literárnímu Klubu.

g) roční bonifikace za docílení vyššího obratu.

Členem Ligy šiřitelů jsou všichni naši tiskoví jednatelé (kolportéři). Roční příspěvek za jednoho člena je Kč 5.—, kterýžto peníz neplatí členové Ligy, nýbrž zaplatí jej za ně Československá akciová tiskárna, Spolek pro podporování a vydávání lidového tisku v ČSR nebo nakladatelství »Vyšehrad«, podle toho, pro který podnik dotyčný člen Ligy pracuje, po případě jej zaplatí zmíněné podniky společně, pracuje-li pro všecky podniky.

Z těchto příspěvků dvě třetiny plynou do úmrtního fondu a z jedné třetiny budou hrazena nutná vydání organisace, na příklad při pořádání sjezdů, poutí, tiskových výstav atd. K dnešnímu dni bylo z úmrtního fondu vyplaceno pozůstalým po kolportérech na úhradu pohřebného *Kč 300.—*.

Naši Ligu šiřitelů katolického tisku postavili jsme pod ochranu svatého archanděla Michaela — modleme se také s ním, aby nás chránil v boji proti zlu a úkladům ďáblovým, který rozsévá tisk špatný, proti němuž šíříme tisk dobrý — katolický — aby boj náš byl bojem vítězným.

Z prvého sjezdu Ligy šiřitelů katolického tisku v Praze

Dvě tvrze katolické literatury

Bohuslav Rupp, disponent knihkupectví »U zlatého klasu« v Praze

Když Československá akciová tiskárna oslavovala loňského podzimu čtvrtstoletí svého plodného trvání, bylo při tom vzpomenuto také dvaceti-letého jubilea založení knihkupectví »U zlatého klasu«. Bylo to v květnu 1916, kdy ve švarcenberském paláci ve Spálené ulici zřízen byl obchod s knihami, v němž se tehdy počalo po prvé prodávati. Dvacet let je malý úsek v dějinách kulturního podnikání, ale přesto byla v něm vykonána pozoruhodná práce v rozšíření a propagaci dobré české knihy katolické.

Každý lidský podnik, má-li dojíti cíle, který byl v počáteční koncepci vytčen, musí postupovati podle určitého plánu. Ten, kdo podnik vede, může míti mnoho dobré vůle i vědomostí, ale to nestačí, není-li po ruce plán, důsledně krok za krokem prováděný. Vedoucí hlava musí uměti vybrati si pomocníky dobře kvalifikované, kteří by mu obstarali speciální úseky jeho celkového plánu. Musí se ovládati vhodné formy vyšší propagace a agitace, nežli jsou obvyklé a stereotypní, neboť podnik katolický vyžaduje vždy jiných ohledů a jiné péče než jemu podobné ve hnutích odlišných. Katolické knihkupectví nemůže se dnes již omeziti pouze na literární tvorbu domácí, musí rozsah propagace rozšířiti i na literární tvorbu cizí, v níž katolická kniha dávno již znamená rovnocennou složku s edicemi směrů liberálních. Ale to již znamená založiti obtížně navazovanou síť informační ve všech střediscích světové kultury. To vše posléze značí vštípiti do knihkupeckého podnikání onu u nás tak často opomíjenou stránku všelikých kulturních akcí obchodních, totiž závodní a podnikovou *tradici*. Jenom z generace na generaci předávané zkušenosti mohly posléze vytvořiti typ takového obrovitého a dokonalého obchodního domu katolického, jakým je dnes dům Herderův. *A tento typ uskutečniti i u nás v českém katolickém prostředí, to je onen plán, který vede i nás k dosažení velikosti podnikatelské.*

Během dvaceti let, co knihkupectví »U zlatého klasu« trvá, bylo vykonáno mnoho pro zisk české katolické knihy, ale přece jen nutno zdůrazniti, že pochopení pro vyšší koncepci našlo se teprve u vedoucích osobností

Výklad knihkupectví „U zlatého klasu" při úmrtí presidenta Osvoboditele

celého hnutí posledních let. Jen mužům, representujícím toto poslední období lze děkovati, *že knihkupectví dosáhlo konečně základny světové úrovně, že i ono počíná se zdarem splňovati nesnadný úkol, státi se centrálním katolickým podnikem československým.*

Dnes, kdy je naše knihkupectví již s to obstarati nejen kteroukoliv knihu a časopis, a to v řeči české a slovenské a stejně snadně dodá i tisky novinek francouzských, německých, anglických, italských a jiných cizích literatur, možno pozorovati i skutečnou prosperitu mravní a obchodní. Díky těm, kdož rozhodovali od roku 1934, má naše knihkupectví representační frontu do Karlova náměstí v našem paláci »Charitas«. Nelze ani dost oceniti okolnost, že se tak stalo právě před slavným celostátním sjezdem katolickým v Praze, kdy tisíce lidí po prvé si uvědomilo, že v Praze existuje katolické knihkupectví prvotřídního provozu.

Z potřeby rozšířiti působnost katolického knihkupectví i v jiných oblastech republiky bylo přikročeno v roce 1923 a zřízena filiálka knihkupectví v Čes. Budějovicích.

Tato skutečnost se rovněž setkala s velkým porozuměním, což jest doklad, že je opravdu nutno pomýšleti rozšířiti i tuto síť obchodní na další části republiky.

V pražském knihkupectví se denně prodá na 600 knih, v budějovické filiálce na 250, což činí do roka na 300.000 tisků. Za 21 let působení našeho knihkupectví možno počítati prodaných tisků určitě číslicí 6,000.000 a lze mluviti o úspěchu skutečně pozoruhodném.

Ale knihkupectví nechce setrvati na této úrovni, snaží se všemožně, aby zachytilo knižní poptávku i spotřebu katolické inteligence celé republiky a dosáhlo tak nových stupňů úspěchu.

Zkušenost poučila, že katolickou knihu vždy doprovází i poptávka po devocionáliích. To je úkaz světový. Věřící se ptá po obrázcích, soškách a jiných projevech náboženského umění. Zjedná-li si knihkupectví výtvory skutečného umění, může-li i cizincům nabídnouti dokonalé sošky Pražského Jezulátka a pod., vyhrálo svou věc po druhé. Naše knihkupectví rozvíjí tuto stránku rok za rokem intensivněji a dosáhlo pozoruhodných úspěchů.

Srovnávací výkaz obchodního obratu doplní celkový obraz našeho obchodního podnikání:

V roce 1932 docílil podnik pražský spolu s budějovickým obratu cca . . . . . Kč 700.000.—.

V roce 1936 bylo již docíleno obratu cca . . . . . Kč 1,500.000.—.

Naše pražské knihkupectví „U zlatého klasu" prokazuje vzornou službu přátelům katolické literatury

Tyto úspěchy jsou pouze vzpruhou k další neúnavné práci, směřující jen a jen k ideálnímu zdokonalení našeho knihkupectví. Rychle vyhovující sklad literárních novinek, spojený s moderně řízeným antikvariátem a umělecky vytříbeným výběrem devocionálií, to jsou složky, které třeba rok co rok zdokonalovati se současnými pokroky světových knihkupectví. —

Věříme v porozumění našich vážených příznivců, kterým zvláště děkujeme za vzácnou dosavadní podporu a přízeň, které si velice vážíme a které si chceme solidním obchodováním udržeti a zvýšiti. Podaří se nám pak jistě docíliti met vytčených.

A této tvořivé námahy se naše knihkupectví neleká. Bůh žehnej i budoucí naší snaze!

V. ODBOROVÁ ČINNOST ČESKOSLOVENSKÉ STRANY LIDOVÉ

Nový hospodářský řád křesťanský světlem do temné budoucnosti

Bohumil Stašek

Které jsou základní požadavky a zásady nového hospodářského řádu křesťanského? Základem jeho jest v prvé řadě zásada, že cílem hospodářského života je člověk, čili jinými slovy, že pozemské statky mají sloužiti blahu člověka. Zdá se, že tato zásada je samozřejmou, ale není tomu tak. Tak na př. liberalismus a jeho nejpustší výhonek mamonismus nepokládá člověka a jeho blaho za svůj cíl, ale cílem jeho jest prospěch, kapitál, zlato, mamon. Člověk za vlády tohoto řádu přestal být pánem přírody a jejích statků, ale stal se jejich služebníkem a otrokem. Nepracovalo se již, aby se žilo, ale žilo se, aby se vydělávaly kapitály a mamon. Kolik drásavých příkladů nám poskytuje dnešní doba!

Ani v socialismu, komunismu a fašismu není člověk cílem, ale prostředkem, sloužícím a otročícím buď kolektivu, třídě nebo státu. Kristus však neprolil svou krev ani za mamon, ani za stát nebo třídu, ani za kolektivum, ale za duši každého jednotlivce. Bůh nestvořil tento svět a neodevzdal vládu nad ním ani přírodě, ani kolektivu, ani státům, ani třídám, ale člověku.

Sv. Tomáš o tom krásně praví: »Člověk má přirozené vlastnictví nad zevnějšími statky, protože rozumem a vůlí může používati pozemských statků ke svému užitku jakožto stvořených pro něho; neboť vždy to, co je méně dokonalé, je pro to, co je dokonalejší... Tato pak přirozená vláda nad ostatním tvorstvem, která člověku náleží vzhledem k jeho rozumu, v němž je vtisknuta podobnost Bohu, se projevila hned při stvoření člověka, kde je psáno: učiňme člověka k obrazu a podobě naší; a ať panuje nad rybami mořskými.« (Sv. Tomáš A. II. II. 6, 1.)

Proto hospodářský řád křesťanský má cílem člověka a povinností hospodářského řádu je sloužiti člověku. Princip služby jest nejvyšším příkazem. »Syn člověka nepřišel, aby mu bylo slouženo, ale aby sloužil.«

Naším úkolem jest nyní ukázati, jak prakticky tato služba má se uskutečniti. Především nový hospodářský řád křesťanský zatracuje řád libera-

listický, který nesloužil, ale panoval a diktoval. Zisk a co největší výdělek byl jeho hnacím motorem. Křesťanská hospodářská nauka učí, že nejvyšším cílem hospodářského života nesmí býti a nemůže býti dosažení největšího zisku, nejvyššího prospěchu, největší rentability, ale největšího ukojení potřeb širokých vrstev lidových. Proto podle hospodářského řádu křesťanského hříchem do nebe volajícím a zločinem proti blahu lidské společnosti je svévolné a umělé vyvolávání drahoty, tak aby širokým, chudým vrstvám bylo znemožněno ukojiti své životní potřeby a opatřiti si prostředky nutné k jejich živobytí a existenci. Hříchem do nebe volajícím je svévolné ničení darů božích jen proto, aby se uměle vyvolával jejich nedostatek a tím i nadměrná drahota. Hříchem do nebe volajícím je i umělé omezování plodivosti přírody, zaváděné tím, že se omezuje osev plodin zemských, chov a pěstování dobytka atd.

Všechno toto zamítá hospodářský řád křesťanský, poněvadž v tom vládne zásada zisku a nikoli služby lidstvu, aby toto mohlo dosíci co největšího ukojení svých životních potřeb. Také hospodářský život, chce-li býti spasen a býti v milosti Boží, musí lačné krmiti, žíznivé napájeti, nahé šatiti, nemocné navštěvovati. A to je tím spíše možno, že novodobé výsledky technického pokroku, jenž je založen na široké, masové výrobě, mohou lidstvu vykonávati tuto hospodářskou a sociální službu. Pěkně to pověděl president dr. E. Beneš při své návštěvě Brna 16. března 1937: »Stroj, který je s to, aby rozmnožoval v nebývalé míře statky a materiál a duchovní blaho dělnictva, nesmí šířit zkázu a neštěstí. Svět nemůže jít zpět, nemůže opustiti dnešní stav techniky a půjde jistě v jejím zdokonalování dál. Nemá-li však býti zničen, musí se dostat technika do rukou člověka s novými ideály, s novými koncepcemi, s novou morálkou, s novým vědomím sociální a mravní odpovědnosti. Moderní technika bude se raději vyvíjet v duchu nové mravnosti, nové kultury, nové sociálnosti.«

Nový hospodářský řád křesťanský chce sloužiti však nejen širokým vrstvám spotřebitelským, ale též výrobním, k nimž v první řadě náleží dělník. Bylo by mylné domnívati se, že jestliže hospodářský řád má sloužiti širokým vrstvám spotřebitelským tím, že snižuje cenu výrobků na nejnižší míru, že poškozuje dělníka a podnikatele. Naopak vidíme na četných příkladech, že výroba, která si vzala za úkol sloužiti širokým vrstvám, nejen přinesla užitek spotřebitelům, ale dala zaměstnání a dobré, spravedlivé mzdy dělnictvu a značné výdělky podnikatelům. Nechceme-li uváděti za příklad takové domácí podniky, poukazujeme na příklad na Fordovy automobilové závody, které díky svým výrobkům umožnily nejširším vrstvám opatřiti si vozidlo, při tom zaměstnaly statisíce dělníků, platily jim vysoké mzdy a žijí snad se jediným z nejbohatších mužů světa. I když takové

příklady nemohou ve všem sloužiti za ukázku nového hospodářského řádu a dokonce nikoli křesťanského, přece mají jen v sobě mnoho prvků, které ukazují, jak možno provozovati princip služby konsumentům, dělníkům i podnikatelům. Konsumentu dostane se laciného zboží, dělníku spravedlivé mzdy a podnikateli poctivého zisku. Takový jest cíl a ideál nového křesťanského řádu hospodářského.

Je přirozeno, že tato úplná změna společenských řádů na poli hospodářském a sociálním, jak ji žádá nový hospodářský řád křesťanský, znamená též přetvoření hospodářské morálky světa. Výstižně o tom praví Pius XI.: »Co však jsme řekli o vybudování a zdokonalení společenského řádu, to se jistě nedá provésti bez nápravy mravů.« A president Beneš řekl letos v Brně: »Boj o nového člověka a novou kulturu není problémem technickým. Je to problém mravní. Jde prostě o to, dát grandiosní objevy moderní techniky do rukou správných, řádných lidí, řádné a správně vedené společenské a státní organisaci. Technik si to dnes stále více uvědomuje. Ví, jakou úžasnou zbraň má v ruce a vidí, že není společností vždy řádně užívána. Bouří se proto proti té společnosti. Chce, aby jeho objev dostával posvěcení mravní, posvěcení sociální, chce, aby jeho objevitelské úsilí nebylo jenom námezdnou prací pro jednotlivce, nýbrž sociální službou pro všecky.«

President tu mluví o novém člověku, o mravnosti, o posvěcení mravním a sociálním, ale zdá se nám, že všechna tato slova jsou příliš abstraktní. Konkretně řečeno jest jen jedna mravnost, a to je mravnost křesťanská. Jen takový hospodářský řád přinese štěstí, blaho a spásu, který bude vycházeti z principů křesťanské mravnosti, především pak ze základů křesťanské spravedlnosti a lásky.

Tyto ideové zásady nového hospodářského řádu potřebují k svému uskutečnění pevné formy v organisaci společenského zřízení ve státě. Až dosud vládnoucím řádem byl liberalismus, nazvaný též kapitalismem. Řád tento svou zásadou o volné soutěži učinil z hospodářského života bojiště, na němž slabší padají, silnější vítězí podle zásady: kdo s koho, ten toho, právo silnějšího na život atd. Výsledkem toho byl úplný chaos, rozvrat hospodářského života, boj všech proti všem, stále se opakující krise, bída, nezaměstnanost. Takový hospodářský řád není řádem blahobytu, ale bídy a z ní vznikajícího bolševismu, společenského rozvratu a revoluce.

Liberalismus byl vlastním a pokrevním otcem marxistického socialismu, jehož důslednou formou je komunismus, který pod tlakem liberalistického řádu hospodářského sestavil národohospodářský program, jehož účelem by bylo vytvořiti takový hospodářský řád, v němž by zavedena byla diktatura dělnické třídy, proletariátu. Také tento hospodářský řád nemůže přinésti lidstvu blahobyt, spokojenost a štěstí, poněvadž obecné blaho lze založiti

jen na součinnosti všech společenských vrstev a složek, nikoli na jejich vzájemném boji. Ruský komunismus je toho nejlepším příkladem, protože ve svých základních zásadách úplně ztroskotal a po vyvraždění všech společenských složek mimo dělníky a rolníky, jež změnil v proletáře, je nyní nucen vytvářeti společnost, v níž se nad povrchem zdánlivě komunistické společnosti vynořují znova staré složky společenské. A při tom komunistický stát žije pod stálým hrozným tlakem krvavých poprav a revolučních podzemních otřesů. Komunistický stát není státem blahobytu, ale chudoby, hrůzy a krve.

Jak zřejmo, nový hospodářský řád křesťanský nemůže stavěti ani na liberalismu, ani na marxistickém socialismu, ale ovšem může z nich bráti určité prvky, které jsou jen odleskem přirozených a odvěkých zásad a názorů na spravedlivou reformu lidské společnosti. Nový hospodářský řád křesťanský nemůže zakládati svůj úkol pracovati pro blaho jednotlivců i společnosti na vypjatém individualismu liberálním, ani na třídním boji socialismu, ale chce sloučiti všecky přirozené a zdravé hospodářské a sociální síly k součinnosti ve prospěch národního celku. Toho lze docíliti jedině tím, jestliže se sloučí spolupracovníci v témže povolání v autonomní svazky, aby prostřednictvím těchto stavovských sdružení pracovali ve společném zájmu pro zlepšení nejen své vlastní hospodářské situace, ale i pro dobro obecné.

Svatý Otec Pius XI. praví: »Jako je přirozeno, že ti, kdo bydlí blízko sebe, tvoří obce, tak je rovněž přirozeno, že ti, kdo pracují v témže stavu nebo povolání — ať již hospodářském nebo nějakém jiném — tvoří jakési organisace.« (Quadragesimo anno 83.)

Je nemožná situace, když lidé, pracující v téže budově na výrobě téhož zboží žijí vedle sebe jako nepřátelé jen proto, že jeden je zaměstnavatel a druhý zaměstnanec, ačkoliv oběma složkám musí jíti a ve skutečnosti jde o dobrý chod výroby a závodu, v němž pracují. Proto hospodářský řád křesťanský zakládá celou svou reformu hospodářského života na tak zvaném stavovském řádu nebo zřízení. Hospodářský řád křesťanský je nový právě po té stránce, že proti vypjatému individualismu a socialistickému komunismu staví spolupráci lidí, organisovaných v určitých stavech pro blaho společnosti lidské.

Co je stavovský řád? Stavovským řádem rozumí se takové uspořádání společnosti, ve kterém občané jsou rozvrstveni nikoli podle toho, zda jsou zaměstnavateli či zaměstnanci, ale podle toho, zda spolupracují v témže povolání, aby bylo společnosti opatřeno totéž zboží nebo tatáž služba. (B. Vašek: Rukověť křesťanské sociologie, str. 176.)

Liberalismus a socialismus rozvrstvil společnost podle tříd, takže na jedné straně, čili v jedné třídě, byli všichni zaměstnavatelé bez ohledu na to, co

vyrábějí, na druhé straně, čili v druhé třídě, byli všichni zaměstnanci ať pracovali v továrně na obuv nebo v železárnách nebo v obchodě nebo v hotelu atd. Ta první třída, to byla třída buržoasní, kapitalistická a ta druhá, proletářská. Sv. Otec provází kritiku tohoto zařízení slovy: »Za nynějších poměrů poptávka po práci a nabídka práce rozdělují lidstvo na tak zvaném trhu práce ve dva tábory; a zápolení těchto stran proměňuje sám trh práce jako v bojiště, na kterém prudce válčí proti sobě ony dvě armády. Je nutno co nejdříve zažehnati toto nevítané zlo, jež celou lidskou společnost strhuje do záhuby.« (Q. A. 83.)

Toto nešťastné zlo zažehnává stavovské zřízení, které rozděluje národní společnost již nikoliv podle tříd a podle toho, zda jsou lidé zaměstnanci a zaměstnavatelé, ale podle funkce a podle práce, kterou pro lidskou společnost konají. Práce jest základem společenské organisace. Práce jest pojítkem lidí navzájem. Lidé spojeni společnou prací v určitém povolání, aby bylo společnosti opatřeno totéž zboží nebo táž služba, tvoří jeden stav, jejichž souhrn ve státě tvoří stavovské zřízení. Tak na př. při výrobě obilí všichni, kdo na této výrobě pracují, bez ohledu, zda jsou velcí nebo malí výrobci, zda jsou samostatní nebo dělníci, tvoří jeden stav zemědělský. Nebo při opatřování uhlí všichni, kteří na dolech pracují, ať jsou v ředitelské kanceláři, nebo v dolech zaměstnáni, jsou horníci, dozorci atd., všichni tvoří jeden společný stav.

Úkolem pak stavovského zřízení jest, aby si jednotlivé stavy autonomně a demokratickou samosprávou vyřizovaly své společné stavovské záležitosti, a to solidaristickým způsobem ve styku s ostatními stavy a složkami národa. Při tom všem pak musí se stav říditi potřebami obecného blaha, nad nímž musí bdíti státní moc. Tak zvláště bylo by úkolem stavovského zřízení projednávati otázky výchovy stavovského dorostu, zprostředkování práce v mezích stavu, cenové otázky, mzdové otázky, úvěr, rozhodčí soudy mezi příslušníky, pojištění, nákup strojů, společného nákupu materiálu a surovin, rozprodej výrobků, otázky daňové, hospodářský plán výrobní atd., atd.

Jak prakticky a konkretně se stavovské zřízení uskuteční v jednotlivých státech nepadá na váhu. Italie na př. značně se přiblížila tomuto ideálu svým korporačním zřízením, Portugalsko svými syndikáty zaměstnavatelskými a zaměstnaneckými, spojenými v nejvyšších svých článcích v korporace, Rakousko svými stavovskými veřejnoprávními organisacemi, Roosevelt svými snahami o zlepšení poměrů mezi zaměstnanci a zaměstnavateli a v Československu vidíme snahy po hospodářské demokracii, v nichž myšlenky stavovského zřízení mají se uskutečniti komorami práce.

Sama encyklika Quadragesimo anno upozorňuje, že uskutečnění stavovského řádu v jednotlivých státech může býti různé podle hospodářských,

sociálních a kulturních poměrů toho kterého státu. Praví se tam: »Sotva je připomenouti, že to, co Lev XIII. učil o formě vlády politické, platí obdobně i o sdruženích stavovských; že totiž lidé mají na vůli vybrati si formu, kterou uznávají za vhodnou, jen když jsou zajištěny požadavky spravedlnosti a potřeby obecného blaha.«

Takové jsou směrnice nového hospodářského řádu křesťanského, o němž se domníváme, že by mohl v lidské společnosti i v národě našem odstraniti mnohé tvrdosti a nedokonalosti sociální a hospodářské a býti základnou nového rozkvětu společenského řádu i života.

PAPEŽ PRACUJÍCÍCH LEV XIII.

Jak se v lidové straně uplatňuje prakticky myšlenka stavovská a solidarismu

Dr. Josef Doležal

Lidová strana je jedinou z československých stran, jež vznikly po rozkladu staročeštví a liberalismu u nás, která od prvních svých počátků, přímo z programového svého základu organisuje v sobě všecky stavy v národě, hlásající nepřetržitě, že třídní zápasy lze překonat a lepší, spravedlivý společenský řád vybudovat jen solidární spoluprací tříd a stavů, nikoli třídním bojem. To byl základní tón litomyšlského programu v roce 1894, jenž převedl k nám a českému prostředí přizpůsobil směrnice encykliky »Rerum novarum«, tři roky před tím vydané Lvem XIII. Tento program sociální solidarity byl před válkou silně napadán nejen stranami socialistickými, avšak i stavovskými stranami občanskými, které tehdy z rozkladu liberálního mladočeštví rostly v straně agrární a později živnostenské. Tak tu stála katolická politická strana před válkou vědomě jako protichůdce všech stran třídních a omezeně stavovských. Válka světová, veliký otřes sociální, vyvolaný komunistickou revolucí ruskou a těžké krise kapitalistického hospodářství nejen že neotřásly správností tohoto solidaristického programu, nýbrž naopak potvrdily jen správnost jeho jako předpokladu nové, lepší společnosti a její organisace hospodářské. Dnes princip stavovské solidarity, nepřihlížíme-li ke komunistické krajnosti, už napadán není a také strany stavovské snaží se pronikat za své hranice mezi všecky stavy.

Dnes tedy a v budoucnosti půjde už spíše o organisaci této stavovské hospodářské a sociální solidarity, která vybuduje u nás demokracii hospodářskou, nutný základ síly demokracie politické. V lidové straně jsou zastoupeny všecky stavy ve vlastních organisačních svazech: dělnictvo, zemědělci, živnostníci i veřejní a soukromí zaměstnanci podle povolání. Poněvadž v lidové straně jsou tyto stavovské odbory zbaveny politické konkurenční rivality, která nutně nabývá ve stavovských stranách vrchu nad skutečnými, vlastními zájmy stavů, je lidová strana zvláště uzpůsobena, aby razila cestu nové organisaci stavovské solidarity v našem životě státním.

A tu nutno zdůrazniti základní směrnici této nové harmonie a výstavby nového řádu stavovského. Je to stavovská samospráva, rostoucí zdola, které stát dává sice obecné směrnice, ale sám nevyvlastňuje a nepřejímá na sebe podstatnou činnost této samosprávy. Toto měla na mysli encyklika Pia XI. »Quadragesimo anno«, když posuzovala korporace italského fašismu, praví: »Je nám známo, že někteří lidé se bojí, že státní moc přejímá úkoly, jež náležejí svobodné činnosti, že dále onen odborový a stavovský řád zavání

jaksi přílišnou složitostí správy a politikou, že konečně slouží spíše partikularistickým politickým cílům, než aby napomáhal k vybudování a rozvoji lepšího společenského řádu.« Slova encykliky vytýkají hlavní vadu a nebezpečí organisace, nadiktované shora z důvodů politických a majících politickou moc podepříti — — i když se uznávají výhody potlačení třídního boje. V těchto kritických slovech, naprosto ne omezených jen na režim fašistické Italie, je však vytčeno i hlavní nebezpečí našich dosavadních organisací politicko-stavovských. Také o nich lze vysloviti, že »slouží spíše partikularistickým politickým cílům, než aby napomáhaly k vybudování a rozvoji lepšího společenského řádu«; to se jasně ukázalo na praksi syndikátů a kartelů u nás, na praktickém selhání zmocňovacího zákonodárství v době hospodářské krise. Opatření podle těchto zákonů (v obilním monopolu, syndikátech výroby zemědělské, ale i kartelech průmyslových) sloužila více zájmům politické nadstavby než skutečným zájmům zemědělce, živnostníka a dělníka. Tato metoda narazila na odpor veřejnosti, ale také stavů samotných.

Jde tedy o to, odpolitisovat, lépe řečeno oddělit organisaci stavů od zvláštních politicko-mocenských aspirací, které u nás zejména v politických stranách stavovských značně se vyvinuly. Proto strana lidová usiluje o výstavbu stavovských organisací ve formě komor zemědělských, živnostenských, veřejnoměstnaneckých, o dobudování dělnických organisací odborových ve zvláštní komory práce, jejichž společnému pak zastupitelstvu by příslušelo řešení stavovských otázek v rámci generální linie, dané státem a vládou. Vývoj jde touto cestou, byť pomalu, a už dnes, během hospodářské krise, jsme se mohli přesvědčiti, jak by prospěla taková samospráva, odpovědnost a kontrola stavovská na př. v organisaci a kontrole podpor v nezaměstnanosti, odborné výchově dorostu a jeho zařazování do práce a života, ve stanovení rovných příležitostí a podmínek podnikání, práce, výnosů. Stát, jemuž vždy zůstane vrchní pořadatelství základních zájmů a kontrola, zbaví se zatěžujících jej úkolů. Čím více je nutno organisovat národní hospodářství jako celek ve státě a vůči státům jiným, tím rychleji zrají podmínky vybudování řádu práce všech stavů na základech, které už u nás v nejednom směru vývoj vytvořil. Zbavit stavovské organisace zvláštních politických aspirací a vnitřně je vybudovat jako obecné, zájmům stavu i státu spravedlivě přizpůsobené svazy je tedy hlavním úkolem nejbližších let. Je to také základní linie hospodářské společenské výstavby podle programu strany lidové.

Družstevnictví v lidové straně

Poslanec dr. Josef Novák, starosta Svazu hospodářských družstev čsl.

Krátce před prvními všeobecnými volbami r. 1907 ovládli Ústřední jednotu hosp. společenstev v Hybernské ulici stoupenci agrární strany. Tato družstevní centrála, předtím neutrální, stala se součástkou politického hnutí agrárního a používala svých mocenských prostředků v politický prospěch této strany a přestala být organisací jen zemědělskou. Byl to jen důsledek pokračujícího rozvrstvování národa v politické strany, jež průběhem doby nabylo v obnoveném státě našem přímo ústavního legalisování.

Bylo tedy jen logickou nutností, že katolické politické hnutí muselo vybudovati si také svou hospodářskou družstevní organisaci, aby v ní sloužilo stoupencům a chránilo je od jinak nutného směšování se skupinou druhou a »odnárodňování« politického. Doba, v níž rostlo v Čechách katolické družstevní hnutí, byla nanejvýš nepříznivá. Potřebovalo ke klidnému rozvoji silné politické podpory, a právě ta mnohokráte selhávala. Svaz hospodářských družstev byl aktivován r. 1909 a už roku 1911 při všeobecných volbách nedobyla katolická strana v Čechách ani jednoho mandátu. Roku 1914 vypukla válka a politická skupina agrární se postarala u vídeňské vlády, že lidová obec družstevní nedostala účast při obilním hospodářství válečném, které pro družstva znamenalo velké zisky. Malinké uchycení se na konci války bylo zničeno hned v prvních dnech života republiky od zaujaté a mocensky vládnoucí druhé skupiny.

Katolické hnutí bojovalo v republice o nejzákladnější statky duchovní a nemohlo proto dlouho věnovati svou plnou pomoc organisaci hospodářské. Druhé skupiny družstevní měly od svých vládnoucích stran podporu plnou, která byla vyjadřována desítkami milionů každého roku z rozpočtových položek. Teprve tehdy, kdy politický vliv lidové strany stoupl ve

státě tak, že mnohdy byl rozhodující, bylo možno postupně zajistiti svazové obci družstevní zabezpečení a konečně i rovnoprávnost se skupinami ostatními.

Jest přirozeno, že vzrůst je pomalejší, když půda je chudá a počasí špatné. Ale duby, vyrostlé na skalnatých kopcích, mají nejvzácnější a nejpevnější dřevo. A když osení z horských poloh přeneseme do poloh lepších, tu přináší vysoké úrody.

Nemůžeme se rovnati s druhými skupinami peněžními. Ale to konečně není smyslem družstevního hnutí. To jest povoláno sloužit svým členům. Když se v rukou jednotlivců nebo skupin nahromadí veliké stamiliony, tu se zapomíná na službu a začíná vláda kapitálu. Ale tak zcela malými přece nejsme. Svaz hospodářských družstev soustřeďuje 550 družstev, a co je nejdůležitější, družstev mocensky cenných. Je totiž v politickém smyslu rozdíl mezi družstvem skladištním a družstvem na př. elektrárenským. Peněžní ústavy u Svazu organisované soustřeďují asi 350 milionů Kč a mají ve svých centrálách, Svazu a Ústřední záložně lidové, přes 110 milionů přebytků. Služba těchto peněz jest plně obrácena ve prospěch členů i celého katolického hnutí.

V období mezivolebním často ochabuje a zplošuje činnost politická. Je to přirozené. Cílem organisace politické je vítězství při volbách. Pak nastupuje politická práce v parlamentě. Hnutí však musí dále žíti. *Proto v obdobích mezivolebním tím význačněji musí vystoupiti činnost hospodářská.* Letos podařilo se politicky zajistiti svobodu našich družstev při monopolním výkupu obilí i při rozšiřování činnosti. *Byl to těžký boj, svědčící o tom, že šlo o věc i státně významnou. Byl to boj o jeden úsek demokracie.*

S hlediska politicky mocenského jsou tu nejdůležitější složkou družstevnictví zemědělská družstva skladištní. Na významu zvláště stoupla zaváděním tak zv. regulovaného hospodářství obilního a jiného. Ve Svazu jest jich organisováno 58. V roce 1935—1936 byla u nich tržba za zboží 124,427.526·55 Kč. Družstva tato budují rychlým tempem skladiště, kterých mají více než 100, mimo skladiště najatá. Družstva skladištní mají čisticí stanice na obilí a semena a obchodní centrála jejich, Hospodářská družstevní jednota, buduje právě speciální čisticí stanici na jetel a semena, opatřenou nejmodernějšími stroji k odstranění všech plevelů. Na jaře r. 1937 vyvezla Hospodářská družstevní jednota 1800 q jetelového semene do Německa. Obilí bylo v posledním roce vykoupeno a skladováno více než 4000 vagonů. Letošní výkup bude značně větší. Zemědělci, organisovaní v svazové družstevní obci, jsou většinou menší. Velkostatkáři dodávají obilí organisacím jiným. V posledních letech rozšiřuje se družstevní prodej dobytka jatečního. Při skladištních družstvech zřizují se odbory výkupní a

dobytek (hovězí i vepřový) posílá se do Prahy. Celá akce jest v počátku, ale jest velmi slibná.

Skladištní a konsumní družstva svazová, stejně jako Lidové záložny, jsou většinou vedena mladými úředníky, které jest nutno školit. Potřeba těchto sil je stále značná. Kvalitních lidí je stále nedostatek. Mohutný rozvoj této složky družstevní jest založen na pronikavé výchově družstevní, kterou centrála provádí již deset let. Byla uspořádána řada kursů, škol, konferencí a celá řada referentů navštěvuje družstva a záložny, aby byl stálý živý styk. Je to mladé nadšené hnutí.

Jest zásluhou družstevního hnutí, že katolické uvědomení stoupá i v krajích, kde dlouho spalo. Jest zásluhou družstevní obce lidové, že mnozí se opět vracejí »k víře svých otců«. Zde máme otevřené pole.

Posláním lidové obce družstevní jest poctivě sloužiti těm, kdož se jejími členy stanou. Bude-li se držeti tohoto principu, pak postupem let bude jí také přidána i velká moc peněžní a hospodářská. Jest již nyní ocelovou páteří katolického politického hnutí a bude jí v budoucnosti ještě více.

Sídlo Svazu hospodářských družstev čsl. v Praze II, Spálená 15

Hospodářské Sdružení českých křesťanských zemědělců

Posl. Václav Knotek, taj. Hospodářského Sdružení českých křesť. zemědělců

Hospodářské Sdružení bylo si vždy vědomo svých povinností k lidovému hnutí a také je vždy upřímně a poctivě plnilo. Dík této poctivé propagační a agitační službě byly upevněny politické posice lidového hnutí mezi lidem zemědělským, a to i přes pronikavý agitační nápor strany republikánské, která zejména dobrých účinků monopolu obilního na ceny obilí využívala, resp. chtěla využíti k oslabení lidového hnutí na vsi. Dík tedy houževnaté činnosti propagační, vedené akcemi schůzovými i tiskovými, vyzněla pronikavá agitační činnost našich odpůrců naprázdno. Dík této agitační a propagační pohotovosti byli přátelé a stoupenci lidového tábora včas, řádně a věcně informováni o všem, co mělo sloužiti za prostředek boje proti nám. Dík této propagaci a správnému politickému postupu utvořil si československý zemědělec správný poměr k Obilní společnosti a k řízenému obilnímu trhu vůbec a nevidí v tom na příklad přechodník k novému hospodářskému řádu, jak chtěli mnozí československému lidu namluviti, nýbrž vidí v něm jen opatření nouzové a určitý pokus o řízení trhu, který ovšem na základě zkušeností může býti podle potřeby změněn, když se ukáže, že tohoto instrumentu je politicky zneužíváno proti některým politickým směrům, nebo proti zemědělcům a jejich svobodě vůbec.

Propagace Hosp. Sdružení přispěla ve směru politického plánování hospodářského života na venkově natolik k vyjasnění poměru vesnice k řízenému hospodaření, že bylo pak možno s úspěchem brániti dalšímu budování syndikátů se stranicko-politickou tendencí.

Dík této agitaci a propagaci proniklo mezi venkovským lidem přesvědčení, že jádrem usměrněného hospodaření nemohou býti obchodní organisace, nýbrž řádné veřejnoprávní organisace stavovské, čímž vlastně Sdružení úspěšně propagovalo zásady papežských encyklik. Je to zásluhou pro-

pagační průbojnosti našeho hnutí, že dnes potřeba zřízení zemědělských komor stala se přesvědčením všeho zemědělského lidu, takže dnes i oficiální zemědělská politika musí před tímto požadavkem kapitulovat.

Mohlo-li lidové družstevnictví v Čechách zdolat úspěšně nápor hospodářských institucí republikánských a ještě značně i přes nepřízeň úředních činitelů svoje posice rozšířiti, pak je to také zásluhou organisace Hosp. Sdružení a jeho odboček, které tu sloužily za hospodářské opěrné body, z nichž družstevní organisace rostla.

Vlastní činnost Hospodářského Sdružení nelze detailně vypočítávati. Nutno jen povšechně říci, že bylo uspořádáno mnoho schůzí veřejných a sjezdů, na nichž naše stanovisko k zemědělským otázkám bylo uplatňováno. Stejně tak jako v akcích schůzových uplatnila se kancelář Hosp. Sdružení v akcích tiskových a ve službě novinářské, a to jak v tisku denním, tak i ve »Venkovanu«, který zejména o lidové hnutí na vesnicích vydobyl si značné zásluhy.

Politicky uplatňovalo se Hospodářské Sdružení také tím, že spolupůsobilo při jednání o nových osnovách vládních nařízení, činíc k nim připomínky, vyjadřující stanovisko a uplatňující zájem zemědělců lidové strany.

A na konec nutno zdůrazniti ještě jednu závažnou okolnost: Hospodářské Sdružení ve spolupráci s organisací řepařskou stálo vždy věrně za výkonným výborem strany a s ním vždy střežilo upřímně jednotu strany a potřebnou kázeň ve straně. Mezi odpovědnými institucemi strany a vedením Hospodářského Sdružení byla vždy upřímná spolupráce. Tuto spolupráci chceme zabezpečiti i v budoucnu.

Ústředí křesťanských odborových organisací zaměstnaneckých v Čechách za období 1934 - 1937

Josef Nepraš, ústřední tajemník Ústředí křesťanských odborových organisací zaměstnaneckých v Čechách

Přehled o práci křesťanských odborových organisací zaměstnaneckých v Čechách, sdružujících dělníky a soukromé zaměstnance, začínáme zjištěním, že naše odbory vstoupily do období hospodářské krise vnitřně a programově dobře připraveny.

Věděli jsme, že naši odboráři musejí býti pro těžkou práci v řadách dělnictva připraveni výchovně, že si musejí osvojiti jasné a výrazné zásady programových požadavků, jejichž uplatněním chceme odstraniti účinky hospodářské krise v řadách pracujícího lidu. Tento prvý úkol se nám plně zdařil. Dobrá příprava na práci organisační a agitační znamenala pro naše odbory trvalý vzestup počtu členů. S postupem hospodářské krise stále více si dělníci i zaměstnanci uvědomovali, že musí splniti příkaz papežských encyklik a že jejich místo je jediné v řadách křesťanských odborových organisací. Výzva sjezdu strany z roku 1929 k příslušníkům lidového tábora, »aby se stali povinně a závazně členy příslušné odborové organisace«, přišla včas, těsně před krisí. Naše odbory tuto výzvu přijaly s pocity vnitřního uspokojení, které bylo vyjádřeno v odborovém listě takto: »Rozhodnutí, které nutno provésti. Tento tlak byl pro nás dávno žádoucí. Ve straně lidové jsou desetitisíce dělníků, kteří myslí, že vykonali svou povinnost, když jsou členy politické organisace a volí se stranou, což jest ovšem názor naprosto nesprávný. Dělníci křesťanského smýšlení mají dvojnásob velkou povinnost pracovati na poli odborovém, starati se o sociální a hospodářské povznesení dělnictva. Vždyť každý jasně vidí, že nepomohou jen dobré zákony. Nejsou-li na obranu zákonných práv dělnictva jeho řádné odborové organisace, pak se zákony porušují. To vidíte při zákoně o osmihodinové době pracovní, o závodních výborech a na každém kroku. Zákony jsou, ale tam, kde není řádná odborová organisace, jsou porušovány a dělnictvo připravováno o výhody z nich plynoucí. Mimo to sjednávání kolektivních smluv, mzdová jednání, ochrana dělnictva, to všecko jsou úkoly, které může a musí prováděti organisace odborová. Na tyto úkoly politická organisace není a nestačí tedy jen v programu strany žádati zlepšení sociálního postavení dělnictva, ale každý příslušník hnutí svým členstvím a prací v odborové organisaci musí k tomu spolupracovati. Žádáme naše pracovníky, žádáme i okresní důvěrníky strany, aby rozkaz sjezdu provedli. Každý člen strany do odborové organisace! Tím zesílí naše armáda a bude moci pronikavěji uplatňovati svůj vliv ve prospěch dělnictva. Dělnictvo křesťanského

smýšlení nesmí zanedbávati svou povinnost. Křesťanský názor světový ukládá povinnost starati se o sociálně slabé a zde je to práce pro sebe sama, rodinu i příští pokolení.« Vývoj našich odborů je trvale dobrý, třebaže hospodářská krise určitému procentu členstva brání v plnění povinností vůči organisaci. I za těchto těžkých a svízelných okolností naše odbory obstály v období hospodářské krise opravdu obdivuhodně a koncem prvního pololetí 1937 je v našich odborech 279 odboček (skupin), které sdružují 22.128 řádně přihlášených členů.

POSLANEC ALOIS PETR,
předseda Všeodborového sdružení křesťanských dělníků

V ústředí křesťanských odborových organisací v Čechách jsou sdruženy tyto svazy:

Všeodborové sdružení křesťanského dělnictva pro Čechy se sídlem v Praze,

Lidový svaz soukromých zaměstnanců v republice Československé se sídlem v Praze,

Svaz křesťansko-sociálního tabákového dělnictva se sídlem v Českých Budějovicích.

Organisační aparát našich odborů za vedení ústředního sekretariátu v Praze a pěti sekretariátů obvodových v Praze, Pardubicích, Hradci Králové, Náchodě a Českých Budějovicích, za spolupráce krajských odborových rad jako složek pomocných pracuje dobře. Účelné rozdělení obvodů jednotlivých sekretariátů tuto práci usnadňuje. Vedení našich organisačních složek, odboček, skupin, plateben, okresních a krajských odborových rad je v rukou mladých odborářů. Tuto okolnost třeba zvláště připomenouti, protože je ovocem naší několikaleté poctivé práce odborářské a výchovné. Výchově pracovníků věnována byla největší možná péče. Naše sociální škola se svými týdenními běhy v Praze a přednáškami ve venkovských městech přináší užitek. Většina našich funkcionářů (80%) měla účast na práci výchovné. Proto také je všude patrný výsledek této pečlivé odborářské výchovy. Naše krajské odborové rady, jejich plenární schůze, činnost odboček a skupin odborářskou úrovní a vyspělostí jsou toho dokladem.

Tato skutečnost je obecně známa a ostatními odbory (jiných táborů) plně uznána. Naše tisková akce byla stejně úspěšná, zvláště tam, kde naši závodní důvěrníci šířili náš odborový tisk v řadách dělnictva jiných směrů. »Nový věk« je často citován v časopisech ostatních odborů, takže i tato skutečnost je důkazem o jeho pečlivém uspořádání obsahovém. Podobně i akce propagační, zvláště však »Výzva pracujícímu lidu«, rozšířená nákladem 300.000 výtisků, podstatně přispěla k známosti našich odborářů.

Schůze, které pořádáme, jsou četně navštěvovány a jeví se o ně zájem i mimo řady našich příslušníků. V období 1934—1937 jsme obeslali vlastními řečníky 2162 projevů. Na těchto projevech bylo přítomno více než půl milionu posluchačů.

Podstatnou část činnosti pověřených odborových pracovníků tvoří akce sloužící k ochraně členů odborů při jednáních mzdových, pracovních, před úřady i soudy. V období 1934—1937 brali jsme účast na 29 stávkách, 476 mzdových jednáních, při čemž jsme razili zásadu, že ve všech oborech podnikání je třeba vyvolati hnutí dělnictva za zvýšení mezd a úpravu platů. Naše odbory mají v tom směru prvenství. Provedli jsme 2731 zákroků v závodech, továrnách a dílnách, 1689 intervencí u úřadů, 431 v pojišťovnách, 531 zastupování u soudů a poskytli 8384 odborných porad sociálních, pracovních a pojišťovacích.

Hospodaření finanční je v dobrém stavu a na stálém vzestupu. Přijali jsme v období krisovém na členských příspěvcích 5,234.525.46 Kč, z nichž největší část, plných 57% byla vrácena nezaměstnaným členům na organisační podpoře. Na ostatní výdaje připadá z členských příspěvků: 2.2% podpora stávková, 1.3% podpory ostatní, 1.1% dary, 5.3% časopis, 1.6% tiskopisy, 2.9% cestné, 8.5% správní výlohy, 13.8% služné zaměstnancům a 6.3% na peněžní ústavy.

Podpory v nezaměstnanosti, to je kapitola nejzajímavější, představující největší část pracovních výkonů ústředí. V roce 1933 nastává zhoršení zákona. Gentský systém v nové úpravě znamená méně podpor, více práce, a šikanování se strany kontrolních orgánů. Nový personál do kanceláře, zvýšené správní vydání za nové tiskopisy, účetní knihy atd. Předpisů je nyní tolik, že zjednodušení je opravdu žádoucí. V tom směru podnikali jsme akce na všech stranách. Memoranda, stížnosti, obsáhlá podání vládě o nevhodnosti provedené úpravy. Nezbylo, než se smířiti se stavem věcí a prováděti ustanovení vládních nařízení přesně a i přísně. O podporu v nezaměstnanosti se přihlásilo 34.813 nezaměstnaných členů, kteří byli podporováni 1,481.325 dnů a bylo jim vyplaceno na podpoře organisační a státním příplatku 11,005.218.15 Kč.

Své sociální a podpůrné poslání mohli jsme splniti proto, že členstvo

svazů pochopilo význam a důležitost odborové organisace, práce a potřebu sdružování ve vlastní organisaci a plnilo k organisaci náležitě povinnosti. Nejradostnějším je pak vědomí, že toto dílo vzrostlo jedině dělnickou svépomocí, neboť naše odbory nepřijaly jakoukoliv finanční pomoc.

Nové uspořádání naší odborové ústředny, Říšské odborové rady křesťanských organisací zaměstnaneckých, v níž jsou zúčastněny české křesťanské odborové organisace z historických zemí, slovenské odbory vybudované pod záštitou lidové strany (Hlinkovy) a německé křesťanské odbory, přispělo podstatně k zvýšení významu křesťanského odborového hnutí, takže můžeme s pocity uspokojení uvésti, že sociálně politické zákony byly připravovány za naší účasti. Byli jsme v hájení zájmů zaměstnanců vždy na svém místě, což nejlépe dokazuje skutečnost, že naši zástupci byli přítomni 894 úředním poradám a jednáním. I ve směru iniciativním jsme dokázali, že rozumíme palčivým otázkám sociálně politickým. Naše iniciativní návrhy zákonů, předložené ve sněmovně poslanci čs. strany lidové jsou toho nejlepším a pádným důkazem.

Ve snaze po lepším uspořádání spolupráce odborových ústředen a odborových svazů, předložili jsme návrh na vybudování Zájmového ústředí odborového. Učinili jsme tak v době, kdy ještě nebylo řeči o jednotě všech odborů, která, to budiž opětně zdůrazněno, je neuskutečnitelná z důvodů zásadních, programových a i taktických. Nelze-li tedy rozumně žádat o sjednocení odborů, lze uskutečniti nadstavbu z dnešních odborových útvarů tím, že bude proveden náš návrh a založí se společné ústředí odborové.

Pro získání vlivu k prospěchu členů odborů pečovali jsme o rozšíření našeho zastoupení v úředních a veřejnoprávních institucích. Naše odbory jsou zastoupeny takto:

Ústřední sociální pojišťovna (1 člen správních orgánů).
Říšská odborová rada křesťanských organisací v RČS (3 členy).
Poradní sbor pro otázky hospodářské (člen a náhradník).
Poradní sbor spotřebitelský při min. soc. péče (člen).
Exportní ústav (člen).
Poradní sbor pro pojištění úrazová (člen).
Poradní sbor pro pojišťování vývozních úvěrů (člen).
Dřevařský syndikát (člen).
Poradní sbor pro zemědělské dělnictvo (člen a náhradník).
Zemská paritní komise pro zemědělské dělnictvo (člen).
Paritní komise pro textilní průmysl (člen).
Paritní komise stavební (člen).
Okresní paritní komise pro zemědělské dělnictvo (14).
Závodní výbory (168).

Rozhodčí komise podle zákona o závodních výborech (29).

Ústřední poradní sbor pro mládež (člen).

Poradní sbory pro mládež v Praze, v Českých Budějovicích, Pardubicích, Hradci Králové, v Trutnově, Mladé Boleslavi a Plzni (7 členů a 7 náhradníků).

Pracovní soudy (49 přísedících).

Okresní nemocenské pojišťovny (ve 46 poj. 109 členů správních orgánů).

Zemědělské nemocenské pojišťovny (v 11 pojišťovnách 12 členů správních orgánů).

Zapsané pojišťovny (ve 4 poj. 6 členů).

Závodní pojišťovny (v 1 poj. 2 členy).

Rozhodčí soudy nemocenských pojišťoven (34 přísedících).

Pojišťovací soudy v Praze, Hradci Králové, v Českých Budějovicích (5 přísedících).

Vrchní pojišťovací soud (sekce pensijní) (člen a náhradník).

Pojišťovací soud v Praze (sekce pensijní) (2 členy a náhradníka).

Rozhodčí soud úrazové pojišťovny pro Čechy (2 přísedící).

Sociální sbory místní (185 členů).

Okresní sociální sbory (26 členů).

Komise pro nemocenské pojištění soukromých zaměstnanců (člen).

Dvanáctka soukromozaměstnanecká (2 členy).

Stálá komise pro úpravu gentského systému (1 člen).

Cenové komise při okresních úřadech (28 členů).

Cenová komise při Zemském úřadě v Praze (1 člen).

Rozhodčí mzdové soudy pro stavební živnosti (3 přísedící).

V dobách plných obtíží, nedůvěry v lepší zítřek, radikalismu levého i pravého plnily naše odbory svými orgány, sekretariáty, odborovými tajemníky, členy odborových rad krajských i okresních a všemi ostatními funkcionáři přesně povinnosti vůči členům a těm zaměstnancům, kteří u nás hledali pomoc a ochranu. Naše práce odborová byla opravdu v uplynulém období všestranně úspěšná a prospěšná celému lidovému táboru v našem státě.

Náš Svaz lidových živnostníků a obchodníků čsl.

František Pexa, zemský tajemník Svazu lidových živnostníků a obchodníků čsl.

Jaká byla práce a snahy našeho Svazu lidových živnostníků a obchodníků za uplynulá 2 léta?

Na to můžeme velmi snadno odpověděti. Práce byla velmi těžká, mnohdy nad naše síly, neboť museli jsme za práva a spravedlivé požadavky živnostensko-obchodnického stavu sváděti tuhé boje nejen s jeho nepřáteli, třídním bojem některých vrstev, dravým velkokapitálem a pod., nýbrž i s jeho t. zv. přáteli a ochránci. Avšak dnes, po dvou letech poctivé a nezištné práce, můžeme směle a s uspokojením v srdci prohlásit, že s pomocí Boží a přispěním československé strany lidové podařilo se nám několik nejnaléhavějších požadavků uskutečnit a jiné připravit tak, že, jak doufám, budou též v nejbližší době uskutečněny. Z nich zejména nutno zdůraznit paušál daně z obratu, sociální péči o zchudlé živnostníky, omezení továrních správkáren a filiálek, omezení obchodů s jednotkovými cenami, malou živnostenskou novelu, oddlužení a levný živnostenský úvěr, pojištění osob samostatně výdělečných, novelu zadávacího řádu atd., atd.

ING. JAROSLAV HAJIČEK,
zemský předseda Svazu lidových živnostníků a obchodníků čsl.

Za nejdůležitější a největší úspěch naší práce však považuji změnu mylného názoru ostatních složek našeho národa na střední stav živnostensko-obchodnický! Od té doby, kdy postavila se československá strana lidová v čelo drobných živnostníků a obchodníků a malých podnikatelů do boje proti upíru velkokapitálu, stává se zase střední stav živnostensko-obchodnický váženějším, jeho rukodílná práce nalézá opět uznání a obliby, jest s ním opět počítáno a považován za rovnocenného činitele ostatních stavů v našem státě. Pro střední stav byly opět získány sympatie, které, jak pevně

věřím, ještě se rozmnoží a jichž střední stav živnostensko-obchodnický bude si vážit.

Jedinou snahou našeho Svazu jest pracovati pro lepší příští nejen našeho stavu živnostensko-obchodnického, nýbrž všech stavů, a tím i naší milé republiky. A díky Bohu pro tyto naše snahy získáváme stále větší a větší zájem a pochopení. Počet členstva naší odborové organisace vzrůstá, za poslední dvě léta přírůstek činí 20%. Též i odboček našeho Svazu přibylo o 5%. Zkrátka rosteme, pomalu sice, ale jistě! Domohli jsme se za poslední 2 léta též řádného zastoupení v různých institucích, jako: obchodních a živnostenských komorách, státní a zemské radě živnostenské, okresních nemocenských pojišťovnách, pracovních soudech, daňových komisích atd. Náš Svaz je pro čestné a charakterní jednání vážen a všude zván. Není jediné otázky a řešení požadavku, dotýkajícího se živnostensko-obchodnického stavu, abychom do jeho projednání nezasáhli a k němu nezaujali své objektivní stanovisko. Svým solidárním jednáním snaží se náš Svaz uplatnit všude křesťanské zásady.

Zde nutno také konstatovati, že mezi naším Svazem českým, moravským a slovenským panuje naprostá jednota. V otázkách rázu celostátního pracujeme společně a vystupujeme jako jeden nerozborný celek. Tyto tři svazy, které dohromady tvoří velkou a silnou organisaci celostátní, spravuje Říšský výkonný výbor Svazů lidových živnostníků a obchodníků čsl. v ČSR se sídlem v Praze.

Mluvčím naším a propagátorem našich ideí je ústřední orgán »Živnostenský věstník«, který je s velkou oblibou čten nejen našimi příslušníky, nýbrž i příslušníky jiných skupin. A to proto, že bez ohledu na to, líbí-li se to komu nebo ne, bez frází a demagogie hájí spravedlivé požadavky živnostensko-obchodnického stavu a pro ně poctivě a svědomitě pracuje.

Co bychom si přáli pro další období?

Ne mnoho, ale také ne málo! Nejdříve máme vroucí přání, aby vedení čsl. strany lidové zachovalo našemu Svazu lidových živnostníků a obchodníků i nadále svoji vzácnou přízeň, aby tak jako dosud prosazovalo na povolaných místech spravedlivé požadavky našeho živnostensko-obchodnického stavu. Dále si přejeme, aby každý příslušník čsl. strany lidové, samostatný živnostník, obchodník a podnikatel stal se též členem naší odborové organisace.

A konečně naším horoucím přáním jest, aby naší obapolné, svorné, láskou pro dobro všech stavů prodchnuté práci Pán Bůh i nadále požehnal, aby se nám podařilo uskutečnit, co si ze srdce přejeme a s námi jistě celá československá veřejnost: pokoj, mír a blahobyt všech!

Bůh žehnej počestnému řemeslu!

Práce Svazu lidových železničářů

Albert Majer, I. místopředseda Svazu lidových železničářů

V období od posledního zemského sjezdu československé strany lidové v Čechách vykazuje Svaz lidových železničářů v porovnání s lety předcházejícími největší činnost vůbec a proto také i neobyčejný vzrůst a rozmach.

SENATOR FRANTIŠEK NOVÁK, *předseda Svazu lidových železničářů*

Vlivem všeobecné hospodářské tísně horšily se poměry i na železnici a byla prováděna různá úsporná opatření, jež ponejvíce postihovala zaměstnance smluvní a pomocné. Ne desítky, nýbrž sta těchto zaměstnanců obracelo se na Svaz lidových železničářů o pomoc a záštitu. Jen spravedlivým a přímým postupem podařilo se zdolati mnohé překážky a potíže a bylo pomoženo mnohým ke spokojenosti.

I v ostatních kategoriích zřízeneckých, podúřednických, gážistických (otázka statu III. staničních mistrů-čekatelů) a úřednických nastaly zápasy o systemisovaná místa ve vyšších platových stupnicích, kterých byl Svaz účinně a možno říci úspěšně účasten. Svaz pracoval od prvopočátku pro zlikvidování kategorie úřednických aspirantů a byl dobrým a ochotným rádcem a ochráncem elévů státních drah v jejich potřebách. Je známé též stanovisko Svazu lidových železničářů ohledně srážek platových, neboť Svaz usiluje a všude přesvědčuje, že srážky jsou nespravedlivým břemenem všech zaměstnanců u podniku; obzvláště dnes tak můžeme říci docela otevřeně a neskrývaně, neboť pracovní tempo na drahách dostupuje takové výše, že vyžaduje všech sil zaměstnaneckých. Je proto nutno zaměstnance slušně odměňovati.

Není otázek a věcí zaměstnaneckých, na nichž by nebyl Svaz lidových železničářů účasten. Jsou to otázky pensijního, starobního, invalidního a úrazového pojištění a různých sociálních fondů, z nichž členové požadovali různé podpory nebo různá speciální vyřízení, věci mimotarifních slev jízdného a dovozného, různé stížnosti do jakosti zaměstnaneckého uhlí a jeho příděl, naturálních bytů (ocenění a přímluvy o příděl), otázka stejnokroje, zprostředkování práce pro výpomocné dělníky a pod.

Obzvláštní účast měl Svaz lidových železničářů v posledním čase na vypracování nového železničního zákona, kde náš předseda Fr. Novák, senátor, jako místopředseda řídil jednání technicko-dopravního výboru za senát N. S.

Pro přehled skutečné činnosti Svazu lidových železničářů uvádíme tato data:

V Čechách má Svaz lidových železničářů celkem 58 odboček, z nichž 13 bylo založeno v období 1934—1937 a dvě nové odbočky se připravují.

Celkový vzrůst členstva v Čechách od roku 1934—1937 činí 2204 členů.

Intervencí bylo zprostředkováno od roku 1934—1937 předsedou Svazu lidových železničářů senátorem Františkem Novákem 3986, ústředním svazovým sekretariátem 3728. V těchto číslech nejsou obsaženy rozhovory a zákroky, které byly provedeny telefonicky a které převyšují počet osobních zákroků a vyřízení, rovněž nejsou zde uvedeny zákroky a vyřízení, které vykonaly obvodové sekretariáty v Hradci Králové a v Plzni, jakož předsedů jednotlivých odboček u místních služeben.

V období 1934—1937 došlo dopisů do Ústředí Svazu lidových železničářů 12.109, z nichž vyřídil předseda Svazu senátor František Novák 4206 a zbytek 7903 ústřední svazový sekretariát.

Podpůrná činnost Svazu jeví se v těchto číslech:

Na podporách bylo vyplaceno v letech 1934—1937 celkem Kč 12.842.—, na odbytném Kč 41.430.— a pohřebném Kč 132.390.—.

Též po stránce náboženské plnil Svaz lidových železničářů svou povinnost a může se říci, že stojí v popředí. Kromě místních a krajových podniků náboženských, kterých se Svaz svými členy zúčastňoval, jsou to především duchovní cvičení železničářů na posvátném Velehradě, které založil místopředseda Svazu lidových železničářů Artur Pavelka; staly se až tradičními, neboť pořádají se dvakrát do roka a každoročně a zakladatel je stále jejich neúnavným vůdcem a propagátorem.

S úplným uspokojením pohlížíme zpět na vykonanou práci, na které lví podíl má jen a výhradně náš neúnavný předseda a vůdce senátor Fr. Novák.

Že Svaz lidových železničářů vydobyl si v Čechách nynějšího postavení a že dopracoval se k těmto úspěchům, má hlavní a nejprvnější zásluhu mateřská strana lidová v Čechách s jejími představiteli v čele, s panem předsedou čsl. strany lidové Msgre Boh. Staškem a panem ministrem veřejných prací inž. Janem Dostálkem, neboť nám ve všech potřebách radili a pomáhali.

Lidoví železničáři jsou si vědomi, že každý úspěch strany lidové přinesl určitý užitek i hnutí a snahám Svazu lidových železničářů, proto u příležitosti tohoto sjezdu vděčně děkují za veškerou prokázanou přízeň, pomoc a podporu a čsl. straně lidové v Čechách a jejím dosavadním osvědčeným vůdcům slibují věrnost a oddanost se závazkem, že se vždy a stále budou snažiti,

aby svou zdatností, cílevědomým a příkladným vystoupením uskutečnili další rozmach Svazu lidových železničářů v Čechách, jedné ze součástí oněch odborových složek, na jejichž základně pracuje a působí čsl. strana lidová v Čechách.

Vylíčená činnost Svazu lidových železničářů nám dává právo, abychom požádali i ostatní železničáře, kteří jsou příslušníky čsl. strany lidové, nebo jsou katolíky a stojí mimo naše řady, aby vstoupili do Svazu lidových železničářů a posílili naše hnutí a přivedli Svaz k takové moci, aby mohl samostatně se svou mateřskou čsl. stranou lidovou zastávati své potřeby a práva.

Vše pro další sílu a vítězství jednotné strany lidové!

Lidový svaz poštovních zaměstnanců v RČS

Edvard Esner, tajemník Lidového svazu poštovních zaměstnanců v RČS

Katoličtí a lidovečtí poštovní zaměstnanci jsou organisováni v Lidovém svazu poštovních zaměstnanců v RČS se sídlem v Praze. Tento odborový svaz, založený za svízelných poměrů v říjnu 1925, přes úžasně těžké počátky a překážky, úmornou prací a vytrvalostí svých vedoucích činitelů docílil za 12 let svého trvání krásných výsledků.

Svaz přijímá za členy zaměstnance poštovní správy obého pohlaví v mezích svých stanov, pokud ani po stránce ideové není proti nim námitek. Stav členstva, přesto, že i v některých letech došlo ke značným výkyvům, jeví rok od roku vzestupnou tendenci.

LSPZ poskytuje svým členům bezplatnou právní ochranu ve věcech služebních, zasílá jim zdarma svůj orgán, odborový čtrnáctideník »Poštovní zaměstnanec«, a pozůstalým po zemřelých členech, pokud ovšem tito měli řádně splněny své povinnosti, vyplácí pohřební podporu od 500 Kč do 2000 Kč. Všem členům jsou dále poskytovány bezplatné informace a rady v jejich služebních záležitostech a jsou za ně vykonávány funkcionáři Svazu potřebné intervence a zákroky.

Lidový svaz poštovních zaměstnanců, jehož organisační působnost podle stanov se vztahuje na celé území RČS, má v Čechách celkem 17 odboček, a založení několika odboček se právě připravuje.

V čele Svazu stojí ústřední výbor. Předseda: Filip Jakub, pošt. tajemník v. v. I. místopředseda: Mančal Jan, kanc. ofic. II. místopředseda: Vlasák Frant., pošt. podúředník. Tajemník: Esner Eduard, pošt. revident. Redaktor: Svojtka Bohumil, účetní tajemník. Pokladník: Kohout Frant., revid. pošt. pomoc. služ. tech. Administrátor a zapisovatel: Hrůza Štěpán, kanc.

vrch. oficiant. Členové výboru: Ing. Frček Frant., pošt. tech. komisař, Grausam Frant., pošt. nepl. zam. pomoc., Hobzík Zdeněk, pošt. tajemník, Machová Marie, asistentka pošt. spořitelny, Nehyba Frant., pošt. podúředník v. v., Pešek Otto, pošt. ředitel, Šmíd Ant., pošt. adjunkt, Štáral Karel, pošt. podúředník, dr. Vais Zdeněk, vrch. min. komisař, Vlasák Frant., pošt. zřízenec. Náhradníci: Jeřábek Jiří, pošt. pomocník, Čafourek Ludvík, pošt. akcesista, Trnková Marie, kanc. oficiantka, Zahradníček Josef, asistent pošt. spoř., Fiala Fr., pošt. pomoc. zřízenec.

Dozor nad správou Svazu má dozorčí rada. Předseda: Hrůza Ant., vrch. pošt. tajemník v. v., Pobuda Prokop, pošt. podúředník, dr. Stránský Frant., odb. rada min. pošt. a tel.

JAKUB FILIP,
předseda Lidového svazu poštovních zaměstnanců

Zájmové věci poštovních zaměstnanců jsou řešeny v odbočkách i v ústředí, ve schůzích výborových a členských — zásadní věci pak na valných hromadách.

Na poslední ústřední valné hromadě Lidového svazu poštovních zaměstnanců byly vytčeny tyto stěžejní požadavky lidových pošt. zaměstnanců:

1. Zrušení všech úsporných opatření.
2. Obnovení vánočního příspěvku.
3. Urychlené provedení normalisace a resystemisace v celém oboru poštovní správy.
4. Zrušení zákona č. 103/26 Sb. z. a n. a zavedení automatického postupu u všech zaměstnanců.
5. Přiznání 35leté služební doby zřízencům a pomoc. kancelářským zaměstnancům.
6. Zrušení služebního poměru všech smluvních sil a jejich převedení do čekatelského poměru kategorií v pragmatikálním poměru.
7. Úprava a zvýšení přijímání nových sil do služeb poštovní správy.
8. Pensionování přesloužilců.
9. Jmenování ad personam.

10. Pensionování zaměstnanců ve čtvrtletních obdobích, aby tito nemuseli vraceti vyplacené činovné.

11. Novelisaci zákona o vojenské presenční službě, by bylo spravedlivěji řešeno započítání vojenské presenční služby.

12. Vyplácení platu smluvním zaměstnancům po dobu vykonávání vojenského cvičení ve zbrani.

13. Zvýšení výchovného.

14. Osvobození poštovních zaměstnanců od rozhlasového poplatku a poskytnutí výhod při zasílání poštovních zásilek, jakož i přiznání resortních přídavků.

15. Poskytnutí 50% slevy na drahách zaměstnancům i příslušníkům jejich rodin.

16. Přiznání rodinného lístku rodinám nádražních zaměstnanců.

17. Přiznání režijního lístku na dráhy a režijního uhlí nádražním zaměstnancům ve vnitřní službě.

18. Finanční zajištění a úprava služeb zaměstnanců v pohraničí.

19. Zvláštní honorování nedělní a sváteční služby.

20. Úprava dovolených.

21. Hygienické zařízení poštovních úřadů.

22. Skutečné oddlužení státních zaměstnanců.

23. Pokud nebude novelisován zákon 103/26 Sb. z. a n., aby kancelářští úředníci ve veřejnoprávním poměru podle § 210 téhož zákona byli i po stránce platové stupnice postaveni na roveň IV. služ. třídy.

Veřejní zaměstnanci

Ladislav Solc, generální tajemník Ústředí zaměstnanců veřejné správy

Tato stavovská organisace sdružuje v jeden celek zaměstnance samosprávné a státní, kteří tvoří své zájmové odbory a odbočky, kteréž jsou roztroušeny po celé naší republice a velmi zdárně pracují.

Název této odborové ústředny jest: Ústředí zaměstnanců veřejné správy při čsl. straně lidové se sídlem v Praze, jehož předsedou je od založení, kteréž bylo loňského roku oslaveno ve své 10leté činnosti, senátor *Dr. Karas*. Generálním tajemníkem je *Ladislav Solc*.

Činnost v uplynulém období směřovala především k propagaci odborového hnutí mezi veřejnými zaměstnanci katolíky za účelem přivésti ty, kdož ještě nejsou, pod prapor lidového hnutí. Za tím účelem konány sjezdy: v roce 1935 v Ml. Boleslavi a v r. 1936 v Kartouzích, které byly obeslány

delegáty z krajů celé republiky. Za činné podpory vedoucích činitelů čsl. strany lidové bylo pracováno na oprávněných přáních jednotlivých členů, a to s úspěchem skutečně velmi uspokojivým.

Pokud se týká zápasu o celkových požadavcích veřejných zaměstnanců, byl tento přenesen do pracovního souručenství veřejnozaměstnaneckých organisací, kteréž je prostředníkem a mluvčím mezi odborovými organisacemi a vládou. V pracovním souručenství jsou veřejní zaměstnanci zastoupeni a senátor Dr. Karas byl v roce 1935 jedno období jeho předsedou, a to v době nejdramatičtější fáze zápasu o srážky platové. Čsl. strana lidová svým porozuměním pro spravedlivé požadavky veřejnozaměstnanecké stála vždy na straně zaměstnanců, což konečně i na půdě parlamentní skutky dokázala.

SENATOR DR. JOSEF KARAS,
předseda Ústředí zaměstnanců veřejné správy

Celé těžisko zápasu točí se stále kolem otázky zrušení všech dosud stávajících srážek platových, které vzhledem ku stoupající drahotě jsou tím tíživější. Proto bude tento zápas zdrojem zvýšené organisační práce. Krom tohoto zápasu bylo zde i zdárně pracováno na zlepšení stavu systemisací v některých úřadech, kde právě naše odborová složka byla rozhodujícím faktorem při zdárném projednávání u ústředních úřadů, které o jmenované věci rozhodovaly. S povděkem budiž vzpomenuto podpory našich pp. ministrů, kteří projevili skutečné porozumění pro stavovské otázky veřejných zaměstnanců v ministerské radě, kde svým zákrokem nejednu záležitost pomohli příznivě vyřešiti.

Ústředí zaměstnanců veřejné správy, které již svým organisačním útvarem je celkem velmi složitým, neboť sdružuje 18 druhů veřejných služeb, je pro politickou stranu důležitou složkou, a také většina jeho členstva zastává vedoucí funkce v místních politických organisacích.

Všude, kde je možno, propagují veřejní zaměstnanci dané heslo: Katolík do tábora čsl. strany lidové — veřejný zaměstnanec katolík do odborové organisace čsl. strany lidové.

Lidové peněžnictví

Karel Nerad, ředitel Ústřední lidové záložny

Bylo to v r. 1927, kdy prostřednictvím Otců Tovaryšstva Ježíšova obdržel zesnulý ministr Dr. Nosek obsáhlé informace o vyspělé činnosti katolíků belgických na poli hospodářské svépomoci. Příklad těchto zemí Dr. Noska tak zaujal, že se rozhodl nespokojiti se u nás v Čechách s dosavadním stavem nedokonalé práce katolického hnutí na poli hospodářském, ale vykonati všechno, aby jednak dosavadní instituce družstevní byly obrozeny, jednak *postarati se zvláště o osamostatnění katolíků na poli peněžního podnikání.*

Plného pochopení pro tyto své snahy nalezl u pelhřimovského děkana Msgre Vaňka, z jehož iniciativy vyrostla od r. 1924 čilá Lidová záložna v Pelhřimově a starosty Svazu hospodářských družstev čsl. v Praze poslance Dra Jos. Nováka.

Tito tři vynikající pracovníci spojili na podzim roku 1927 několik stávajících Lidových záložen a zřídili pro ně pevné organisační, poradní a peněžní středisko přeměnou dosavadní Družstevní zemědělské záložny v Praze na Ústřední záložnu lidovou.

Msgre Fr. Vaněk jako rozený organisátor o myšlence Dra Noska na doplnění stávající sítě raiffeisenek Lidovými záložnami přemýšlel velmi vážně a výsledkem těchto úvah bylo pak jeho výstižné heslo: »Do každého okresu Lidovou záložnu.«

Heslo toto našlo netušený ohlas. Dr. Nosek ve zvláštní brožuře podrobně vyložil důležitost hospodářské práce katolíků na poli peněžním a poukázal na nesmírné škody pro katolické cíle, které vznikají ze závislosti jednotlivců nejrůznějších našich institucí a celého tábora na peněžních stavech, spravovaných často a často odpůrci všeho katolického. Ukázal, jak z úspor katolického lidu podporuje se v kampeličkách, okres. hospodářských záložnách, občanských záložnách i spořitelnách vše možné, jen na potřeby katolíků nikdy nezbývá ani haléře, neb »aby se neřeklo« odbudou se katolické akce charitativní, tělocvičné, kostelní a jiné nedůstojnou almužnou.

Žádnou munici do nepřátelských baterií! — volal Dr. Nosek do uší katolického lidu. Peníze lidovců do vlastních záložen!

Nebylo věru snadné přesvědčit katolíky, až dosud hospodářsky neprobuzené, o nutnosti zakládání vlastních záložen. Mnozí se báli nové práce, báli se ručení, odpovědnosti, ke které je dosud nikdo nevedl. Našla se však přece téměř na každém okrese řada katolických kněží i laiků, kteří pochopili důležitost této práce, a tak po jednoroční práci přípravné a propagační dochází dne 2. září 1928 k založení prvních dvou Lidových záložen,

a to v Hořicích v Podkrkonoší a v Rychnově nad Kněžnou. Pak již každou neděli přibývala jedna či dvě záložny další.

Bylo však jasno, že po úspěšné ustavující schůzi a provedení zápisu nové Lidové záložny do obchodního rejstříku není práce skončena, nýbrž že tímto aktem teprve vlastní práce na okrese začíná. Bylo nutno získati vhodné úřadovny, zapracovati zvolené činovníky do vedení peněžního ústavu jak po stránce účetní, peněžní a správní.

Následovala proto řada návštěv, kursů a porad, ze kterých vytvořena později stálá a významná instituce — Poradní sbor Lidových záložen — který za předsednictví Msgre Vaňka provádí soustavnou výchovu záložen-ských funkcionářů a stále přibývající obce záložen-ských úředníků.

Veliká myšlenka lidového peněžnictví musela ovšem nutně projít ohněm vnitřních zápasů v lůně katolického tábora samého. Bylo třeba stále a stále zdůrazňovati, že peníze a úspory jednotlivých krajů mají býti v prvé řadě k disposici katolíkům doma a teprve přebytky, mobilní prostředky, že mají se společně spravovati. Bylo nutno přesvědčovati o významu mírných úroků ze zápůjček, ovšem přísně a pečlivě poskytnutých. I zde však konečně zdravá zásada došla všeobecného uznání a pevná organisace Lidových záložen šla pak již kupředu radostně, nacházejíc pochopení vlastních stoupenců a důvěru široké katolické veřejnosti. Vklady všech sdružených Lidových záložen rostou rok od roku, ano měsíc od měsíce a konečně dochází hospodářská a peněžní služba katolíků ocenění, respektu a uznání i v kruzích odborných, v Národní bance, v Reeskontním ústavě, ministerstvu financí a jinde.

A nyní několik cifer, které mluví o úspěchu Lidových záložen jasnou řečí:

Pohyb vkladů

Ústřední záložny lidové		83 Lidových záložen	
1927	Kč 1,898.982.80	1927	Kč 38,097.692.01
1928	» 12,744.535.19	1928	» 58,982.590.47
1929	» 17,439.085.95	1929	» 74,471.505.40
1930	» 21,306.510.95	1930	» 80,300.210.15
1931	» 23,415.167.60	1931	» 106,007.112.68
1932	» 26,496.870.60	1932	» 107,613.997.72
1933	» 30,662.948.80	1933	» 116,719.115.24
1934	» 37,847.888.15	1934	» 128,465.414.53
1935	» 49,605.376.45	1935	» 147,007.487.30
1936	» 55,574.871.15	1936	» 156,615.361.42

V přítomné době, kdy zakládání dalších Lidových záložen je dočasně zákonem omezeno, pracuje se pilně na vnitřním prohloubení záložen-ské služby, na vybavení nových úřadoven a získávání vlastních záložen-ských

domů. Vkladů přibývá stále — Lidové záložny v Čechách byly po celou dobu krise na prvém místě co do poměrného přírůstku nových vkladů. Udržeti, ano, ještě stupňovati tento příznivý vývoj jest snahou všech funkcionářů i úředníků, a je to zajisté přáním a radostí celého katolického tábora.

Při budování nových Lidových záložen nebylo však zapomínáno na první složku družstevní lidové obce, na Kampelíkovy záložny. Založen byl veliký počet Kampelíkových záložen nových (v Čechách 1927—1933 přibylo Svazu 68 nových Kampelíkových záložen) a provedena regenerace ústavů stávajících, někde bylo nutno postarati se urychleně o doplnění činovnických sborů mladými školenými pracovníky. Proto byla pořádána řada kursů a škol pro výchovu nových funkcionářů, kursů účetnických, konferencí krajských i okresních, kde školeni byli vedoucí lidé, aby plně byli připraveni na nové úkoly. I u Kampelíkových záložen pořizován nový inventář, získávány samostatné úřadovny, vlastní záložen ské domy, které stejně jako u Lidových záložen stávají se střediskem obrodné práce v obci i v krajích.

Třebaže však hospodářská krise našeho venkova odrážela se ve vývoji vkladů venkovských ústavů nepříznivě, přece jen obec svazových Kampelíkových záložen velice dobře obstála, neboť ku konci krise vykazuje svěřených vkladů daleko více než obdobné organisace cizí. Přejeme katolickému peněžnictví plného zdaru v další práci.

Skladištní a konsumní družstva

František Dobeš, přednosta Svazu hospodářských družstev čsl.

Lidová skladištní družstva jsou předmětem všeobecného zájmu. Zemědělci v nich hledají ochranu před agrárním útlakem. Totalistické směry proti nám vedou vášnivý boj. Demokraticky smýšlející veřejnost cítí, že při uplatňování tak zvaného regulovaného hospodářství v zemědělství jsou lidová družstva nejen zárukou osobní svobody a neodvislosti zemědělců, ale i nezbytným korektivem a zárukou demokracie na poli hospodářském.

Vývoj našich skladištních družstev se trochu opozdil. Brzy po převratu se o ně projevoval značný zájem, ale nebylo dostatek schopných lidí k vedení a správě. Proto četná družstva likvidovala. Většinou bez ztrát a v několika případech likvidovala družstva se slušnými zisky. Ztráta při likvidaci se objevila jen v několika málo případech, ale ani tam členové o nic nepřišli. Není bez zajímavosti, že většinou se zachovala při životě družstva, která měla skutečné ztráty. Činovníci nechtěli likvidací členy poškodit a tak překonali počáteční obtíže a za pomoci centrály ztráty uhradili. Dnes taková družstva patří mezi nejlepší.

O soustavné zakládání lidových družstev se usiluje od r. 1927 a zvláště od roku 1932. Zprvu se této snaze stavěly překážky téměř nepřekonatelné. Kde se jednou likvidovalo, tam z nového podnikání byl strach. Proto i mnozí v katolickém táboře se dívali na družstva jako na přítěž. Jen vědomí, že katolické hnutí politické nesmí křesťanský program hlásat, nýbrž podle svých sil plnit, dodávalo sílu pracovníkům a získávalo porozumění mezi stoupenci strany. Tomu jest děkovati, že před rokem 1935, kdy politickým vlivem republikánské strany bylo zakládání nových družstev téměř znemožněno, byla už síť lidových družstev v Čechách téměř hotova.

Nejtěžší zápas bylo naší družstevní obci podstoupiti po zavedení obilního monopolu. Republikáni prosazovali v Čsl. obilní společnosti zásadu, že právo k výkupu obilí se má dostati jen tomu družstvu, které v letech 1931, 1932 a 1933 vykoupilo nejméně 50 vagonů obilí v každém z těchto roků. V tomto tříletí naše družstva buď neexistovala, anebo byla slabá. Zástupci lidové strany ve vládě, ministru Dru J. Šrámkovi, se sice dostalo závazného slibu, že všem lidovým zemědělcům se umožní prodávati obilí prostřednictvím svých družstev, ale tento slib nebyl dodržen. Ani výslovné usnesení vlády v tom směru Čsl. obilní společnost nerespektovala. Proto v prvém roce monopolu bylo komisionáři jen 14 našich družstev s právem vykupovati pouze v 36 soudních okresech. V roce 1935 po dlouhém jednání byl tento počet zvýšen na 29 komisionářů s právem vykupovati v 54 soudních okresech.

Stále zbývaly skoro dvě třetiny české části Čech, kde lidoví rolníci museli obilí prodávati svým odpůrcům. V roce 1936 zápas o rovnoprávnost lidových družstev vyvrcholil. Čsl. obilní společnost nechtěla dbáti usnesení vlády ve věci komisionářů a rajonů a naše družstva nemohla ustoupiti. Když při tom byla republikánským tiskem soustavně napadána, přeskočil zápas na pole politické. Při známé krisi vlády v červenci roku 1937 byla konečně věc spravedlivě vyřízena. V důsledcích toho máme dnes práva vykupovati ve 101 soudním okrese. 48 našich družstev je jmenováno komisionáři a zbývajících 10 jsou subkomisionáři. Vedle hlavních skladů mají naše družstva 101 skladů filiálních, takže obchodují ve 159 místech v Čechách.

Rozvoj lidových hospodářských družstev za poslední desetiletí se jeví takto:

Rok	Tržba	Nemovitosti	Členské podíly	Fondy
1927/28	17,707.698.58	1,407.859.93	348.214.30	153.468.42
1928/29	30,475.026.79	4,088.677.87	545.486.10	202.514.87
1929/30	32,953.179.48	4,155.030.43	615.317.85	196.126.91
1930/31	34,049.299.24	4,410.572.55	584.923.30	224.926.06

Skladiště družstva v Soběslavi

Rok	Tržba	Nemovitosti	Členské podíly	Fondy
1931/32	42,000.992.88	5,193.144.37	596.013.45	223.043.76
1932/33	41,396.296.76	5,345.429.43	623.216.10	247.646.44
1933/34	60,062.140.19	5,821.269.10	689.938.20	399.337.60
1934/35	93,546.032.57	6,645.596.57	842.659.80	435.060.60
1935/36	124,984.489.05	10,224.925.60	1,133.358.60	560.317.90

Celá organisace lidových skladištních družstev jest budována na odpovědnosti úředníků a funkcionářů. První musí míti dostatečné kauce, druzí osobně spoluručí za úvěry družstvu poskytnuté. Vědomí odpovědnosti vede ke svědomitosti a pořádku v družstvech. Pro případ nezaviněných ztrát jest zařízen tak zvaný »Fond první pomoci«. Do něho platí příspěvky všechna družstva podle své tržby. Pomoci se jim dostane v čas potřeby ve formě bezúročných zápůjček. Tento fond zabezpečuje stabilitu družstev skladištních.

Založení každého nového družstva nebo jeho filiálky vyžaduje dosti značnou režii a se strany ústředí značné úvěrové pomoci. Vyžaduje se proto před zřízením každé filiálky nebo družstva získati nejméně 150 členů, kteří by v družstvu kupovali a prodávali. To se velmi dobře osvědčuje a nově zakládaná družstva nemají vcelku větších počátečních obtíží.

Družstva konsumní

Lidová konsumní družstva konají velice dobré služby svým členům i celému lidovému hnutí. Jsou místa, kde vyplácejí svým členům 2 až 4% z tržby a při tom prodávají levněji než v ostatních obchodech. Jejich vývoj jevil se od roku 1927 takto:

Rok	Tržba	Nemovitosti a inventář	Členské podíly	Fondy
1927	8,642.385.22	498.453.80	219.056.99	181.404.02
1928	9,021.986.27	696.900.02	290.220.64	256.876.46
1929	9,813.562.19	948.459.34	245.965.09	283.825.91
1930	8,589.520.70	969.773.12	234.647.90	316.994.62
1931	8,841.287.38	1,000.237.12	238.745.40	366.439.29
1932	8,446.072.09	1,055.553.94	230.250.70	338.274.42
1933	8,517.401.34	1,079.230.30	235.157.40	420.736.91
1934	9,246.389.55	1,004.812.50	229.310.75	433.251.54
1935	9,859.456.76	1,043.824.73	240.593.20	465.270.34

Obrodná činnost svazová se nejméně jeví v činnosti a vzrůstu družstev konsumních. Je to proto, že práce postupuje po etapách. První pětiletí se věnovalo výhradně zakládání a rozšiřování Lidových a Kampelíkových záložen a druhé pětiletí družstvům skladištním. Nyní dochází řada na družstva konsumní. Doufáme, že i ta se přivedou k rozvoji, který by byl úměrný lidovému hnutí v Čechách.

Skladiště družstva ve Skutči

Spolkové domy v Čechách

Václav Nesnidal, účetní sekretariátu čsl. strany lidové

Lidové hnutí potřebuje též střechu nad hlavou pro svoje akce a nalézá ji nejlépe ve svých vlastních spolkových domech, kde se soustřeďuje spolkový život. Ve spolkových domech nejen že se katolický lid shromažďuje, ale odtud jsou i podnikány všechny akce v katolickém hnutí.

V Čechách máme dnes v 63 okresech 116 spolkových domů, sloužících v různé formě katolickému hnutí. Domy tyto pořízeny nákladem 36 milionů 740.285 Kč. Cena však jest daleko vyšší a neuvádíme ji proto, že jest těžko ji přesně u všech domů zjistiti.

Majetníky katolických domů jsou různé složky našeho hnutí, jako na příklad: 28 patří Orlu, 28 různým spolkovým majitelům, 20 Spolku pro vybudování spolkového domu, 20 lidovým družstvům a 20 záložnám.

Na těchto domech váze ještě na 10,832.889.20 Kč dluhů. Naproti tomu výnos spolkových domů je nepatrný, protože z větší části slouží k účelům spolku neb katolického hnutí. Ve 116 domech máme 69 sálů, 52 tělocvičen, sloužících k provádění tělovýchovného programu místních orelských jednot, pro kterýžto účel jest určeno též 53 hřišť při spolkových domech.

Pro kulturní a osvětovou činnost jest určeno 60 jevišť a pro organisační a výborové schůze 124 menších kluboven. 44 hostinců umožňuje uhrazovati svým výnosem udržování spolkových domů.

Obytných místností jest 564. — 47 domů má zahradu, v 38 jsou záložen-ské ústavy, v 25 družstva a v 17 konsumy.

Velmi zajímavým jest přehled zřizování spolkových domů v předchozích letech podle statistiky, které se nám dostalo.

Před rokem 1900	2 domy
v letech 1901—1910	9 domů
v letech 1911—1920	5 domů
v letech 1921—1930	53 domy

čímž se nám dostalo 1931 do vlastnictví celkem 69 domů.

Počátkem roku 1937 máme jich již 116.

Některé domy jsou ozdobou města i obce, protože svou velikostí, rozsahem i úpravou překročily rámec místní stavební výstavby.

Jinde jsou to jen malé, prosté, ale účelné spolkové domy, které poskytnou útulku i možnosti, potřebné k provádění programu místních katolických spolků.

Spolkový dům jest náš hrad, opora pro jakoukoliv činnost a také mnohde i místem pro zřízení sekretariátu strany, kde se soustřeďuje spolkový život často z celého okresu. Snahou naší proto bude, aby počet spolkových domů se nám rozrůstal, abychom všude měli své středisko, odkud by vycházely nové podněty pro výboj katolického hnutí na okrese a kde by bylo ohnisko nadšeného snažení. Jest však nutno budovati spolkové domy s rozvahou, aby snad pro zbytečné dluhy nejen se spolkový dům neúnosně nezatížil, ale aby se tím neochromila činnost lidového hnutí v celém okolí. Zkušenosti se stavbou spolkových domů máme značné, a proto nemůže nikdo se snad vymlouvati, že by o tom nevěděl a že se mu nedostalo informací a on v důvěře ve slibovanou podporu místních nadšenců pustil se do stavby domu, jehož budoucnost po stránce hospodářské byla velmi nejasná.

Lidový Autoklub RČS

Odolen Matucha, jednatel Lidového Autoklubu

LARČS byl založen v září 1933 pro majitele motorových vozidel — příslušníky čsl. strany lidové. Předsedou klubu od založení do dnešního dne jest Msgre Bohumil Stašek. Spolkovým časopisem klubu jest časopis Autosport, jejž dostávají členové zdarma. Tímto časopisem jsou členové měsíčně informováni o všech novinkách, týkajících se provozu motorových vozidel i předpisů. Kromě časopisu poskytuje klub svým členům řadu výhod všeho druhu. Klub pořádá pro své členy zájezdy a přednášky s filmy, dále poskytuje informace všeho druhu.

Hlavním cílem autoklubu jest ovšem snížiti pro členy vydání s motorovými vozidly. Za tím účelem opatřuje slevy na olejích a jiných motoristických potřebách. LARČS se stará přirozeně o všechny motoristické otázky, a tak na př. intervenoval osobně svými zástupci ve všech zúčastněných ministerstvech a u předsedů branných výborů sněmovny a senátu pro rozvoj a podporu motorismu.

LARČS spolupracuje úzce s Odborovým klubem řidičů motorových vozidel z povolání a v nejbližší době založí Lidovou jednotu autodopravců.

VI. KULTURNÍ ČINNOST ČESKOSLOVENSKÉ STRANY LIDOVÉ

Úkoly kulturní práce v československé straně lidové

Bohumil Stašek

Kulturní práce, řízená s hlediska katolického názoru světového, až dosud se pohybovala na starém a dnes již, možno říci, překonaném základě, jak byl vytvořen pod tlakem liberalismu a jeho kulturních směrů. *Byla to většinou defensivní práce, vedená proti volnomyšlenkářství, vládnoucímu materialismu, proticírkevnímu chápání národních dějin, pokrokářství, marxismu, indiferentismu, estétství a pod.* To byly asi tak hlavní složky kultury liberalistické na konci 19. a na začátku 20. století. *Tlak jejich byl nesmírný a drtivý a kulturní práce katolická v této době sotva se dovedla obhájiti. Jíti na výboj nemohla se ani odvážit!*

Také po světové válce situace nebyla lepší. Spisovatel F. V. Krejčí hlásal, že válkou bylo zasaženo křesťanství přímo ve svých kořenech. *Věřilo se, že demokracie, marxismus, technika, sport atd. zavedou v nové době novou víru, která bude v podstatě lepší a mravnější, než bývalo náboženství. Zkrátka poválečná kultura, v níž mnozí viděli červánky úplně nové a změněné doby a uskutečnění marxistických a humanistických snů, byla zcela beznáboženská, laická a atheistická.*

Náš Dr. R. I. Malý ve své knize »Kříž nad Evropou« skvěle vylíčil tyto poválečné iluse i jejich brzký a strašlivý pád. Ve světové krisi, jež zachvátila nejen výrobní, ale i vůbec celý řád lidské společnosti, *roztrhány byly tyto iluse a naděje v novou kulturu na bídné cáry.* Ve světové krisi skončila nejen poválečná, ale i vůbec liberalistická éra 19. a 20. století. Teprve *ze světové krise vycházejí nám červánky nové doby.* Jsou to pouze červánky, začátky. Novou dobu bude nám tvořiti několik generací. Ale myslím, že se už projevuje určitými známkami, které nám ve velkých perspektivách charakterisují obsah budoucí epochy. *Je to komunismus, fašismus a demokracie.* Ve znamení těchto tří sil otvírá se průhled na novou dobu. Podle mého názoru nová doba bude vyplněna *zápasem mezi demokracií, komunismem a fašismem.* Bude to těžký a dlouhý boj, v němž se budou střídati údobí, v nichž jednou navrchu bude demokracie, jindy opět hnutí opačné, *ale na konec zvítězí ten směr, který*

dovede dáti ustvanému a unavenému lidstvu řád spravedlnosti, míru a hospodářského rozkvětu.

Demokracie stojí zde před tvrdou budoucností a těžkými úkoly. Má-li zvítěziti, což není nikdy tak naprosto jisto a bude to záležeti jen na jejích životních schopnostech, potom nebude to demokracie liberalistického ducha, ale, ať se to líbí nebo nelíbí, bude to demokracie ducha a řádu křesťanského, jak nám jej poslední papežové formulovali ve svých encyklikách. Možno tedy říci, že na konec celý zápas o novou dobu rozhodne se na frontě, na které se střetne křesťanství s dílem protikřesťanským.

Uvažujeme-li takto o budoucnosti nové doby, vidíme, že všecko musí na konec sloužiti a podříditi se tomuto základnímu a zásadnímu boji o život těchto světových názorů. *V prvé řadě náš parlament a národohospodářské síly, ale také nikoli v poslední řadě škola, divadlo, film, radio, literatura, sport atd. To všecko musí býti kolečkem jednoho plánu, jednoho stroje, jehož úkolem je pracovati pro vítězství zásad demokracie, jež ve své správné podstatě je vítězstvím křesťanských společenských ideálů. Nepotřebuji dokazovati, že toto všecko je základním programem lidového katolického hnutí.*

Po tom všem, co jsem řekl, snadno poznáme, jaké jsou nové úkoly a nový program naší kulturní práce. Ty tam jsou doby, kdy kulturní tvorba byla chápána jako něco exklusivního, stojícího mimo sociální řád a jako něco, co je samo sobě účelem. Dnes musí i kultura sloužiti potřebám celku a vítězství nového řádu. *Proto nové úkoly Lidové akademie, jež je pověřena kulturní prací v lidové straně, budou spočívati v tom, že Lidová akademie bude ideovou zbrojnicí v ofensivě křesťanské demokratické myšlenky, jež je přirozeně i základní ideou křesťanského lidového hnutí.*

DR. R. I. MALÝ

Lidová akademie

Jan Scheinost, Aloys Skoumal, František Moravec, Antonín Křivan, Ivan Čančík

VILÉM BITNAR

Lidová akademie je kulturním ústředím čsl. strany lidové. Poslední valnou hromadou konanou 21. listopadu 1935 zvolen byl za předsedu poslanec Msgre Boh. Stašek a tajemníkem je A. Křivan.

Z bohaté činnosti Lidové akademie vyjímáme několik akcí křesťanské kulturní ofensivy provedených v poslední době. Loňského roku provedla Lidová akademie za spolupráce nakladatelství »Vyšehrad« a knihkupectví »U zlatého klasu« Týden katolické knihy v době předvánoční, který zahájen byl přednáškou předsedy Msgre B. Staška v rozhlase o významu a úkolu katolické knihy. V rámci tohoto týdne uspořádán byl 9. prosince 1936 literární večer, kde před četnou studentskou návštěvou a účastí katolických kulturních pracovníků byly předneseny literární studie s ukázkami tvorby J. Svenssona, F. J. Hrušky, S. Undsetové a F. Mauriaca, absolvované P. dr. J. Hrubým T. J., Věrou Procházkovou, dr. V. Renčem a MUC. M. Krejzou. Ve službě propagace katolické knihy každoročně bude Lidová akademie nadále spolupracovati, zvláště k rozmachu edice Katolického Literárního Klubu.

Lidová akademie provedla v posledním období reorganisaci své činnosti na konferenci katolických kulturních pracovníků, konané 10. března 1936. Předseda Lidové akademie poslanec Msgre B. Stašek naznačil směrnice reorganisace Lidové akademie i taktiku kulturní práce československé strany lidové a pravil, *že kulturní práce katolická musí v těchto dobách přejíti ze svého obranného rázu, jímž se vyznačovala v dobách liberalismu, do kulturní ofensivy*. Návrhem vldp. děkana Davídka byla přijata resoluce tohoto znění:

Konference pracovníků Lidové akademie usnesla se na své poradě, aby Lidová akademie byla zreorganisována podle nových úkolů, jež současná doba klade na kulturní práci katolíků.

Proto zřizují se při Lidové akademii příslušné sekce, v nichž soustředěni budou aktivní kulturní pracovníci katoličtí podle svých pracovních odborů.

Úkolem těchto sekcí, samostatně pracujících, bude snaha vrátiti národní

kultuře pevný základ křesťanský, protože zkušenost historie národní i doby moderní svědčí, že rozkvět národní kultury je nerozlučně spiat s rozkvětem křesťanské víry a života. Odklon od křesťanských ideálů a mravnosti byl pak vždycky provázen jejím úpadkem.

Lidová akademie zvláště pak si vytkla za svůj cíl bojovati proti materialistickým a protikřesťanským směrům komunistickým a staro- i novopohanským, které národní kulturu odvádějí od odpovědnosti před Bohem a nadpřirozeného života. Lidová akademie věří, že se jí v tomto boji dostane podpory a porozumění od všech ryze národních sil, které kulturní velikost národa vidí jedině v plodné synthesi národního a křesťanského ducha.

Podle této resoluce ustaveny tyto odbory Lidové akademie:

I.

Falanx katolických spisovatelů, umělců a publicistů

uvedena byla v činnost již před touto reorganisací Lidové akademie v rámci 25letého jubilea Československé akciové tiskárny konferencí dne 18. října 1936, na které dány byly směrnice těmito referáty: Spisovatele inž. Viléma Bitnara o stavu katolické poválečné tvorby literární v našem národě; spisovatele R. I. Malého o úkolech katolické literatury a publicistiky na úsvitě nové doby; literárního kritika MUC. M. Krejzy o podmínkách vývoje katolické literární a publicistické tvorby; a šéfredaktora »Lidových listů« J. Scheinosta o funkci katolické publicistiky v politickém hnutí katolíků. Hlavní tribunou falangistů je za vedení spisovatele R. I. Malého vycházející revue »Tak«, zahajující roku 1937 prvý ročník nákladem »Vyšehradu«. Hlavní činností Falangy je vyplňovati literární večery, pořádané Lidovou akademií, podnětným pracovním programem po příkladu konference konané 10. března 1936.

Byla to opravdu radostná porada s dobrými výsledky. Předseda lidového hnutí v Čechách poslanec Msgre B. Stašek správně poukázal na to, že je naší povinností postarati se o to, aby v zápase mezi komunismem, fašismem a demokracií naplněna byla demokracie duchem nového křesťanského řádu, který je jedině zárukou jejího vítězství. Pak přednesl velmi krásný a jemný referát spisovatel dr. R. I. Malý. Pravil, že krise národní kultury vyplývá také z rozvratu současné literatury, jež v převážné většině popírá jakýkoli nadpřirozený řád a odvádí člověka výhradním zdůrazňováním tělesnosti od těch životních cílů, jež mu uložilo náboženství. Proti katolické věci v národě nepracují jen bezvěrci, liberálové a volnomyšlenkáři, ale i ti katolíci, kteří se vyhýbají účasti na správě veřejných věcí a tím tříští a oslabují sílu a jednotu katolického tábora. V jednotě naší však je

přední záruka vítězného boje o rekatolisaci národa a katolický spisovatel a publicista musí býti této jednoty hlasatelem a posilovatelem.

Lidová akademie chce zvláště v této době klásti velký důraz na výchovu veřejných pracovníků, pro něž je zřízena zvláštní škola, která už nyní se může pochlubit výsledky velmi pěknými. O tom, jak tato škola bude v budoucnosti organisována, promluvil ústřední tajemník F. Kliment, který podrobně vyložil, jak toto učení obsáhne svým učebným plánem všecko, co může zajímati veřejného křesťanského pracovníka. Novým propagačním metodám ve filmu, radiu a moderně chápaném divadle věnoval svůj proslov taj. F. Moravec. Ukázal, jak jsme (žel Bohu) až dosud zanedbávali tyto cesty, ačkoli mohou ve službě katolickému ideálu mnoho vykonat. Divadlo, film a zčásti i radio slouží importu národní smrti: obroda jejich může přijíti jen tehdy, budou-li zbaveny svého čistě řemeslného rázu a dají-li se osvěžit čerstvým přítokem čistých sil lidových, což platí zvláště u divadla. Proto volá řečník po postátnění rozhlasu, větším využití úzkého filmu a reorganisaci amatérských našich divadelních družin, z nichž může znova jako před staletími vytrysknouti nové křesťanské divadlo.

Ideové i praktické příčiny úpadku dnešní školské výchovy vylíčil prof. L. Švejcar. Naše školství zachází s mládeží, jako by byla bez duše, za niž je i státní škola odpovědna Bohu. Proto je naším úkolem přeorganisovati národní výchovu tak, aby vycházela z nadpřirozeného poslání člověka a aby celá výuka toto poslání náležitě respektovala. Pak promluvil šéfredaktor Jan Scheinost o nebezpečích, jež našemu národu hrozí z komunismu a ze staro- i novopohanství, které, jak ukazuje tolik příkladů, může se časem státi pro křesťanství hrozbou, jež se neomezí jedině na Německo. Rozklad liberálních forem v národním životě musí nám býti pobídkou, abychom oči lidu odvedli od komunismu i pohanství ke křesťanskému hospodářskému řádu, který jedině může národu dáti spravedlnost pro celek i části, a obsáhne národ v jeho jednotě a celistvosti. Red. A. Nesnídal poukázal pak na povinnost, aby Lidová akademie věnovala svůj zájem i ochraně památek uměleckých a přírodních a šířila vhodnými a praktickými prostředky v lidu jejich znalost, správné ocenění a lásku k nim.

Naše křesťanské lidové hnutí vždycky zdůrazňovalo svůj kulturní program a charakter a Falanx zřídila si v Lidové Akademii své ideově-pracovní centrum, z kterého vycházejí podněty k organisované kulturní službě nejširším lidovým vrstvám katolickým. Nová doba s novými myšlenkovými proudy a novými nepřáteli křesťanství klade ovšem na tuto práci nové úkoly, jimž bylo nutno přizpůsobiti program, organisaci i taktiku naší Lidové akademie. Nové propagační metody nesmírně rozmnožily možnosti šířiti mezi lidem naše sociální, kulturní a hospodářské ideály; tyto zkuše-

nosti musí míti blahodárný vliv i na novou organisaci práce naší kulturní ústředny, jež se chce státi široce rozvětvenou a do hloubky pronikající propagandou pravdy křesťanské.

II.

Výchova veřejných pracovníků

je prováděna soustavně sešitovým vydáváním Písemné školy pro výchovu pracovníků a řečníků československé strany lidové za redakce A. Křivana. Absolventům je dán ke zpracování úkol, stanovený z látky každého sešitu. Písemně zpracovaný úkol je klasifikován a absolventu vrácen s opravenými chybami. V krajích jsou pořádány řečnické kursy a v Praze v posledním období je stálá řečnická škola, z níž vycházejí neustále vzrůstající legie řečníků a veřejných pracovníků se speciálním školením otázek odborářských i samosprávných. Letošním rokem byl obnoven Lidovou obcí samosprávnou věstník »Samosprávná korespondence«, který se zdárně šíří a přináší bohatý a potřebný obsah, o který redakčně bedlivě pečuje redaktor V. Vedral.

III.

Film, radio a divadlo

V trojici nejdůležitějších vlivných činitelů na veřejné mínění, ve filmu, radiu a divadle, snažila se Lidová akademie ze všech svých sil a možností vykonati vše, co jí bylo možno. Pardubická odbočka Filmového sdružení získala z vlastních prostředků americký film »Mše svatá«, který byl promítán v kraji pardubickém a svou krásou i obrazovým důstojným vyjádřením nejdramatičtějšího liturgického úkonu katolíků vzbudil zcela zaslouženou a všeobecnou pozornost věřících. O filmu natočeném naším výborným spolupracovníkem E. Kunstem »Jak se dělají noviny« zmiňujeme se ve zprávě lidové propagandy. Lidová akademie ve věcech filmu, divadla i radia je neustále na stráži, aby nebyly uráženy city katolíků; a i když bylo třeba důrazně zakročiti, učinili jsme tak s výsledkem dobrým. Je to právem katolické většiny našeho státu, která své kněze nenechá na jevišti urážet a zesměšňovat. Naše divadelní produkce jsou rozvedeny a pojednáno o nich podrobněji ve zprávě lidové propagandy. Pražský Radiojournal zařadil do rozhlasového programu naše přednášky a obzvláště všeobecnou odezvu v řadách posluchačů dostalo se velikonoční přednášce Msgre B. Staška na téma »Pokoj Vám!« Náš hold stoupenců československé strany lidové, sjezdových delegátů a pražských katolíků Československé republice a ochránci jejímu sva-

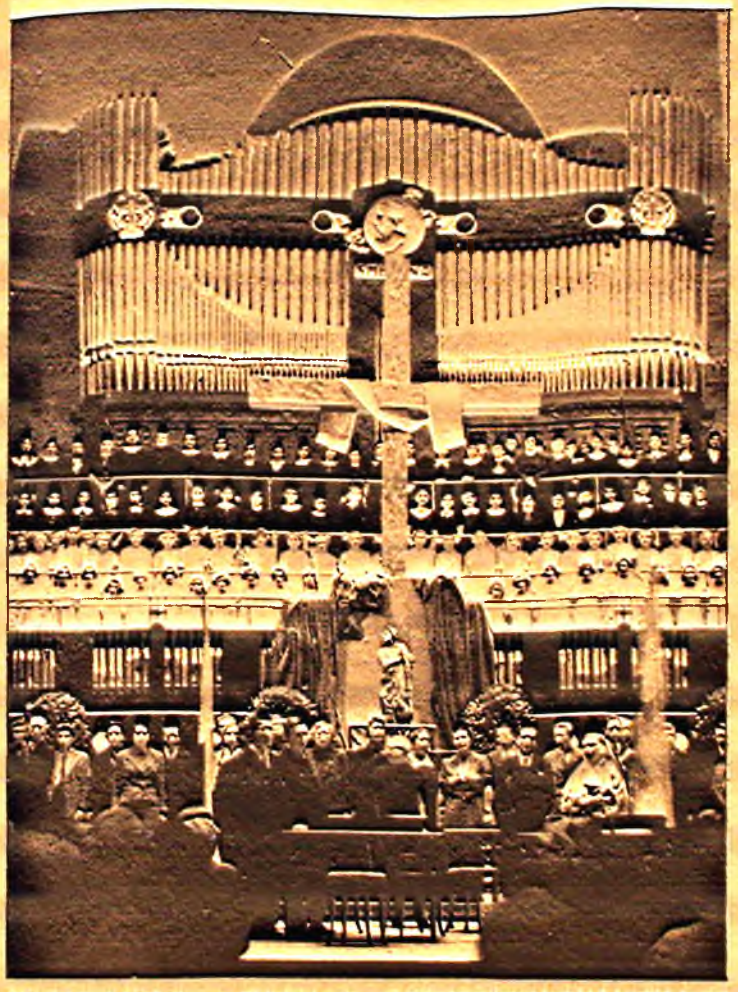

Závěrečné finále hry F. Moravce: Obuli, které zraje ... na majové manifestaci pražských katolíků, konané 1. května 1937 ve Smetanově síni pražského Obecního domu. Kolem monumentálního kříže, symbolu křesťanského rádu, seskupen je sbor dvou set mladých pražských katolíků před obrazem střežné sochy P. Marie na Staroměstském náměstí. Tomto manifestaci zahájena byla stavba chrámu Panně P. Marie Královny míru v Praze XV. ve Libuci, který byl dokončen a vysvěcen 7. XI. 1937 a v němž na hlavním oltáři je obnovena socha ze střeženého sloupu Mariánského na Staroměstském náměstí v Praze

tému Václavu před památnou svatováclavskou sochou na Vyšehradě, před níž sloužena byla mše svatá r. 1848, když delegace českého národa se svými národními požadavky odjížděla do Vídně, byl po prvé vysílán v rámci IX. řádného sjezdu československé strany lidové a Radiojournal tak spojil celou naši lidovou obec i celou československou veřejnost před ampliony po celém Československu.

IV.

Školství a výchova

Ve školním roce 1936/37 zřídila Lidová akademie v Praze jazykové kursy němčiny a francouzštiny. Konversační metodou vyučovala prof. Berta Hájková-Chramostová a větší počet posluchačů připravoval se po 2 hodinách týdně na státní zkoušku. V těchto jazykových kursech je dále pokračováno svědomitým vyučováním.

Specielní školská otázka nalezla v prof. L. Švejcarovi výborného odborníka, který jednak přednáškami, tak i spoluprací v revui »Tak« podrobuje naše školství kritickému rozboru se zřetelem k budoucímu školství.

V.

Liga proti komunismu a novopohanství

Redaktor F. Vondráček-Habětínek podroboval kritickému rozboru zásady, na nichž byl budován SSSR a skutečnost plnou kompromisů, kterou nyní tam nacházíme. Jeho přednášky byly cílem komunistických agitátorů, kteří snažili se vyvrátiti fakta, dokumenty, které přednášející předkládal jako očitý svědek. Poukazy na to, jak dnešní stát je budován často na úplném protikladu zásad III. internacionály a našich komunistů, klidný, věcný tón působily v posluchačstvu zdrcujícím dojmem a komunističtí agitátoři marně snažili se otřásti jeho vývody. Posluchači sympaticky přijímali vždy resumé přednášky, která zdůraznila, že nejúčinnějším prostředkem boje proti internacionálnímu komunismu je šíření znalosti zásad papežských encyklik, obnova hospodářského řádu v duchu Kristově, pronikavá sociální péče a důsledná láska k drobnému člověku. Potírajíce komunistickou ideologii, měli jsme vždy na zřeteli, že drobný člověk, který dočasně podlehl, je bratrem bloudícím, kterého třeba milovati a nikoliv štvavě nenáviděti.

Tisk ústřední i krajinský vedl soustavnou kampaň proti zásadám totalismu, ať přicházejí z Moskvy nebo z Berlína.

Liga proti komunismu a novopohanství shromáždila ve velkém sále Slovanského ostrova na svátek sv. Lidmily r. 1936 zástupy pražských katolíků,

a nechyběli ani příslušníci jiných táborů, aby vyslechli pravdu, jaká je, přednáškou dp. děkana Josefa Mádleho z Nového Bydžova na téma: »Co viděl český katolický kněz v bolševickém Rusku.« Přednášky tyto péčí Lidové akademie byly opakovány vynikajícím naším řečníkem v Kolíně, v Berouně, v Mladé Boleslavi a v celé řadě jiných míst v přeplněných sálech za všeobecného zájmu všech vrstev občanstva.

Na naší májové manifestaci 1937 v Praze a při letošním sjezdu v Mladé Boleslavi provedena byla scéna »Obilí, které zraje...«, jejímž obsahem je vyvrácena komunistická ideologie novým křesťanským řádem Pia XI. Podrobnější informace je obsažena ve zprávě o činnosti lidové propagandy. Dojem této scény byl nesmazatelný. Účastníci, kteří naplnili prostory sálů našich scén, byli zasaženi nejkrásnějšími dojmy a předsevzetími v duši.

Liga proti komunismu a novopohanství vykonala velkou službu těmito propagačními akcemi i pro smýšlení zahraničí. Tato Liga neustoupí od boje skutečné pravdy proti podvratným živlům komunistickým a novopohanským, při kterém se bude Liga říditi příslušnou encyklikou slavně panujícího papeže Pia XI. a důležitými projevy, listy našeho vzácného biskupa dr. M. Píchy.

VI.

Ozdravovna »Charitas« pro zaměstnance našich podniků.

Na XXIV. řádné valné hromadě ČAT dne 5. října 1936 byl přijat návrh p. předsedy poslance Msgre Bohumila Staška ke zřízení letní ozdravovny pro zaměstnance našich podniků a jejich rodiny.

Československá akciová tiskárna, nakladatelská společnost »Vyšehrad« a Spolek pro podporování a vydávání lidového tisku v ČSR utvořily pak společný komitét, jehož účelem bylo založiti spolek pod názvem »Charitas«, který by pečoval o zdraví zaměstnanců všech těchto tří podniků a úkol ten plnil zřízením letní ozdravovny, letních táborů a vůbec takových zařízení, která by napomáhala jak fysickému ozdravění, tak i duševnímu rozvoji všech zaměstnanců těchto podniků a jejich rodin.

Tímto způsobem byla nejvhodněji zakončena první etapa čtvrtstoletého působení naší tiskárny a pokud se týká sociální i duchovní péče o naše zaměstnance. Správní rada věnuje všechnu svoji péči tomu, aby ve všech kategoriích našich zaměstnanců vypěstovala vědomí, že patří všichni k jediné veliké rodině, jejíž osudy úzce jsou spjaty s jmenovanými podniky.

K provedení přípravných prací ustavil se zvláštní komitét. Proponenti, kteří pak zůstali jako funkcionáři kuratoria, podali Zemskému úřadu stanovy, které byly schváleny dne 12. ledna 1937. Při I. valné hromadě byl zvolen předsedou Spolku Msgre Bohumil Stašek, náměstkem předsedy

JUDr. Jindřich Hatlák, jednatelem Ivan F. Čančík, pokladníkem Fr. Jirásek, za členy výboru ústř. taj. Fr. Kliment, řed. A. Hořánek a JUDr. J. Zelenka.

ČAT věnovala pro zřízení ozdravovny ze sociálního fondu Kč 50.000.— a na darech od příznivců sešlo se od té doby Kč 35.300.—.

Aby však mohl Spolek již letos aspoň částečně splniti svůj účel, pro nějž byl založen, uvolnilo jeho kuratorium pro rok 1937 částku Kč 10.000.—, za kterou byl poskytnut bezplatný pobyt 14 svobodným zaměstnankyním v ústavu Školských sester sv. Terezičky v Klenčí pod Čerchovem a 28denní bezplatný pobyt 8 dětem našich zaměstnanců v prázdninové kolonii, a to ve Skalici 3 dívkám a v Jílovicích 5 chlapcům.

Příští rok přinese naší ozdravovně nové možnosti práce. Slibujeme si, že vybudujeme nejen vzornou ozdravovnu pro dospělé, ale i vzornou ozdravovnu pro děti našich zaměstnanců.

Filmové sdružení katolické kinematografie v ČSR

Ludvík Šafránek

O existenci katolického filmu nelze v zásadě mluviti, neboť tento v pravém slova smyslu neexistuje ani jinde a tím méně v ČSR. Možno mluviti pouze o práci na poli katolické kinematografie, která v současné době jest takřka výhradně representována Filmovým sdružením čsl. se sídlem v Praze.

Stav katolické kinematografie v ČSR jest tento: Všech kin jest 1835, z toho jest 135 kin katolických. Půjčoven filmů jest přes 100 a z toho pouze 5 půjčoven je v rukou křesťanských. Katolická kina jsou většinou malá. Z nich značná část jest vedena neodborně. Na několika místech v ČSR jsou velká katolická kina, ale většina jich není vedena vlastníky, nýbrž jsou propachtována v častých případech nekřesťanům. V tomto stavu jest pak velice těžká práce.

Filmové sdružení bylo založeno v r. 1932 a přes stále trvající nepříznivé poměry a nepochopení příslušných katolických činitelů byla vykonána veliká práce. Je to dnes jediná organisace katolických kin v ČSR.

Celá činnost na poli kinematografie jest stále ještě ve stavu vývoje a budování základů. Přesto se však podařilo uskutečniti a prosaditi mnohé požadavky ve věci katolických zásad pokud se kinematografie týče. Filmové sdružení pracuje ruku v ruce s Ústředním svazem kinematografů, největší to kinematografické organisace v ČSR.

V poslední době vykonány důležité počiny, aby tento moderní propagační prostředek byl zapjat do práce pro křesťanský náš program. Doufám, že pro příští sjezd bude již v tomto oboru podána zpráva uspokojivější.

DÍL DRUHÝ

IX. řádný zemský sjezd

československé strany lidové v Čechách

ve dnech 25. a 26. září 1937 v Praze

Náš devátý sjezd

Bohumil Stašek

Po deváté schází se dnes v Praze nejvyšší instance českého lidového hnutí, náš zemský sjezd, aby přehlédl vykonanou práci československé strany lidové a vytyčil jasné směrnice pro další politickou akci českých katolíků. Je mou upřímnou radostí, že mohu všecky delegáty srdečně uvítat a pozdravit v naší svatováclavské Praze. Tato radost je pak tím větší, protože — jak delegáti poznají z rozsáhlých sjezdových zpráv a referátů — může naše lidové hnutí býti plně spokojeno s výsledky své práce pro stát, katolický lid i občanstvo. Netoliko že jsme stáli na stráži zájmů katolických, národních i lidových! Několikrát jsme za ten uplynulý čas zasáhli k prospěchu celku zvláště výrazně do národních osudů jako činitel rozhodující, jak je uznáváno na všech stranách. Tato státnická a prozíravá, jasná a otevřená politika lidové strany přinesla dobré ovoce státu, národu i katolictví: pozorujeme-li v posledních dobách přímo okázalý vzrůst prestiže a váhy katolicismu v republice Československé, pak je to v největší míře zásluhou právě této do dálek vidoucí politiky lidového hnutí.

Přesně ve dnech posledního sjezdu naší strany četli jsme v novinách, že tehdejší zástupce zahraničního ministra dra E. Beneše pojede do Říma se zvláštní delegací, aby dojednala návrhy pro Modus vivendi. A letos takřka těsně před tímto sjezdem splnil se nádherný sen katolíků naší vlasti o přátelství Apoštolského Říma a Československé republiky, sen, který se nám v těžkých letech popřevratových zdál neuskutečnitelným. Dali jsme státu silného a dobrého presidenta, dali jsme katolickému lidu Modus vivendi. Našli jste nás všude v prvních řadách, kde se jednalo o obecné dobro a o existenční zájmy drobného lidu, kde se rozhodovalo o zabezpečení vlasti a její demokratický řád. Nikdy jsme neutíkali před odpovědností a nikdy se jí nevyhneme, protože to pokládáme za nedůstojné pro svůj program a lásku k domovině. A v těchto letech, tak dusných mezinárodně a ohrožujících Československo takřka neustále novými úklady zahraničních našich nepřátel, byla by to přímo zrada! Katolíci však svou

republiku nikdy neopustí! Když jsme pak v den pohřbu presidenta Osvoboditele, kolem jehož rakve jsme neviděli žádné bloky, ale celý národ, slyšeli posvátný chorál svatováclavský zazníti nad mámi, poznali jsme, jak katolická tradice, nejstarší a nejživější tradice národní, prolíná stále víc a víc životem státním, stávajíc se ponenáhlu jeho pevnou páteří.

Scházíte se v Praze jako manifestační symbol nerozborné a neochvějné jednoty naší strany a nezatajím před vámi, že úkoly, které vás čekají, jsou těžké. Republika bude lidovou stranu potřebovat ještě víc než dosud. Je nutno pokračovat ve vojenském zabezpečení státu všemi směry, což bude vyžadovat nákladů nebývalých. Bude proto naším úkolem sanovat vysoký rozpočet státní, chránit hospodářství, výrobu, obchod i spotřebu před neúnosnými břemeny, při tom pokud to bude jen možno zlepšiti životní míru vrstev, krisí nejhůře postižených, bojovati proti nezaměstnanosti v zimních měsících, odrážeti útoky, které ohrožují nutný mír vnitřní, který je hlavním předpokladem naší síly, hledati nové cesty, jak celý náš státní život prolnouti zásadami křesťanského programu a mravnosti, zvláště pokud jde o rodinu, výchovu, brannost atd. Setkáte se se starými bolestmi, leccos se zahojilo, někde přibyly nové starosti, jak Bůh dopouští. Při řešení všech těchto otázek musíme však být a musíme se přičinit, aby odpověď na ně dopadla tak, aby náš křesťanský hlas byl slyšen a respektován co nejvíc. S pomocí Boží a na přímluvu svatých ochránců našich na nebesích se to podaří. Věříme tomu tím spíše, že víme, jak vy všichni a celé křesťanské lidové hnutí stojíte při nás ve všech našich zápasech. Nezklamali jsme vás právě tak, jako ani vy jste nás nezklamali!

Tisková manifestace československé strany lidové

Sjezd československé strany lidové zahájen mší svatou za padlé bojovníky a pracovníky naší strany

Devátý zemský sjezd čsl. strany lidové v Čechách byl zahájen tichou zádušní mší svatou, kterou v sobotu ráno 25. září 1937 sloužil za zemřelé stoupence strany v chrámu Páně sv. Jana Nepomuckého na Skalce zemský předseda československé strany lidové v Čechách, Msgre Boh. Stašek. Chrám byl naplněn delegáty sjezdovými a pražskými stoupenci strany. Kolem oltáře stály čestné stráže s vlajkami organisací Velké Prahy. Zbožné modlitby vznášely se k trůnu Nejvyššího, aby Pán Bůh odměnil blaženým věčným životem ty, kteří tolik pro čest a slávu Jeho na zemi pracovali.

XXV. slavnostní jubilejní valná hromada ČAT

Sjezdová jednání zahájena byla tiskovou manifestací lidové strany, na které byla podána zpráva o rozmachu práce lidové strany na poli katolického tisku. Zpráva tato byla jedna z nejradostnějších, poněvadž ukázala opravdový rozmach tiskového podnikání naší strany, velmi úspěšné výsledky této práce a konečně i zásluhy, které si lidová strana získala svou činností na nejdůležitějším úseku naší katolické fronty.

Tisková slavnostní schůze byla zahájena úřadujícím místopředsedou Československé akciové tiskárny dr. Jindřichem Hatlákem, který jednání zahájil smuteční vzpomínkou na zemřelého presidenta Osvoboditele T. G. Masaryka. Dále vzpomněl nemocného předsedy Msgre Josefa Tomšů, který po prvé za 25 let nebyl přítomen valné hromadě pro svou chorobu.

Tato valná hromada byla opravdu slavnostní a radostnou přehlídkou vykonané práce nejen proto, že ukázala na číslicích, které nemohou klamati, všestranný rozvoj naší tiskové bašty, ale také proto, že po dlouhých letech vykázala opět čistý zisk v obnosu 169.350.25 Kč, kteréhož obnosu bylo použito ke zmenšení dřívějších ztrát. Po této radostné zprávě vykonány byly volby do správní a dozorčí rady a přijaty byly i ostatní formality, týkající se obchodní činnosti ČAT.

Potom následovala slavnostní přednáška zemského předsedy poslance B. Staška na téma:

Práce lidové strany na poli katolického tisku

Pan předseda na začátku své řeči poděkoval p. úř. místopředsedovi dr. J. Hatlákovi za jeho práci a činnost v ČAT, která korunována je tak zdárným výsledkem, který náleží k nejradostnějším výsledkům našeho podnikání v lidové straně. A pokračoval dále, že dnešní naše jubilejní valná hromada koná se v rámci IX. řádného sjezdu československé strany lidové v Čechách. Vystihuje to správně okolnost, že to byla naše strana, která dala podnět k založení ČAT; účelem naší tiskárny bylo také od počátku pracovati pro cíle a úkoly lidové strany, tehdy před 25 lety strany křesťansko-sociální, na poli tiskovém. Tento úkol naše tiskárna po 25 let svědomitě plní a její akcionáři již několikráte důrazně dali najevo, že si přejí, aby mu tiskárna zůstala věrna, byť museli této zásadě přinášeti oběti.

Je třeba mluviti o naší práci na poli katolického tisku za 25 let činnosti naší tiskárny, aby stoupenci naši i katolická veřejnost viděla, jak úžasná a síly vyčerpávající činnost se zde koná a jak věrně, obětavě a nenáročně naše tiskárna 25 let sloužila českému katolicismu, vydávajíc k šíření katolických myšlenek a zásad i na obranu církve svaté časopisy, noviny, knihy, brožury i nejrůznější tiskoviny. Můžeme bez chlouby, ale s vědomím jistoty prohlásiti, že naše tiskárna po řadu let nesla tiskové potřeby českých katolíků na svých bedrech. Dnes při 25. jubilejní valné hromadě budiž vzdán dík všem katolíkům, kteří — ať v jakékoli formě — našemu tiskovému snažení pomáhali a naši činnost podporovali.

Mluva čísel

Po tomto úvodu chci nejprve podati několik cifer, které by osvětlovaly zevnější rozmach našeho tiskového podnikání za 25 let. Netřeba připomínati, že tehdy, když před 25 lety konala se první valná hromada ČAT, přednesená zpráva svědčila o skrovných prostředcích našeho závodu. Dnes po 25 letech naše tiskárna v Praze pracuje s mohutnou moderní rotačkou, která může v jedné hodině vytisknouti až 18.000 »Lidových listů« o 32 stranách, pěkně složených, dále s 11 sázecími stroji v Praze a 2 sázecími stroji v Českých Budějovicích, 16 moderními automatickými rychlolisy v Praze a 5 v Českých Budějovicích, 2 moderními stroji v Praze o velikém výkonu pro barevný tisk offsetový a veškerým příslušným zařízením k této nejnovější tiskové technice náležejícím. Dále je vybavena naše tiskárna v Praze i v Českých Budějovicích nejmodernějšími ušlechtilými písmy, jak je vidíte v knihách, vydávaných naším nakladatelstvím »Vyšehrad«, provádí ve vlastních dílnách veškeré knižní vazby, i umělecké, bohatě zdobené vazby misálů,

Tablo věnované předsedovi správní rady ČAT Msgre J. Tomšů

nebo, jak jste jistě viděli, na jubilejním díle tiskárny »Písmu svatém v obrazech«. K těmto pracím má opět dokonalé a moderní strojní zařízení, těmto účelům odpovídající. V obou našich tiskárnách v Praze i v Českých Budějovicích je dnes celkem 105 strojů a 67 elektrických motorů, což representuje v plné ceně Kč 3,170.910.89, t. j. milionový majetek, který dobře hospodářsky vedenou správou a podle plánu brzo bude tvořiti čistou hodnotu po odpisech amortisačních, které každým rokem provádíme. Všechny tyto výrobní složky jsou po celý rok plně zaměstnány, a v měsících zimních, v nejvyšší sezoně, pracují i ve dvou směnách. O tom svědčí počet našich zaměstnanců, který pro přehlednost uvedu od let poválečných, t. j. od roku 1918.

V roce 1918 zaměstnávali jsme v tiskárně v Praze 29 dělníků a 6 úředníků, v roce 1937 již 247 dělníků a 80 úředníků, t. j. celkem 327 osob, a včetně Spolku pro podporování a vydávání lidového tisku, »Vyšehradu« a »Charitas« zaměstnávají v těchto dvou budovách sdružené lidové podniky dnes již celkem 514 osob.

V loňském, 25. jubilejním roce tiskárny zaměstnávali jsme celoročně 213 dělníků a 73 úředníků v Praze a 18 dělníků a 7 úředníků v Č. Budějovicích.

To je od roku 1918 o 292 zaměstnanců více

Dnes už začíná tato sedmiposchoďová budova nestačiti rozvoji tiskárny a budeme nuceni v brzku řešiti otázku rozšíření našeho tiskového podniku.

Na mzdách a služném vyplatili jsme od r. 1918 do r. 1936 přes 60 milionů Kč. Jakým jsme poplatníkem státu, vidíte z tohoto: Zaplatili jsme na různých daních a dávkách od r. 1918 do r. 1936 Kč 5,665.000.—, za elektrický proud zaplatili jsme od r. 1918 do r. 1936 Kč 3,000.000.—, za plyn Kč 1,400.000.—, za vodu asi čtvrt milionu.

A nyní uvažte, kolik bylo zaplaceno za

tisíce vagonů papíru,

které jsme v našich obou tiskárnách potiskli a kolik lidí zaměstnali při této práci dřevaři, celulosky a papírny. Tiskneme barvami, potřebujeme petrolej, benzin, oleje, plátna, lepenku, niti, kůže, lepidla, kovy atd. Vidíte, jak obrovský hospodářský význam mají naše tiskařské podniky ČAT.

Musí vás naplňovati hrdostí to vědomí, co dokázali čeští katolíci bez pomoci cizího kapitálu, jen vlastní drobnou prací a vlastní silou.

Od r. 1918 do r. 1936 potiskli jsme 13.260 tun papíru, což by tvořilo vlak o 1326 vagonech a za tento papír jsme zaplatili 27 a půl milionu Kč. Spotřeba ostatních surovin odpovídá od roku 1918 k roku loňskému asi částce přes 6 milionů Kč.

Jen ČAT v Praze tiskne průměrně denně 94.855 novin a různých časopisů,

průměrně denně 414 knih,

45 brožur, 265 kalendářů, při čemž nelze uvésti obrovský počet ostatních drobných tiskopisů, jako: letáků, plakátů, dopisních papírů, prospektů, ceníků atd.

Pokladnami podniků ČAT za 25 let činnosti prošla 1 miliarda 179 milionů 380 tisíc Kč.

Tyto cifry podávají jen jakýsi vnější obraz naší tiskárny. Rád bych nyní podal několik pohledů o tom, jak všechny stroje a zaměstnanci naší tiskárny pro účely naše pracují! Po té stránce přichází v úvahu nejprve vydavatelská činnost naší ČAT. — ČAT je vydavatelkou největších náboženských výchovných týdeníků: »Neděle«, »Katolická žena« a »Dětská neděle«. Tyto »tři zdroje dobré četby« konají obrovský apoštolát v Československé republice, uvážíme-li, že těchto časopisů každého týdne vyjde více než 300 tisíc výtisků. Toto jejich ohromné rozšíření umožňuje jejich levná cena, neboť

Časopisy, které tiskne ČAT

všechny tyto tři časopisy prodávají se za 1 Kč týdně, i jejich krásný obsah i bohatá výprava. Myslíme, že tyto tři časopisy svým nákladem dosáhly čísla, jakého jsme v katolickém vydavatelství dosud neměli, ba že jest vůbec jen málo časopisů tak rozšířených v našem státě a znamenají tedy ohromný přínos pro katolický život v našem československém státě.

Druhé vydavatelské centrum při ČAT jest

Spolek pro podporování a vydávání lidového tisku v ČSR

Tento Spolek byl zřízen tehdy, když naše tiskárna pod břemeny na ní navalenými na poli tiskovém takřka klesala. Spolek vzal si za úkol vydávání našich denních listů a týdeníků »Venkovan« a »3. generace«. Obraz, jakou činnost rozvinuje tato vydavatelská instituce a co znamená pro náš katolický život, jest nejlépe zřejmý z čísel, která rovněž rostou rok od roku. (Pan předseda podává pak přímý přehled činnosti Spolku.)

Měří-li obvod naší republiky 4098 km, bylo by možno vydanými listy pokrýti hranice ČSR téměř patnáctkráte (14.93) a obvod zeměkoule jednou a půlkráte (1.52).

Výklad knihkupectví „U zlatého klasu" v Praze při úmrtí spisovatele F. J. Hrušky

K posouzení pak celého našeho tiskového podniku ČAT a Spolku bylo od roku 1918 až do 30. června 1937 vydáno celkem: a) politických deníků 205,078.486 výtisků, b) politických týdeníků, čtrnáctideníků a měsíčníků 19,770.799 výtisků, c) katolického tisku nepolitického 100,823.946 výtisků. Dohromady 325,673.231 výtisků.

Dalším vydavatelským centrem při ČAT je nakladatelská společnost

»Vyšehrad«

Tato společnost vznikla koncem roku 1934 a jejím účelem bylo vybudovati nakladatelství, jež by převzalo úkoly, které až dosud konala ČAT ve svém nakladatelském odboru, zvaném »Universum«, a povzneslo úroveň katolického vydavatelství na výši, která by odpovídala kulturnímu významu katolictví v našem státě. Nakladatelská společnost pracuje celkem tři léta a za ta tři léta vysloužila si čestné postavení nejen mezi katolickými edičními institucemi, ale i mezi nejpřednějšími nakladatelstvími československými vůbec.

Dětská literatura

Nakladatelství naše vydává pouze publikace přísně katolické. Tak na příklad pro mládež vydalo celou řadu velmi hodnotných knih, které i odborná literatura mimokatolická velmi vřele ocenila a doporučila. Připomí-

nám tu zvláště nedostižitelné knihy Svenssonovy, jejichž sbírka obsahuje již téměř všechny spisy tohoto klasika dětské literatury, přeloženého nám výborným překladatelem a nadšeným ctitelem Svenssona P. Hrubým, dále knihy tak vzácného Choda, čím dále tím více oceňované, Fr. J. Hrušky a jiných. Nemohu a není také účelem tohoto mého pojednání vypočítávati všecky spisy dětské literatury, jež »Vyšehrad« vydal, ale budou již brzy tvořiti celou knihovničku.

Pro inteligenci vydává »Vyšehrad« spisy slavné norské katolické spisovatelky Sigrid Undsetové, dále sbírku naučných spisků »Myšlenky a život« a konečně letošního roku založen byl Katolický literární klub, jenž si vzal za úkol vydati ročně za přístupné ceny sedm knih pro nejnáročnější čtenáře. Dosud vydané svazky setkávají se s vřelým oceněním přátel literatury i mimokatolické.

Na poli lidové četby vydáno bylo mnoho dobrých, pro lid zajímavých a poučných spisů. Abychom pak dobré katolické spisy opravdu v širokých vrstvách rozšířili, založili jsme letošního roku edici, zvanou

Ukázka velkolepého díla křesťan. umění vydaného nákladatelstvím „Vyšehrad"- „PÍSMO SVATÉ v obrazech". Nejčtenější a nejrozšířenější kniha celého světa. Dílo nehynoucí krásy a velebnosti, které patří na stůl každé rodiny. Krásnou tuto knihu vytiskla ve svém jubilejním 25. roce ČAT

»Rozmach dobré knihy«

První serie Rozmachu byla vydána letošního roku na jaře, a náklad, činící 60 tisíc výtisků, byl v několika týdnech úplně rozebrán. Je to opravdový rozmach dobré knihy. Knihy v tomto nákladu dosud žádná edice katolická nevydala. Bude-li nám Pán Bůh žehnati, vydáme každého roku dvě podobné serie o počtu čtvrt milionu výtisků.

Také na poli ryze

náboženské literatury

»Vyšehrad« plní svědomitě svůj úkol. Tak na příklad vydal epochální dílo Willamovo »Život Ježíše Krista v kraji a lidu izraelském«. V Katolickém literárním klubu vydali jsme: Fr. Mauriac: »Život Ježíšův«, dr. R. W. Hynek: »Kristova Tvář a muka«, R. Fontenelle: »Jeho Svatost Pius XI.« — Dále vydali jsme nové vydání Kempenského, přeložené jedním z nejlepších překladatelů a znalců Kempenského, zvěčnělého dra K. Vrátného. Modlitební knížku »K Bohu« od P. dra Urbana. Zvláště pak zaslouží zmínky vydání nákladného díla »Písmo svaté v obrazech«, kteréžto dílo vzdor značné ceně Kč 130.— bylo během půl roku rozebráno a je již připraveno vydání nové.

Nevypočítáváme všechny publikace, které »Vyšehrad« vydal a nezmiňujeme se ani o nových krásných a hodnotných knihách, které vydá pro vánoční trh, ale chceme pouze na několika těchto názvech ukázati, jak svědomitě plní nakladatelská společnost »Vyšehrad« svůj ediční úkol a jakými hodnotnými publikacemi obohatila katolické písemnictví.

Revue »TAK«

Na konec je potřebí zmíniti se ještě o vydávané revui »TAK«, která kolem sebe soustředila celé desítky mladých katolických literárních pracovníků, a je opravdu jedním z nejpozoruhodnějších zjevů na poli současné literatury.

K tomu všemu chtěl bych ještě zvláště vyzdvihnouti a zdůrazniti krásnou a umělecky bezvadnou výpravu publikací, vydávaných »Vyšehradem«. Katolické naše knihy, často s velmi významným a hodnotným obsahem, zapadly pro svou nedokonalou výpravu. »Vyšehrad« se snaží, aby jeho knihy byly i projevem a ukázkou katolického umění v grafice, vazbě i vůbec výpravě. Že i v tomto směru »Vyšehrad« dobře obstál, o tom svědčí všechny jeho knihy, jež opravdu katolickému vydavatelství činí čest.

Aby obraz našeho tiskového podnikání byl úplný, chci ještě podati malý pohled do práce a činnosti dvou zvláště významných našich tvrzí katolické literatury, a to je našich

dvou knihkupectví »U zlatého klasu«

v Praze a v Českých Budějovicích. Opět nám zde k objasnění jejich činnosti poslouží několik čísel. Tak na příklad v pražském knihkupectví se denně prodá na 600 knih, v budějovické filiálce na 250, což činí do roka na 300 tisíc tisků. Za 21 let působení našeho knihkupectví možno počítati prodaných tisků cifrou šest milionů, což je jistě ohromná propagace nejen katolické knihy, ale katolických zásad v československém národě.

Co však zvláště bych chtěl zdůrazniti, je okolnost, že knihkupectví naše v poslední době dociluje vysoké úrovně světové literatury. V našem knihkupectví možno obdržeti nejpřednější nová díla z katolické literatury francouzské, německé, anglické i jiných cizích literatur. Nemožno-li je ihned koupiti, možno je v několika dnech objednávkou obdržeti. Také nutno se zmíniti o snaze dáti našemu knihkupectví ráz umělecky hodnotný, o čemž svědčí zvláště výkladní skříně našich knihkupectví, které jsou opravdu umělecky zařizovány v duchu moderní reklamy a umělecké výzdoby.

Mluvíme-li o našich knihkupectvích, musíme se ještě zmíniti o

34 nádražních knihkupectvích

na severní Moravě, které obhospodařuje ČAT ve prospěch Spolku pro podporování a vydávání lidového tisku v ČSR. V těchto prodejnách zaměstnáváme 14 prodavačů a 20 prodavaček a za rok 1936 byl čistý zisk z těchto knihkupectví Kč 110.000.—.

Konečně k vůli úplnosti chtěl bych se ještě zmíniti, že při loňských jubilejních oslavách 25 let položen základ k fondu pro zřízení ozdravovny pro zaměstnance ČAT. Tento fond má již dnes Kč 79.629.30 majetku a bylo možno už v letošním roce poskytnouti čtrnáctidenní bezplatný pobyt čtrnácti nejchudším zaměstnancům a zaměstnankyním v Klenčí na Šumavě; taktéž o několik dětí několika našich zaměstnanců po 28 dnech pobytu bylo o prázdninách postaráno.

I po stránce duchovní pečujeme o zaměstnance a nyní každoročně o velikonocích konáme společné exercicie, zakončené společným svatým přijímáním.

Naši zaměstnanci mají svůj vlastní divadelní odbor, který pořádá v zimní sezoně každý týden pohádková představení pro čtenáře »Dětské neděle«, hrají aspoň dvakráte ročně divadelní představení ve prospěch Sociálního fondu zaměstnanců ČAT, mají vlastní orchestr, pěvecký sbor atd.

To, co dosud řečeno, neznamená vrchol naší činnosti na poli tiskovém, neboť tím vším byla položena základna k další činnosti. Po této stránce hybným perem celého našeho ústředního tiskového snažení má se státi

nová organisace tisková československé strany lidové,

jejímž úkolem je ustanoviti v každém místě a v každé obci místního tiskového jednatele, který by kolportoval všechny časopisy, knihy, brožury vydávané tiskovými ústředími při ČAT a byl vůbec moderním tiskovým apoštolem v každé jednotlivé obci. V každém okresu pak tito místní jednatelé seskupí se v okresní sbor tiskových jednatelů, v jejichž čele bude státi okresní tiskový jednatel, který bude dohlížeti a pracovati k dokonalé tiskové organisaci ve svém okresu. Okresní tiskoví jednatelé utvoří opět krajský sbor tiskových jednatelů, v jehož čele bude státi krajský tiskový jednatel, jehož úkolem bude pečovati, aby v celém kraji provedena byla dokonalá tisková organisace, zabíhající do každého místa a do každé obce. Celou tuto organisaci bude říditi Ústřední organisace tisková, zvaná Liga šiřitelů katolického tisku.

Není to pýcha ani vychloubačnost, ale je to vědomí vykonané positivní práce, řeknu-li, že

naše činnost tisková je skutečnou Katolickou akcí,

jakou nenajdeme často ani v mnohém velkém státě s obyvatelstvem katolickým. Naše podniky navštívili v posledních dobách velmi významní representanti církevní z cizích států, kteří skutečně obdivovali naše tiskové instituce a jejich práci. Proto važme si toho, co dosud vybudováno a starejme se, abychom pokračovali dále kupředu pod ochranou svatého Michaela archandělа v boji proti knížatům temnosti a pekla, které pracuje proti království Božímu hlavně a v první řadě pomocí záhubného a protináboženského tisku.

Na konec chtěl bych ještě říci: Loňské jubileum založení ČAT před 25 lety oslavili jsme tím, že jsme na trvalou památku toho jubilea založili Fond pro vybudování ozdravovny pro zaměstnance ČAT. Jak oslavíme naše letošní jubileum dvacáté páté valné hromady ČAT? Žádám, aby slavná valná hromada se usnesla a k propracování a uskutečnění správní radě předala

tyto dva návrhy:

1. Vzhledem k tomu, že v národě našem duchovně hyne tisíce duší, které by bylo potřebí oživiti a vzkřísiti duchovními cvičeními, misiemi, nechť čtenářská obec »Neděle«, »Katolické ženy« a »Dětské neděle« utvoří fond, z něhož by každoročně nejméně ve dvaceti chudých farnostech se hradily náklady spojené s pořádáním misií.

2. Vzhledem k tomu, že propagátoři spalování mrtvol agitují hlavně pomocí svépomocných pojišťovacích organisací, jež hradí pohřebné se spálením mrtvoly, nechť čtenářská obec »Neděle« a »Katolické ženy« rovněž utvoří podobnou pojišťovnu, která by zajistila jejím členům důstojný křesťanský pohřeb.

Tyto dva návrhy činím na památku jubilejní 25. valné hromady ČAT, jejímuž dalšímu rozvoji z té duše a z upřímného srdce přeji Boží požehnání. Zdař Bůh!

Přednesené návrhy a celá řeč přijata byla radostným, jednomyslným a opravdu manifestačním způsobem. Po srdečném doslovu předsedajícího dra Hatláka byla ukončena tato významná, krásná a radostná tisková naše manifestace.

Účastníci, kteří úplně vyplnili dvoranu paláce Charitas, rozcházeli se s předsevzetím, že chtějí spolupracovati a pomáhati k vedení našich tiskových podniků.

Dík Svatého Otce za holdovací projev našeho sjezdu

Msgre J. Burzio, chargé d'affaires Apoštolské nunciatury v Praze, zastupující nepřítomného Apoštolského nuncia J. E. Msgre S. Rittera, zaslal předsedovi čsl. strany lidové v Čechách posl. Msgre B. Staškovi tento dopis jako odpověď na hold IX. zemského sjezdu čsl. strany lidové v Čechách, projevený sjezdem Svatému Otci:

Vysocedůstojný monsignore!

Vzdávám jménem Svatého Otce vřelé díky za hold oddanosti a vděčnosti uvědomělého katolického lidu, jakož i za modlitby jeho za uzdravení Jeho Svatosti k Bohu vysílané, a přeji hojně Božího požehnání v práci pro mravní a sociální obnovu lidské společnosti.

Joseph Burzio,
chargé d'affaires.

Slavnostní manifestace křesťanské solidarity stavů, organisovaných v československé straně lidové, spojená s holdem papeži sociálních encyklik, Piu XI.

Sobotní odpoledne sjezdové bylo věnováno našim odborářům a odborářské jejich práci. Křesťanští odboráři všech stavů sešli se v počtu opravdu manifestačním, takže zaplnili do posledního místa velký sál paláce Charitas. Popředí sálu bylo ozdobeno vlajkami místních organisací Velké Prahy, znaky republiky a uprostřed na modrém pozadí zářil velký obraz Svatého Otce.

Manifestaci zahájil

úvodním proslovem zemský předseda čsl. strany lidové poslanec B. Stašek.

Ve svém proslovu ukázal, že sjezd strany zahajujeme odborářskou manifestací na důkaz, že lidová strana a odborářské organisace jsou jedno a totéž (hlučný potlesk), že lidoví odboráři jsou věrnou složkou čsl. strany lidové (bouřlivý potlesk) a že u nás musí platit: co lidovec, to křesťanský odborář a co křesťanský odborář, to lidovec. (Dlouhotrvající potlesk.)

Manifestace naše je nazvána slavností křesťanské solidarity stavů organisovaných v čsl. straně lidové. Solidarismus je základem našeho programu a museli jsme těžce bojovati o tento základ naší strany s některými stranami stavovskými. Dnes ale právě tyto strany, které kdysi s takovým posměchem kritisovaly tento náš požadavek, počínají organisovati kdekterý stav ve svém hnutí. Můžeme tedy prohlásiti, že náš požadavek a program solidaristický zvítězil. (Bouřlivý potlesk.)

Jestli tedy zvítězila už prvá část našeho programu, máme všechnu naději, že zvítězí i druhá část našich programových zásad, to jest solidarismus křesťanský. (Potlesk.) V čem záleží tento křesťanský solidarismus? V ničem jiném, než že náš hospodářský a sociální život má být založen na křesťanské spravedlnosti a lásce. (Potlesk.) Jak možno prakticky uskutečniti tyto zásady křesťanského solidarismu v zákonech republiky? Nijak jinak než tím, že provedeny a uskutečněny budou v naší republice stavovské organisace na základě demokratického volebního řádu. (Souhlas.)

Tento náš program, který už není beznadějný, neboť počíná se už všeobecně uznávati, že jest jediným východiskem uskutečnění hospodářské demokracie, která je dnes už požadavkem všech stran, naučil nás Svatý Otec Pius XI. ve svých slavných hospodářských encyklikách. Proto vhodně spojujete svou odborářskou manifestaci s projevem holdu tomuto velkému papeži a hlavě všeho křesťanstva. (Bouřlivý potlesk.)

Program naší strany opírá se o tyto encykliky a učení Svatého Otce, které jest učením Ježíše Krista, a proto půjdeme s nadšením a plni přesvědčení za tímto programem, nebo v programu tomto jest program Toho, který jediný o sobě řekl: Já jsem cesta, pravda a život! (Potlesk.)

Dej Bůh, aby hnutí naše opravdu bylo našemu národu cestou ke šťastnému cíli, pravdou v nynějších zmatcích a bludech světa a životem, který by národu našemu dával pokoj, mír a spokojenost. (Bouřlivý souhlas.)

Sjezdovému jednání přeji Božího požehnání naším křesťanským odborářským pozdravem: »Zdař Bůh!« (Dlouhotrvající potlesk a souhlas.)

Volba předsednictva

Shromáždění přijalo návrh řed. Jar. Uhlíře a zvolilo předsednictvo manifestace. Za předsedu byl zvolen Jindřich Burian, truhlářský dělník z Hradce Králové, za I. místopředsedu Pivoňka, rolník (zemědělec) z Kostelce n. č. lesy, za II. místopředsedu Jaroslav Zeman, úředník katastrálního úřadu z Chebu (veř. zaměstnanec), za III. místopředsedu Rejlek, hodinář z Č. Budějovic (živnostníci). Za zapisovatele Bureš z Chocně (železničář) a Svojtka, účet. taj. (pošťáci).

Doba úzkosti a varu

Řeč poslance dr. Josefa Nováka, starosty Svazu hospodářských družstev československých

Křesťanský sociolog dr. Bedřich Vašek nazval dobu, v níž žijeme, dobou úzkosti a varu. Vám, kdož sledujete to kolotání vášní a zájmů v celém světě, nebude třeba připomínat, že dosud není jisto, zda se světový nepokoj utiší nebo zda dojde k hrozné konflagraci, jež bude znamenati konec evropské civilisace. Nejde jen o válečné srážky národů a států. Příkře na sebe narážejí protichůdné organisační principy, z nichž každý zápolí o absolutní vítězství: komunismus, rasismus a fašismus, a jim se brání zoufale systém demokracie.

Proti malomyslnosti

Nesmíme se poddati úzkosti, jak o ní dr. Vašek píše, tak, že bychom apaticky čekali na katastrofu. Ve věcech, které nemůžeme změniti, musíme se důvěřivě jako dítky svěřiti náruči Boží. Bez skleslosti a zoufalství.

Doba nynější je současně dobou varu. Věříme, že z křečí a bolestí nynějších se spolu rodí nový, lepší řád společenský a hospodářský. A my jsme šťastni, že žijeme ve velké době, jaká nepřichází ani za staletí. Že můžeme aktivně svou hřivnou přispěti k tvoření nové lidské společnosti.

Jde o základní principy

Společenský a hospodářský rozvrat je hluboký. Principy, po staletí pokládané za neotřesitelné, ba absolutní, se kácejí. Vzpomeňme jen hrozného názoru na manželství a rodinu v Rusku. Z kořene je vyvrácen starý pojem soukromého vlastnictví a soukromého podnikání. Téměř zničena je občanská i hospodářská svoboda v Německu. Vládne naprostý zmatek. Liberalističtí kapitalisté volají po státní reglementaci a mnozí, jejichž programem je zesílení středního stavu, domáhají se státních opatření (numerus clausus), jen aby nových živností nepřibývalo. Nevidíme však v tom varu jen stíny. Už i záblesky lepších dob příštích se objevují. Dělníci a zaměstnavatelé nacházejí k sobě cestu a společně hledají cesty k lepšímu žití obou stran.

Katolíkům nastává úkol správného usměrňování

V encyklikách dostali katolíci včas správné směrnice pro práci budoucí. Cítíme, že v tušení budoucích dob jdeme před ostatními. Svět čím dále tím pozorněji poslouchá hlas náměstka Kristova z Říma, když v okružních listech ukazuje lidstvu cestu k sociálnímu pokoji a k hospodářskému pořádku. To nás musí naplňovati hrdostí a důvěrou.

Předpokladem je mravní obroda lidské společnosti

Při svém úsilí o nový společenský a hospodářský řád musíme si nejhlouběji uvědomiti, že všechny zákony sociální i hospodářské nesou na sobě pečeť mravních zásad z dob, kdy vznikly. Nikdy víc než při našem úsilí o lepší zítřky si musíme uvědomovati slova Písma sv.: »Nemůžete sbírati s trní hrozny a s bodláčí fíky.« A proto stále a stále při práci politické, odborové, družstevní i hospodářské musíme si být plně vědomi napomenutí Krista Pána: »Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a všechno ostatní bude vám přidáno.« Nesmíme také čekati výsledek brzy. Hospodářské systémy jsou dílem celých generací a my musíme býti šťastni, když aspoň trochu řídí se vývoj tím směrem, kterým jej my tlačíme.

Naše práce v demokratické republice Československé

Encykliky a listy papežů Lva XIII., Benedikta XV. a Pia XI. určují hlavní zásady obnovy lidské společnosti pro všechny národy a pro všechny politické systémy státní. Konkretní formy hospodářského a sociálního řádu musí si národy vytvořiti samy podle svého temperamentu a vyspělosti duševní. Jinak bude vybudován nový řád ve státech bez demokracie, ve státech totalitního režimu a jinak tam, kde demokratický systém je výrazem přirozeného nazírání a vůle národa. Když tedy v Československé republice se uskutečňují různá opatření státní, shrnutá pod názvem řízené hospodářství nebo sociální politika, pak musíme bedlivě zkoumati, zda ona různá opatření jsou v harmonii s demokratickým principem rovnosti a ukázněné svobody, jež tvoří podstatu našeho ústavního života. Nebylo by možno, aby se udržela demokracie politická, kdyby byla v různých hospodářských zákonech zašlapána demokracie hospodářská a nastolen v hospodářském životě totalitní řád.

Zdá se mi, že ze všech zásahů státu do hospodářských záležitostí nejvíce se blíží křesťanskému nazírání organisace a řády, jaké byly dány pro obor peněžního podnikání. Byl vytvořen — možno skoro tak říci — stav, cech peněžníků. Ústavy peněžní, každý podle své struktury, je členem své organisace jako člen rovnoprávný.

Špičková organisace peněžní, »Poradní sbor československého peněžnictví«, stanoví pak za úchvaly vládní všeobecné normy, jimž se musí podrobiti každý. Při stanovení úroků byla uplatněna křesťansky zdůvodněná zásada, že styky peněžní nejsou pouhou soukromou smlouvou, nýbrž že ovlivňují veškeren život celku. Národohospodáři vidí, že u nás tyto zásady zajistily stabilitu hospodářského života vůbec.

Největší počet zásahů státu bylo provedeno ve výrobě zemědělské. Ale tu nemůžeme říci, že by všechny odpovídaly demokratické soustavě státu. Mnoho úprav odstranilo rovnost občanskou a rozdělilo zemědělce na občany různých řádů. Jiná zavedla systém privilegií a vytvářela nebezpečný stav, že státních prostředků a zásahů bylo zneužíváno ve prospěch politický. Podobný systém privilegií, licencí a ancienit byl uplatněn v oboru podnikání živnostenského a průmyslového, kde mnohdy nabyl ostudného rázu. V nesčetných kartelech tvoří se nástroj nikoliv pořádku hospodářského, nýbrž prospěch privilegovaných vrstev. Začíná se tu, kde skončilo cechovní zřízení, když bylo v úpadku. My se musíme proto se vším úsilím přičiniti, aby zásahy státní a reorganisace hospodářská nebyla namířena proti rovnosti občanské a dála se pro všeobecné blaho.

Positivní prací pro lepší řád

Nesmíme se spokojiti jen kritisováním a vytýkáním chyb. Voláme-li po křesťanském spravedlivém řádě, nesmíme čekat, jak nám jej vybudují druzí, rudí nebo zelení. Čím naše spolupráce bude účinnější, tím více se bude nový řád blížiti ideálům encyklik »Rerum novarum« a »Quadragesimo anno«. Nikdo nám nemůže onu práci znemožniti. Bude-li náš vliv malý, bude jím jen naší slabostí. Politickou prací byla nám zajištěna rovnoprávnost, jen na nás záleží, jaké výsledky docílíme. Zvláště musíme pracovati, aby v našem státě bylo přikročeno k organisování stavů. Voláme proto po zemědělských i ostatních komorách, které by značně zeslabily třídní rozpory a upevnily demokratický soulad ve státě. Nesmíme však si mysliti, že existují jen dva stavy, zemědělci a dělníci. To by bylo zploštění národa. Je naším posláním, politické křesťanské strany, aby stejně bylo měřeno i stavům ostatním, živnostníkům a gážistům všech skupin, soukromým i veřejným. Na těch se marxismus nejvíce prohřešil. Vzal jim, jak Číňané říkají, »jejich tvář«, t. j. stavovskou čest a hrdost. Degradoval je jen na vymahače platů. Jen lékaři a advokáti si zachovali stavovskou soudržnost a jak vydatně je jim oporou.

Cílem našeho snažení musí být všeobecné blaho. Máme záruku v encyklikách, že jdeme cestou správnou a že křesťanský řád sociální a hospodářský bude největší oporou demokratické republiky Československé!

Vesnice pro křesťanskou solidaritu stavovskou

Poslanec V. Knotek

Vážené shromáždění!

Naši křesťanští zemědělci vítají opravdu vřele příležitost, které se jim nyní dostává, aby veřejně spolu s ostatními stavy mohli manifestačně projevit svůj upřímný smysl pro vzájemnou spolupráci se stavy ostatními. Činí tak s pocitem zadostiučinění za všechna příkoří, která museli snášet v řadě let minulých za to, že věrni svému křesťanskému přesvědčení stáli v jednom politickém táboře po boku ostatních stavů pracujícího lidu. Vydrželi jsme nejprudší nápor neurvalé agitace, která z nás křesťanských zemědělců dělala občany chatrného duševního obzoru za to, že nehledali jsme cesty k hospodářskému zlepšení v boji stavu proti stavu, nýbrž v křesťanské vzájemnosti a v křesťanském porozumění a dorozumění s ostatními hledali jsme cestu k uplatnění spravedlivých zájmů vesnice.

Vývoj poměrů dal za pravdu nám a dnes jsme svědky toho, jak všechna t. zv. stavovská či třídní hnutí opouštějí dosavadní třídní ideologii politickou a ponenáhlu hledají cesty k ostatním stavům přizpůsobujíce jejich potřebám taktiku i politický program.

Náš program, náš politický postup vyvěral z křesťanského světového názoru. Proto jsme nemusili nic na svém postupu měniti. Ostatní se musili přizpůsobiti nám. Právem tedy spatřujeme v dnešních poměrech zadostiučinění našemu programu a našemu postupu. Je to prostě vítězství našeho programu, třebaže si to dnes ještě mnoho lidí nechce přiznat.

Křesťanský zemědělec neviděl nikdy v dělníkovi nebo živnostníkovi svého nepřítele a měl stejný smysl pro jejich spravedlivé požadavky, jako oni měli pro spravedlivý zájem jeho.

Co tu bylo podezřívání, co pomluv, že se neodvážíme prý mluvit o zemědělských věcech před dělníkem a o dělnických věcech před zemědělcem, co tu bylo výtek, že nemůžeme nic udělat pro zemědělce, majíce ve hnutí dělníky, a zase naopak! Ti, co nevěřili, že na základě křesťanské spravedlnosti dohodou bylo by možno řešiti hospodářské bolesti a nesrovnalosti, věří dokonce nyní — a také se o to pokoušejí — že se tak může státi na základě »svatého zákona půdy«.

Manifestujíce dnes v této památné chvíli své nezvratné přesvědčení, že jen v křesťanské vzájemnosti a křesťanské spolupráci jest uspokojivé vyřešení všech soudobých hospodářských a sociálních otázek, nemáme jiného přání, než aby vítězství těchto zásad bylo vítězstvím a triumfem křesťanského tábora lidového. Křesťanští zemědělci půjdou dále v prvých řadách této obrodné práce.

Křesťanské dělnictvo hlásí se k solidarismu

Projev poslance Aloise Petra, předsedy Všeodborového sdružení křesťanského dělnictva a Lidového svazu soukromých zaměstnanců

Vážené shromáždění!

Jsem vděčen vedení strany, že do programu sjezdu zařadilo i tuto schůzi, která má zdůrazniti solidaritu stavů ve straně sdružených, ale má také zdůrazniti význam a vážnost sociální a hospodářské práce pro nejširší vrstvy pracujících.

Naše křesťanské dělnictvo hlásí se k solidarismu. V dobách, kdy celý socialistický tábor hlásal třídní boj, my hlásali potřebu dohody dělnictva se zaměstnavateli a byli jsme pro toto svoje stanovisko odpůrci odsuzováni. Dnes však praktický život dal nám za pravdu; nejen naše, ale veškeré dělnictvo vidí, že určité zájmy jsou společné jak zaměstnanci, tak zaměstnavateli. Nemá-li práci zaměstnavatel, nemá výdělek zaměstnanec. Proto vidíme, že dřívější hlasatelé třídního boje dnes stojí na našem stanovisku, a zástupci nejen naši, ale i stran i organisací socialistických intervenují za příděl práce továrníkovi. A starají se ne bojem, ale dohodou řešiti všecky sporné otázky hospodářské, sociální a mzdové.

I průmyslníci, ačkoliv veliká většina jich jest orientována liberálně, jsou praktickým životem nuceni přizpůsobovati se. Příklad toho vidíme v průmyslu textilním, kde konkurence malých, mzdové smlouvy nemajících a neplnících podnikatelů, byla by znemožnila nakonec existenci většiny průmyslu. Zde dohoda obou stavů, zaměstnavatelů a dělnictva, vyhlášená vládním nařízením za závaznou pro celý průmysl ve 43 okresech. Tím dělnictvu byly zajištěny mzdy, ale zaměstnavatelům se dohodou odstranila nekalá konkurence a poškozená výroba postavena na pevný podklad. Tak praktický hospodářský život a jeho vývoj nutí k solidaritě a dohodám dřívější odpůrce solidarity, jak hlasatele třídního boje, tak liberální zaměstnavatele. Je to vítězství naší myšlenky, našich zásad.

Oč dále bychom byli v budování nových hospodářských a sociálních řádů, kdyby včas v našich zemích byla začala s naší strany práce sociální a hospodářská. Bohužel v dobách, kdy v Německu biskup Ketteler, v rakouských zemích, v Italii, v Belgii, Holandsku a jinde katolíci počali organisovati dělnictvo a cílevědomě již pracovali sociálně-politicky, v našich zemích jen málo lidí pochopilo tento veliký příkaz doby. U nás katolická veřejnost z veliké části stála pod vlivem ideologie liberální a nepochopila, že pracovati sociálně jest veliký příkaz plynoucí z křesťanského názoru na život. A když později toto pochopení proniklo, byla již větší část dělnictva pod

vlivem marxismu, který v té době nepracoval jen sociálně, ale protinábožensky.

Dnes jest situace podstatně jiná. Proniklo všude vědomí, že má-li býti člověk opravdu připoután ku hnutí, musí v něm najíti ochranu všech svých zájmů, tedy i zájmů sociálních. Strana v tom ohledu jest velikou oporou našich odborových organisací. Svým vlivem chrání a buduje sociální politiku, jest skutečnou jeho ochranou. Plní svůj úkol po této stránce výborně. Svůj program demokratický a sociální staví na prvé místo své působnosti a jako několikráte rozhodla pro demokracii a tuto zachránila, tak také svým vlivem zachránila mnohé sociální vymoženosti dělnictva. A také naše odborové organisace jsou v rozvoji, který musí těšiti každého z nás. Podařilo se nám sloučiti do Říšské odborové rady nejen dělnictvo a zaměstnanectvo z Čech a Moravy, ale i odborové organisace německých křesťanských sociálů a organisace strany lidové, takže nyní představujeme svou ústřednou tábor 120.000 členů. Čím dále tím více se uplatňuje nejen v činnosti sociálněpolitické, v činnosti podpůrné, ale vnikáme svou účastí na mzdových smlouvách krok za krokem do všech odborů práce.

Žádám od všech přítomných delegátů podporu naší práce. Vybudujte ve svých místech naše organisace. Přispějte nám ve velikém poslání sociálním, protože práce pro chudé a utlačené, práce pro sociální a hospodářskou spravedlnost jest skutečným plněním příkazů Kristových a našeho programu.

Podle odkazu svých předků věrni národu a československé straně lidové pro lepší budoucnost svého stavu

Projev inž. J. Hájíčka za lidové živnostníky a obchodníky

Slavný sjezde, přátelé!

Dovolte mi, abych na tomto významném shromáždění pronesl pozdrav katolických obchodníků a živnostníků. A nejen pozdrav, nýbrž také jasné a určité prohlášení, proč jsme se sdružili ve Svazu lidových živnostníků, co chceme dělat a že chceme také věrně na katolických zásadách, jež jsou základem čsl. strany lidové, vytrvat.

Vážené shromáždění, je to zcela pochopitelné a srozumitelné, že katolický živnostník, řemeslník a obchodník, pokud to se svým náboženským přesvědčením myslí doopravdy, ani do jiného vedlejšího tábora než do tábora čsl. strany lidové přihlásiti se nemohl. Ono se sice říká, že náboženství je tak opravdový cit, že se nemá prý s ním chodit na veřejnost. Má prý zůstat hodně v srdci, aby prý ho nebylo zneužito.

Vážené shromáždění! K tomu však musím podotknout, že i vlastenectví, láska k národu a jeho řeč je také oprávněný cit a přece nikdo neříká: »Nechte si ten krásný cit v srdci, nehlaste se veřejně k českému národu, abyste snad neurazili Němce nebo příslušníky jiných národů«, naopak, říká se nám docela právem: »Vyznejte, že jste Čech« podle přísloví: »Kdo se za svůj jazyk stydí, hoden potupy všech lidí.«

Slavný sjezde! My se proto hlásíme veřejně ke katolictví a k této straně, která na jeho zásadách chce upraviti společenské poměry a také v této snaze vytrváme.

Přátelé, my katoličtí živnostníci jsme ani nemohli jíti jinam a jsme přesvědčeni, že kdyby naši kolegové z druhých táborů více a hlouběji uvažovali, že i oni by uznali, že jejich místo je v našich řadách.

Což může drobný řemeslník a živnostník jíti na př. s liberalismem? S tím liberalismem, který svými zásadami v hospodářském životě zničil množství drobných živnostníků a učinil ze samostatných podnikatelů pouhé námezdní dělníky velikého kapitálu? Toho liberalismu, jehož zásady proměnily výrobní soustavu v džungli, kde silnější rdousí slabšího, bez ohledu na mravnost a blaho celku? Liberalismus, který zničiv řadu živností a tisíce drobných řemeslníků, rdousí nyní ještě vytvořením více jak 1000 kartelů nejširší vrstvy konsumentů tím, že kontingentuje výrobu, ale nikoliv proto, aby ji reguloval, nýbrž jen proto, aby mohly býti výrobky zdraženy. Na příklad:

Vážené shromáždění! Naříká se mnoho na krisi. My víme, že je, vždyť jí nejvíce trpí vedle dělníka a zaměstnance drobný živnostník a zemědělec, ale kartely ji pomáhají jenom ještě zvyšovat. Mnohá továrna a malý podnik, v němž dnes ztichl hukot kol a tlukot kladiv, takže jeho klid podobá se klidu hřbitovnímu, nemusel býti zastaven, kdyby mu to všemocný kartel nebyl přikázal.

Přátelé! V liberálních stranách tedy není a nemůže býti místo pro živnostníka, řemeslníka a malého obchodníka, který si uchoval alespoň špetku křesťanského citu a který si přeje, aby jeho stav byl zachován. Katolický živnostník nemůže však náležeti ani do tábora marxistického, ať tento skrývá se pod barvami rudými či jinými. I kdybychom si odmyslili negativní a nepřátelské stanovisko marxismu ke katolictví, ani tehdy nemůže býti příslušníky těchto stran.

Neboť jestliže liberalismus mnoho drobných živností již zničil, marxismus nutně vede ke zničení těch zbytků, které zde zůstaly, a tím i také k úplnému proletarismu celého stavu živnostenského. Vždyť jeho snahou vlastně je, aby buď stát nebo nějaká jiná společnost vlastnila výrobní prostředky, tedy aby vlastně stát byl zaměstnavatelem a ostatní všichni byli pouhými dělníky.

Správně praví Jakub Novikov ve své knize »Problém bídy«, str. 380 až 381, toto: »Kolik řečí jsme slyšeli v těch posledních letech o nedůstojnosti a potupnosti mzdového poměru. Staví se na roveň otroctví a mezi největší nespravedlnosti, jež může jedinec utrpěti. Mzdový poměr prý je nejhlubší ranou našich společností. Budiž tedy odstraněn, ihned zmizí bída, otázka sociální je rozřešena, země se promění v ráj.«

Vážení! Ptám se především, jak mohou marxisté uvésti toto tvrzení ve shodu s kolektivismem? V našem nynějším řádu individualistickém mohou býti majitelé a lidé námezdní. Ale za řádu kolektivistického nebude už ani jediného majitele, protože vše bude patřiti státu. Budou jedině lidé námezdní. Jak se to udělá, aby mzdový poměr, který je vrcholem ohavnosti ze řádu individualistického, se stal právě vrcholem dokonalosti ze řádu kolektivistického. Na to odpovídají marxisté: »Nynější lidé námezdní dostávají platy nestejné, kdežto námezdní lidé budoucnosti budou dostávati všichni platy stejné.« Avšak tatáž otázka se vtírá zde jako dříve v nové podobě: Budou stejné platy pro všechny zaměstnance dostatečné? Novikov usoudil dobře, neboť právě na sovětském Rusku, které uskutečnilo sice zásady socialismu o společném vlastnictví půdy, továren, dílen, dolů a výrobních prostředků vůbec, vidíme, že tam slibovaný ráj nastal pouze několika tisícovkám vůdců, ale miliony pracujících žijí tam hůře než kdekoliv jinde. A to prosím ani všichni vůdcové nemohou a nejsou v rudém ráji šťastni, vždyť ty stovky krvavých rozsudků a poprav svědčí o tom, že nikdo ani z generálů, ani z ředitelů sovchozů, kolchozů a státních továren není tam jist svým životem.

Slavný sjezde! Nemůžeme ovšem jíti ani s těmi, kdož projevují snahy po diktatuře u nás. Tato napřed projevuje se vždy v životě politickém, ale pak nutně vede také k diktatuře na poli hospodářském, jak toho výsledky vidíme právě v Německu. Diktatury ať fašistické nebo hitlerovské začaly sice bojem proti socialismu, ale dnes v mnohém ohledu svírají výrobu ještě hůře než systémy jiné. Z toho je viděti, že my katoličtí živnostníci a obchodníci jsme jinak jíti nemohli než do čsl. strany lidové, která upevňuje zásady křesťanské, snaží se zároveň v duchu těchto zásad o takové uspořádání společnosti, v níž přestalo by sice divoké zápolení podle hesla: »Kdo s koho, ten toho«, ale v níž by přece zachována byla jednotlivci dostatečná míra svobody, aby mohl rozvíjeti své schopnosti a uplatniti je jak na poli hospodářském, tak na poli ostatní lidské činnosti. Lidová strana neruší ani neodsuzuje vše staré, nýbrž hledí zachovat, co bylo dobré a se osvědčilo a nové zavést jen potud, pokud to znamená prospěch celku. Neboť je to špatná zásada, když se někdo domnívá, že bude národu dobře, když pouze jeden stav bude žíti v blahobytu.

Říká se sice na př. o stavu zemědělském, má-li sedlák, má i král. My uznáváme nesmírnou důležitost prvovýroby, ale nicméně tvrdíme také: Nemá-li dělník, nemá ani živnostník a obchodník. Léta poslední krise nás této pravdě naučila velmi názorně a proto jsme slyšeli i z úst předáků stavovských stran potvrzení tohoto názoru. Proto my katoličtí živnostníci a obchodníci souhlasíme naprosto s lidovou stranou, když tato odsuzuje třídní a stavovské zákony. My chceme dohodu všech stavů, a to dohodu spravedlivou, která by každému dala, což jeho jest. Národ nemůže býti složen pouze ze samých zemědělců, ani všichni nemohou býti řemeslníky a obchodníky a průmyslníky, ani všichni nemohou býti učiteli, kněžími, umělci atd. Vždyť národ potřebuje ku své šťastné existenci všech těchto stavů, ale poněvadž ani jeden z nich sám o sobě netvoří národ, nýbrž teprve všechny dohromady, je krásnou snahou čsl. strany lidové, když zájmy všech těchto stavů chce harmonisovati v jediný souzvuk československých srdcí, která by tloukla věrně pro celý národ i milou naši republiku. My ovšem víme, že tato úloha není lehká, ale zato jsme přesvědčeni, že je velmi záslužná. Proto, i když máme své vlastní požadavky, budeme je uskutečňovati v rámci čsl. strany lidové, spoléhajíce samozřejmě zase na její ochranu a pomoc. Jak daleko této se můžeme nadíti, závisí ovšem také trochu od našeho počtu a významu ve straně. Dnes víme, že nejsme, pokud se týče zastávání různých funkcí i v organisaci strany, ať v místních, ať okresních, na místě nejposlednějším a proto také věříme, že se nám v rámci čsl. strany lidové a jejího programu dostane spravedlnosti a uznání tak jako dosud.

Víme, že na katolicky smýšlející obchodníky a živnostníky bude zase — před volbami totiž — uspořádán lov s předstíráním, že náboženství nehrozí u nás nebezpečí a že je třeba, aby střední stavy semkly se v hájení svých práv. S tím předstíráním náboženského klidu však pozor! Je pravda, že nám nezabírají kostely, že zatím ještě nevyhánějí nuncia — zástupce Sv. Otce — z Prahy, jak tomu bylo ještě před několika lety, ale také je pravda, že podzemní činnost ve směru protináboženském neustává. Kdo má oči k vidění a chce opravdu viděti, ten vidí. Poznamenávám jen: Pamatujete, kdo ochránil po převratu kostely? Příslušníci které strany to byli? A zase naproti tomu: zástupci kterých stran to byli, kteří prosazovali zákony protikatolické?

Víte přece dobře, že čsl. strana lidová, její stoupenci i zástupci v Národním shromáždění to byli jediní, kteří postavili se na obranu práv náboženství a církve.

A co je platno živnostnictvu, že z valné části vstoupilo do politické strany živnostenské, když právě za účasti této strany ve vládě, poněvadž je spojena se stranou agrární, dochází k poškozování řemesla mlynářského a pekařské-

ho a chystá se poškození stavu řeznického? A což nepoškozují agrární družstva sta a sta drobných obchodníků na našem venkově? To se děje v době, kdy strana živnostenská s agrární uzavřela politické manželství, v němž strana živnostenská představuje tu polovinu slabší, avšak bez té výsady, býti krkem, který hlavou kroutí podle libosti.

Nad řadou živností stojí zkáza, plynoucí z pokusů o řízené hospodářství, které v dnešním provádění je nespravedlivé. Živnostník nemůže jíti za liberalismem nebo totalitou hnědou či rudou. Opravdový katolický živnostník a obchodník nepůjde jinam, ten zůstane věren táboru čsl. strany lidové, aby společně s ostatními stavy, dělníky, zemědělci, inteligencí a zaměstnanci všech kategorií pracoval ku podporování svého stavu i blahobytu svého národa. Proto poslechneme Sv. Otce, který ve slavné encyklice »Quadragesimo anno« volá po vybudování stavů.

Poslušni této výzvy, seskupíme se v našem Svazu lidových živnostníků a obchodníků a podle příkladu našich bratří v Belgii a Holandsku věrni naší jediné katolické straně, čsl. straně lidové, i církvi a svému národu budeme pokračovati vytrvale v práci, kterou nám ukázali naši předchůdci, abychom jim dělali čest a svému stavu i národu zabezpečili takovou existenci, jakou si pro svůj význam i pro svou dovednost, pracovitost i poslušnost zaslouží. Zdař Bůh!

Spravedlnost všem, i veřejným zaměstnancům, pod praporem československé strany lidové

Projev senátora Františka Nováka

Byl jsem pověřen, abych v rámci tohoto významného sjezdu čsl. strany lidové promluvil o hospodářských a sociálních poměrech státních a veřejných zaměstnanců.

Neprozíravá a nedůsledná personální politika popřevratová vnesla do řešení platových poměrů těchto zaměstnanců — odhozením předpřevratových vyzkoušených norem — takový chaos, že bylo jej nutno napravit. Stalo se tak zákonem 103 z r. 1926 a na podkladě tohoto zákona upravenými vládními nařízeními pro zaměstnance státních podniků s tak zv. obchodním vedením a novou systemisací míst. Utvořila se celá řada nových zaměstnaneckých kategorií a přeměn, ve kterých se pomalu i ten nejzkušenější personalista nevyzná! Provedená systemisace poškodila nejvíce kategorie nižší, bez rozdílu postavení a otevřela bránu protekci dokořán, čímž podlomila také nutnou snaživost zaměstnanců státní administrativy.

Platy jsou pod úrovní cen životních potřeb

Platová úprava podle tohoto zákona neodpovídala již tehdy, hlavně u kategorií nižších, cenám nutných životních potřeb, na což bylo vážně poukazováno. Vláda sice slíbila při vydání tohoto zákona, že se přičiní o snížení cen a zamezí také zvyšování. Poměry a snad i jiné důvody byly silnější než dobrá vůle a slib vlády a — dnes tomu není jinak.

Po několika tučných letech zachvátila i náš stát obecná hospodářská krise, která si vynutila v rozpočtovém státním finančním hospodářství platové srážky, přesto, že platy a mzdy zaměstnanců byly hluboko pod úrovní cen životních potřeb.

Důsledek, hlavně u kategorií nižších, bez rozdílu postavení, se dostavil — ochuzení a zadlužení, dosahující obnosu přes 2 miliardy.

Státní a veřejní zaměstnanci byli a jsou si vědomi hospodářských a finančních potíží státu, tuto oběť bez reptání ve veliké části s pravým sebezapřením státu přinesli v naději, že při zlepšených hospodářských a finančních poměrech státních budou tyto velmi citelné srážky a ostatní úsporná personální opatření buď odstraněny vůbec, aneb sníženy na takovou míru, která by odpovídala nynějším stoupajícím drahotním poměrům.

Nezadržitelným vzestupem cen životních potřeb v drobném o 20, 30 až 50 procent povolila vláda pro rok 1937 zmírnění platových srážek podle vl. nař. 252/33. Zisk z této výhody hradí však jen nepatrnou část platové ztráty.

Výstražné příklady, které křičí

Nemám úmyslu líčiti dále nějakými černými barvami hospodářské a sociální postavení těchto zaměstnanců, nýbrž poukáži jen na tři případy, které nejlépe osvětlí tyto poměry.

Staniční manipulant, velmi četná kategorie v podniku ČSD (služka pro všechno), se 3 odbornými zkouškami, má za služební dobu 8¾ roku hrubý příjem měsíčně 525 Kč (čistý 469.20 Kč) a činovné podle služebního místa.

Tito zaměstnanci jsou z velké části používáni též na velikých nádražích jako osobní pokladníci se statisícovým obratem, a mimo to ve službě dopravní.

Poštovní plně nezaměstnaný posel obdrží po 5—9leté službě měsíčně 200—270 Kč.

Výpomocný berní vykonavatel nepobírá žádného služného, nýbrž jen odměny za výkon.

U úředníků v nižších platových stupnicích není tomu lépe.

Uvažme nyní postavení takového zaměstnance s rodinou, jehož služebním působištěm jsou pohraniční obvody, anebo průmyslová centra, kde životní potřeby jsou mnohem dražší a poměry těžší, než je tomu ve vnitrozemí, a kde zvláště nyní kladou se na tyto zaměstnance zvláštní požadavky. O prostředí, v němž tito zaměstnanci žijí, ani se nezmíním.

Na těchto třech příkladech jsem ukázal, že pomoc je nutná a nedá se oddalovati již v zájmu celé naší státní administrativy, má-li tato bezvadně a bezpečně pracovati.

Díky Bohu, hospodářské poměry v našem státě se zlepšily a přáli bychom si, aby tomu bylo i nadále. Naskýtá se možnost státním a veřejným zaměstnancům pomoci aspoň tak, aby jim bylo umožněno lidské žití.

Spoléhám se na podporu našich snah u našich osvědčených, hluboce sociálně založených vůdců, a obracím se i na vás, přítomné, kteří nepatříte do řad státních zaměstnanců, že skrovné a nepřehnané požadavky organisací státně-zaměstnaneckých, sdružených v rámci čsl. strany lidové, přijmete za své a jejich uskutečnění budete podporovati všemi prostředky, které máte po ruce — vždyť tvoříme jednu rodinu.

Pro odpolitisování veřejné správy

Jsou rozšiřovány zprávy, že pense státních a veřejných zaměstnanců mají býti sníženy pro vysoké finanční náklady pensijních fondů, čímž má býti vražen klín mezi zaměstnance aktivní a pensisty. Proti těmto snahám se postavíme všemi prostředky, které máme po ruce a spoléháme se při tom na podporu našich zástupců ve vládě i ostatních zaměstnaneckých organisací.

Pensisté velké nynější zatížení pensijních fondů nezavinili, nýbrž tak zv. restrikční zákon 286/1924 a zákon 144/1933 o nespolehlivých živlech ve státních službách, kde v celé řadě případů nerozhodovaly věcné důvody, nýbrž lidská zloba.

Přejeme si dále odstranění neúměrných politických vlivů ve státní administrativě na míru nejmenší.

Nynější zpolitisované poměry působí jako mor a znechucují účelnou a obtížnou práci zaměstnanců. Očista je možná jen výměnou resortů, jak to již delší dobu žádá naše československá strana lidová. Od tohoto požadavku nesmíme ustoupiti, poněvadž jen výměnou resortů odstraníme z veřejné správy vládu politické legitimace, stranického teroru a korumpování duší veřejných zaměstnanců. V té věci, věřím, že s námi půjde celá poctivá a spravedlivá veřejnost.

Naši vůdcové nikdy nezklamali!

Mohu prohlásiti ve jménu všech: Vůdcové a představitelé čsl. strany lidové státní a veřejné zaměstnance nikdy nezklamali a jejich spravedlivé požadavky vždy podporovali. Že nebyla splněna všechna přání a požadavky státních a veřejných zaměstnanců, nenesou vinu tito, nýbrž mimořádné nynější poměry, které byly a jsou mnohdy silnější než dobrá vůle a snaha našich vůdců.

Plníce poctivě své požadavky, žádají pro sebe jen spravedlnost. Bojujíce za spravedlivé zhodnocení nejen své práce, ale všech složek naší společnosti, zůstanou věrni zásadám lidové strany, vybudované na křesťanském solidarismu. Přičiní se, aby jejich odborové organisace tvořily pevné sloupy lidového hnutí a budou veškeré snahy a práci čsl. strany lidové podporovati všemi prostředky, které mají po ruce, aby tato rostla a sílila ku prospěchu sociálně slabých, celého československého národa a státu.

Solidarita stavů v Československé republice základem šťastné hospodářské budoucnosti státu a pracujícího lidu

Hold křesťanských odborářů Svatému Otci

Předsedající J. Burián poté přečetl společný hold křesťanských odborářů Svatému Otci, který zní:

Závěrečné slovo tohoto shromáždění, v němž mluvčí různých stavů, organisovaných v čsl. straně lidové, přednesli své požadavky a názory na spravedlivou úpravu hospodářského řádu dneška, nemůže vyzníti jinak než holdem a díkem tomu, který křesťanskému hnutí sociálnímu v moderní době položil nejpevnější základy: církvi a papeži Piu XI.

Sociální encyklika Quadragesimo anno, kterou papež Pius XI. dobudoval velké směrnice Lva XIII., jest totiž úhelným kamenem všeho snažení po sociální obnově společnosti v křesťanském duchu. V ní je jasně odhalena podstata moderních bludů a směrů společenských, v něž se vtělil materialism a nevěra nové doby, to jest kapitalismu a marxistického socialismu. Z trosek prvního nemůže být svět zachráněn druhým; avšak není možno, jak praví Pius XI., »účinně hájiti veřejný pořádek, pokoj a mír v lidské společnosti proti činitelům revolučním, nepřikročí-li se mužně a bezodkladně k provádění příkazu odproletarisování proletariátu«, to jest k spravedlivému rozdělení národního důchodu na všecky pracující. Životní potřeby dělníka a jeho rodiny jsou to, kterých se encyklika Quadragesimo anno

BOŽE, PIA XI. ŽEHNEJ A NÁM ZACHOVEJ!

ujala nejvřeleji. Za svou práci má dostat dělník takovou mzdu, aby mohl uživiti sebe a svou rodinu. To jest základní příkaz encykliky, to je aktuální program politický dnes, to je křesťanská spravedlnost.

Není proto divu, že je to především křesťanské dělnictvo, které cítí povinnost díků vůči velikému papeži Piu XI., který uprostřed souboje kapitalismu s revolučním bolševismem ujal se dělníka, oběma směry zotročeného a zrazeného, aby ukázal mu cestu spravedlnosti sociální.

Nemůžeme proto my dělníci, stejně jako všecky stavy na této manifestaci zastoupené, končiti dnešní projev jinak a lépe, než prosbou k Bohu, vyslovenou slovy hymny

Bože, Pia XI. žehnej a nám zachovej!

Následoval dlouhotrvající potlesk, který přerušen byl papežskou hymnou, kterou shromáždění se zanícením, láskou i vděkem velkému papeži zapělo.

Brynychovo Hradecko na eucharistickém sjezdu 1937

Slavný hold čsl. strany lidové republice a jejímu ochránci sv. Václavu spojený se smuteční vzpomínkou na presidenta Osvoboditele na památném Vyšehradě

Sobotní slavnosti vyvrcholily manifestací lidovců Velké Prahy a sjezdových delegátů

u památné sochy sv. Václava na Vyšehradě,

na které lidová strana před celou československou veřejností, neboť projev vysílán byl radiem, složila svůj hold a slib věrnosti Československé republice, přednesla svou vroucí prosbu patronu země české svatému Václavu o ochranu a pomoc našemu státu v těchto těžkých a nebezpečných dobách a zároveň pietním způsobem vzpomněla nedávného úmrtí presidenta T. G. Masaryka.

Zemský předseda Mgre Bob. Stašek před mikrofonem u památné sochy svatého Václava na Vyšehradě

Byl to na Vyšehradě překrásný a nezapomenutelný dojem. Na starých hradbách posvátného Vyšehradu, který shlíží na celou Prahu s její stříbropěnnou Vltavou, právě proti Hradčanům — vysoko nad městem a řekou šlehají plameny řeckých ohňů. Mohutné reflektory oslňují nádherné dílo českého sochaře Pendla, pomník dědice země české, mocného patrona sv. Václava. Kol sochy světcovy, jež je v nádherné proboštské zahradě kapituly vyšehradské, svítí oslnivým jasem sto praporů lidového hnutí a Mladé generace lidové. Spousta nádherných lampionů vroubí dnes vyšehradské hradby a celou zahradu, kterou laskavě dal k disposici pro slavnost čsl. strany lidové J. M. probošt Msgre Vaněček.

Krásný podzimní večer byl jedinečnou kulisou a posvátný Vyšehrad skutečně nejdůstojnějším místem tohoto velkolepého holdu českého katolického lidu, který přišel prosit svého patrona a knížete sv. Václava, aby nedal zahynouti nám i budoucím.

Pohled na prostranství před sochou sv. Václava je pohádkový — nádherný, nepopsatelný. Lampiony a řecké ohně svítí do tmy a planou jako majáky. Plameny řeckých ohňů šlehají vysoko, vysoko k obloze. Zvláště velkolepě se vyjímal palác proboštský, jenž byl celý osvětlen a v jehož všech oknech zářila světla svíček.

Prostranstvím, jež je zaplněno lidmi, kde je takřka hlava na hlavě, nese se pojednou nápěv Říhovského sboru »Svatý Václave«. Podmanivé, úchvatné melodie i krásná slova, z nichž tryská láska českého lidu k mocnému patronu a zároveň vroucnost i prosba, to každého uchvátí, zjihne v tu chvíli každé srdce.

Slova i melodie sboru dozněly. K mikrofonu čs. rozhlasu, který přenesl průběh nádherného večera po celé republice, přistupuje náš předseda Msgre Bohumil Stašek, poslanec a kanovník vyšehradský, který učinil slavnostní projev. Projev přinášíme pro jeho zásadní stanovisko čs. katolíků k osvobozenému státu, zemřelému presidentu Osvoboditeli, jakož i nynějšímu presidentovi v nezkráceném znění.

Projev předsedy Msgre Bohumila Staška

Shromáždili jste se v předvečer IX. sjezdu strany lidové a takřka v předvečer našeho národního svátku, patrona země české sv. Václava, na posvátném Vyšehradě k památné soše sv. Václava. Socha tato, jež je uměleckým dílem sochaře Pendla z roku 1678, zdobila kdysi Václavské náměstí, jemuž i jméno dala a je památná zvláště tím, že na prahu bouřlivého roku 1848, 19. března, sloužil u ní tehdejší arcibiskup pražský Schrenk mši sv. na ten úmysl, aby zdařilo se jednání a šťastným výsledkem byla korunována cesta české delegace, která odjížděla do Vídně k rakouskému císaři se žádostí

SOCHA SV. VÁCLAVA NA VYŠEHRADĚ

Památná tato socha stála až do roku 1879 na Václavském náměstí, od niž své pojmenování má. Byla zhotovena r. 1678 sochařem Jiřím Pendlem. Původně stála na kalné uprostřed náměstí proti Jindřišské ulici, ale r. 1827 byla přenesena výše na náměstí proti čp. 826-II. Dne 19. března 1848 sloužil při ní tehdejší arcibiskup pražský Alois Josef Schrenk mši sv. poslancům našim, kteří se ubírali do Vídně k císaři se žádostí národa českého za udělení práv konstitučních a historických. Po návratu poslanců bylo dne 27. března o 2. hod. odp. zpíváno týmž arcibiskupem před tou sochou „Te Deum laudamus". Od té doby nabyla socha v národě našem zvláštní úcty a historického významu. — Avšak r. 1879 usnesl se sbor obecních starších král. hl. města sochu sv. Václava z náměstí odstraniti. A tu proboš vyšehradský Václav Štulc, který po všechen život svůj učitval se zbožnou a vlasteneckou nadšeností dědice země české, vyžádal si sochu od tehdejšího purkmistra měst Pražských, Emiliána rytíře ze Skramlíka, pro posvátný Vyšehrad. Štulc nesl všechen náklad spojený s odvezením a postavením sochy. Zbožný lid doprovázel ji při dopravě na Vyšehrad a reptal, když nečetnosti dělníků byla poškozována. Proboš, světící biskup dr. Zapletal dal sochu opraviti r. 1928 nákladem asi 10.000 Kč. Práci svědomitě a odborně vykonal akad. sochař Bohumil Přeučil za dozoru stát. památk. úřadu a tím zachráněna tato památná socha.

o udělení ústavních a národních práv českého lidu. Z nadšených a vlastenectvím zapálených srdcí mohutně zazněly před touto sochou chorály »Hospodine, pomiluj ny« a »Svatý Václave«. Čeští vlastenci věřili, že přijde brzy nová doba českému národu, doba svobody a národní spravedlnosti.

Jak se zklamali! Již za 8 dní delegace se vrátila z Vídně do Prahy a opět před touto svatováclavskou sochou shromáždil se český lid, aby vyslechl odpověď rakouského císaře na své spravedlivé a loyálně přednesené požadavky. Odpověď, kterou přečetl delegát Fastr s tribuny, zřízené u této sochy, byla taková, že roztrpčila, pobouřila a urazila celý český národ. Toto roztrpčení vybilo se pak krvavým způsobem v bouřích revoluce roku 1848. A opět byla to tato svatováclavská socha, před níž sloužena byla tak zv. svatováclavská mše sv. farářem Arnoldem a od níž četné shromáždění studentů, dělníků a národně cítících občanů už odešlo na barikády.

Proč na to dnes vzpomínám?

V tento památný den a před touto vzácnou sochou svatováclavskou? Ta práva, o která český národ marně prosil ve víře ve spravedlnost vídeňské vlády, národ náš dnes již ve svrchované míře všechna má! Jsme národem svobodným, plnoprávným v samostatném československém státě. (Potlesk.) Jaká radost a štěstí plní naše srdce! Komu za to děkovat? Čtěte spisy našeho presidenta Osvoboditele, poslouchejte opět jeho řeči, kterými k nám kdysi mluvil a na velmi četných místech najdete jeho víru v Boží Prozřetelnost, která řídí osudy národů a dala i národu našemu po dobách utrpení a ponížení svobodu a samostatnost. Naše svoboda není hříčkou materiálních sil, ale skutkem věčné vůle Boží. A proto vzpomínajíce dnes našeho osvobození, skláníme se s vroucí vděčností před štědrou rukou prozřetelného Boha, že dala nám svobodu a samostatnost. (Bouřlivý souhlas.)

Komu děkujeme za národní svobodu?

Náš slavný historik prof. J. Pekař, ten druhý náš drahý nebožtík, kterého jsme nedávno pochovali s vděčnou úctou celého národa, v jubilejních dnech svatováclavských přímo a otevřeně děkoval sv. Václavu za ochranu a pomoc po 1000 let a končil svůj spis o sv. Václavu těmito vroucími slovy: »Chceme věřiti se zbožně věřícími, že sv. Václav i v druhém tisíciletí své vlády neodepře podpory české zemi, otevřené s důvěrou, v naději na pomoc jeho, osudům budoucnosti.« Kdo z nás po těchto slovech jednoho z největších národních dějepisců, který tak podrobně poznal osudy národa od jeho počátků až do současných dob, nesklonil by se s pocity nejvřelejší vděčnosti před sv. Václavem, který svými přímluvami u trůnu Božího opravdu nedal zahynouti nám a bohdá nedá zahynouti ani budoucím. (Bouřlivý potlesk.)

Za presidentem Osvoboditelem

Komu však za naši svobodu dále děkovati? Jistě v prvé řadě tomu, jehož dílo a zásluhy národ spontánně a svobodně ocenil tím, že jej pro všecky věky nazval svým Osvoboditelem. (Potlesk.)

Tohoto presidenta Osvoboditele právě před několika dny upřímná láska celého národa a úcta celého světa uložily do hrobu. Také čeští katolíci plně a upřímně připojili se k smutku celého národa nejen z povinné úcty ke státní autoritě, jež je základní zásadou učení naší Církve, ale i z mnohých důvodů jiných. Především proto, že stát československý, který jeho iniciativou a bezpříkladnou obětavostí byl zřízen na troskách staré monarchie, je pro nás katolíky obnovením dědictví sv. Václava, je vzkříšením starého a slavného státu Karla IV., jehož my katolíci jako světce ctíme a si vážíme. (Bouřlivé projevy.)

Naše Československá republika není pro nás katolíky nějakým novým útvarem nebo milostí a darem kohokoliv, ale je státem, jehož kořeny byly zalévány krví našich národních mučedníků a potem i krví našich otců a předků. Proto je nám naše vlast tak drahá, jako jsou nám drazí naši národní světci, jichž všech stopy najdete na tomto posvátném Vyšehradě a z jejichž utrpení, práce, potu a krve se zrodila. Proto my katolíci jsme a zůstaneme vždy z hloubi duše vděčni Masarykovi za obnovení samostatného a svobodného svatováclavského státu. (Bouřlivý potlesk a volání.)

Katolíci pilířem státu

Čeští katolíci jsou presidentu Osvoboditeli vděčni i za jeho zdánlivě tvrdá, poněvadž často i falešně vykládaná a nepochopená slova: Katolíci budou míti tolik práv, kolik si jich dobudou. Tato slova povzbudila nás katolíky abychom v obnoveném československém státě nehledali a neopírali svá práva o privilegia a ochranu mocných, ale tak, jak demokracie toho žádá, o svou sílu v lidu a v srdcích lidu, o svou lásku a práci pro národ a stát, o svou upřímnou spolupráci pro sociální spravedlnost utiskovaných vrstev a o svou podporu demokratických zásad republiky. Mohu prohlásit, že zesnulý president Osvoboditel právě na základě této činnosti organisovaných katolíků pokládal nás katolíky za jeden ze základních a pevných pilířů našeho státu a za oporu jeho ve všech budoucích i třeba bouřlivých a nebezpečných časech. (Bouřlivý souhlas.)

Doby boje s Římem patří minulosti

Čeští katolíci budou vzpomínati s vděčností presidenta Osvoboditele i po té stránce, že takřka v předvečer jeho smrti bylo slavně prohlášeno to, co

za jeho vlády po léta bylo připravováno: Modus vivendi. Smlouva vyjadřující přátelství a upřímnou součinnost Československé republiky s Církví katolickou, čili s tak zvaným Římem. Tím jako by prozíravý zesnulý president Osvoboditel sám symbolicky chtěl naznačit, že neurovnané a někdy, bohužel, i tragicky zahrocené vztahy mezi naším národem a Církví patří minulosti, a že nastává nová éra spolupráce, v níž československý stát dává Církvi svobodu a Církev československému státu všecku svou obrovskou duchovní a mravní sílu k podpoře, posílení i rozkvětu. (Souhlas.)

Modlitba za presidenta Osvoboditele

To všechno a mnohé jiné věci připomínají si čeští katolíci nad čerstvým rovem Masarykovým. Z vděčnosti položili jsme již prostřednictvím ministra Šrámka věnec k rakvi presidenta Osvoboditele a i dnes chtěli bychom z tohoto shromáždění a z této slavné chvíle položiti na jeho hrob svou prostou kytičku. Jaká to bude kytička? President Osvoboditel si přál, aby se nad jeho hrobem pomodlili Otčenáš. Myslím, že projevíme svou oddanost k zesnulému, jestliže na tomto místě se pomodlíme za jeho věčné štěstí Otčenáš.

(Celé shromáždění modlí se po těchto slovech Otčenáš za duši presidenta Osvoboditele.)

Nový hospodář

Drazí přátelé! Starý hospodář odešel, ale nezůstali jsme osiřelí. Starý hospodář se včas postaral, abychom měli hospodáře nového, mladého. Je jím opravdu duševní syn hospodáře starého, president republiky dr. Edvard Beneš. (Bouřlivé projevy souhlasu a nadšení.) Novému presidentu nastává velký úkol, aby dědictví, jež převzal po starém hospodáři, udržel, zachoval a ještě rozmnožil. Není to snadný úkol v těchto bouřlivých a nebezpečných dobách, když vidíme, kterak na dědictví toto nepřátelé se sápou a je rozvrátit by chtěli.

Katolíci znají svou povinnost

V této památné chvíli mohu prohlásit ze srdcí vás všech i všech československých katolíků, že s radostí budeme plniti všecky povinnosti, které nám uloží vlast a které od nás bude žádati svoboda, samostatnost a nedotknutelnost našeho státu. (Bouřlivý souhlas.)

Tyto své povinnosti k státu chceme plniti tím, že budeme oživovati ony mravní základy, na nichž musí státi každý stát a tedy i Československo. Zesnulý president Osvoboditel prohlásil u svatováclavského pomníku na

Václavském náměstí dne 27. září 1929: »Život a smrt svatého Václava nás učí, že zdravý život národa spočívá na vzdělanosti a mravnosti, na mravnosti posvěcené pravou zbožností. Státy se udržují jen duchovním a fysickým zdravím národa.« (Souhlas.)

Tyto své povinnosti ke státu chceme plniti i tím, že budeme věrně a upřímně spolupracovati se všemi, kteří chtějí v tomto státě udržovati a uskutečňovati státnické dědictví — Masarykovo, to jest politickou, národní, hospodářskou, sociální i kulturní spravedlnost. (Potlesk.)

Neboť spravedlnost je základem státu. President Osvoboditel prohlásil při oslavách svatováclavských: »Naše republika bude nezdolná, budou-li její občané vždycky hájili práva a spravedlnost uvnitř i navenek.« (Souhlas.)

Přineseme i oběti nejtěžší

Svou povinnost k republice budou katolíci plniti i tím, že i kdyby přišla jednou osudová chvíle brániti svou krví a statky naši československou vlast, budou připraveni přinésti i tyto největší oběti svému národu. (Bouřlivý potlesk.)

Svou povinnost ke státu chceme my katolíci plniti i tím, že se chceme za svou vlast modliti, protože síla sepjatých rukou, byť i někdy podceňovaná, bývá, jak dějiny naše ukazují, spojencem nejsilnějším v boji za statky nejideálnější. I to chceme plniti v intencích presidenta Osvoboditele, který, jak toho máme doklady, modlitby si vážil, za modlitbu žádal a za ni i upřímně děkoval. (Potlesk.)

Nuže, s tímto přesvědčením půjdeme my pražští katolíci s této posvátné hory od sochy našeho sv. patrona dolů do života, abychom v něm s pomocí Boží pracovali, bojovali a, bohdá, i vítězili pro čest našeho státu, pro blaho našich občanů a pro slávu Boží na zemi. »Zdař Bůh!« (Bouřlivý potlesk, volání a nadšení.)

Projev Msgre B. Staška vyzněl v neutuchajícím potlesku a souhlasu všech přítomných. Byly to chvíle nezapomenutelné! Lidé slzeli dojetím a hlubokým pohnutím zejména při slovech Otčenáše.

Po projevu p. předsedy zapělo celé shromáždění státní hymnu. Dojemně nesla se slova naší státní hymny ve večerním tichu vyšehradském. Řecké ohně planuly, světla reflektorů osvětlovala sochu svatého Václava, který na svém koni jako by přijímal protektorát nad svobodnou samostatností Československé republiky.

Následovala potom sborová recitace F. Moravce: »*Nedej zahynouti nám ni budoucím*«.

Celá slavnost byla vysílána čs. rozhlasem. Reprodukce byla skutečně dokonalá. Dík zaslouží p. inspektor *Havel*, který řídil celý projev.

Sborová recitace:

NEDEJ ZAHYNOUTI NÁM NI BUDOUCÍM!

HLASATEL (recitátor): Svatý Václave, tisíc let jsi chránil tuto zemi před zlobou a útokem odvěkých nepřátel! Tisíc let jsi držel svou ochrannou ruku nad naší vlastí, že z tisíciletých zápasů a bojů vyšla velká, silná a slavná jako nikdy předtím! Tisíc let jsi žehnal české práci a vytrvalosti, že malý náš národ náleží mezi nejvyspělejší národy světa!

SBOR zpívá: Nedej zahynouti nám ni budoucím!

HLASATEL: Svatý Václave, zloba nepřátel neustává, hanobí náš národ, útočí na naši svobodu a neodvislost. Chtějí roztrhati jednotné roucho naší vlasti! Chtějí nás poraziti a zničiti!

I. a II. TENOR zpívá: Svatý Václave!

LID vpadá a dále pokračuje: Vévodo české země — kníže náš — pros za nás Boha — svatého Ducha. — Kriste eleison!

SBOR recituje: Pod Tvou ochranou a pomocí nedáme zahynouti Tvému dědictví!

I. TENOR recituje: Přisaháme!

II. TENOR recituje: Vytrváme!

I. BAS recituje: Do posledního dechu!

II. BAS recituje: Na svou čest!

SBOR recituje: Zvítězíme!

HLASATEL: Svatý Václave! Stránky našich dějin nás poučují, že národ náš překonal nejtěžší útoky nepřátel a vstal i z rakve, do které jej již ukládali, když zůstal věren Bohu, vlasti a svému jazyku. Sláva a síla české země pramenila vždy z poctivých, spravedlivých, Bohu i vlasti věrných srdcí našich předků! Nezahyneme, zůstaneme vždy svatováclavským lidem, věrným: Bohu, vlasti, národu!

I. a II. TENOR zpívá: Ty jsi dědic české země!

LID vpadá a dále pokračuje: Rozpomeň se na své plémě; nedej zahynouti nám ni budoucím — svatý Václave! — Kriste eleison!

HLASATEL: Tisíc let zůstal jsi národu věrným!

SBOR recituje: I my zůstaneme věrni!

I. a II. TENOR recituje: Bohu, vlasti, národu!

SBOR (nebo lid): Lásku přisaháme!

HLASATEL: Své svaté Církvi katolické!

SBOR (nebo lid): Věrnost slibujeme!

HLASATEL: Československé republice!

SBOR (nebo lid): Lásku přisaháme!

I. TENOR recituje: Bohu!

II. TENOR recituje: Vlasti!

I. a II. BAS recituje: Národu!

HLASATEL: Svatý Václave, všude po celém světě zapalují vášně války a připravují ničení, krveprolití a velký svět stal se jedinou zbrojnicí. Mozky lidské pracují na nejdovednějších prostředcích, jak zabíjel by člověk člověka a ničil národní statky, dílo milionů lidských rukou a hlav. Nenávist slaví své triumfy. Není lásky ani pokoje. Nechtějí Ježíše, ale Caesara.

I. a II. TENOR zpívá: Pomoci my Tvé žádáme!

LID vpadá a dále pokračuje: Smiluj se nad námi; utěš smutné — zažeň vše zlé — svatý Václave! — Kriste eleison!

SBOR zpívá: Svatý Václave! (Počáteční intonace chorálu, která se třikrát opakuje v následujícím.)

I. TENOR recituje: Chraň mír!

SBOR zpívá: Svatý Václave!

II. TENOR recituje: Chraň lid!

SBOR zpívá: Svatý Václave!

I. BAS recituje: Chraň zemi!

SBOR zpívá: Svatý Václave!

II. BAS recituje: Chraň stát, aby zůstal slavným, silným a svobodným!

SBOR zpívá: Svatý Václave! (Konečná intonace chorálu podle druhé slohy pátého verše.)

HLASATEL: Na svou československou čest!

SBOR (nebo lid): Slibujeme!

HLASATEL: Na svou svatováclavskou víru!

SBOR (nebo lid): Přisaháme!

I. a II. BAS recituje: Nezradíme!

I. a II. TENOR recituje: Zvítězíme!

SBOR (nebo lid): Zvítězíme!

ZPĚV SBORU A LIDU: Hospodine, ulituj nás! — Jezu Kriste, ulituj nás! Spasiteli všeho světa — spasiž nás i uslyšiž — Hospodine, hlasy naše! Dej nám všem, Hospodine — hojnost, pokoj v naší zemi! — Kyrie eleison!

ZPĚVNÉ FINALE SBORU A LIDU: Státní hymna.

Hlavní den sjezdový

Neděle 26. září 1937.

IX. řádný zemský sjezd československ. strany lidové v Čechách změnil se ve velkou manifestaci pro svatováclavskou republiku

S Bohem začni každé dílo . . .

Hlavní náš sjezdový den, neděle 26. září, byl zahájen mší sv., kterou v chrámu Páně P. Marie v Týně sloužil zemský předseda čsl. strany lidové kanovník a poslanec Msgre Bohumil Stašek. Chrám byl naplněn delegáty sjezdu, hosty, kolem oltáře seskupily se naše vlajky. Po mši sv. seřadil se před kostelem průvod, v jehož čele byly neseny vlajky místních organisací strany a Mladé generace. Za nimi kráčelo presidium strany, poslanci, senátoři a sjezdoví delegáti.

Kolem deváté hodiny shromáždili se sjezdoví delegáti ve Smetanově síni Obecního domu, kde se seskupili podle žup a krajů.

Kristus nad všemi našimi prapory a standartami

Prostorný sál Smetanova síň Obecního domu — jež byla svědkem už několika našich zemských sjezdů — zaskvěla se ve slavnostním hávu. Bohatě bylo vyzdobeno průčelí síně, odkud splývaly státní a papežské vlajky a skláněl se les vlajek lidového hnutí, jež tvořily nádherné pozadí. Po stranách byly zavěšeny dva velké znaky, státní a papežský, vrchol výzdoby Smetanovy síně byly standarty lidového hnutí s programovými našimi hesly.

Průčelí zdobila nádherná standarta kříže Sv. Otce Pia XI., standarta kříže nad parlamentem s heslem: »Zákony Boží do zákonů republiky« — stejně jako standarta se sv. Václavem a nápisem — prosbou z chorálu: »Nedej zahynouti nám ni budoucím . . .« Nade vším pak veliká standarta láskou planoucího Srdce Ježíšova; laskavá slova, plná něhy a míru »Pokoj vám!« byla heslem této standarty.

Svatováclavským chorálem zahájen sjezd

Smetanova síň se ztišila. Za předsednický stůl zasedli členové předsednictva sjezdu. Z varhan zazněl mohutný nápěv svatováclavského chorálu, jímž lidové hnutí po vzoru zbožných předků zahajuje každý významný svůj projev a manifestaci. Na varhany hrál prof. dr. Vachulka.

K hlasu varhan přidal se i hlas lidu, takže Smetanova síň otřásala se chorálem: »Kníže náš, nedej zahynouti nám i budoucím!«

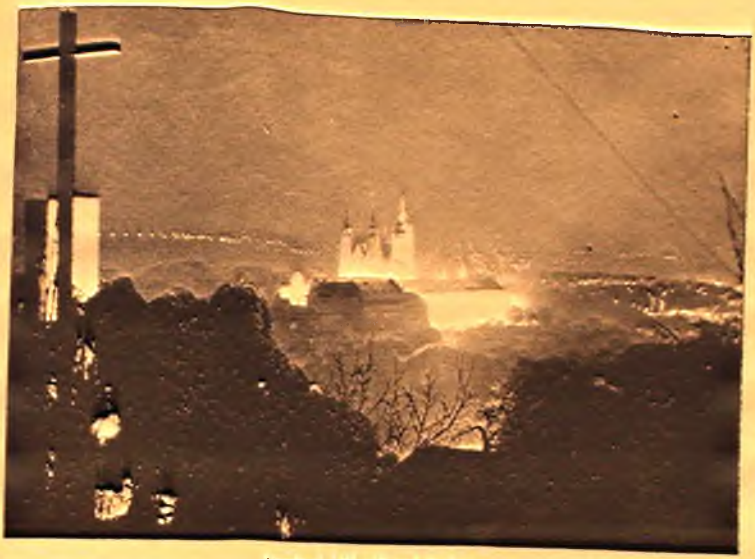

Sjezdový kříž zří nad Prahou

U předsednického stolu

Když dozněl mohutný zpěv svatováclavského chorálu, přikročil předseda čsl. strany lidové v Čechách poslanec Msgre Bohumil Stašek k zahájení sjezdového jednání. U předsednického stolu zasedali: ministr veřejných prací inž. Jan Dostálek, místopředseda poslanecké sněmovny posl. Václav Košek, senátor František Novák, dr. J. Hatlák, skutečný papežský komoří dr. J. J. Rückl, senátor dr. J. Karas, generální tajemník P. Hála, generální tajemník V. Červinka, generální tajemník Frant. Kliment, ředitel J. Filip a senátor J. Žižka.

Msgre B. Stašek zahajuje náš největší sjezd

Uvítán nadšeným potleskem zahájil sjezd předseda strany poslanec Msgre B. Stašek, který pravil:

Slavné shromáždění! Vzácní a milí přátelé! Zahajuji náš IX. zemský sjezd čsl. strany lidové v Čechách, který bude největším sjezdem ze všech, které jsme až dosud pořádali. Vítám vás srdečně všechny, kteří jste se — a mnozí

z velmi daleких krajů a po obtížných cestách — vydali na náš sjezd, děkuji vám, že jste podali tento důkaz o velikosti a životnosti našeho hnutí před celou veřejností československou, přátelům i nepřátelům. Vítám všecky naším upřímným křesťanským »Zdař Bůh!«. (Účastníci na pozdrav předsedův odpovídají hřímavým »Zdař Bůh!«.)

Hold památce presidenta Osvoboditele

Slavný sjezde, dříve než přikročíme k sjezdovému jednání, je naší smutnou povinností, abychom vzpomněli úmrtí, pod jehož bezprostředním dojmem celý náš národ i náš dnešní sjezd stojí.

Zemřel náš první president v osvobozeném státě T. G. Masaryk, president Osvoboditel. (Shromáždění povstává.) Včera na posvátném Vyšehradě pod sochou sv. Václava, českému národu tak památnou, pořádali jsme vzpomínkovou slavnost za zesnulého presidenta. Ze všech našich sjezdů, které jsme až dosud v osvobozené republice pořádali, posílali jsme vždy presidentu Masarykovi telegram a v něm svůj pozdrav a hold úcty a oddanosti hlavě státu. Z dnešního sjezdu pošleme mu také svůj pozdrav, ale již na tichý hřbitov lánský. Bude to však pozdrav stejně upřímný a stejně oddaný. Včera jsem vyložil, co po dlouhém boji s profesorem Masarykem nás sblížilo a spojilo s presidentem Masarykem. Dnes chci říci jen tolik: oslavovati a vzpomínati zasloužilých vůdců národa znamená je následovati. Tak i my katolíci a lidovci chceme presidenta Masaryka následovati v jeho lásce k našemu státu, demokracii, spravedlnosti. Ale, drazí přátelé, chceme ho následovati také ještě v něčem jiném. President Masaryk celý svůj život neúnavně pracoval, nelekal se nepřátel, byť jich bylo sebe více a za své názory dovedl se až do krajnosti bít a bojovat. I my lidovci vezmeme si příklad z našeho presidenta Osvoboditele a slibme si, že ho budeme následovati také v tom, že budeme pro své zásady, pro své ideály a program našeho křesťanského hnutí houževnatě, neúnavně a s celou duší pracovati. (Bouřlivý potlesk.) Slibujeme dále, že se nebudeme lekat a bát nepřátel, i kdyby jich bylo sebe více a byli sebe mocnější. A máme v tom státě mnoho nepřátel! Slibme si dnes, že v tom chceme následovati svého presidenta Osvoboditele a umíniti si, že se nepřátel nelekáme! (Potlesk.) Konečně si slibme, že za své přesvědčení, za své ideály, bude-li toho třeba, budeme neúnavně bojovati s kýmkoliv. To je pro nás — katolíky — příklad ze života presidenta Osvoboditele. A za to za všechno, co president Masaryk pro stát a národ udělal, ať mu Pán Bůh dá věčnou slávu a věčnou radost. Ať president Masaryk odpočívá v pokoji po boji! (Potlesk.)

Vyzdobené průčeli Smetanovy síně při sjezdu

Vzpomínka na naše zemřelé stoupence

Nyní vzpomeňme těch, kteří o minulém sjezdu zde mezi námi byli. Jsou to některé drahé hlavy, kterých těžko postrádáme. Je to v prvé řadě místopředseda čsl. strany lidové a ministr m. sl. dr. František Nosek, senátor Msgre dr. František Reyl, Msgre Augustin Fibiger, člen zemského zastupitelstva; z poslední doby připomínám vldp. děkana Hůrského v Opařanech, našeho dlouholetého pracovníka na Táborsku, a konečně jsme před několika dny pochovali v Písku pana děkana Svobodu, na kterého budou dlouho vzpomínati nejen Písečtí, ale i my všichni. Ze všech těch zesnulých, kteří mezi námi byli o posledním sjezdu, vybírám jen těchto několik jmen, ale z hloubi duše vzpomeňte všech ostatních.

Holdovací a pozdravné telegramy

Jestliže jsme vzpomněli našich mrtvých, vzpomeňme nyní i živých. V prvé řadě je to, drazí přátelé, hlava naší Církve, Svatý Otec Pius XI. Vzpomínáme ho na sjezdu nejen jako děti vzpomínají na svého otce a na nejvyšší církevní autoritu, ale vzpomínáme ho zejména již pro jeho lásku a účinnou pomoc vrstvám nejširším, nejchudším a nejpotřebnějším, jak ji projevil svými slavnými sociálními encyklikami, které tvoří základ progra-

mu naší strany, našeho hnutí. Za to, přátelé, chceme Svatého Otce pozdraviti a prosím pana ústředního tajemníka, aby přečetl holdovací adresu, kterou hodláme Svatému Otci poslati.

Nato přednesl ústřední tajemník Fr. Kliment texty holdovacích a pozdravných projevů, které byly odeslány Svatému Otci, presidentu republiky dru E. Benešovi, J. Em. njdp. dru K. Kašparovi, J. Exc. njdp. arcibiskupovi dru L. Přečanovi a J. Exc. njdpp. biskupům dru M. Píchovi, dru Š. Bártovi a dru A. Weberovi. Všechny tyto telegramy byly celým sjezdem přijaty s jednomyslným nadšením a ovacemi těm, jimž byly zaslány.

Volby zapisovatele, skrutátorů a komisí

Na návrh, přednesený generálním tajemníkem Františkem Klimentem, byli s jednomyslným schválením delegátů zvoleni za zapisovatele sjezdového jednání pp.: JUDr. Fr. Adam, vrchní min. komisař, Praha; inž. Josef Netuka, úředník Škodových závodů, Hradec Králové; inž. Alois Novák z Pardubic, ředitel Jaroslav Macek z Českých Budějovic a vldp. Stanislav

Sjezdové shromáždění největšího našeho sjezdu

Proser, katecheta ze Sušic. Za skrutátory byli zvoleni pp.: Karel Pobuda, profesor obchodní akademie v Berouně; Jan Pampoušek, ředitel panství, Radnice, a J. Mašek, nadlesní z Bakova n. Jiz.

Generální tajemník Frant. Kliment přednesl pak jednací sjezdový řád, jenž byl jednomyslně schválen s návrhem, aby byly zvoleny tři komise: návrhová, která prozkoumá došlé návrhy, mandátová, která prozkoumá legitimace delegátů, a volební, která provede revisi zemského výkonného výboru strany, jak ji provedly kraje a zájmové organisace.

Volby do komisí byly přijaty sjezdem v tomto sestavení:

Komise návrhová:

Sen. dr. J. Karas, Praha; K. Pobuda, profesor a náměstek starosty, Beroun; J. Němec, tajemník, Pardubice; inž. F. Netuka, ved. úředník Škodových závodů, Hradec Králové; V. Novák, tajemník, Praha; F. Tyrner, poštmistr, Louny; B. Denk, železniční úředník, Karlovy Vary; V. Kleinbauer, cejchovní úředník, Litoměřice; J. Pampoušek, ředitel panství, Radnice;

Ministr E. Zajíček pozdravuje sjezd:

Msgre Bohumil Stašek,
poslanec a předseda čsl. strany lidové v Praze.

Není to v poslední řadě zásluhou čsl. strany lidové a jejího vůdce Msgre J. Šrámka, že v naší republice ustoupil kulturní boj období náboženské tolerance. Nejen to: katolicismus jest v dnešní době ve všeobecné vážnosti. V této nové periodě máme my katolici a zástupcové křesťanských stran splniti nové velké úkoly.

Ujišťuji Vás, pane kolego, že se my němečtí katolíci a příslušnici německé křesťansko-sociální lidové strany poctivě snažíme bojovati ve společné frontě pro naše společné ideály s našimi českými, stejně smýšlejícími přáteli.

V tom smyslu zasílám všem přátelům stejného smýšlení, kteří jsou shromážděni na zemském sjezdu čsl. strany lidové, srdečné a upřímné pozdravy.

Zůstávám, Monsignore,
Vám zcela oddaný
E. Zajíček.

J. Macek, ředitel, České Budějovice. — Náhradníci: J. Jirsa, rolník, Stanovice; F. Dušek, tajemník, Litomyšl; J. Macháček, rolník, Pátek; J. Faitl, ředitel kůru, Vlčí; K. Štekbauer, obchod. příručí, Bohosudov; A. Vinař, obchodník, Blovice; J. Štech, České Budějovice.

Komise mandátová:

Č. Houdeček, vrch. účet. tajemník a řed. rada, Praha; V. Doupovec, architekt, Pardubice; Fr. Machač, děkan, Rychnov n. Kněžnou; L. Petrásek, statkář, Luštěnice; M. Dolejšová, choť pošt. ředitele, Terezín; V. Pauer, úředník, Karlovy Vary; R. Žák, dílenský, Kralupy; inž. J. Koukl, rolník, Bílov; J. Plojhar, kaplan, České Budějovice. — Náhradníci: V. Chlumský, starosta a rolník, Divišov; J. Bureš, průvodčí vlaků, Choceň; A. Pitr, městský rada, Hradec Králové; J. Gregor, tajemník, Jičín; A. Kočí, horník, Chabařovice; F. Seidl, rolník, Most; R. Mattas, tajemník, Plzeň; J. Krčma, rolnický syn, Opatovice.

Komise volební:

Dr. St. Hula, poslanec, Kolín; F. Smejkal, přísedící, Polička; F. Neuvirt, tajemník a redaktor, Hradec Králové; R. Burián, dílenský četař, Nymburk; J. Krátký, strážník, Nebočady; J. Zeman, úředník, Cheb; J. Hervert, tajemník, Louny; F. Keil, Kdyně; F. Rejlek, hodinář, České Budějovice. — Náhradníci: K. Šedivý, oficiál ČSD, Příbram; MUDr. F. Šváb, obvodní lékař, Brněnec; F. Janíček, katecheta, Úpice; E. Vedral, tajemník, Mladá Boleslav; J. Studený, železniční úředník, Děčín; J. Hulínský, úředník, Most; A. Bébar, převor, Domažlice; J. Kumšta, strojník, České Budějovice.

Uvítání čestných hostí

Předseda Msgre Boh. Stašek pozdravil pak za potlesku přítomných dostavivší se další vzácné hosty z kruhů poslaneckých a senátorských, dále zmocněného zástupce německé křesťansko-sociální strany lidové inž. Aloise V. Kaubeka z Prahy a zástupce německého křesťansko-sociálního tisku, šéfredaktora »Deutsche Presse« dra Kussla. Pozdrav, s nímž je p. předseda uvítal v duchu hesla »Host do domu, Bůh do domu«, byl přijat s vřelým potleskem. Stejně srdečně byli pozdraveni jakožto čestní hosté:

Senátor dr. Pavel Žiška za stranu lidovou na Slovensku; gen. taj. dp. Fr. Hála za čsl. stranu lidovou na Moravě; senátor Tomáš Dytrich za lidové zemědělce a řepaře na Moravě; poslanec Frant. Stanislav za poslanecký klub, sen. J. Rýpar, Msgre Alois Tylínek, náměstek primátora hl. města Prahy za město Prahu; m. rada Václav Šafránek za Klub lidových zástupců města Prahy; generální tajemník Vladimír Červenka za poslanecký klub;

posl. Stanislav Vičánek, předseda katolických učitelů; pan Akkersen za norské veřejné zaměstnance; ředitel L. Motyčka za Svaz hospodářských družstev v Čechách; ústřed. tajemník Josef Nepraš za ústředí odborových organisací, přednosta Josef Svoboda za křesť. odborové organisace dělnické a zaměstnanecké; odbor. rada dr. Václav Plocek za Orelskou župu Pospíšilovu; dr. Václav Ryneš, komisař Zemského úřadu, za Sdružení katolické mládeže v Čechách; tajemník Eduard Esner za Svaz lidových pošt. zaměstnanců; dr. Josef Šubrt za lidové magistrátní úředníky hl. města Prahy; Josef Svoboda za lidové zaměstnance obce pražské; min. rada MUDr. Švamberk za Klub lidových lékařů; sl. Nina Svobodová za Jednotu katolických úřednic a revident Bedřich Mikolášek za Svaz lidových zaměstnanců veřejné správy.

Pak ujal se slova za nadšených ovací a pozdravných projevů, které nebraly konce, k hlavnímu sjezdovému referátu

ministr veřejných prací inž. Jan Dostálek,

jehož projev je otištěn v čele této knihy.

Uvítání p. ministra Msgre J. Šrámka.

Po řeči p. ministra Dostálka, která skončila o půl 12. hodině, uvítal p. předseda Msgre B. Stašek p. říšského předsedu ministra Msgre dra J. Šrámka těmito slovy:

Slyšeli jste obsáhlý referát pana ministra Dostálka. Nežli se k němu vrátím, rád bych vykonal jednu svou povinnost. Při řeči pana ministra Dostálka dostavil se do našeho středu pan ministr Šrámek. (Potlesk, shromáždění povstává.) Vítám ho jménem vaším nejen jako ministra naší strany, ale jako říšského předsedu strany lidové. (Potlesk.) Vážení přátelé, býti vůdcem a vůdcem vítězným znamená míti za sebou armádu oddanou a plnou důvěry ve svého vůdce. (Potlesk.) I malá armáda, jde-li za svým vůdcem s důvěrou a přesvědčením, že ji dobře vede, vykoná velké věci. (Potlesk.) Nuže, doufám, že pan ministr Šrámek již viděl a ještě uvidí, že armáda strany lidové v Čechách jde za ním s naprostou důvěrou. (Bouřlivý potlesk.) Přál bych si, aby pan ministr Šrámek jako říšský předseda naší strany viděl, že strana lidová je v Čechách agilní, hybnou a živou složkou našeho říšského hnutí a že jejím cílem je, abychom v republice byli hnutím vítězným a nezbytným hnutím pro rozvoj Československé republiky. Vítám pana ministra a přeji mu, aby odtud odešel potěšen. (Potlesk.)

Dík strany ministru inž. Janu Dostálkovi

Vracím se k referátu p. ministra Dostálka. Podal vám dokonalý obraz celého politického, hospodářského, kulturního, sociálního a mezinárodního vývoje republiky, i jak na tom vývoji naše strana, naši poslanci a ministři pracovali. Vidíte, že zde byla vykonána velká a poctivá práce a že lidová strana vždycky stála v prvé řadě tam, kde se jednalo o zájmy republiky, občanstva a katolíků. (Potlesk.) Děkuji p. ministru Dostálkovi nejen za jeho práci ve vládě, ale také za tu, kterou koná ve svém resortu jako ministr veřejných prací. (Potlesk.) Ta práce, kterou vykonává, je ctí a pýchou lidové strany. (Potlesk.)

Vážení přátelé! Se jménem Dostálkovým spojen je celý řetěz technických i zákonodárných prací, se jménem Dostálkovým bude spojena na dlouhá desetiletí a, doufám, staletí, na př. taková výstavba našich přehrad, pro hospodářský život republiky tak důležitých.

Se jménem Dostálkovým bude spojena úprava naší sítě silniční, která již za jeho éry je již ze tří čtvrtin definitivně hotova. (Potlesk.)

Se jménem Dostálkovým bude však zvláště spojen rozmach našeho letectví (potlesk), zejména vybudování velkého moderního letiště v Ruzyni i jiných.

Se jménem Dostálkovým spojen bude rozvoj naší elektrisace, zejména na venkově, poněvadž Dostálek se přičinil a stále se přičiňuje, aby sliby, které vláda dala ve formě subvencí, byly konečně venkovskému lidu a venkovu splněny. (Potlesk.)

Se jménem Dostálkovým bude také spojeno zabezpečení ve stáří, pojištění našich horníků u Bratrských pokladen. (Potlesk.)

Se jménem Dostálkovým bude rovněž spojen rozvoj našich bání a hutí státních, poněvadž jeho snahou je nejen, aby tyto státní huti a báně nebyly pasivní, ale aby přinášely prospěch republice a zajišťovaly obranu našeho státu.

Vážení přátelé, že za to všecko nesklidí vždycky vděk, to je přirozené. Je mnoho těch závistivců, po případě i těch, kteří mají všelijaké postranní úmysly a kteří často kazí a ničí práci Dostálkovu, jak jste nedávno o tom mohli čísti.

Velectění přátelé, mohu panu ministrovi říci, že má naši plnou důvěru (bouřlivý, dlouhotrvající potlesk a volání slávy). Pan ministr byl těžce nemocen. Chvěli jsme se o jeho život. Já v té chvíli nepřeji mu nic vroucnějí, než aby Pán Bůh mu dal pevné zdraví, aby mohl dále konati svou povinnost a svou práci ve prospěch státu a ve prospěch katolického lidu. (Bouřlivý potlesk.)

Potom požádal předseda sjezdu p. ministra Msgre Jana Šrámka, aby se ujal slova. (Bouřlivě spontánní potlesk, volání a nadšení celého sjezdového shromáždění.)

Projev ministra dr. Jana Šrámka

Je mou tolik milou povinností, abych vám napřed ze srdce poděkoval za vaše uvítání. Pan předseda tohoto slavného sjezdu končil přáním, aby mne pobyt mezi vámi hodně potěšil. Už vchod mezi vás byl mi pravým potěšením, poněvadž jsem viděl, sotva jsem zočil několik tváří, tolik radostného ovzduší při sjezdování a bylo tolik i sebevědomí vidět na tvářích z té velké práce naší strany v Čechách, že již s počátku mne pobyt mezi vámi těšil a čím dále více utěšoval, když jsem viděl ten elán sjezdu, tu svatou, pevnou vůli při velkém referátu p. ministra veřejných prací o všem, co se dálo v naší straně a s naší strany poslední léta v práci pro stát a národ v republice.

Krásný rozmach celého našeho velkého hnutí v Čechách, jak jej také zdůraznil p. předseda, přirozeně může vésti jen k radosti, k radosti každého, kdo je také mimo Čechy někde účasten práce. A když víme, že stejně to raší na Moravě i na Slovensku a že zakrátko, myslím příští měsíc, začne to rašit trošku jinak, než až dosud tomu bylo, na Podkarpatské Rusi, v celém tom velkém, lidovém, milionovém táboře československém, nemusí pan předseda míti mnoho starostí o to, že bych nebyl potěšen vším tím, co zde právě zažívám.

Naše rozhodování bylo vždy opatrné a důkladné

Nejsou to vždycky příjemné chvíle, které vůdcové vaši i vaši ministři, vaši poslanci a senátoři prožívají. Někdy se opravdu neobyčejně nesnadno rozhodujeme, máme velké potíže s té, či oné strany u téže věci. A přece nakonec v určité chvíli musíme míti rozhodnutí. Takové rozhodnutí má býti rozhodnutím ve váš velký prospěch, mohlo by někdy také býti i v neprospěch jakýs, to nám někdy těžce padá na nervy. A pak běží o to někdy za velmi těžkých zápasů prosazovat usnesené rozhodnutí. Všichni ti z nás — a jsme to, jsem přesvědčen všichni — kteří cítí velkou tíhu odpovědnosti za vedení hnutí, tak důležitého pro celý stát a pro celý národ, jsou potom rádi, mohou-li přijíti do takovéhoto shromáždění, jakým je právě dnešní sjezd. Tu ty struny našich nervů se zase, pravda, naladí docela jinak a je potřebí si pamatovati takovéto prospekty z našich sjezdů, zvláště z tak animovaného, jako je tento, pro doby, až zase přijde ta tíže na nervy a hlavy.

Vzácní přátelé, pan ministr veřejných prací s velkým důrazem ohlašoval, že jsme jednotnou stranou v celém státě. Máme organisační samosprávu v jednotlivých celcích zemských, ale i jednotu strany v celku, taktice a ve

veškerém postupu. A to jsme také vždycky zachovávali i v posledním období činnosti vaší. Pan ministr se také zmínil o tom, jak na to bylo reagováno s jiných stran. Nechci znova věci rozvádět, ale řekl bych aspoň toto: My jsme vždycky, běželo-li o velkou věc, dlouho uvažovali a radili se, než jsme se k něčemu odhodlali. K čemu jsme se odhodlali, bylo od nás považováno za věc naprosto nutnou, i když někdy obtížnou pro celý další zdravý vývoj národa a státu. Jak jsme se však jednou rozhodli po takových namáhavých poradách, tu jsme při svém rozhodnutí vždycky také setrvali. A setrvali proto, že jsme byli pevně přesvědčeni, že to po nás žádá živý zájem národa. Pan ministr také řekl, že jsme odsuzovali jakékoli budování protichůdných front v národě a ve státě. Já ještě k tomu přidávám:

Vždy jsme odmítali s důrazem jakékoli pokusy totalitní

Vždycky jsme ve státě s důrazem odmítali jakékoli pokusy o tak zvanou totalitu. (Potlesk.) Byli jsme pro naprostou svobodu, samostatnost směrů politických v národě a ve státě, ale zvláště jsme si hájili jako zřítelnice očí své vlastní samostatnosti. Jsme stranou, která nepodléhá nikomu (dlouhotrvající bouřlivý potlesk), jsme stranou, která velmi dobře ví, jaké má základy jako strana křesťanského lidu a která právě proto také odvozuje z těchto základů skoro každé svoje i politické rozhodování.

Ano, také to zdůraznil pan ministr, zároveň jsme se odhodlali, jsouce si plně vědomi této své naprosté neodvislosti a samostatnosti od kohokoliv, ke spolupráci se všemi státotvornými, konstruktivními tábory v národě a ve státě.

A tu jsme slyšeli, že jsme byli podezříváni já nevím z jaké zrady na svých zásadách, že prý jsme se spolčovali v jakési všeobecné souručenství s protichůdnými živly.

Pomlouvali nás, že jsme se stali bolševiky!

Kdesi v Německu zvláště jasně před celým světem vykládali, že jsme se stali bolševiky. To je ovšem strašlivá věc pro celý vzdělaný svět evropský, když takového něco o nás slyšel. Kdesi jinde to povídali skoro každý den ve svých novinách. Nu, už bylo také řečeno panem ministrem, a já to zase znova do omrzení opakuji, že celá hotová propast světového názoru dělí nás od jakéhokoli marxismu a od jakéhokoli bolševismu. (Bouře potlesku.)

Ale na druhé straně, když jsme se spojili s někým k určitému cíli politickému, sociálnímu nebo jakémukoli, a víme, že to právo máme jako křesťané, pak ať se nikdo nemýlí a nikdo si nemyslí, že tím, že nás vyhlásí za bolševiky, a já nevím zač, že nás odvrátí od naší cesty. (Potlesk.) Dokázali jsme to velmi pádně. Zastavím se tu jen u dvou příležitostí.

Byla doba, kdy socialistické strany československé neměly chuti k součinnosti, k naprosto potřebným, podle našich tehdejších názorů, zásahům do státního a národního života. Nezbylo nám nic jiného, nežli uvažovati, když nechtěli s námi z dosavadní koalice do těchto zásahů, abychom utvořili nějakou jinou nutnou většinu. A také jsme ji s ostatními utvořili. Byla to tak zvaná nesocialistická většina. Je to ještě jistě v dobré živé paměti, proč jsme tuto většinu tvořili, a také i okolnosti, za jakých byla tvořena. Tehda se v národě, ale ovšem v jiné části než dnes, hrozně bouřili proti nám. A když už za parlamentní bouře začali couvat v určitých stranách nové většiny, my jsme nezakolísali ani tehdy, když nastala dokonce zlá revolta parlamentní a když se nám ještě hrozilo nebývalými pouličními bouřemi v hlavním městě Praze. (Potlesk.) Nedali jsme se zastrašiti a vytrvali jsme.

Volbou presidentskou zocelili jsme naši státní demokracii

A když bylo potřebí před krátkou dobou upevnit a zocelit naši státní demokracii volbou presidentskou a my, ke svému zármutku to pravím, pozorovali, že koaliční vládní většina není schopna jednotné volby, nezbylo nám nic jiného, než abychom se poohlédli po většině jiné, my jsme ji spolutvořili, nechci-li říci něco více, my jsme ji spoluutvořili a nezakolísali jsme (bouřlivý potlesk), i když měsíce, po celé měsíce jsme tehdy byli v novinách a projevech protivníků těmi bolševiky a společníky neznabohů — a sám nevím, jak zněly všecky ty krásné titulatury, kterými nás častovali. Naši lidé venku všichni nechápali, co to má být, ale myslili si: něco musili naši zástupci v Praze připravovat velkého proti těm, kteří jim tak nadávají, jinak by nebylo možné, aby tak dlouho a tak divně nadávali. Vytrvali jsme, naši lidé vytrvali a dobyli jsme vítězství, které nám celý evropský katolický tábor pochvaloval, ne pouze deníky politických stran křesťansko-demokratických, ale také články jesuitských světových revuí a zároveň konference katolických státníků z různých zemí, konané té doby.

Od nastoupené cesty nás nikdo neodvrátí!

Ať si toto zapamatují všichni: Když lidová strana se na něčem usnese, tož to nebývá tak lehké. Trvá to někdy dlouho, až se na nás zlobí, že se tak pomalu rozhodujeme, ale když už se potom rozhodneme, tož při tom vytrváme. Ať si nikdo nemyslí, že nás čímkoli a kdykoli od toho odvrátí. (Dlouhotrvající bouřlivý potlesk.)

Už to zde bylo řečeno za mé přítomnosti na tomto slavném sjezdu, že lidové strany, takové strany, jakou my jsme, je v národě, ve státě, v republi-

ce potřebí jako soli. Je to podivné, proč to zdůrazňujeme, ale musíme, poněvadž máme takovou divnou problematiku strany. Když vítězíme, máme úspěchy, mají radost z toho nebo onoho úspěchu také jednotlivci v jiných stranách. Pamatuji se, že kdysi ke mně přišli z jednoho města východních Čech s deputací také sociálně-demokraticky organisované ženy a žádaly něco ve školské otázce. A když jsem se otázal, jakého jsou politického zabarvení, toť mi řekly, že jsou socialistky. »A jak to, že přicházíte ke mně, proč nejdete ke svým ministrům?« A tu odpověděly: »Na takové věci, jako je náboženská výchova v národních školách, máme vás, lidovou stranu.« Tedy když něčeho docílíme, mají z toho mnohdy velmi četní jedinci v jiných stranách radost. Ale takové poměry už u nás jsou, oni k nám nepřistoupí a zůstanou na př. v té sociálně-demokratické straně dále. Ale horší je ještě něco jiného. Také ti, kteří nejsou našimi organisovanými stoupenci, ale jdou jinak s námi při volbách, když vidí naše úspěchy, povídají si: »No, to už ten úspěch je zde, nač bychom šli dále s lidovci«, a dají se zlákati mnohem agitačněji zdůrazňovanými požadavky jiných stran a jdou zas s nimi na chvíli volit. Tedy když se nám daří dobře, toť od nás sem tam někdo uteče mezi cizí voliče a až se nám daří špatně, to se zase pomalu vracejí.

Tato problematika není u jiných stran. Za takové situace, když máme úspěchy, není divu, že se vyskytnou sem tam lidé, kteří vykládají, že není potřebí zvláštní křesťansky založené strany, že stačí, když jsou jiné strany politické, které mají v programu toleranci, loyalitu ke katolicismu, Církvi atd. No, tyto strany mají tutéž a zpravidla větší loyalitu k protivným zásadám, než hlásá katolicismus, Církev a řekněme, i lidová strana.

Je potřebí práce pro mohutný rozkvět strany lidové

Co tu máme činiti? Je to samozřejmé pro vás, ale chci to zde zvláště zdůrazniti pro ty naše velké tisícové a tisícové tábory, které si někdy myslí, když se lidové straně dobře daří, že si mohou trochu odpočinouti a sedají nám za ty nešťastné pece. Je potřebí nedat se zlákat k nečinnosti našimi úspěchy. Je potřebí hlásat nutnost takové strany, jakou jsme my, i nadále (potlesk), i kdyby dosavadní naši protivníci a nepřátelé vyhlašovali, že už nikdy nebudou pro kulturní boj, a naši, tak zv. bývalí přátelé vykládají, že jsou také katolíky. Víme, co to všechno znamená, a proto je potřebí znova a znova houževnaté propagandy, poněvadž nás musí přibývati a ne ubývati (bouřlivý potlesk) a hlavně nás nesmí ubývat pro naše úspěchy. Kdo by potom třeba i z vás měl vždycky takovou odhodlanou neotřesitelnou vůli prosazovati tolik důležité věci kulturní a sociální požadavky — a to přece musíme pořád — kdyby viděl, že mu má za to, že zvítězí, několik tisíc ne sice

organisovaných stoupenců, ale voličů ubýt. Tož prosím, docela jinak napříště, houževnatě do práce, do propagandy, aby kádry, které nejsou dosud organisovány u nás, ač k nám celým svým smýšlením patří, rozmnožily co nejdříve naši ustálenou, silnou a k novým úspěchům kráčející lidovou armádu. (Bouřlivý potlesk.)

Děkuji vám z plna srdce, vám všem v Čechách, za vaši velkou práci, zdolávanou někdy za velkých potíží, děkuji vedení, v prvé řadě předsednictvu, zejména panu zemskému předsedovi strany v Čechách — vím, jak si dává záležeti na vzrůstu organisace, děkuji všem vašim vůdcům zde a prosím, abyste nejen dále nelenili, ale hleděli zdvojnásobiti horlivost a houževnatost v množení našeho statisícového tábora v Čechách. (Bouřlivý potlesk a volání.) S tímto půjde rovnoměrně vývoj, jak doufáme, radostný také na Moravě, na Slovensku a na Podkarpatské Rusi (potlesk) a dobrotivý Hospodin, který ví, že to poctivě myslíme s královstvím Božím na zemi, nechť dá požehnání celému tomu velkému milionovému táboru československé strany lidové v ČSR. (Velký potlesk a ovace řečníkovi.)

Lidová strana v Čechách — práci p. říšského předsedy

Projev p. ministra Msgre dra J. Šrámka sklidil obrovský potlesk, takže nebylo slyšeti ani prvních vět, jimiž p. zemský předseda mu poděkoval. Pan předseda pravil:

Děkuji jménem vás všech panu ministrovi za jeho politická a státnická slova. Používám této příležitosti, abych vám, pane ministře, poděkoval jménem našich stoupenců především a v prvé řadě za 18. prosinec roku 1935. (Bouřlivý potlesk a volání výborně.) My všichni víme, a nejen my, doufám, že i celá československá veřejnost, že jste to byl vy, který jste se přičinil v prvé řadě o to, aby presidentem republiky, řeknu to otevřeně, byl muž takového významu, jakým je náš nynější president dr. Edvard Beneš (dlouhotrvající bouřlivý potlesk). Pane ministře, my vám dále děkujeme za to, že chráníte a hájíte demokracii v republice. (Hlučný potlesk.)

Jest ohrožena demokracie, jestliže důležité resorty naší státní správy stávají se filiálkou některých stran, nebo když o některém ministerském křesle se neví, patří-li ještě republice nebo té straně.

Pane ministře, usilujete o to, aby byla výměna ministerských resortů (potlesk, volání výborně), a jste v té republice ve vládě s ministrem Dostálkem takřka jediní, kteří tuto nápravu našeho státního života chcete prosaditi. My jsme v té věci za vámi. (Hlučný potlesk.)

Pane ministře, my vám také děkujeme za to, že jste při poslední vládní krisi, nebo bych spíše řekl při jednání, které přivodilo těžkou vládní krisi,

FRANTIŠEK KLIMENT,
generální tajemník československé strany lidové v Čechách

ochránil a zachránil svobodu zemědělce. (Potlesk.) Při tom řízeném hospodářství šlo a jde to tak daleko, že někde by chtěli míti ze zemědělců nevolníky, aby jako před rokem 1848 s čepicí pod paží stáli před pány Franci, stáli nyní před pány Franci všelijakých těch monopolů a syndikátů.

Pane ministře, my vám děkujeme rovněž za to, že děláte politiku malých, chudých lidí, širokých lidových vrstev (potlesk), a že jste se vy, naši ministři, přičinili, aby chudým lidem nebyla zdražena mouka a chléb (nadšený potlesk), při tom však aby zemědělec dostal poctivě zaplaceno za svou práci.

To všechno jsem chtěl, pane ministře, dnes připomenouti a poděkovati vám za to z těch duší našich stoupenců. Sám vidíte, že to nejsou pouhé fráze, ale že je to poctivě myšleno a že vám upřímně děkujeme. (Bouřlivý potlesk.)

Po nadšeně aklamovaných slovech předsedy Msgre Staška ujal se slova, potleskem pozdravován, ústřední tajemník lidové strany v Čechách *František Kliment*, který ve své obšírné, důkladně propracované řeči vykreslil ono nadšené a úrodné vření v lidovém hnutí v Čechách, které tak významnými slovy vystihl pan ministr Msgre Šrámek. Zpráva, kterou sjezdu přednesl, jest podána v prvé části naší knihy.

Vážíme si svého ústředního tajemníka

Delegáti vyslechli obsáhlý referát, jenž plně vystihl činnost agendy ústředního sekretariátu, pozorně a s neutuchajícím zájmem. Jejich potlesk, jenž často přerušoval vysoce zajímavé a významné údaje o veliké, úspěšné práci sekretariátem od posledního sjezdu strany uskutečněné, svědčil, s jakou radostí sledují překvapující rozkvět lidového hnutí v Čechách.

Jejich jménem tlumočil p. předseda Msgre Boh. Stašek generálnímu

Katolický sjezd 1935 vyvrcholil obětí mše svaté na strahovském stadionu

tajemníkovi Frant. Klimentovi díky za vzorně připravenou sjezdovou zprávu a všecku jeho práci. Zpráva se všemi podrobnostmi a daty bude vydána tiskem a zaslána všem delegátům. V ní bude jasně vystižena imposantnost sjezdu a celého lidového hnutí. Ukáže, jak vysilující práce zdolána byla ústředním sekretariátem a jak generální tajemník Kliment přes veškery obtíže a nesnáze dovedl splniti úkoly jemu svěřené, začež jemu jménem lidového hnutí v Čechách vzdává upřímné a srdečné díky. (Potlesk a souhlasné projevy celého shromáždění.)

Poslední velký sjezdový referát přednesl o činnosti a cílech Mladé generace její náčelník *dr. J. J. Rückl*. Otištěn je v I. díle této knihy.

Práce nejlepším vavřínem mladých

Zpráva referentova, jejíž přednes trval celou hodinu, byla přerušována častými projevy souhlasu, jenž zejména v části, v níž dr. J. J. Rückl výmluvně vytyčil poslání Československé republiky, vyvrcholil v nadšenou manifestaci všech delegátů, kteří tak upřímně oceňovali velikou práci našich mladých lidovců i jejich náčelníka pro Církev a Československou republiku.

Výrazem jejich díků a vděčnosti celého lidového hnutí bylo poděkování, kterým předseda Msgre Boh. Stašek zhodnotil nádherný referát dr. J. J. Rückla. Pravil:

Děkuji dru Rücklovi za jeho obsáhlý referát, který shrnul nejen zprávu o činnosti Mladé generace, ale podal také program, podle něhož se má Mladá generace vzdělávati a pracovati. Panu dru Rücklovi pak zvláště děkuji za všecku ostatní práci. (Potlesk.) Pan dr. Rückl se zvláště zapsal do

našich srdcí dvěma věcmi. Především to byl katolický sjezd. Sjezd, jaký doposud v republice anebo v naší české zemi v takovém rozsahu nebyl! Nemyslete si, že to byla malá práce. Ono už je těžko soustřediti na jedno místo katolíky z Čech. Ale dokázat, aby uspořádali společný sjezd katolíci z Čech, Moravy, Slovenska i Podkarpatské Rusi, je ještě těžší práce a k tomu ještě dostat pod jeden prapor katolické Němce, Maďary a Poláky, kteří tu všichni byli, to je opravdu velká maturita zralosti. Přátelé, to byla práce tak vysilující, že se nedivím, že z toho musil pan dr. Rückl ulehnouti na 10 měsíců do sanatoria. (Pohnutí.)

Panu dru Rücklovi také děkujeme a radost jsme měli z toho, kterak se uplatnil při volbě presidenta republiky. (Bouřlivý potlesk, volání výborně.) Že pro tuto volbu získal zástupce katolických stran mimočeských a že tak volba presidenta republiky byla zajištěna. Proto mu děkujeme a přejeme, aby už do toho sanatoria nemusil nikdy přijít (potlesk), už si tam poležel dost, kéž je teď hodně zdráv a může sloužiti naší straně, která potřebuje jeho sil! (Potlesk.)

Sjezdová pokladní zpráva

Celé shromáždění s napjatou pozorností přijalo nato nového řečníka, pokladníka zemského výkonného výboru, *dra Jindřicha Hatláka,* který v obšírné zprávě podal přehled finančního hospodářství zemského výkonného výboru i ústředního sekretariátu. Suchá čísla, aplikovaná na samé radostné počiny výkonného výboru, nabyla ihned svého zvláštního života čísel. Přednášející jako výborný finanční odborník hned na počátku finanční hospodářství za radostného souhlasu celého shromáždění nazval pečlivým, určovaným úzkostlivou tendencí spořivou. Zvláště zdůraznil pečlivé hospodaření s daní strany, dary a příspěvky.

Díky, které jsou plně zasloužený

P. předseda strany našel po slovech dra J. Hatláka příležitost, aby mu poděkoval nejen za nesmírnou obětavost a činnost, kterou koná pro stranu, ale zvláště za jeho velké hospodářské úsilí ve prospěch naší tiskárny, všech našich tiskových podniků a družstva Charitas. Je to někdy nad lidské síly, co koná pro stranu dr. Hatlák, ale to mu budiž odměnou, že naše hnutí velmi dobře ví, zač mu tak rádo a upřímně děkuje. Ve svém doslovu apeloval pan předseda na přítomné delegáty, aby činnost zpravodaje účinně podporovali a působili v organisacích, aby konali plně své finanční závazky ke straně.

Revisní zprávu přednesl pak místopředseda poslanecké sněmovny posl. V. Košek, který navrhl, aby pokladníku strany bylo uděleno absolutorium. Návrh byl jednomyslně přijat.

Sjezdové komise pracují

Návrhová komise přezkoumala politiku strany a navrhuje důvěru vedení strany

Po referátech hlavních řečníků následovaly zprávy sjezdových komisí. Nejdůležitější z nich byla komise návrhová, která nejen přezkoumala všechny došlé návrhy, ale také přezkoumala resoluce, týkající se politiky strany a jejího programu politického, hospodářského, sociálního a kulturního pro nejbližší budoucnost. Návrhová komise jednomyslně schválila resoluce o politickém postupu strany a ústy svého referenta senátora dr. Josefa Karase navrhla, aby sjezd vyslovil důvěru jak ústřednímu, tak i zemskému vedení strany, lidovým ministrům ve vládě, výkonnému výboru a klubům poslanců a senátorů strany.

Návrhy byly vesměs přijaty jednomyslně celým shromážděním delegátů.

Komise mandátová zjišťuje, že letošní náš sjezd strany jest největším z dosud vykonaných sjezdů strany

Mandátová komise měla za úkol zjistiti všechny legitimace delegátů strany i hostí sjezdu přítomných. Její referent dp. P. Plojhar z Českých Budějovic podal zprávu za potlesku všech přítomných, že na sjezdu je přítomno 1.456 delegátů a 370 hostí, celkem 1.826 osob. Je tedy IX. řádný zemský sjezd strany největším z dosud vykonaných sjezdů. Komise dále zjistila, že delegáti se vykázali řádně legitimacemi, sjezd že byl řádně podle organisačního řádu svolán a jest tudíž schopný se usnášeti.

Komise volební prohlašuje nový zemský výkonný výbor

Úkolem komise volební bylo řádně prozkoumati volby členů zemského výkonného výboru, provedené v jednotlivých krajích, jakož i poměrné zastoupení jednotlivých krajů v tomto výboru. Referent komise volební dp. P. Janíček z Úpice prohlásil sjezdu, že vše bylo řádně v komisi prozkoumáno a správným shledáno, na základě toho prohlášen byl

nový zemský výkonný výbor, jehož členové jsou:

Dr. Adam František, vrch. min. komisař min. veřejných prací, Praha; Brukner Jan, kovář, zemědělec a poslanec, Vepřová; Budělovská Růžena, odb. učitelka a měst. radní, Praha; Bezděkovský Josef, mlynář a rolník, člen

okres. zastupitelstva, Rohozná; Bureš Josef, průvodčí vlaků ČSD, Choceň; Denk Bohdan, úředník ČSD, Karlovy Vary; Desenský František, rolník, Pouchov; Ing. Dostálek Jan, ministr veřejných prací, Praha; Fikejzl Josef, vrchní tajemník a člen ústřed. zastupitelstva, Praha; Filip Jakub, ředitel a pošt. tajemník v. v., Praha; Dr. Hatlák Jindřich, ředitel Ústřední bratrské pokladny, Praha; Ing. Hájíček Jaroslav, velkoobchodník a vicepresident obch. k., Č. Budějovice; Houdeček Čeněk, vrch. účetní taj. a řed. rada, Praha; Dr. Hula Stanislav, min. kom. a posl., Kolín; Hušek Josef, rolník, Blešno; Chlumský Václav, obchodník, rolník a starosta, Divišov; Kamenický František, rolník, Chvojenec; Dr. Karas Josef, sekční šéf v. v. a senátor, Praha; Keil František, továrník a kom. rada, Kdyně; Kleinbauer Václav, cejchovní úředník, Litoměřice; Kliment František, gen. tajemník, Praha; Knotek Václav, poslanec a rolník, Čejkovice; Košek Václav, tesařský dělník a místopředs. posl. sněmovny, Pšovka; Kratochvílová Bernarda, choť tov. děl., Humpolec; Dr. Kudrnovský Alois, univ. profesor a člen zemského zastupitelstva, Praha; Mačí Jan, prvofarář a vikář, Bráník; Macek Jaroslav, ředitel ČAT, České Budějovice; Mauer Jindřich, hodinář a zlatník, Jindř. Hradec; Machač František, děkan, Rychnov nad Kněžnou; Miškovský Jaroslav, bankovní zřízenec, Praha; Mlejnek Václav, děkan, Teplice-Šanov; Novák František, vrchní inspektor v. v. a senátor, Praha; Dr. Novák Josef, profesor a poslanec, Praha; Paar Alfons, velkostatkář, Bechyně; Pauly Jan, Msgre, kanovník a arciděkan, Praha; Pecháček Jaroslav, stud. práv, Praha; Petr Alois, poslanec, Praha; Petrásek Josef, děkan, Chotětov; Primes Vojtěch O. S. Aug., převor, Dolní Ročov; Plojhar Josef, kaplan a člen okr. zastup., Čes. Budějovice; Pospíšil Antonín, dělník a tajemník, Pardubice; Roudnický Alois, Msgre, katecheta a senátor, Praha (za jeho nemoci zastupuje jej senátor J. J. Krejčí); Dr. Rückl J. J., skut. pap. komoří a průmyslník, Praha; Říčář Karel, rolník, starosta a poslanec, Voděrady; Říha František, říd. učitel a člen zem. zastup., Kamenné Zboží; Scheinost Jan, chefredaktor, Praha; Smejkal František, přís. zem. výboru a průmyslník, Polička; Stašek Bohumil, Msgre, kanovník, poslanec a zemský předseda, Praha; Sukdol Bohumír, rol. a starosta, Újezd u Vodňan; Šabata František, rol. na odpoč. a čest. předs., Vrbice; Šedivý Karel, oficiál ČSD, Příbram; Štefek Josef, farář a předseda kraje, Vejprnice; Tomšů Josef, Msgre, vikář a farář v. v., Říčany; Tylínek Alois, Msgre, děkan a nám. primátora, Praha; Vlach Josef, děl., Červ. Kostelec.

Motto: *Orel není pouhé jméno, Orel znamená boj, a to boj o vítězství křesťanské myšlenky.* *Pius XI.*

Orelstvo zdraví sjezd

Za pražskou orelskou župu Pospíšilovu pozdravil sjezd odb. rada dr. Plocek, který pravil, že Čsl. Orel bude míti v budoucnu stejně jako všecky ostatní složky našeho katolického hnutí ještě větší důležitost než dosud. Musí se tudíž postarat o pevný program a plán do budoucna. Musí však také usilovati o to, aby v jeho čele stáli nejlepší lidé a také stoupenectvo aby bylo co nejlepší! Čsl. Orel slibuje rovněž svoji součinnost. Veškeré naší práci žehnej Bůh! (Velký potlesk.)

Děkuje dr. Plockovi za jeho povzbuzující projev, zdůraznil p. předseda posl. Msgre B. Stašek, že naši protivníci nás házejí stejně do jednoho pytle a říkají klerikál jak lidovci, tak Orlu. Je třeba, aby se Orelstvo účastnilo práce lidové strany a zanášelo tak do veřejného života to, v čem je vychováváno: kázeň, pořádek a čestnost. Potřebujeme mladých lidí, lidí svěžích, ukázněných, rázných, kteří by se nebáli, potřebujeme opravdových mužů a žen v našem hnutí. (Potlesk.) Také to ať nám vychovávají Orlové a lidová strana zase na druhé straně ať zanáší prostřednictvím svých členů — Orlů do řad Orelstva svůj program demokracie, sociální spravedlnost křesťanského řádu. Pak se navzájem budeme prolínati, třebaže Orel zůstal nepolitický a my političtí. Pak bude platit: co lidovec, to Orel a co Orel, to lidovec. (Potlesk.)

Aby dán byl výraz jednomyslnosti a plné spokojenosti s vedením strany delegáti žádají, aby nebylo další debaty

V rámci debaty promluvil vldp. prof. Adam z Pardubic, jenž označil sjezd za největší ze všech dosud pořádaných. Je také i svým průběhem nejkrásnější, nejnadšenější a nejpovzbudivější. Delegáti si odnášejí do svých domovů nejlepší dojmy a vzpruhu k další práci. Vyjadřuje svou radost návrhem, aby bylo upuštěno od další rozpravy a aby resoluce byly vesměs předány výkonnému výboru strany. Návrh byl schválen za potlesku všech.

Projev díků zemskému předsedovi Msgre Bohumilu Staškovi

Jediným řečníkem do debaty přihlášeným byl p. ministr inž. Jan Dostálek, který pravil:

Slavný sjezde, slovutný pane předsedo! Za sjezdového jednání děkoval jste všem našim exponovaným činitelům, důvěrníkům a korporacím, kteří pracovali pro zdar tohoto sjezdu a pro rozkvět lidového hnutí v Čechách

vůbec. Nebudiž mi vykládáno jako neskromnost, když se ještě nyní ujímám slova. Doufám, že slavný sjezd mně dává k tomu zmocnění (potlesk), abych našemu panu předsedovi poděkoval co nejsrdečněji (bouřlivý potlesk a volání výborně) a abych ho nejen svým jménem — moje slova jsou jen slabým odleskem toho, co hárá v srdcích vašich — ubezpečil, že my všichni jsme naplněni hlubokou vděčností k panu předsedovi za vše, co vykonal. A zvláště za onu velkou, téměř nadlidskou práci, kterou má za sebou během uplynulého období. Dnešní sjezd je signálem lepší budoucnosti a rozkvětu lidové strany a, moji drazí, to je zásluhou našeho pana předsedy, našeho vůdce. Za to má naši lásku, naši vděčnost a závazný slib věrnosti k programu lidové strany, slib obětavé, vytrvalé a statečné práce pro její rozvoj. (Nadšený potlesk.) Za to má naše upřímné a zbožné modlitby, aby nám byl božskou Prozřetelností dlouho zachován, aby mu Všemohoucí vysypal cestu jeho života kvítím a zbavil všeho trní a hloží, aby s posvátného Vyšehradu mohl se dívati s radostí a uspokojením po nivách naší drahé vlasti, aby nás řídil a vedl a přivedl k plnému vítězství. (Bouřlivý potlesk a volání slávy.) Slovutný pane předsedo, jménem nás všech upřímné, staročeské Zaplať Pán Bůh! (Potlesk a ovace p. předsedovi.)

Staroslavný Vyšehrad

Budeme budovati svatováclavskou republiku!

Závěrečné slovo patřilo zemskému předsedovi B. Staškovi. Pravil:

Slavný sjezde, drazí a milí přátelé! Děkuji ti, pane ministře, a děkuji vám všem! Už budu v čele té strany, ať už jako tajemník nebo předseda, na 20 let. A mohu vám říci, že snad nebylo dne za těch 20 let, abych nebyl na stranu myslil a pro ni nepracoval. A jestliže je mně něco odměnou, pak je to odměna, kterou jsem přijal dnes, když jsem viděl ten krásný, jednotný, svorný a nadšený šik a sjezd našich lidí, našich předních pracovníků a stoupenců. (Potlesk.) Ten dnešní náš sjezd byl nazván sjezdem největším a je jím! Viděli jste tu přeplněnou zdejší síň — jednu z největších! Takovým sjezdem se nemůže pochlubiti každá strana! Ale, drazí přátelé, co zejména je dojemné? Seděli tu před vámi všichni předáci vaší strany, seděli tu z Čech, Moravy, ze Slovenska a vy tady sedíte před nimi. Lidé z vesniček i měst, ze všech krajů českých. A viděli jste, jak jsme všichni jedno srdce, jedna mysl, jedna vůle. (Nadšený potlesk.) Až přijdete domů, prosím vás, řekněte těm našim lidem, že nás všecky váže nejenom jeden program a jedna víra, ale také jedna láska. (Hromový potlesk.)

Vážení přátelé! Je mou povinností, abych se ujal slova k závěrečnému projevu. Nebudu vás již zdržovati, bylo by zbytečno něco přidávat k tomu ke všemu, co jste zde slyšeli a viděli. Já bych se s vámi chtěl jen ptát, co bude naším programem do budoucna, do příštího sjezdu, jakou cestu si vytyčíme pro svou práci. Přátelé, já bych řekl:

Ideál, který musí přejít národu do žil!

Půjdeme za tím starým svým programem, a to jest svatováclavská republika (mohutný a nadšený potlesk), jejíž zákony, parlament, školy, kasárny

atd. nechť jsou naplněny křesťanským duchem — to je náš program, náš cíl a nic jiného!

Ale, přátelé, jednu věc si musíme uložit! My máme krásný program, nejkrásnější, jaký může být. Což se našlo něco krásnějšího nad učení Kristovo — a to je náš program! Politická naše taktika i vedení jsou takové, že nám to závidí jiné strany. Mám však na mysli ještě něco. Nerosteme úměrně s těmi hodnotami, které přinášíme do veřejného života. Slýcháme nejednou: »Já nevěděl, že máte takový program!« Lidé nás stále ještě neznají a já se stále shledávám s tím, jak málo lidé o nás vědí, málo nás chápou! Musí být proto naším programem, abychom pronikli do srdcí všech lidí.

Od jedné svíce zapalte jich tisíce!

A proto, přátelé, čtyři léta máme do příštích voleb, ačkoliv ovšem mohou přijíti i dříve. Udělejme si takovou čtyřletku velké, široce založené propagace, stojící na moderních zásadách křesťanských. (Potlesk.) Naše strana musí se podobati ohromnému stroji, každá organisace je kolečkem v tom stroji a všecko musí svou prací zapadati do ústředního kola. A propagace základního našeho ideálu: Svatováclavské republiky! A kolem toho se musí vše točit jako jeden celek. Bude-li tento stroj pracovati rok, dva, čtyři, bude se muset již podle zákonů fysických dostavit účinek při příštích volbách.

Přátelé, tohle je náš cíl pro příští dobu a k té práci volám vás všecky. Volám všecky naše důvěrníky a funkcionáře, muže, ženy, dívky i jinochy, k té práci volám všecky, kteří jsou naplněni touhou, aby v Československé republice panoval duch křesťanský. (Nadšený potlesk.) Rozejděte se do svých domovů a odnášejte si odtud zapálená, hořící srdce pro ideály, nad něž nemůže býti nic krásnějšího, a které musí oblažiti národ! Jestliže jej křesťanství nezachrání, co mu dá dnes pokoj a spokojenost? Řekl to krásně Tolstoj: Od jedné svíce je možno zapáliti tisíce svící. Tak také vy od toho zapáleného srdce zapalte tisíce srdcí jiných pro křesťanské ideály v republice! (Nadšený potlesk.) Rozejdeme se dnes z toho sjezdu zase k nové práci, nadšeni a posílení za jediným cílem: Čest a sláva Boží, čest a sláva naší republiky a dobro občanů naší drahé vlasti! Tomu, přátelé, z té duše Zdař Bůh! (Nadšený potlesk a ovace panu předsedovi.)

Státní hymna a chorál svatováclavský

Slavnostní Smetanovou síní zabouřily první akordy naší státní hymny. Celé tisícové shromáždění povstalo a společným zpěvem zpečetuje ten velký slib, který zněl jako mohutná výzva k dalšímu neohroženému pochodu za vítězství národa svatováclavského. A pak prostornou síní hřmí velebný chorál svatováclavský. Shromáždění stojí jako jeden muž, jako šik, který před-

stavuje novou sílu a nové vůdce. Slavnostní fuga barokního minority P. Bohumila Černohorského, kterou na varhany zahrál prof. dr. Vachulka, zní k odchodu. Hudba velebná a vroucně náboženská. I ta dovede říci mnoho o té veliké slavnosti naší lidové veleobce.

Strhující závěr největšího sjezdu československé strany lidové v Čechách!

A ve chvíli, kdy celé shromáždění po velkolepém sněmování povstává, je jasno, že tady v předvečer svátku našeho národního světce sv. Václava bylo s plným pochopením a nadšením porozuměno onomu povelu svatého knížete: »Vzhůru hleď!« ke kříži, na němž byla zvěstována láska a spravedlnost ke všem. Stáli zde lidovci, zralí muži a ženy vedle mladých nadšenců z Mladé generace, svorni a odhodláni dále pracovati k podepření politické práce svých vůdců, kteří v státní soustavě našeho státu znamenají pilíře demokracie a kteří si získali plnou důvěru všech, kdož to myslí s naší demokracií, s národem a státem opravdu upřímně.

Byl to opravdu už úrodný duch svatováclavský, který se zde pod baldachýnem velebné hudby a povznesených myslí chvěl v srdcích všech účastníků. A když se shromáždění loučili, bylo možno s radostí konstatovati, že ze slavnostního shromáždění IX. zemského sjezdu jde lidová strana jako ocel silná upřímným souhlasem svých stoupenců, dále za svými ideály, v boj za náboženská, kulturní i sociální práva katolíků v naší vlasti. Bylo jasno, že z tohoto shromáždění vyšla lidová strana jako pevný pluk a statečná armáda svatováclavská, odhodlaná jíti vždy za svými vůdci všude tam, kde by bylo třeba hájiti práva Církve, našeho státu, národa a všech našich poctivých spoluobčanů.

Zdař Bůh křesťanskému lidovému hnutí!

IX. řádný zemský sjezd československé strany lidové v Čechách zakončen byl poutí do Staré Boleslavě,

spojenou se sjezdem křesťanských zemědělců a pobožností za mír a pokoj v Československé republice

Není to náhodou: sjezd strany zahájen byl večer u památné sochy svatého Václava na posvátném Vyšehradu, duchem svatováclavským prodchnuta byla všechna sjezdová jednání a velkolepý sjezd končili jsme nádherným holdem katolického lidu ve Staré Boleslavi, na místě, kde vydechl svatý kníže naposled a odkud nejmocněji vane síla jeho odkazu. Lidová strana plnila, plní a vždy věrně bude plnit tento odkaz, jak nesčetněkrát to dokázala; učiniti z národa a státu československého národ a stát svatováclavský, křesťanský a spravedlivý, je právě v jejím programu.

Na místě nám nejposvátnějším

Na svátek sv. Václava ráno o 9. hodině sloužil v kostele sv. Václava slavnou pontifikální mši sv. J. M. ndp. probošt kapituly staroboleslavské Msgre E. Hrdlička, slavnostní kázání před tím proslovil věhlasný kazatel vsdp. kanovník J. Málek. Kázání bylo prodchnuto ryzím vlastenectvím — láskou k Bohu a vlasti. Kázání končil vsdp. kanovník pietní vzpomínkou na prvního presidenta republiky — presidenta Osvoboditele T. G. Masaryka.

Sjezd křesťanských zemědělců

V katolickém domě sešli se křesťanští zemědělci. Předsedal rolník Pivoňka. K četným přítomným promluvil nejprve senátor J. J. Krejčí, který slovy výraznými ocenil zejména práci lidové strany pro zemědělce a zmínil se o škodlivosti všech opatření, jimiž je ukládáno o zemědělcovu svobodu. Nabádal zemědělský lid, aby podporoval i nadále lidovou stranu v jejím boji za práva zemědělců i v jejím úsilí utvořiti z našeho státu říši hodnou názvu »dědictví svatováclavské« — zemi, kde by byla svoboda kulturní i náboženská a především naprostá spravedlnost. Ke konci pravil: Lidová strana, která si vytkla ve svůj štít heslo bojovníků svatováclavských, je stále na stráži! Není v žádném područí. Je na vás, katolických zemědělcích, abyste ji podepřeli na poli jejího peněžnictví i v družstevnictví, aby se stala silnou i po této stránce! Lidová strana, vedena odkazem svatováclavským, bude vždy hájiti zájmy svých zemědělců — zemědělsky a křesťansky! (Potlesk.)

Pak, uvítán potleskem přítomných, promluvil za presidium strany ústřední tajemník F. Kliment, který poděkoval přítomným za jejich práci a nabádal je k další činnosti.

Nadšeným potleskem byl uvítán telegram ministra veřejných prací inž. J. Dostálka, který srdečnými slovy katolickým zemědělcům vyprošuje hojnost požehnání Božího pro jejich dílo. Obsáhlý projev učinil potom red. a taj. V. Novák. Vystihl, že náš zemědělský český lid, kdykoli bylo zle, scházel se na posvátné půdě ve Staré Boleslavi, prosil mocného patrona o pomoc a zároveň manifestoval velmi rozhodně za svá práva a spravedlnost! Zhodnotil práci lidové strany, spravedlnost zemědělskému lidu a svůj projev končil přáním, aby sv. Václav, patron zemědělců, vnesl opět na českou vesnici onu pospolitost, soudružnost a přátelství, jež dříve ji pojily. Volal katolické zemědělce k pohotovosti do boje za spravedlivý křesťanský řád v našem státě.

Nakonec promluvili ještě senátor J. J. Krejčí, vsdp. děkan kapituly staroboleslavské Msgre J. Brázda, který svolával na práci křesťanských zemědělců hojnost požehnání Božího a mocnou přímluvu svatého patrona, knížete Václava.

Manifestace pro pokoj a mír v naší vlasti

Mírová pobožnost v kostele sv. Kosmy a Damiána

Odpoledne v památných staroboleslavských ambitech kapitulního kostela sv. Kosmy a Damiána konala se mírová pobožnost. Na místě smrti sv. Václava pomodlil se kapitulní probošt J. M. Msgre E. Hrdlička. Pobožnost byla zahájena starým chorálem našich předků »Hospodine, pomiluj ny«.

Imposantní průvod k soše sv. Václava

Po pobožnosti vyšel od kostela sv. Václava velký průvod městem k soše sv. Václava před kostelem Panny Marie. Za zvuků chorálu svatováclavského zavlála v čele státní vlajka s prapory lidového hnutí. Nejprve kráčely šiky mužů, pak kněžstvo s J. M. proboštem E. Hrdličkou, za ním nepřehledné zástupy katolických žen, dívek a matek.

V průvodu byla nesena standarta Kristova s nápisem: »Pokoj vám«, standarta se sv. Václavem, velký obraz papeže Pia XI. a několik dalších standart s hesly, hlásajícími výstižně program křesťanského lidového hnutí a zejména program činnosti pro křesťanské zemědělce.

Mohutný svatováclavský chorál dozněl. Průvod se seřadil do obrovského čtverce kolem sochy sv. Václava a řečniště, na něž vystoupil předseda čsl. strany lidové, poslanec Msgre Bohumil Stašek.

Břetislav Štorm: Sv. Václav s bl. Podivenem

Drazí přátelé! Dvě jsou v našem národě centra úcty ke svatému Václavu: chrám sv. Víta v Praze a chrám sv. Václava ve Staré Boleslavi. Kdykoliv přišel den 28. září, svátek sv. Václava, spěchaly zástupy zbožného lidu na obě tato posvátná místa. Ve chrámu sv. Václava ve Staré Boleslavi na ten den od dávných časů konala se pout hospodářů na poděkování za ukončené žně a Boží úrodu. Tuto starou tradici zachovávají naši křesťanští zemědělci, kteří každého roku na svátek sv. Václava ve Staré Boleslavi konají svou pout a sjezd. Buď jim za to čest a dík! Letošního roku pak spojili jsme s touto poutí našich katolických zemědělců ještě pout na úmysl zachování pokoje a míru v naší české vlasti.

Drazí přátelé, snad se zeptáte, jsou takové poměry, že jest třeba prositi za mír a pokoj? Bude snad válka? Na tu otázku dnes nedovede vám dáti nikdo uspokojivou odpověď. Jisto jest, že celý svět žije dnes v horečném zbrojení, že všechny státy vrhají ohromné miliardy na své vyzbrojení a že celý svět podobá se dnes obrovské prachárně. Stačí jiskerka, aby tento nahromaděný prach explodoval a svět obrátil v žalostné a hrozné sutiny, v nichž by bylo pohřbeno všechno, co lidské ruce a hlavy za staletí krásného a dobrého vytvořily.

Jaká je za takových poměrů situace našeho národa, našeho československého státu? Chceme-li býti upřímní, musíme povědětí přímo a otevřeně, že československý stát jest v první řadě ohrožen tímto nepokojem a válečným šílenstvím. Síly, které před 1000 lety zničily celé veliké slovanské kmeny a národy v pobaltických zemích a které nebýti moudré vlády sv. Václava byly by zničily i českou naši vlast, síly, které po tisíc let ohrožovaly naši národní existenci, valí se opět na naši československou vlast. Československá republika je srdcem Evropy, kdo to srdce bude míti, toho bude Evropa. To dobře ví naši nepřátelé a proto takřka prstem ukazují na náš stát, že první musí přijíti na řadu ve válečném konfliktu. Přiznejme si mužně, že vlast naše je v nebezpečí!

Za takových poměrů konáme mírovou pout na místa posvěcená krví a smrtí sv. Václava, abychom tohoto ochránce míru a pokoje prosili za pomoc a ochranu v nebezpečných dobách, za mír a pokoj naší vlasti. Neboť ke komu utíkali se naši předkové v těžkých dobách za ochranu a pomoc? K svatému Václavu! To ukazuje v prvé řadě ten náš starobylý chorál svatováclavský, jedna ze dvou nejstarších písní českých, jehož vážný nápěv i tak dojemná a úpěnlivá slova zřejmě ukazují, jak strastiplné a nebezpečné doby naši předkové prožívali a kterak sv. Václav byl jediný, ke kterému se mohli obracetí a prositi za pomoc a přispění. A co jest nejvýmluvnějšího: kostelíky sv. Václava naši předkové staví na místech vojensky nejdůležitějších a nejnebezpečnějších, na hranicích, kudy nepřátelé vnikali do české

naší vlasti. Tak na Dobeníně u Náchoda, tak na Brůdku u Kdyně ve Všerubském průsmyku. Do bojů za vlast a proti odvěkému nepříteli šla vojska česká vždy s nadějí v ochranu svatého Václava. Není takřka významnějšího vítězství českých zbraní od bitvy u Chlumce roku 1026 do vítězného zápasu u Kressenbrunnu, aby nezjevil se českým bojovníkům v oblacích svatý patron zemský, ve skvělé zbroji rytířské, jako spolubojovník a pomocník ve vítězství. — Karel IV. staví nad tělem svatého Václava katedrálu, která podle plánu tohoto moudrého a svatého krále měla býti nejvelkolepější v celé Evropě. Její vysoké sloupy, špičaté věže a ostře lomené oblouky klenby podobají se sepjatým rukám, spínajícím se k nebesům a prosícím svatého Václava: Nedej zahynouti nám!

A ve smutných dobách po bitvě na Bílé hoře, kdy zdál se osud českého národa rozhodnut a konec jeho zpečetěn, byl to opět svatý Václav, ke kterému upínány poslední naděje. Čtěte vlastenecké knihy jesuity Balbína a najdete v nich na tolika místech výkřik smutné a bolestné duše k svatému Václavu: Nedej zahynouti nám! V té době povstávají překrásné legendy svatováclavské. Jako na příklad ona nádherná legenda o sv. Václavu a svatováclavských rytířích, čekajících v hoře Blaníku, aby český národ, až bude nejhůře, zachránili, nepřátele potřeli a vlasti české vybojovali opět slávu a vítězství. Aneb ona pověst, která se šířila mezi českým lidem, že o památných dnech českého národa o půlnoci v chrámu Svatovítském se rozsvítí, otvírají se dveře kaple sv. Václava, z nich vycházejí naši národní světcové v čele se svatým Václavem a v průvodu jdou ke hlavnímu oltáři a tam prosí Boha za český národ a český lid. — Byly to pověsti, ale ony ukazovaly, jakou víru měl český lid ve svatého Václava, že nedá českému národu zahynouti a že jej přivede opět k slávě, síle, vítězství a budoucnosti.

A nezklamal svatý Václav tuto naději a důvěru svého lidu? Na tuto otázku odpovídá sám náš československý stát, naše osvobozená vlast. Tisíc let jsme pod ochranou svatého Václava zápasili o svá práva, svou svobodu a existenci a po tisíci letech dosáhli jsme své národní svobody a státní samostatnosti. A nejen to, ale stát náš dosáhl takového rozsahu a velikosti, že větší měl jen za Karla IV. — Svatý Václav nedal nám zahynouti. Jsme svobodným a samostatným národem a státem. A právem svoboda českému lidu byla oznámena a slavně prohlášena u pomníku svatého Václava na Václavském náměstí v Praze. A když razily se první české mince, tento projev naprosté suverenity a samostatnosti státní, první zlatý dukát československý nesl obraz svatého Václava na důkaz, že jsme národem a státem svatováclavským. A když v roce 1929 oslavovali jsme tisíc let smrti svatého Václava, před sochou svatého Václava v Praze sešla se celá vláda v čele se svým presidentem Osvoboditelem, aby projevila úctu k patronu a ochrán-

ci československého státu svatému Václavu. A jeden z největších současných historiků českých dr. Pekař svůj spis o svatém Václavu končí díkem našemu svatému patronu za jeho pomoc a ochranu po tisíc let českému národu prokazovanou a vroucí prosbou, aby svatý kníže ještě dalších tisíc let nedal zahynouti nám ni budoucím.

Jestliže tohle všechno víme a v této památné chvíli si uvědomíme, potom ke komu máme se obrátiti v těchto nebezpečenstvích přítomných dob? Koho máme prositi za ochranu a pomoc? Ke komu máme se modliti o mír a pokoj v našich zemích? Jistě v prvé řadě k našemu svatému ochránci svatému Václavu. Abychom však zasloužili si této ochrany a pomoci, je třeba, abychom také sv. Václava následovali v jeho životě, ctnostech a skut-

cích, kterými před tisíci lety národu zachoval jeho existenci a dal mu budoucnost na celých tisíc let.

Zde ve Staré Boleslavi ukazuje se jako vzácná památka střevíc sv. Václava. Co nám praví a k čemu nás pobádá tato vzácná památka? Abychom šli ve šlépějích sv. Václava, abychom šli po cestách, kterými on chodil a po kterých chtěl vésti i svůj národ.

Drazí přátelé, které jsou to cesty a které jsou to stopy? Svatý Václav snažil se zachovati mír a pokoj své zemi, ale při tom nebyl žádným bázlivcem, slabochem, ale rytířem ducha i těla. Byl tak statečný, že se nebál, aby ušetřil životy a krev svých bojovníků, vyzvati vůdce nepřátelského vojska k zápasu a souboji. Kdyby tak dnes ti, kteří štvou národy do válek a posílají na válečné jatky ty, jež válek si nepřejí a po míru a pokoji touží, musili následovati příkladu sv. Václava, bylo by po válkách ... Svatý Václav jest nám příkladem hrdinnosti a vzorem, že po míru a pokoji máme toužiti, pro něho celou duší pracovati, ale kdyby toho třeba bylo, na ochranu napadené vlasti máme hrdinně a nebojácně nastoupiti. To slibujeme my katolíci, poněvadž kdo by se dotkl naší vlasti, dotýká se památky sv. Václava, kdo by napadl naši vlast, napadá dědictví svatováclavské, které až do posledního dechu budeme hájiti a chrániti.

My katolíci chceme však bojovati a usilovati též o to, aby Československá republika byla státem svatováclavským i podle ducha sv. Václava, aby duch svatováclavský, duch zbožnosti, víry, spravedlnosti, poctivosti a křesťanské lásky, pronikal celým státem, našimi rodinami, školami, zákony, životem hospodářským, sociálním, kulturním, zkrátka celým veřejným i soukromým životem našeho lidu. Víme dobře, co tu na nás čeká ještě práce a bojů, víme dobře, jak nesnadný a přetěžký je ten cíl. Také i v této práci a v tomto těžkém boji obracíme se k sv. Václavu volajíce: Nedej zahynouti nám!

Starý kronikář vypravuje, že když tělo našeho svatého knížete bylo ze Staré Boleslavě převáženo do Prahy a vezeno bylo kolem věznice na královském hradě pražském, tenkráte sama od sebe spadla pouta s rukou a nohou vězňů a dveře žaláře samy se otevřely. Kéž na přímluvu sv. Václava všem těm, kteří dlí v žalářních temnotách nevěry, odpadlictví a bludu, spadnou okovy, jež poutají jejich duše a stanou se opět svobodnými dětmi sv. Václava, dítkami Božími. Kéž sv. Václav probudí nábožensky lhostejný a neuvědomělý český lid k pravé zbožnosti a učiní z národa našeho národ křesťanský, neboť jedině uvědomělé křesťanství může národu našemu dáti pevný základ k jeho šťastnému rozvoji, záchraně v nebezpečných dobách a významu mezi ostatními národy světa.

O to všechno prosme dnes na tomto posvátném místě našeho svatého patrona! Z té duše volejme dnes k němu, aby dal mír a pokoj české vlasti

tak, aby se mohla rozvíjeti a státi se šťastnou zemí svého lidu, aby chránil naše hvozdy, naši vlast a náš stát před úklady nepřátel a nedopustil, aby hrubá síla nepřátel vítězila nad jeho právy a svobodou, aby přimlouval se u Pána Boha, aby z národa našeho stal se národ opravdu svatováclavský, křesťanský, jenž by byl světu vzorem pravé svobody a bratrství, křesťanské lásky, míru a spravedlnosti. — Amen.

Po tomto projevu, po němž shromáždění zapěli chorál svatováclavský, následoval sborový recitativ F. Moravce na motiv: Svatý Václave, nedej zahynouti nám ni budoucím! Po skončení odebral se nejdůst. pan probošt Msgre Em. Hrdlička v průvodu kolegiátní kapituly sv. Kosmy a Damiána ve Staré Boleslavi a četného duchovenstva k soše sv. Václava, kde vykonal dojemné modlitby a prosby za mír a blaho naší vlasti. Slavnost byla skončena státní hymnou.

Od sochy sv. Václava odebral se průvod za zvuků mariánské písně do kostela Panny Marie ku milostnému obrazu Matky Boží, posvátnému Palladiu země české. Zde konalo se sv. požehnání a po něm zasvěcen byl český lid Té, jejímž sv. Václav byl vroucím ctitelem, Panně Marii.

Tím ukončena byla svatováclavská pout staroboleslavská a s ní ukončen byl též sjezd československé strany lidové. U sv. Václava na posvátném Vyšehradě začal a u sv. Václava ve Staré Boleslavi byl dovršen.

Nový ráz našich průvodů zpestřený lesem vlajek a standart vzbuzuje všeobecný zájem široké veřejnosti

DÍL TŘETÍ

Jak půjdeme dále...

I. NAŠE SMĚRNICE PRO BUDOUCÍ PRÁCI

Co chce a zač bojuje čsl. strana lidová

IX. řádný sjezd československé strany lidové v Čechách, konaný v Praze 26. září 1937 na prahu 20. roku republiky Československé a v předvečer svátku dědice české země sv. Václava, usnesl se po přednesených projevech a po zevrubné rozpravě na této resoluci:

O zahraniční politice

Bedlivý pozorovatel mezinárodní a zvláště evropské situace nemůže přehlédnout, že za poslední dvě léta povážlivě vzrostlo sebevědomí a součinnost států, které nevidí své poslání v upevnění světového míru. Tváří v tvář této skutečnosti vítá sjezd se zadostiučiněním, že místo Československa zůstalo i v hrozivé mezinárodní krisi po boku států, které udržení míru mezi národy učinily první zásadou své zahraniční politiky. Stejně jako neohrožený a pevný ochránce pokoje, Apoštolský Stolec římský, vidí i Československo nejbezpečnější zajištění míru v kolektivní bezpečnosti, jejíž plán je i pro přátelský poměr republiky ke všem našim sousedům předpokladem nejlepším. Přejeme si všichni upřímně žíti v nejsrdečnějších sousedských vztazích i s Polskem, Německem, Rakouskem a Maďarskem a věříme, že s naší strany bude učiněno vše, aby tyto přátelské vztahy pomohly prohloubiti pocit bezpečnosti všech středoevropských zemí. Jsme přesvědčeni, že heslo: Střední Evropa národům středoevropským bude klíčem k loyální politické i hospodářské součinnosti států Malé dohody se strany jedné a zemí římského protokolu, Italie a Německa se strany druhé. Tato tradiční mírotvorná naše politika kotví hluboce v srdcích československého lidu, který nebaží po cizím, každému přeje, což jeho jest.

O politice vnitřní

Ale právě těžké mezinárodní ovzduší, upevňující v nás nepřemožitelné odhodlání nepovolit nikomu nic z toho, co nám patří, zavazuje nás všecky zvýšenou měrou, abychom si uvědomili svou historickou odpovědnost. Je

naléhavou povinností doby zmobilisovati všecky vlastenecké a živé mravní, kulturní, hospodářské i sociální síly národa do služeb vlasti. Zde nesmí býti opuštěna dráha, na niž nás uvedl president Osvoboditel a v níž zdárně pokračuje president dr. E. Beneš: úsilí o státotvornou součinnost všech zralých a odpovědných politických sil republiky, nepodléhajících ani diktátu bolševické internacionály, ani pangermánského novopohanství. Pokládali bychom přímo za katastrofální neštěstí, kdyby ve chvílích tak těžkých národ náš měl býti roztržen v bloky pravice a levice, jejichž divoké boje nebyly by než předzvěstí hrůz občanské války. Systém co nejširších politických koalic stran, spolupracujících v duchu upřímné loyality a zastupujících všecky hlavní kulturní a sociální složky obyvatelstva, prokázal za uplynulých 19 let republiky dobře svou politickou schopnost a je výbornou a osvědčenou již osou československé demokracie. Proto československá strana lidová je vždycky odhodlána spolupracovati se všemi opravdově demokratickými a blaha státu i spravedlivých životních zájmů drobného lidu dbalými politickými stranami, nevyhýbajíc se nikdy své míře odpovědnosti za osudy republiky. Náš poměr ke kterékoli z těchto stran není určen ničím jiným, než jejich oddaností k demokratické republice a loyalitou k československé straně lidové. A přáli bychom si, aby i slovenská strana ľudová v zájmu republiky, Slovenska i katolické věci opustila pole své neplodné opozičnosti a spolu se stranami katolíků českých i německých posílila vliv katolického programu na státní život. My pak vším svým snažením chceme přispěti k pokračujícímu dílu pacifikace vnitřní, počatému T. G. Masarykem a prováděnému presidentem E. Benešem. A jako se kolem rakve presidenta Masaryka sešel celý národ a žádné bloky jsme tam neviděli, tak kéž tento program národní soudržnosti, naším lidem tak milované a žádané, zůstane i v budoucnosti základní směrnicí naší vnitřní politiky.

Pro brannou demokracii

Mezinárodní napětí vede nás k organisaci branné demokracie a k novým materielním opatřením pro zvýšení státní bezpečnosti. Chápeme plně povinnost odpovědných činitelů posíliti vojenskou moc republiky brannou výchovou lidu. Žádáme však, aby tato branná výchova v demokracii neulpěla jen na povrchu a nevyčerpala se výhradně byrokratickými zásahy, ale aby vyrostla spontánně z branných ctností našeho lidu. A náš lid si nedovede představit, že by branná výchova mohla zdárně pracovati bez pevného mravního podkladu, protože nic by nám nebyly platny ani nejmodernější zbraně, kdyby je třímaly ruce mravně chabé. Je proto v zájmu věci,

aby se branná výchova opírala o ideál svatováclavského rytířství a probouzela v lidu statečnost, ostražitost, věrnost a obětavost starých Chodů, nejslavnějších obránců našich hranic.

Finanční náklady na státní bezpečnost

Bezpečnost státních hranic klade však letos mimořádné nároky na státní rozpočet. Československá strana lidová mluví jistě ze srdce všeho katolického lidu, který nikdy neodmítl dáti vlasti, čeho potřebovala. Chápeme proto plně svízelný úkol státních financí, jak nalézti úhrady pro zvýšené položky na státní bezpečnost. Nebude-li jiného východiska a bude-li tato potřeba žádati na občanstvu nových obětí, pak je naprosto nutno, aby byly rozvrženy spravedlivě a aby neohrozily stoupající prosperitu našeho hospodářství, tak nebezpečně podlomeného hospodářskou krisí. Břemena musí býti únosná naší době, obchodu i spotřebě, nesmějí ohroziti střední a drobné vrstvy v jejich existenci, nesmějí snížiti beztak již pokleslou životní úroveň pracujících duchem i rukama. Kdybychom se vzdali tohoto spravedlivého hlediska, rozmnožovali bychom tím jen bídu, která by pak, ať už v jakékoli formě, záhy zatloukla na dveře státní pokladny. A je jen přirozeno, aby zvláště podniky, jimž vyzbrojení republiky hmotně nejvíce prospívá, přinesly oběti největší a úměrné svým ziskům. Československý lid by nikdy nesnesl, aby prostředků, které z vlasteneckého cítění a z občanské povinnosti byly dány na vojenské zabezpečení státu, bylo zneužito k obohacení kohokoliv.

Křesťanská kulturní demokracie

Budeme vždycky podporovat snahy presidenta republiky dra E. Beneše o režim opravdové a ušlechtilé náboženské, národnostní a sociální snášenlivosti v ČSR, protože nesmírně přispívá k upevnění vnitřního míru a tím i k posílení státu. Katolický lid — nevzdávaje se nikdy ani v nejmenším zápasu o svá spravedlivá práva — přinášel této snášenlivosti od počátků republiky velké oběti často s krajním sebezapřením. Má proto dnes plné právo očekávat, že i na druhé straně najde tutéž míru sebezapření a obětavosti. Vítali bychom zvláště, kdyby tento duch presidentovy vřelé, láskyplné, povzbuzující a tvořivé snášenlivosti ke katolíkům našel všude místo a kdyby hlavně na našich školách školská správa a samo učitelstvo se přičinily, aby se v zájmu domácího pokoje, národní solidarity a pevné mravní výchovy příštích pokolení tato zásada uplatnila naprosto. Jsme přesvědčeni, že ve svobodné soutěži idejí i mravních sil jak ve výchově národní, tak

i v zákonodárství manželském, rodinném, sociálním atd. zvítězí na konec pravdy a mravní příkazy křesťanské a že čím více budeme míti demokracie, tím rychleji se přiblížíme ke skutečnosti křesťanského státu československého, tak dobře vyhovujícího národní tradici, potřebám moderní doby i volání lidu po spravedlnosti. Toť obsah křesťanské demokracie kulturní.

Pro národnostní snášenlivost

Přesvědčeni, že silná a správná demokracie je nejlepší záštitou národnostních menšin, vítáme i režim rozumné národnostní snášenlivosti. Ale ani zde není povinnost k obětem jen na straně státního národa, protože co jsme svým menšinám byli povinni dát, dávno z naší ruky mají! I menšiny však mají nejen z povinnosti, ale z ryzího a hlubokého přesvědčení hleděti k Praze jako k své hlavě a k Československu jako k své jediné a pravé vlasti a nehledati svou politickou gravitaci směrem za hranice státu. Teprve tehdy může míti státní národ československý více jistoty, že menšiny to myslí s tímto státem upřímně. Vítáme koaliční součinnost německých aktivistických stran, jež odmítají hanebné ostouzení své vlasti za hranicemi republiky. Německý lid se přesvědčí, že — podepře-li jejich snahy svým upřímně loyálním souhlasem — i státní národ československý podá mu přátelsky ruku k spolupráci pro dobro všech.

Pro hospodářskou demokracii a proti diktatuře kartelů, monopolů a syndikátů

Silná republika musí míti však oporu i v pevné hospodářské frontě národní. Katolický lid je přesvědčen, že organisace našeho hospodářství, převzatá z dob dnes už zpátečnického a překonaného liberalismu, nevyhovuje potřebám moderního státu ani úkolům národní budoucnosti. Zabezpečili-li jsme svému lidu demokracii politickou, nevybudovali jsme dosud demokracii hospodářskou, takže náš hospodářský život úpí pod diktaturou kartelů, syndikátů a monopolů, které zhusta zapomínají, že zásady obecného dobra jsou neslučitelny s jejich výdělečným sobectvím. Nekontrolované zisky těchto kolosů rostou z bídy nemajetných občanů a na troskách drobné a střední výroby. Tento stav, nedůstojný státu, který chce podle odkazu presidenta Osvoboditele uplatniti ve svém řádě sociální spravedlnost, je trvale neudržitelný. Opakujeme proto znova, co jsme prohlásili slavnostně již na sjezdu minulém: aby totiž Československo přebudovalo své hospodářství na zásadách hospodářské solidarity

všech složek, v hospodářském procesu zúčastněných, to jest podnikatelů, zaměstnanců i spotřebitelů. Jen tento nový hospodářský řád, založený na samosprávě hospodářských sil podle encykliky Quadragesimo anno, je schopen ve skutek uvésti velkolepé heslo Svatého Otce Pia XI.: Odproletarisujte proletariát! Jen takový hospodářský řád uvede v soulad práci všech hospodářských činitelů národních, jejichž předním úkolem zůstává vždycky podle křesťanské mravnosti služba obecnému dobru.

Pro dobrou a všem stavům prospěšnou hospodářskou politiku

Rozvíjející se konjunktura nesmí nám však zalepiti oči, abychom neviděli, že stále máme před sebou čtvrt milionu nezaměstnaných a že jsme na prahu zimy. Tato skutečnost zavazuje vládu, aby se kromě velkorysejí prováděné produktivní péče o nezaměstnané všemi prostředky snažila povzbudit hospodářskou krisí pokleslou výrobu a oběh hospodářských statků, a to jak lepší a iniciativnější podporou vývozu, tak i vnitřního trhu. Výroba všeho druhu musí si uvědomit, zvláště je-li odkázána na trh domácí, že nejlepší zárukou její prosperity je hospodářsky silný spotřebitel, protože cenová hladina musí se nakonec přizpůsobit jeho odběrovým možnostem. Je tudíž úkolem hospodářské politiky státní, aby uvedla v soulad potřeby exportu domácího trhu po každé stránce, protože jen tím přispějeme k rychlejšímu odlivu krise. Je pak povinností průmyslu, aby současné konjunktury využil k své vlastní modernisaci, aby byl i v budoucnosti schopen soutěžiti s cizinou, zvláště když je už slyšet vážné hlasy, že nutno počítat příští léta s ochabnutím konjunktury. Vítajíce vážné názory z řad průmyslníků, kterým je jasno, že i dělnictvo musí míti z oživení výroby a obchodu svůj prospěch, přáli bychom si, aby tyto lidské názory se uplatňovaly obecně. Pamětlivi zásluh, jichž si ministr inž. J. Dostálek získal v ministerstvu obchodu o střední a drobnou výrobu a obchod, žádáme naléhavě, aby politika státní lépe a důsledněji podporovala tyto důležité sloupy naší hospodářské a sociální struktury. Politika zemědělská má pak za úkol přihlížeti vždycky k hospodářské prosperitě skutečného a zvláště drobného zemědělce a zbaviti se spekulačních vlivů těch, kteří jsou sice na hony vzdáleni zemědělské práce, ale obchodují pouze s výsledky zemědělcovy lopoty. Rovněž je nemyslitelno, aby peněžní trh byl ohniskem spekulace s národním majetkem a zdrojem katastrof celých rodin. Stát nechť přísně dbá, aby se žádná hospodářská ani finanční moc nestala nástrojem útisku chudých, ale aby si vštípila v ducha i praksi, že musí sloužit národu a nikoli národ jí. Ovšem stát musí našemu hospodářství sám býti příkladem dobrého, stranickému teroru nepodléhajícího, veskrze spravedlivého a lidského zaměstnavatele.

Práci pro mladé pokolení!

Upozorňujeme vládu znova na neblahou situaci mladé nezaměstnané generace, jejíž nedobrovolná nečinnost varuje odpovědné kormidelníky státu před škodami, jež tento stav měl by v zápětí. Žádáme, aby ve větší míře, než se dosud děje, mladé generaci bylo umožněno vydělávati si chléb a zakládati rodiny a aby zvláště ti z nich, kteří slouží vlasti pod vojenskými prapory, nebyli za to trestáni horšími existenčními podmínkami, než mají ti, kteří vojenskou službu nekonali.

Samosprávu vzkřísit, ne ubíjet!

Sjezd poukazuje na tradiční a jedinečný význam naší samosprávy a žádá, aby byla nejen v neztenčené míře zachována, ale i rozšířena. Nedovolíme, aby obecní samospráva byla oklešťována tím, že by třetina samosprávných sborů byla jmenována vládou, jako je tomu, bohužel, u samosprávy okresní a zemské. Nesouhlasíme s návrhy na jmenování vládních tajemníků obecních a okresních, protože by to znamenalo hrob samosprávy. Vyžaduje-li dnes přenesená působnost obcí ve věcech vojenských zvýšené péče, nechť je svěřena zvláštním orgánům, podléhajícím vojenské správě. Potřeby vojenské obrany státu postavily obce před nové úkoly, na něž nemají prostředků. Je proto povinností státu, aby svízelné finanční situaci samosprávy ulehčil jejím finančním zabezpečením, a to jak řádným oddlužením, tak i vyšším přídělem z výnosu některých daní. Stát má dosti možnosti, aby přísnou kontrolou udržoval správně fungující chod samosprávy a zakročil s největší přísností proti všem nešvarům. Této kontrole není však nikterak na újmu, uplatní-li se v samosprávě demokraticky co nejvíce živel občanský, jak to nařizuje ústava: proto nechť všichni členové okresních i zemských zastupitelstev jsou voleni lidem! Je už nejvýše na čase, aby pro celé území republiky bylo vydáno jednotné obecní zřízení, aby odstraněny byly potíže, vyplývající z dnešní roztříštěnosti. Československá strana lidová slibuje samosprávě veškerou svou podporu a pomoc, aby mohla zdárně plniti své hospodářské, kulturní a sociální poslání.

Sjezd oceňuje práci našich vůdců

Sjezd, vyslechnuv referáty říšského předsedy strany ministra Msgre dra J. Šrámka, předsedy československé strany lidové v Čechách posl. Msgre B. Staška, ministra veřejných prací inž. J. Dostálka, zemského náčelníka M. G. lidového hnutí dra J. J. Rückla a ústředního tajemníka F.

Klimenta, rozhodl jednomyslně vzíti všecky jejich projevy s díkem na vědomí a schváliti dosavadní činnost zástupců strany ve vládě i v obou sněmovnách Národního shromáždění.

Sjezd oceňuje a uznává obětavou práci zástupců strany ve vládě, sněmovnách i ve sborech samosprávných, protože byla řízena jedině péčí o zájmy státu, katolického lidu a občanstva. Vyslovuje jim všem vřelý dík, upřímné uznání a pevnou důvěru. Zvláště pokládá sjezd za svou radostnou povinnost poděkovati předsedovi strany v Čechách posl. Msgre B. Staškovi a ministru inž. J. Dostálkovi za všecku jejich činnost a přeje jim, aby se záhy dočkali co největšího rozmachu hnutí, jemuž tak oddaně, nezištně a dobře slouží.

Všichni do služeb vlasti!

Na prahu 20. výročí Československé republiky obrací se sjezd k celému národu a ke všemu obyvatelstvu naší vlasti, aby zvláště v tomto roce a v takové časové blízkosti smrti presidenta Osvoboditele měli na paměti, že slavná minulost, vážná přítomnost a skvělá budoucnost naší společné milované kolébky, republiky Československé, nás zavazuje všecky, abychom činorodým vlastenectvím, sebezapřením a obětavostí připravili spokojený život svým příštím pokolením. Nechť není jediného mezi námi, jenž by se celou svou osobností a všemi svými vlohami a možnostmi nepostavil v jednom šiku za hlavu našeho státu, za presidenta E. Beneše a jeho heslo: Nepovolit! Čím více napneme své síly, tím výše povzneseme šťastné a milované Československo k ideálu mocného, spokojeného, ke každému spravedlivého, na všech stranách zajištěného a celým světem váženého demokratického státu.

Výzva ke katolickému lidu

Poslední naše slova patří Tobě, katolický lide československý! Těšíce se z plna srdce z příkladného rozkvětu zbožného života, upozorňujeme Tě, že je Tvou povinností, abys vyvodil z něho všecky důsledky. Kraluje-li Kristus Král v duši tolika statisíců Čechů a křesťanů, budiž Tvou snahou a ctižádostí, aby vládl i nad veřejnými zřízeními Tvé vlasti, aby žil v jejích zákonech, školách, rodinách, úřadech, hospodářství i v řádě sociálním. Vyslovujíce své živé sympatie hrdinnému zápasu, který pro Krista svádí katolický národ španělský a německý, stavíme Ti před oči následky, jež měla všude v zápětí nevšímavost katolíků k politickému zápasu o ráz národní společnosti a ducha jejich zřízení. Ve všech zemích, kde si katolíci dali vzíti z rukou rozhodování

o politickém osudu vlasti, následovalo trpké, tvrdé a násilné potlačování náboženského života, kulturní boj. Proto vyzývá sjezd katolický lid, aby svou věrností splácel lidovému hnutí jeho boj o prosazení křesťanského kulturního a sociálního programu v naší zemi a aby všude, kde jen možno, probouzel své politicky neuvědomělé nebo uspalé bratry ve víře k politickému uvědomení. Rozmnožujíce naše řady a zvyšujíce ve státě politickou moc lidového hnutí, které je štítem, tlumočníkem a uskutečňovatelem velkého národního a katolického programu v československé demokracii, pracují katolíci nejlépe pro slavnou, pokojnou a zajištěnou budoucnost vlasti.

J. Em. njdp. Karel kardinál Kašpar, kníže-arcibiskup, primas český:

Předsednictvu čsl. strany lidové.

Po ukončení gener. visitace (od 20. září do 20. října) při přehlížení korespondence nacházím přemilý dopis ze dne 26. září t. r., zaslaný z IX. zem. sjezdu čsl. strany lidové. Ujištění, že pozdrav ten se děje „ve jménu všeho svatováclavské víře neochvějně věrného a katolické věci do posledních důsledků oddaného lidu", naplnil mne upřímnou radostí, právě tak jako ujištění, že „největším štěstím" účastníků sjezdu jest „býti nejposlušnějšími syny Církve svaté". Co jiného může sobě biskup přáti?!

S přáním, aby dobrotivý Pán Bůh tomuto úmyslu žehnal a jej utvrdil, trvám

oddaný

† Kardinál Kašpar.

Praha, 27. října 1937.

II. OČ BUDOU PRACOVATI NAŠI ODBORÁŘI

Spolupráce zemědělců s ostatními stavy na základě křesťanské spravedlnosti zabezpečuje nový hospodářský řád

Zemědělský stav, obstarávající prostředky k výživě ostatního občanstva, jest základním pilířem lidské společnosti. Této skutečnosti byl si zemědělec vždy vědom, nikdy však v tom neviděl výsadu, která by jej opravňovala k vládě nad ostatními. Takto chápaný názor na význam a úkol zemědělství pro lidskou společnost byl výsledkem křesťanské výchovy a tradice, v níž vyrůstal život naší vesnice. A v této tradici zrálo také politické probuzení katolického zemědělského lidu. Katolický venkov vklínil se do politického tábora křesťanského jako většina zemědělců jiných katolických národů, hledaje hospodářské a kulturní zabezpečení zemědělského stavu

ve spolupráci a přátelské dohodě se stavy ostatními.

Zemědělství nemůže býti lhostejno, v jakých hospodářských a sociálních poměrech žijí ostatní stavy. Prosperita jeho výroby závisí od existenčních poměrů těch, kdo kupují od zemědělců jejich výrobky. Právě hospodářská krise ukázala vadnost politických programů, které chtěly zebezpečit blahobyt zemědělců bojem proti ostatním, bez ohledu na jejich hospodářské poměry. Zemědělec v zájmu vlastním je nucen věnovati existenčním potřebám ostatních vrstev občanských stejnou pozornost jako svým, právě tak jako ostatním musí záležeti na dobré prosperitě zemědělství.

Zájmem všech proto je, aby byla zabezpečena

hospodářská rovnováha mezi průmyslem a zemědělstvím

a mezi cenami zemědělských výrobků a mzdami průmyslových dělníků. Tato potřeba musí vésti všechny k vzájemné spolupráci pro *uskutečňování křesťanské spravedlnosti*. Stavovský třídní boj zvrhá se nakonec v boj všech proti všem. Důsledkem těchto vzájemných bojů může býti jen všeobecný rozvrat.

Zemědělec nemůže se vyřaďovati z národní pospolitosti také proto, že

venkov je důležitým populačním činitelem, dodávajícím zdravou generaci městům.

Aby tuto funkci mohl plniti, je třeba, aby jeho život vyrůstal na zdravých základech, aby se v jeho životě uplatňovaly zásady křesťanské morálky a aby právě v životě venkovské rodiny našly plného uplatnění. Křesťanský ráz našich vesnic utrpěl značně rozkladným vlivem liberalismu, jehož zásady z politicko-agitačních příčin byly propagovány ve venkovském lidu. Vlažnost náboženského života, projevující se zejména *v soustavném znesvěcování dne svátečního*, nese své ovoce v úpadku čistého života na vesnicích. Má-li venkov přispěti k obrození života národního,

musí se vrátiti ke křesťanskému náboženství a životu,

a v nich hledati cestu ke své vlastní obrodě.

Ukázal-li se liberalismus rozkladným činitelem v životě kulturním a náboženském, vnesl stejně rozkladné účinky i do života hospodářského. Všeobecný odpor k němu vyvřel však v nový extrém

tuhé vázanosti hospodářského života,

která je stejně nežádoucí jako naprostá libovůle. Uplatňování toho extrému vedlo k podvázání mezinárodního obchodu, i k umrtvení hospodářského života v hranicích jednotlivých států. V usměrnění hospodářského života hledá se nástroj k upevnění stranicko-politické vlády, a to jak ve státech ztotalisovaných, tak i ve státech s režimem demokratickým. Na místě regulování hospodářského života

od zdola vzájemnou spoluprací řádně organisovaných stavů provádí se jeho reglementace byrokraticky shora.

Tato neblahá a nežádoucí cesta činí z orgánů, pověřených funkcí usměrňovací, nástroj politické moci a nemůže tudíž zabezpečiti žádoucí rozvoj hospodářského života. Usměrňované hospodaření (ani nový hospodářský řád) nemohou však býti založeny na diktatuře obchodních a kapitalistických podniků výdělečných, nýbrž na spolupráci a samosprávě řádně učlánkovaných organisací jednotlivých stavů, tedy na vzájemné součinnosti širokých vrstev lidových.

Základem hospodářského života musí se státi

demokratické komory jednotlivých stavů.

Zejména v zemědělství nelze bez řádné komorové organisace pomýšleti vůbec na nějaké úspěšné plánování *ani ve výrobě, ani na trhu zemědělskými výrobky.*

Zemědělské komory musí býti:

1. Základem veškeré péče o zemědělství, tedy jak veřejné, t. j. státní, tak i soukromé, vyvěrající ze spolupráce zemědělců vůbec.

2. Účelným podkladem hospodářského i výrobního plánu i účelného uspořádání trhu zemědělskými výrobky.

3. Zemědělcům postačitelnou záštitou a ochranitelkou spravedlivých zájmů v zemědělském průmyslu.

Dosavadní nezdary v usměrňování zemědělské výroby

(regulace osevu a regulace chovu vepřů) ukazují jasně, že reglementováním se to nepodaří.

Dosavadní výsledky monopolního obhospodařování obilního trhu Obilní společností

ukazují rovněž, že byla nastoupena chybná cesta. O zájmech dělníků, rolníků a živnostníků rozhodují obchodní podniky. Vedle toho pak usměrněný obilní trh stal se — dík právě této vadné organisaci — *arénou politických bojů o hospodářskou i politickou nadvládu nad vesnicí.*

Nikdo nemůže tvrditi, že by za dnešního stavu v tak zvaném zemědělském průmyslu

byly zájmy zemědělství dostatečně uplatněny. *Málokde pomocí exponentů prvovýroby provedl průmysl pro sebe tak výhodné usměrnění jako průmysl zemědělský.* Výroba a cena lihu i ceny bramborů jsou usměrněny tak, že zabezpečují nadměrné zisky těm, kdož mají obchod lihem v rukou. Zájmy řepařících zemědělců jsou úplně pod vlivem cukerního průmyslu Zájmy mlékařících zemědělců jsou podřízeny zájmům mlékáren »svépomocných«, vedených úplně na obchodním podkladě a zájmům »porolničeného« mlékárenského průmyslu. Výroba umělých tuků — omastku chudých a nemajetných — stala se rejdištěm politických zájmů. Usměrněný zemědělský průmysl stává se výpadní branou boje za absolutní politickou moc v zemědělsko-průmyslovém podnikání.

Vzhledem k těmto zkušenostem *nebude tedy možno již povolovati další usměrňovací plány, pokud tu nebude žádouci podklad, t. j. řádná samosprávná organisace zemědělská, vybudovaná na širokém demokratickém podkladě*, která by zabezpečila spravedlivý zájem zemědělský a spolupráci se stejnými organisacemi ostatních stavů a vylučovala sobectví a kořistnictví zájmů stranicko-politických. Této organisaci, nezatížené výdělečnými a obchodními snahami, musí pak býti svěřena péče o všechno, co má hospodářsky sloužiti zemědělcům.

Sociální práce pro zemědělce

V rámci této organisace bylo by možno vybudovati řádné a nevýdělečné *pojištění živelní* bez drahé a nákladné administrativy. Taková organisace by za součinnosti širokých vrstev zemědělských pomohla vyřešiti otázku *starobního, případně i nemocenského pojištění zemědělského*. Za její součinnosti bylo by možno daleko úspěšněji vyřešiti otázku *úpravy zemědělských dluhů*, než se to podařilo dosud, poněvadž by tato otázka byla zbavena všech nežádoucích stranicko-politických tendencí, jdoucích až k úplné vázanosti pozemkové držby. Jen tato organisace mohla by

úspěšně zabrániti spekulaci s půdou,

smýšlení. Tato organisace mohla by provésti takovou úpravu

zemědělského školství,

která by vyhovovala hospodářským a sociálním potřebám vesnice a postarala se o to, aby zemědělská škola byla naplněna takovým duchem, který by zemědělský dorost neodcizoval selské práci.

Krátce: základním požadavkem úspěšné péče o československou vesnici musí býti *zabezpečení spolupráce všech zemědělců bez rozdílu politického smýšlení na hospodářském a kulturním povznesení vesnice v široké organisaci stavovské samosprávy.*

Zabezpečení hospodářské spolupráce mezi organisacemi ostatních stavů pracujícího lidu.

Všechna spolupráce musí býti prodchnuta duchem křesťanské spravedlnosti a vzájemnosti a musí tudíž směřovati k hospodářskému posílení širokých vrstev lidových.

Po zkušenostech z posledních let je to požadavek uskutečnitelný a nutný. Místo zemědělcovo je tudíž ve straně, vybudované na křesťanském názoru světovém, která zásadu křesťanské vzájemnosti učinila politickým programem. A takovou je u nás jedině československá strana lidová!

Oč usiluje křesťanský dělník a zaměstnanec

Jedním ze základních požadavků křesťanského dělnictva na počátku stoupající konjunktury průmyslové a výrobní je spravedlivé zvýšení mezd, za hospodářské krise hluboce dolů sražených. A co je spravedlivou mzdou, říká jasně poslední sociální encyklika papežská »Quadragesimo anno«:

»Dělníku má se poskytnouti mzda taková, aby stačila, aby mohl uživiti sebe i celou rodinu. Je nejhorším zlořádem, který všemi prostředky musí býti potírán, když pro nedostatečnost mzdy otcovy jsou matky nuceny k výdělečné činnosti mimo domov a musejí zanedbávati své zvláštní starosti a povinnosti, především výchovu dětí. Vší mocí tedy se musí usilovati o to, aby otcové dostávali dostatečnou mzdu, aby stačila ke krytí potřeb rodiny.«

To jsou příkazná slova křesťanského programu sociálního pro dnešní dobu a my se musíme všemi silami zasaditi o to, aby byla uskutečněna všude, kde se možnost toho ukazuje.

Zvýšení životní míry dělnictva a pracujícího lidu není jen otázkou sociální spravedlnosti, je to základní otázka státního života. V naší republice katastrofálně klesá populace a počet narozených dětí. Příčiny toho jsou jednak mravní (úpadek náboženského života), ale také sociální, v těžkém boji nejširších vrstev lidu o živobytí. Celý systém našeho hospodářství stojí proti četným rodinám, a to jsou přece rodiny dělnické, malých zemědělců a zaměstnanců. Proto je nejvyšším zákonem státu, aby svou politiku hospodářskou vedl ve prospěch těchto lidových vrstev, pro uspokojení jejich spravedlivých potřeb a nikoli pro zisky kartelů a finančního kapitálu.

Křesťanští odboráři proto žádají: provádění politiky vyšších mezd všude, kde vzrůst výroby a zisků činí tyto požadavky samozřejmou spravedlností, ochranu pracovního trhu soukromých zaměstnanců, zřízení zvláštní inspekční služby pro kontrolu služebních podmínek v soukromých službách, vydání zákazu zaměstnávati pensisty a důchodce, jakož i aktivní zaměstnance veřejné v soukromých službách a zákona, který by znemožňoval dvojí zaměstnání; jsou proti zaměstnání provdaných žen, jejichž manžel je dobře situován. Vyslovují se proti zaměstnávání cizinců.

Novelisace zákona o pracovním poměru zaměstnanců na velkostatcích u lesních a rybničních správ je nutností. Pracovní a služební poměry obchodních zástupců a cestujících buďtež upraveny zvláštním zákonem. Budiž zaměstnavatelům zákonem uloženo znovu do služeb přijímati zaměstnance po návratu z činné služby vojenské.

Zprostředkování práce jest nejednotné a jeho roztříštěnost škodí státu i zaměstnancům. Dnešní stav je neudržitelný. Vyslovujeme se proti roztříštěnosti, žádáme zprostředkovatelny práce jednotné, státní, nestranné,

svobody a práv občanských šetřící okresní úřady práce, řízené paritně složenými funkcionářskými sbory.

Zadávací řízení pro státní a veřejné dodávky práce budiž ihned změněno a zákonem poskytnuta zvýšená ochrana mezd zaměstnanců a i podnikatelů proti nemravnému způsobu kořistného podbízení cen v ofertním řízení.

Jsme proti překotné racionalisaci. V podnicích zracionalisovaných budiž mimořádně zkrácenou pracovní dobou zaručena práce dělníkům, aby podíl z výsledků výroby byl účelně rozdělen mezi podnikatele a zaměstnance.

Průmyslový plán a numerus clausus ve výrobě a průmyslu, postiženém nejvíce krisí, jest nutný. Doporučuje se účelné přemisťování průmyslové výroby a budování náhradního průmyslu tam, kde jsou splněny podmínky regionální a prospěch státu. Podniky, jež se přemisťují a vtělují do jiných míst, jsou povinny převésti s sebou i dělnictvo dosud zaměstnané, pokud by mu neopatřily náhradní zaměstnání.

Veliký počet nezaměstnaných snižuje nejen konsum, ale jeho vyřazení z práce snižuje obecnou životní úroveň národní. Demoralisuje se tak hlavně nezaměstnaná mládež. To se může zamezit jednak obchodní politikou, stupňující vývoz, zlevněním úvěru výrobního, jednak investicemi, provedenými v rámci zvláštního, národohospodářsky i politicky účelného plánu. Pro mládež je třeba zříditi pracovní tábory, organisované pracovně a výchovně.

Je nutno vyrovnati dnešní nerovnost, plynoucí na jedné straně z přebytků plodin a na druhé ze sníženého konsumu těch, kterým dnešní platy nestačí na výživu za dnešních cen.

Považujeme proto za nebezpečné veškeré snahy, směřující k zdražení nezbytných potřeb denního života a žádáme důrazně snížení nepřiměřených cen cukru, aspoň pro nezaměstnané, a uvolnění výroby a prodeje umělých tuků.

Žádají-li odboráři nápravu těchto zoufalých poměrů, nechtějí tím pro dělnictvo výsady, pouze spravedlnost. Není možno dále držeti liberalistický řád, který umožňuje jedněm žíti v blahobytu a druhým dává žebráckou mošnu. Není možno, aby v době nadbytku životních potřeb měl lid hlad. Není možno, aby ceny určoval kartel podle své touhy po zisku. Jest naopak nutno, aby zásady křesťanské spravedlnosti se uplatnily v našem národě a státě.

Vláda nechť s největším urychlením předloží Národnímu shromáždění osnovu o novelisaci kartelového zákona, která nechť obsahuje možnost zásahu státu nejen do cenové politiky kartelů, dále veřejnost řízení, publicitu kartelových smluv a rozhodování, ale i odstranění zásad jednomyslnosti ve výrocích kartelové komise a přiznání aktivní legitimace zaměstnaneckým a spotřebitelským organisacím k zahájení řízení.

Ministerstvo obchodu nechť při provádění ochranných opatření pro živnosti nezasahuje nákupní prameny, v nichž je konsumentům umožňován levnější nákup denních potřeb; tím se vystříhá rozmnožování nezaměstnaných.

Zkrácení pracovní doby při stejných mzdách v podnicích se zracionalisovanou výrobou a všude tam, kde povaha výroby to umožňuje, budiž provedeno zákonem. Zákaz práce přes čas a vydání přesných nařízení a provádění kontroly úředními činiteli považujeme za nejvýš žádoucí. Práce přes čas za paušální odměny budiž zakázána. Zákonem budiž stanoveno, že odměna za práci přes čas musí býti vyšší než za práci normální.

Ochrana zaměstnanců při zavírání závodů budiž doplněna hospodářskými opatřeními, jimiž by další provoz v podniku byl udržen. Dosavadní opatření učiněná v tom směru jsou nedostatečná.

Zákon o svátcích a památných dnech budiž novelisován nejen se sociálního, ale hlavně i s náboženského stanoviska. Otvírací a zavírací hodiny krámů buďtež v celém státě upraveny jednotně.

Zákon o závodních výborech budiž novelisován tak, aby se týkal i všech podniků a závodů nevýrobních a pravomoc členů budiž náležitým způsobem rozšířena.

Výchovou náboženskou jedině lze dosáhnouti mravní obrody mezi mladistvými zaměstnanci. Pracující mládeži tovární, živnostenské i učňovské obojího pohlaví budiž poskytnuto zákonem nejširší ochrany, pracovní doba pro ně zkrácena na 32 hodiny týdně, dovolená stanovena na 20 dnů v roce. Stanovení základních mezd pro mladistvé pokládáme za nejvýš nutné. V místech nad 5.000 obyvatel a ve větších průmyslových střediscích žádáme povinné zřízení samostatných škol živnostenských. Poměry na školách těchto buďtež upraveny tak, že vyučování o nedělích a svátcích státem uznaných bude zakázáno. Žádáme, aby pracovní zákon o soukromých zaměstnancích byl doplněn ustanovením o učních, jak v původním návrhu bylo uvedeno. Chceme moderní době odpovídající úpravu pokračovacích kupeckých škol.

Zaměstnání mladého dělnictva jest nutné z důvodů sociálních a morálních; žádáme proto urychlenější odchod přestárlých ze zaměstnání zavedením sociálních důchodů ve starobním pojištění od 55 let.

Navrhujeme zahájení stavby lidových domků, a to i pro nezaměstnané a ony dělníky, kteří musí bydleti v nedostatečných bytech a nouzových koloniích.

Žádáme vydání jednotných sazeb podpůrných pro poskytování podpor podle gentského systému.

Péče o nezaměstnané, kteří nemají nároku podle gentského systému, bu-

dlž dále účelně doplněna stravovací akcí, mimořádnou péčí o děti nezaměstnaných, akcemi mléčnými, chlebovými. V době přebytků zemědělských výrobků nechť stát provádí pomocné akce vyživovací rodin nezaměstnaných.

Dožadujeme se splnění naléhavého a časového požadavku utvoření poradního sboru zaměstnaneckého při ministerstvu sociální péče, jehož úkolem by bylo utvoření základny pro uskutečnění sociálně politických ochranných opatření pro zaměstnance. Trvání jeho bylo by přechodné, než budou zřízeny komory práce.

Všecky tyto úkoly a požadavky chceme uskutečniti ve spolupráci s ostatními stavy v republice. Sjednocení dělnictva a zaměstnanectva v jednotné třídní organisaci podle návrhu komunistů odmítáme, i když se vyslovujeme pro účelnou spolupráci ústředen odborových svazů a vytvoření zájmového ústředí zaměstnaneckého jako prostředku k hájení společných zájmů organisací dělníků, zřízenců a úředníků a se zachováním samostatných dnešních odborových útvarů.

Požadavky lidových živnostníků a obchodníků

Svaz lidových živnostníků a obchodníků v Čechách, odborová složka čsl. strany lidové, sdružující živnostníky a obchodníky na zásadách křesťanského programu, vypracoval pro IX. zemský sjezd čsl. strany lidové v Čechách tento souhrn svých resolučních požadavků:

1. Nechť naši zástupci ve vládě a parlamentě, zejména při projednávání státního rozpočtu, uplatňují zásadu největší šetrnosti a úspor ve státních výdajích. Nad poměry žije stát a jiné veřejné svazky a vydávají více, než je zdrávo národnímu hospodářství a než poplatnictvo může snésti. Bez největší šetrnosti není možné snížení veřejných břemen, která jsou dnes už nesnesitelná.

2. Žádáme zrušení 50% přirážky k dani z obratu a protestujeme proti bezohlednému vymáhání daní a ničení živnostnictva exekucemi.

3. Stát nechť si opatří potřebné příjmy stejným zdaněním všech družstevních podniků jako každého soukromého podnikatele, pokud tyto podniky opustily zásady družstevní svépomoci a staly se podniky výdělečnými, čímž ztratily úplně právo na daňové úlevy.

4. Žádáme, aby se uvažovalo v souvislosti s oddlužením zemědělského stavu i o oddlužení živnostníků a obchodníků.

5. Varujeme před překotnými a nedomyšlenými zásahy do hospodářského života, z nichž mnohé přinesly ohromné škody nejen živnostnictvu a obchodnictvu, nýbrž i celému národnímu hospodářství.

6. Kartely, syndikáty a monopoly ohrožují základy svobodného podnikání a obchodu a přispívají k zdražování nejdůležitějších potřeb nejširších vrstev spotřebitelů. Žádáme proto, aby tyto útvary byly ve své činnosti obmezeny a kontrolovány s největší přísností státem.

7. Žádáme, aby živnostnictvu dostalo se v nejbližší době moderního živnostenského řádu, který by mu zaručoval ochranu proti dravému velkokapitálu, fušerství a stranicky řízenému hospodářství a aby konečně byla již uzákoněna t. zv. Malá živnostenská novela.

8. Žádáme, aby byl novelisován a aktivován zákon o pojištění osob samostatně výdělečně činných, zejména aby do něho zařaděna byla povinná léčebná péče.

9. Žádáme, aby bylo znemožněno zakládání živností cizincům, kteří berou nejen nám, ale i našim dělníkům a zaměstnancům, hlavně však mladému dorostu, poslední možnost existence a obživy.

10. Žádáme zrušení výnosu ministerstva obchodu z 2. října 1920, č. j. 306/20, jímž byla omezena pravomoc společenstev.

11. Žádáme, aby byl novelisován zadávací řád, aby zajištěny byly pohledávky živnostnictva a byl zvýšen podíl živnostnictva na státních, zemských a veřejných dodávkách proti silným kartelovým podnikům nebo jedincům alespoň v tom poměru, v jakém stát požaduje na živnostnících plnění jejich povinností a aby veřejné dodávky byly řádně propláceny.

12. Při volbách do obchodních a sociálních institucí nechť jsou volby provedeny na demokratickém podkladě.

Tyto požadavky považuje Svaz lidových živnostníků a obchodníků za minimální k zachování existence drobných a středních podniků, které jsou pro existenci každého státu nezbytny; věří, že naši zástupci ve vládě použijí všeho svého vlivu k tomu, aby požadavky tyto obhájili a aby společně s vládou Československé republiky zabránili napříště pokusu kterékoliv politické strany zneužívati stavovských, živnostenských a odborových korporací k uplatňování jednostranných politických zájmů ke škodě drobného středního stavu živnostensko-obchodnického.

Svaz lidových živnostníků a obchodníků českoslov. v Čechách zvláště děkuje zemskému předsedovi poslanci Msgre B. Staškovi za jeho vzácné porozumění pro potřeby živnostensko-obchodnického stavu, které projevuje při každé příležitosti. Projevuje svoji radost, že člen naší strany ve vládě, ministr inž. Jan Dostálek, vždy ukazuje velké pochopení pro potřeby živnostnictva a děkuje mu za všechnu jeho práci. Svaz děkuje též p. ústř. tajemníkovi F. Klimentovi za všecku jeho podporu a pomoc.

Slibuje, že bude hájiti vždy statečně a neochvějně zájmy naší čsl. strany lidové, při níž vždy věrně bude státi.

Minimální požadavky křesťanských veřej. zaměstnanců

IX. sjezd čsl. strany lidové v Čechách usnesl se na návrh křesťanských odborových organisací veřejných a státních zaměstnanců schváliti resoluci, obsahující nejdůležitější požadavky státních a veřejných zaměstnanců. Resoluce žádá:

1. Zrušení všech dosud stávajících platových srážek a všech úsporných opatření.
2. Započtení a zhodnocení presenční a vojenské i dobrovolnické služby do pense i postupu.
3. Vydání všech vládních nařízení k platovému zákonu 103 z r. 1926.
4. Úpravu výchovného podle norem pro úřednické kategorie platných.
5. Zkrácení služební doby ve všech kategoriích na 35 let.
6. Státním a veřejným zaměstnancům v pohraničí, kteří žijí v poměrech mimořádných, budiž přiznána mimořádná péče, hlavně po stránce hospodářské a sociální, aby byli zbaveni existenčních starostí a stali se v zájmu služby neodvislými.
7. Sociálně spravedlivou úpravu zaměstnání manželských dvojic veřejných zaměstnanců.

Moravský metropolita J. Exc. nejdp. arcibiskup olomoucký dr. L. Prečan děkuje za hold našeho sjezdu

J. Exc. nejdp. arcibiskup olomoucký dr. L. Prečan odpověděl presidiu československé strany lidové v Čechách na holdovací projev, zaslaný J. Exc. IX. sjezdem strany, tímto přípisem:

Pozdrav, který jste mi poslali ze svého IX. zemského sjezdu, jsem s díkem obdržel. Sledoval jsem průběh Vašeho sjezdu jednak v radiu, jednak v denním tisku a měl jsem ze všeho, co jsem slyšel a četl, upřímnou radost. Pán Bůh žehnej Vaší další práci!

Zůstávám s pozdravem

Vám oddaný

Dr. Leop. Prečan,
arcibiskup olomoucký.

III. NAŠE BUDOUCÍ ČINNOST V SAMOSPRÁVĚ

LOS

I.

Důležitost samosprávy územních svazků

»Samospráva je vzácný květ, vyrostlý na stromu svobodné demokracie, neboť skutečná demokracie nedá se dobře mysliti bez místní samosprávy. Dobře pravil křesťansko-demokratický poslanec Lemire: „Bez samosprávy žijeme v byrokracii." Demokracie bez lokální samosprávy je jen demokraticky natřeným absolutismem.

Z těchto důvodů je třeba chrániti obecní samosprávu nejen jako vzácný květ občanské svobody, ale též jako důležitý prostředek kulturního a hospodářského rozkvětu celé země. Centralismus je vždy nachýlený podporovati jistá oblíbená místa nebo kraje a zanedbávati ostatní. Pečlivě řízená samospráva hledí však z každé obce učiniti spořádanou část státu jak po stránce kulturní, tak hospodářské i sociální. Samospráva musí však zase učiniti obec každému a všem tím, čím obec má býti, totiž: veřejnoprávní organisací, kde každý najde nejen byt a zaměstnání nebo aspoň usnadnění své existence, nýbrž i zpříjemnění a zušlechtění svého života, takže každý bude potom k obci lnouti, ji milovati a obec stane se opravdovou obcí, to je pospolitostí všeho občanstva.«

Tento citát, vyňatý z programového prohlášení čsl. strany lidové r. 1920 (viz spis Msgre B. Staška »Obnova lidské společnosti«), dokazuje velmi jasně, že naše strana vždy hájila samosprávu obcí, okresů i zemí. Této zásadě zůstala strana věrna a proto i v dnešních dobách, kdy samosprávě hrozí nebezpečí, stavíme se na její obranu, neboť ona prospívá nejen lidu, nýbrž i státu, který je dnes přetížen tolika starostmi a péčemi, že ani nestačí je všechny splniti. Činnost jednotlivců, sdružených v samosprávných svazcích a plnících některé úkoly veřejné správy, může býti státem jen vítána, a to tím spíše, že v samosprávě cvičí se lid v občanských ctnostech a učí se řídit veřejné záležitosti. Praví-li se, že obec má býti obecnou školou svobody, pak můžeme směle přisvědčiti, že česká samospráva v době předpřevratové tou školou opravdu byla a naučila nás, abychom v den národního osvobození dovedli nejen vládu převzíti do svých rukou, nýbrž dovedli si potom také sami vládnout.

V samosprávě se uplatňují jak schopnosti občanstva, tak i vynikající zvláštnosti jednotlivých míst, krajů a celých zemí, jež přicházejí potom k náležitému výrazu.

Proto také i president Osvoboditel kladl na samosprávu veliký důraz, jak je vidět ze slov, která pronesl 23. května 1929 na uvítací projev při své návštěvě v Pardubicích.

President T. G. Masaryk tehdy pravil: »Mluvili jste vlastně o samosprávě, o významu a výsledcích dobré samosprávy, jen to bych chtěl říci: Každý občan bezvýjimečně musí být samosprávný a hlavně sebesprávný. Každá víska musí býti samosprávná. Ne abychom snad měli jen jedno místo, z něhož samospráva má vycházeti. Na jednom každém dobrém samosprávném členu záleží republice; tito dokonalí samosprávní členové budují republiku a tak mě slova vaše potěšila.«

II.

Svoboda samosprávy

Samospráva územních svazků potřebuje nutnou míru svobody, jinak by to nebyla samospráva. Proto žádáme, aby svoboda samosprávy byla zachována, uznávajíce ovšem, že moderní stát nemůže dnes dáti obcím nebo jiným územním svazkům tolik svobody a samostatnosti, kolik jí měla na př. města ve středověku, protože by záhy byl stát pouze shlukem samosprávných atomů bez náležité soudržnosti celku.

Usilujíce tedy o zachování samosprávy a jejích svobod, souhlasíme úplně s tím, aby stát vykonával nad ní potřebný dozor, zejména v oboru finančním, aby se nezpronevěřila svému poslání a byla vždy mocnou oporou státu. Přísná kontrola samosprávy nesmí však znamenati její spoutání, a proto odmítáme snahy po zavedení státních nebo obvodních tajemníků obecních. Jsme pro kvalifikované obecní tajemníky, ne však proto, že by starostové neplnili nebo nechtěli plnit své povinnosti. Vždyť starostové jsou voleni vůlí lidu, dobrovolně tuto čestnou funkci přijímají a je to i chlouba samosprávy a výkvětem demokracie, jak ochotně a horlivě své povinnosti plní. Kvalifikovaní tajemníci mají však býti jim ku podpoře, když agenda obecní stále stoupá. Jsme však rozhodně proti tomu, aby tajemníci měli pravomoc vedle starosty, aby v obci dva poroučeli, anebo docela aby měli moc nad starosty a usneseními obecního zastupitelstva a o nich rozhodovali jako státní úředníci. Samospráva musí trvati na tom, aby tajemníci v obci byli obecními zaměstnanci, které si obce podle potřeby a možnosti ustanovuje a jimž určité funkce svěřuje. Chce-li vláda mimo úkoly, které obci svěřuje a které obec plní, ještě v mimořádných případech uplatniti své předpisy,

může tak učiniti jinými svými orgány a nepotřebuje k tomu obecních tajemníků.

Trváme proto na svobodných volbách do obcí, do rad i na svobodné volbě starosty a odmítáme také snahy usilující o to, aby třetina členů obecního zastupitelstva byla jmenována vládou, jako je tomu v okresech a zemích. Naopak žádáme, aby zemím a okresům byla dřívější jejich plná samospráva vrácena.

III.

Autonomie zemské samosprávy

Všeobecná hospodářská působnost zemské samosprávy jest pečovati o správní a hospodářské záležitosti země a jejího obyvatelstva. Tento úkol je dnes vymezen požadavky stanovenými jednak zákony, jako o vydržování nemocnic, zřizování a udržování ústavů kárných, výchovných, pracovních kolonií, účastenství na stavbách vodohospodářských atd., jednak vývojem během minulých dob, jako péče o školství zemské, zemědělské, živnostenské, jednak zavedenou podporou různých institucí sociálních, zdravotních a kulturních. Chceme i více činiti a proto i o tom rozhodovati.

Chceme dále spolurozhodovati anebo aspoň spolu se raditi o věcech, které doléhají na samosprávu a ukládají jí břemena. Tak zákony o obraně státu a civilní protiletecké obraně ukládají i zemi velké povinnosti a přece samospráva neměla příležitosti o nich a plnění jich se vyjádřiti. Zákon o újezdních školách znova upravuje celé školství a ukládá i povinnosti samosprávě a přece i zde nebyla slyšena. Voláme proto po právu účastniti se činně všech otázek, které se týkají samosprávy, aspoň v poradních sborech, které by k tomu cíli měly býti svolávány.

Bohužel, vláda jde tak daleko, že omezuje ještě dosavadní práva samosprávy. Vzpomeňme si na oprávněný odpor samosprávy okresní a zemské proti zestátnění silničních inženýrů, kteří dosud patří pod kompetenci země a okresů.

Je v tom protiklad, když zákon ukládá zemi, aby dozírala na obce, ale země nesmí si vytvořiti instituci, která by tento dozor prováděla. Anebo když zemským peněžním ústavům, jako na př. Zemské bance, má poskytovati záruku za jejich obchodování, má ručiti za jejich úpisy, ale nemá žádného práva se přesvědčiti, jak tyto hospodaří.

Je proto nasnadě, že se pro samosprávu domáháme více práv, decentralisace od státu do zemí, od zemí do okresů a od okresů do obcí, po větším uplatnění demokracie, a to až do posledních složek naší samosprávy. V zájmu této samosprávy vítáme aspoň dnes sdružení obcí, okresů v zemích

naší republiky v Ústřední delegaci říšskou a přejeme jí hodně zdaru. Pro naši zemi Českou žádáme jedině přijatelnou úpravu nové organisace územní tak, aby zemské zastupitelstvo mělo moc i zákonodárnou a s ní nastoupilo slavnou tradici sněmů českých k prospěchu celé země.

IV.

Okresní samospráva

Deset let uplynuvších od vydání organisačního zákona (č. 125/1927 Sb. z. a n.), kterým byla podstatně okleštěna zejména okresní samospráva, stačí, aby bylo z praxe poznáno, pokud omezení stalo se přespřílišným a proto nadále nežádoucím, čímž jest oprávněn náš požadavek po novelisaci tohoto zákona. Než se tak stane a okresům dostane se samosprávy v bývalém rozsahu, žádáme vhodnou úpravu platných jednacích řádů okresních zastupitelstev, aby tato mohla vyvíjeti více iniciativy a svobodného jednání.

Zejména žádáme, aby byli voleni samosprávní referenti, resp. koreferenti, aby členové výboru měli právo nahlížeti do spisů a přímo kontrolovati výkonné orgány úřední, zda správně a včas provádějí usnesení sborů samosprávných.

Členy těchto sborů žádáme, aby vždy a za všech okolností reklamovali pro samosprávu alespoň tu míru práv, která jí byla dosud zachována a plně je pracovně uplatnili.

Buďtež také aktivovány zákonem slíbené smíšené senáty, v nichž by při stížnostech v instančním postupu uplatňoval se také živel samosprávný. Schůze okresních zastupitelstev, výborů i komisí buďtež svolávány častěji, aby jejich členové mohli se opravdu ve sborech těch náležitě uplatnit.

V.

Sjednocení samosprávy

Neméně důležitým požadavkem naším je vybudování jednotného obecního zřízení, které dnes je jiné v Čechách, jiné v zemi Moravskoslezské, jiné na Slovensku i Podkarpatské Rusi. Po převratu sice v některých směrech bylo mnoho změněno nebo doplněno různými zákony, ale základní různost obecního zřízení zůstala. Těch změn a doplňků je pak tolik, že je velmi těžko se v nich vyznati i zkušenému právníku. Některé pojmy bylo by také třeba přesněji vymeziti. Proto žádáme vydání jednotného obecního zřízení, platného pro celé státní území, v němž byly by soustředěny veškeré předpisy v tomto oboru vydané, avšak roztříštěné do mnoha zvláštních zákonů.

VI.

Vybavení samosprávy z dluhů a její finanční zabezpečení

Má-li samospráva plniti své poslání a veliké úkoly žádané veřejností i svěřované jí státem, je potřebí, aby provedena byla jednak sanace dluhů samosprávných svazků a jednak finanční hospodářství její bylo zabezpečeno. Proto žádáme s největším urychlením provádění zákona č. 69 z 9. dubna roku 1935.

Dále budeme usilovati, aby obcím dostalo se nových finančních zdrojů z onoho podnikání, které příliš využívá výhod a zařízení samosprávy a jehož zisky jsou nadměrné. Kromě toho budeme se snažiti, aby limitovaný systém přirážek nebyl uplatňován lineálně, nýbrž individuálně podle finančních a hospodářských poměrů samosprávných jednotek.

Poněvadž stát ukládá obcím stále nové a nové povinnosti, jež obce finančně velmi zatěžují, žádáme, aby podle účelnosti stát buď převzal od obcí působnost přenesenou, nebo aby jim poskytl přiměřenou náhradu.

VII.

Zabezpečení řádného chodu samosprávy a práv hraničářů v národně smíšeném území

Jsme pro zachování samosprávy obcí a okresů i v krajích národnostně smíšených, žádáme však, aby národní menšiny bezpodmínečně postavily se na půdu Československé republiky a zachovaly k ní nejen pouhou studenou lovalitu, nýbrž aby pracovaly také s láskou na jejím povznesení a zabezpečení proti všem nepřátelům ať vnitřním nebo vnějším. Žádáme také, aby ty obce a okresy, jež leží v území smíšeném, zaměstnávaly povinně i příslušníky národa československého, i když tito tam jsou v menšině, a to jak v obcích, tak i nemocnicích, sirotčincích a j. institucích samosprávou vydržovaných, jak to činí stát vůči příslušníkům svých národních menšin. Ukáže-li se toho potřeba, budiž v tom směru vydán zákon. Taková samospráva obce nebo okresu, která by nesloužila zájmům všeho občanstva a republiky, budiž suspendována.

VIII.

Hospodaření v našich obcích

Předpokladem, ba podmínkou žádoucího rozkvětu našich obcí musí býti zákonitost, pořádek a hospodárnost. Na řádném hospodaření s obecním jměním a penězi poplatnictva závisí možnost obcí plniti ty přečetné úkoly,

jež jí dnešní doba v každém směru ukládá. Při tom musí býti dbáno toho, aby nebyly budovány a pořizovány jen veliké a nákladné věci bez ohledu na poplatní sílu a únosnost občanstva a nebylo zatěžováno nadměrně pokolení budoucí. Také je potřebí dbáti toho, aby břemena byla spravedlivě rozdělena podle sociálních a hospodářských poměrů obyvatelstva. V obcích nesmí se ani ve finanční a hospodářské politice pěstovati sobecká politika osob nebo tříd a skupin, ani tu nesmí platiti heslo: »Z obecního krev neteče.« Majetek obce musí sloužiti blahu a prospěchu celku, nikoliv zištným jednotlivcům, proto musíme vždy pečovati, aby do sborů samosprávných dostali se jen lidé čestní, poctiví a ovšem také s náležitým rozhledem po věcech finančních a hospodářských.

Revise obecního hospodářství buďtež prováděny soustavně, zprávy revisní rychle vyřizovány a také z nich vyvozovány všechny důsledky proti vědomým škůdcům obce.

IX.

Výstava a úpravnost obcí

Chceme se snažiti, aby naše obce také po stránce estetické byly chloubou naší vlasti, aby již svým vzhledem vyjadřovaly, že v nich bydlí národ nejen pracovitý, nýbrž i pořádkumilovný a kulturně vyspělý. Úhlednost našich měst a malých obcí bude také působit přitažlivě na ruch turistický, domácí i zahraniční. Proto voláme po novém stavebním řádu pro města i venkov a usilujeme o to, aby každá, i ta nejmenší, obec měla svůj řádný plán regulační i parcelační.

Budeme působit také k tomu, aby vzhled našich obcí působil esteticky úpravou náměstí, návsí, ulic, zřizováním parků, vysazováním stromoví atd.

X.

Zdravotnictví

musí býti již v zájmu národní existence předmětem soustavné péče našich obcí. V té příčině velmi prospěje budování řádných vodovodů ať pro jednotlivé obce nebo vodovodů skupinových. V každé obci budiž zřízena kanalisace, i malé obce musí pečovati o zřízení hřišť a tělocvičen se sprchami a kde je možno, buďtež zřízena koupaliště u řek, potoků neb rybníků. Obce musí se brániti proti znečišťování vzduchu i vod kouřem neb továrními odpadky. Také lékařská služba, zejména v obcích venkovských, budiž podle možnosti rozmnožena a organisována tak, aby její pomoc byla vždy co nejrychleji po ruce.

Rovněž je třeba věnovati náležitou péči našim hřbitovům a pohřbívání vůbec, a to se řádným ohledem na náboženské přesvědčení a potřeby obyvatelstva. Jsme proti monopolu obcí na zřizování pohřebních ústavů a žádáme, aby katolíkům bylo umožněno zřizování pohřebních spolků a bratrstev, které by pro příslušníky katolické církve mohly pohřby obstarávati. Čsl. strana lidová jako strana katolická staví se zásadně proti spalování mrtvých a tedy i proti zřizování krematorií.

XI.

Kulturní úkoly obcí

Prospívání našich obcí po stránce kulturní je naší přední starostí, proto pečovati budeme o rozvoj školství a budeme podporovati snahy pro zřizování újezdních škol měšťanských, odborných škol, pokračovacích škol i lidových škol hospodářských. Budovy k těmto účelům stavěné buďtež hygienické, však bez zbytečného přepychu a nákladnosti, které zatěžují obecní finance.

Chceme ve školských otázkách státi na výši doby, ale chceme také, aby škola byla prosta všech stranických vášní a vedla děti v lásce k Bohu, neboť jen tak bude zárukou zdárné výchovy mládeže, která je nadějí národa.

Totéž platí o nemocnicích a sirotčincích, v nichž budiž zaručena svoboda Církvi, aby i v těchto ústavech mohla sloužit duším a splnit své poslání.

Dostatečná péče budiž věnována veřejným knihovnám obecním, aby se staly semeništěm pravé vzdělanosti a nebyly v nich trpěny spisy protináboženské nebo urážející mravnost. Podobně chceme věnovati pozornost také pamětním knihám, aby v nich objektivně bylo zapsáno vše, co by zachytilo dnešní život v našich obcích podle pravdy a skutečnosti a nezkrucovalo nebo nezamlčovalo pravdu. Podle možnosti budujtež obce kulturní domy, v nichž by mohly býti pořádány přednášky, divadelní a kinematografická představení a pod. a v nichž by také mohla býti zasedací síň zastupitelstva, nemá-li obec jinak o úřadovny a zasedací síně postaráno. Zároveň chceme dbáti o zachování starých památek, a to jednak uschováváním v museích podle okolností místních nebo okresních, nebo restaurováním. Zde by šlo o záchranu památných budov, chrámů, soch, Božích muk atd. Zachované památky jsou článkem řetězu, který spojuje pokolení naše s pokolením dob minulých i budoucích. Kde staly se v tom směru chyby, chceme se zasaditi o jejich nápravu. Také budeme pečovati o zachování přírodních památek, jež jsou okrasou nejen obcí, nýbrž i celé krajiny.

Obce musí zahájiti boj proti šíření nemravných tiskovin, jež otravují mládež a dbáti vůbec toho, aby veřejná mravnost netrpěla škod.

XII.

Úkoly sociální

Voláme po sociální spravedlnosti v obcích a chceme ji také prováděti. Chceme, aby každý obyvatel obce byl důstojně živ jako člověk, a proto budeme se snažit o odstranění žebroty, smutného to zjevu v dnešní tak vyspělé době. O skutečně chudé musí býti postaráno v chudobincích a chorobincích; proti řemeslné žebrotě budiž zahájen důsledný boj. Nezaměstnanost ať je řešena investičními pracemi za podpory státu a jiných veřejných činitelů. Podpora v nezaměstnání budiž poskytována jen v nejnutnějších případech. Lidé soudně usvědčení jako individua trvale nebezpečná lidskému majetku i životu buďtež posláni do polepšoven, donucovacích pracoven nebo pracovních kolon a táborů.

Metlou četných obcí, zejména menších, jsou tlupy cikánů. Žádáme proto, aby i této otázce byla věnována zvýšená pozornost a za součinnosti státní správy, kulturních i humanitních institucí byla řešena.

Své zaměstnance nechť platí obec tak, aby opravdu mohli býti řádně živi. Zejména budiž upraven služební poměr samosprávných zaměstnanců podle zákona 103 z r. 1926. Ve všech obcích buďtež veškerá služební místa řádně systemisována. Zaměstnanci samosprávní nechť jsou řádně starobně i pensijně pojištěni. Povyšování a výplata požitků nechť se děje podle zákonitých pravidel. Pensijní požitky nebuďtež zkracovány jak pensistům, tak i pozůstalým. Obce, jděte příkladem napřed a dodržujte pro své zaměstnance nejen nedělní, nýbrž i sváteční klid o památných dnech a svátcích státem uznaných. Náležitý ohled mějtež obce také na místní řemeslníky, živnostníky a obchodníky. Veškeré řemeslné práce, jakož i dodávky pro obec buďtež zadávány pouze řádným živnostníkům a obchodníkům, kteří placením daní a přirážek přispívají velikou měrou k hospodářskému zabezpečení obce. Mnohdy zdánlivě ušetřený peníz zadáním prací a dodávek fušerům přináší obci veliké škody, jednak že fušer neplatí daní a obec přichází o přirážky a jednak tím, že týž neposkytuje dostatečné záruky, že práce bude provedena odborně a svědomitě.

Při ofertách a nabídkách nebudiž vždy brána za základ nabídka nejlevnější, které bývají podkalkulovány, čímž trpí buď jakost výkonu nebo dodávky, nebo dodavatelé a jejich zaměstnanci. Budiž proto dbáno nejen cen, nýbrž také toho, jaké záruky nabídka poskytuje za řádné její provedení. Nechť je také dostatečnou měrou pamatováno vždy na drobné živnostníky.

Žádáme, aby bylo znemožněno zakládání živností cizincům, kteří ztěžují našim živnostníkům i zaměstnancům, zvláště však mladému dorostu, možnost založení samostatné existence a obživy.

XIII.

Bezpečnost v obcích

O bezpečnost v obcích chceme se snažiti zavedením řádné služby policejní, která budiž zvláště ve městech a místech, kde pro to mluví naléhavé důvody, postátněna. Aby byl uchráněn majetek občanstva před ohněm a případně i jinými pohromami, budiž v každé obci zřízen za pomoci státu a země hasičský sbor, jakož i jiné sbory ochranné, a vybudována služba samaritská.

Chceme také svorně se státními orgány pracovati na vybudování civilní protiletecké obrany jako instituce, která má chrániti občanstvo v případě nepřátelského náporu. Podobně také chceme pracovati na uplatnění zákonů na obranu státu a proto vždy se budeme snažiti, aby obce plnily v tomto směru řádně své, zákonem přikázané úkoly: poskytování pozemků na budování hřišť a cvičišť, protileteckých krytů, opatřováním místností pro školení v samaritské službě atd. Žádáme jen, aby vše se dálo bez protikatolického zaujetí a bez znemožňování vykonávání náboženských povinností a účasti na službách Božích. Při tom budeme však usilovati také o to, aby náklad spojený se zřizováním obrany nebyl hrazen jen z prostředků obecních, nýbrž také jiným způsobem, na př. dávkou, jíž by byl postižen průmysl zbrojařský.

Kromě toho nechť se starají obce jak z důvodů bezpečnostních, tak i zdravotních (na př. rychlé zavolání lékaře, hasičských sborů při požáru) o spojení telefonické. Stát nechť jim ve vlastním zájmu umožní vybudování takového spojení za ceny skutečně jen režijní. Všude, pokud se tak nestalo, pečujme o provedení elektrisace v našich obcích, aby i v nejzazším koutě vlasti mohli občané býti účastni na výhodách moderní techniky. Jen tím, když vyrovnáme sociální a kulturní protivy mezi městy a venkovem, zastavíme vylidňování malých obcí a tím venkova vůbec. Útěk z venkova do měst, hlavně do velikých měst, děje se na úkor sociálního zdraví národa a stává se nebezpečím, neboť veliká města s masami náchylnými k pouličním demonstracím a projevům snadno se stávají ohniskem bouří, které ohrožují klid a veřejný pořádek.

XIV.

Komunikace

K rozkvětu našich obcí a zvýšení blahobytu jest potřebí také řádné komunikace místní, jakož i vybudování silnic a řádných cest, které by obce spojovaly mezi sebou i s okresním městem a ostatním světem. V době motoro-

vých vozidel může dokonalou komunikací býti zkrácena vzdálenost mezi jednotlivými obcemi na míru nejmenší. Proto žádáme, aby dotace státního silničního fondu byla zvýšena a mohly tak býti poskytovány vydatnější subvence na stavbu a rekonstrukci obecních cest a silnic, dále inkameraci důležitých silnic okresních i obecních. Vždyť máme přes 60.000 km nestátních silnic, na které byl až dosud věnován peníz nepatrný, ač řádně vybudované komunikace okresní i obecní mohou velmi přispěti v případě potřeby také k obraně státu.

XV.

Obecní zřízení pro Prahu

Poněvadž na Prahu jako hlavní a sídelní město republiky kladou se ještě větší požadavky než na všechny ostatní obce, je potřebí, aby Praha zaujímala v obecní samosprávě zvláštní místo. Dosavadní její zřízení obecní budiž přizpůsobeno změněným poměrům, aby Praha, jež vyrůstá rychle v milionové město, mohla se rozvíjeti tak, aby nás nejen důstojně representovala před cizinou, ale aby její zřízení odpovídalo také duchem požadavkům dnešní doby. Rozhodnutí o podrobnostech nového obecního zřízení pro Prahu ponecháváme našim organisacím Velké Prahy a zástupcům našim na radnici i ve vládě.

XVI.

Lidová obec samosprávná a její úkoly

Aby samospráva mohla dobře plniti své úkoly, potřebuje také zdatných, prakticky a teoreticky vzdělaných, v otázkách samosprávných obeznalých činovníků. Proto jsme založili Lidovou obec samosprávnou, jejímž účelem jest vydáváním časopisu »Samosprávná korespondence« a vhodných spisů, jakož i pořádáním přednášek, kursů a škol samosprávných takové znalosti pěstovati a šířiti. Tento úkol však vyžaduje, aby všichni naši samosprávní pracovníci, volení i jmenovaní, stali se jejími členy a vybudovali ve všech obcích sbory místní a v okresech okresní sbory Lidové obce samosprávné. Proto sjezd ukládá všem stoupencům a organisacím, aby tyto snahy podporovali, a všem lidovým samosprávným pracovníkům bez výjimky ukládá povinné členství v LOS.

XVII.

Usilování o křesťanský ráz naší samosprávy

Vrcholným požadavkem naším v oboru samosprávy jest, aby našim obcím, okresům i zemím byl vrácen křesťanský ráz. Pozorujme jen, co by bylo z Prahy, kdybychom si odmyslili z jejího hradčanského panoramatu,

jakým se může honositi sotva druhé město na světě, chrám sv. Víta. Zamysleme se, kdyby z ní zmizely věže chrámu sv. Jiří, věže chrámu sv. Petra a Pavla na Vyšehradě, nádherné kopule chrámu sv. Mikuláše a na Karlově a s nimi sto jiných věží katolických kostelů a kaplí, jak smutně by vyhlížela matička Praha, již dávno i cizinci nazvali stověžatou, a jak by byla ochuzena Praha, kdyby zmizel Karlův most s uměleckými sousošími, jak je dovedlo vytvořiti údobí baroka!

Podobně smutný obraz by skýtaly naše obce, kdyby z nich byly odstraněny chrámy a památky, připomínající zbožnost našich předků. Chceme a budeme proto hájiti křesťanský ráz našich obcí, ale nejen ten ráz zevnější, nýbrž budeme pracovati také k tomu, aby i duch našich obecních zastupitelstev byl proniknut zásadami křesťanskými, které jedině omezují lidské sobectví, jsou základem pravého bratrství mezi lidmi a tím zárukou demokratické samosprávy a spořádanosti našich obcí, a neustaneme v tomto snažení, dokud kříž, viditelné a posvátné znamení křesťanství, nezazáří nad našimi obcemi, okresy i zeměmi a dokud jeho duch neovládne mysli těch, které lid ke správě obcí povolal.

Mohutný průvod katolického lidu za veřejné pozornosti občanstva Hradce Král. v srpnu 1937

Dobrý pastýř mezi svými věřícími

J. Exc. njdp. biskup dr. Mořic Pícha, důstojný nástupce biskupa J. N. Brynycha, oceňuje práci československ. strany lidové

J. Exc. njdp. biskup královéhradecký dr. M. Pícha zaslal p. předsedovi poslanci Msgre B. Staňkovi tuto odpověď na holdovací projev IX. zemského sjezdu československé strany lidové v Čechách:

Za pozornost mně věnovanou u příležitosti sjezdu zástupců čsl. strany lidové v Praze děkuji co nejsrdečněji. Vzpomínám i já s hlubokou vděčností a plným uznáním velikého díla, které lidová strana vykonala pro náboženské uvědomení katolického lidu a pro obhájení jeho nezadatelných práv ve vlastním svobodném státě.

Z programových Vašich řečí jsem znovu seznal, že naše nejvyšší cíle a snahy jsou společné. Bůh žehnej i budoucně naší svorné a radostné spolupráci ku blahu Církve, drahého lidu našeho a vlasti.

Dr. Mořic Pícha
biskup královéhradecký

IV. VELKÝ POLITICKÝ OHLAS IX. ŘÁDNÉHO ZEMSKÉHO SJEZDU ČESKOSLOVENSKÉ STRANY LIDOVÉ

ČESKOSLOVENSKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ přinesla ve svých zprávách ze dne 26. IX. 1937 na stránkách 13—15 referát o našem sjezdu.

Ohlas zemského sjezdu strany lidové v Čechách a všech řečí na něm pronesených, byl, jak se dalo očekávati, v našem politickém životě veliký. V neposlední řadě proto, že tu promluvilo celé vedení strany i zástupci ve vládě a že sjezd potvrdil pevně dosavadní linii strany i pro budoucnost. Právě tato okolnost to byla, které si povšiml tisk ostatních stran a co určilo také tón a stanovisko jeho posudků o sjezdu i politice lidové strany.

»LIDOVÉ NOVINY« (29. IX. 1937)

Lidovci vytrvají
Sjezd potvrdil Šrámkovu politiku

Zemský sjezd lidové strany, o němž jsme v úterý podali stručnou zprávu, je pro naši vnitřní situaci událost důležitá. Potvrdil manifestačním způsobem politiku, kterou lidová strana vedla zvláště ve dvou posledních letech a za kterou byla prudce napadána. Odpůrci lidové strany se snažili přivodit nesoulad mezi jejím vedením a jejími stoupenci. Namlouvali venkovskému katolickému lidu, že strana se spolčuje s komunisty a podporuje bolševictví. To je v očích konservativního katolíka jistě insinuace nebezpečná; že jí stoupenci lidové strany neuvěřili a že vytrvali za svým vedením, mluví za mnoho.

Ministr dr. Šrámek na ono podezřívání odpověděl velmi rázně: »Když se lidová strana na něčem usnese, nebývá to lehké; ale když se potom rozhodneme, vytrváme. Ať si nikdo nemyslí, že nás čímkoliv a kdykoliv od toho odvrátí.« Odpovědný vůdce strany tím ohlásil, že strana bude dělat tutéž politiku jako dosud. Připomněl, že lidovci vytrvali i před tím v koalici tak zvané panské, když byli vydáni útokům socialistů, tehdy opozičním, »a když bylo nedávno potřebí upevnit naši demokracii volbou presidentskou a my pozorovali, že koaliční většina není schopná jednotné volby, nezbylo nám nic jiného, než ohlédnout se po většině jiné. My jsme ji spoluvytvořili a nezakolísali jsme, i když jsme byli po celé měsíce v novinách a projevech protivníků nazýváni bolševiky a společníky neznabohů.«

Neméně významná byla řeč ministra Dostálka. Když ministr mluvil o boji za udržení demokracie v posledních letech, prohlásil: »Nebezpečí bylo vážné, protože určité strany státu stály na rozcestí a nevěděly, nemají-li opustit demokratický směr a vplouti do totalitních vod. V této chvíli lidová strana šla cestou oddané lásky k tomuto státu a demokratickému ideálu.«

Rozhodnutí lidovců, podepřít plně demokratický režim, bylo skutečně pro náš vnitropolitický vývoj velmi důležité a lidová strana má zásluhu o to větší, že se jako strana konservativní mohla rozhodnout také jinak. Sluší se, abychom jí toho nezapomněli. Pochopila-li při tom také svůj zájem — demokracie, řekl také ministr Dostálek, odpovídá nejlépe katolicismu — a dobyla-li tímto katolictvím úspěchu, svědčí to nejen o zásadnosti, ale také o politické schopnosti jejího vedení.

»ČESKÉ SLOVO« (28. IX. 1937)

otiskuje úryvky ze sjezdových řečí obou ministrů, zemského předsedy strany B. Staška a dr. Rückla.

Zemský sjezd čsl. strany lidové v Praze

Praha, 26. září. (el) Ve Smetanově síni Obecního domu hlavního města Prahy se včera konal za účasti 1456 delegátů a 370 hostí IX. zemský sjezd čsl. strany lidové. Zahájil jej a řídil zemský předseda, kanovník Msgre Stašek, který v zahajovacím proslovu vyzval přítomné, aby před započetím jednání vzdali poctu prvnímu presidentu republiky Tomáši Masarykovi, jehož národ tak slavně doprovodil v minulých dnech na poslední cestě Prahou. Shromáždění vyslechlo, stojíc, ocenění díla presidenta Osvoboditele i výzvu předsedovu, aby ho katolíci následovali v lásce ke státu, demokracii a spravedlnosti.

Politický projev měl na sjezdu ministr veřejných prací inž. Dostálek, jenž pravil: »Naše zahraniční politika, založená Masarykem, vybudovaná nynějším presidentem a v jeho duchu prováděná, měla vždy souhlas naší strany; právě v těžké krisi mezinárodních vztahů, jakou dnes prožíváme, ukazují se správnými základní její směrnice — věrnost ke smlouvám a spojencům, dobrá vůle a ochota k dohodě se všemi sousedy, střízlivé oceňování sil, působících ve světové politice.« Ministr inž. Dostálek ocenil také význam papežské buly zejména pro Slováky a Rusíny, kterým dává po prvé v dějinách arcibiskupství. A vyzvedl její význam jakožto aktu, který vyvrací pověsti o bolševisaci Československa.

Další řečník ministr dr. Šrámek se důsledně vyslovil proti totalitním pokusům pro naprostou samostatnost a svobodu všech politických směrů

v národě a ve státě. »Odhodlali jsme se ke spolupráci se všemi státotvornými, konstruktivními tábory v národě. A tu jste slyšeli, že jsme byli podezříváni já nevím z jaké zrady, zrady na svých zásadách. Až z Německa na nás žalovali, že jsme se stali bolševiky. Jestliže jsme se rozhodli ke spolupráci, k určitému politickému nebo sociálnímu cíli, majíce na to jako křesťané dobré právo, s jinými stranami a směry, pak ať se nikdo nemýlí, že nás pomluvami od této spolupráce odvrátí.«

Předseda Mladé generace dr. Jiří Rückl mluvil o tom, jak si představuje budoucí práci v republice. Majíce na mysli soulad všech sil a složek ve státě, spolupráci jejich, chceme totéž, oč usiluje president Beneš, mluvící k Čechům, Slovákům, Němcům, Maďarům, Rumunům a Polákům, stejně jako k dělníkům, zemědělcům, průmyslníkům, starým i mladým, neustále propaguje myšlenku státní, myšlenku svornosti a jednoty. Chceme toto Československo Benešovo. (Bouřlivý potlesk.) To je stát, jenž se drží reality, chce býti spravedlivý ke všem a zvláště k mladým lidem, kteří jsou ochotni za tento stát dát vždy svou krev!

»PRÁVO LIDU« (29. IX. 1937)

Až jednou historikové se budou v poklidu a bez stranického zaujetí zabývat politickými poměry v Československu po převratu, zastaví se jejich badání u díla československé strany lidové. Nechceme rekriminovat, t. j. vzpomínat na dobu válečnou, ale po převratu byl stav ten, že podle svědectví vynikajícího publicisty strany lidové se pomýšlelo na úplnou likvidaci katolického hnutí v republice. Strany katolické, kterých bylo tehdy v Čechách a na Moravě asi pět, měly se dobrovolně rozejít, jejich stoupenci měli zapadnout do útrob strany agrární a národně demokratické, čeští katolíci měli uvnitř těchto stran usilovat o uplatnění katolicismu nebo aspoň Kramářova »aklerikalismu«, t. j. tolerance. K tomu nedošlo. Zavinily to jednak obě jmenované strany nepochopením své role, ale zasloužil se o to hlavně monsignor a papežský prelát Šrámek, kterému ani nenapadlo, aby házel flintu do žita. Pracoval na pozvednutí katolického politického hnutí a zabránil rozchodu svých stoupenců do liberalistické národní demokracie a neujasněné agrární strany. Vybojoval tím straně lidové pevnou posici v politice státu. Lidová strana přečkala dobu nepříznivou, dočkala se vzrůstu, který byl v těchto dnech dokumentován jejím zemským sjezdem v Praze. Překonala nebezpečí, že by její stoupenci odešli ke straně agrární, naopak, vede s agrární stranou ostrý — a dodejme: spravedlivý — boj. Dočkala se úpadku či zmizení národní demokracie. A až se jí jednou podaří na slušné základně obnovit spojení s dřívější slovenskou stranou ľudovou,

bude hrát ve státě ještě významnější roli. Takový je pochod demokracie, ať už se to komu líbí, či nikoli. Sjezd lidové strany je jen dokladem, že v demokracii sklízí úspěch ten, kdo jde pevně za svým cílem, počítá s vlastními silami i se silami nepřátel, neodbočuje od demokratické soustavy a nedá se od své promyšlené cesty odvrátit. Na sjezdu lidové strany proneslo několik referentů velmi vřelá a závazná slova pro demokracii. Snad se najdou lidé, kteří budou mít pochybnosti o upřímnosti těchto slov. Ale co může čekat strana, opírající se o náboženské cítění, od jiných systémů? Jak to skončilo s náboženstvím v diktaturách? V Sovětském svazu? V Turecku? V Německu? Jak to jednou skončí v Italii? To náboženství, které v době absolutismu požívalo neúměrných výsad, může v demokracii žít, přizpůsobí-li se jí jeho nositelé, daleko lépe a jistěji, než v zemích, kde rozhoduje vůle a často jen nálada jednotlivce. »Ježíš — ne Caesar!« zakončil Masaryk svou knihu o světové válce. A v tom je hluboké poučení pro nás všechny. Jak tomu rozuměl monsignor a papežský prelát dr. Šrámek, ukazuje zdařilý průběh lidoveckého sjezdu. js.

»PRÁVO LIDU« (29. IX. 1937)

Úspěšný zemský sjezd čs. strany lidové

konal se v neděli v Praze za předsednictví posl. Msgre Staška, který ve svém zahajovacím projevu s důrazem řekl, že lidová strana půjde cestou demokracie ve stopách Masarykových. V doslovu pak posl. Stašek na adresu ministra Msgre dr. Šrámka konstatoval za potlesku všech delegátů, že ministr Šrámek se především přičinil o to, aby presidentem republiky se nestala bezvýznamná figura, ale celý muž, žák a následovník Masarykův. Presidentu Benešovi a církevním hodnostářům byly poslány telegramy. Ministr dr. Šrámek ve svém projevu m. j. pravil: »Lidová strana vždy odsuzovala jakékoliv tvoření protichůdných front v národě a ve státě. Vždy jsme odmítali s důrazem jakékoliv pokusy totalitní. Byli jsme pro naprostou svobodu, samostatnost směrů politických v národě a ve státě. Jsme stranou, která nepodléhá nikomu. Celá hotová propast nás dělí od jakéhokoliv marxismu a bolševismu. Ale na druhé straně, když jsme se spojili s někým k určitému cíli politickému, sociálnímu a víme, že to právo máme jako křesťané, pak ať se nikdo nemýlí, že tím, že nás vyhlásí za bolševiky, nás odvrátí od naší cesty. Byla doba, kdy socialistické strany neměly chuti k součinnosti, a nezbylo nám nic jiného, než uvažovati o tom, jak utvořit jinou nutnou většinu. Byla to t. zv. nesocialistická většina. — A když bylo potřebí před krátkou dobou upevnit a zocelit naši státní demokracii volbou presidentskou, a my pozorovali, že vládní koaliční většina není schopna jednotné

volby, nezbylo nám nic jiného, než abychom se poohlédli po většině jiné, my ji spolutvořili a nezakolísali jsme, i když jsme byli nazýváni bolševiky. Když lidová strana se na něčem usnese, tož to nebývá tak lehké. Trvá to někdy dlouho, až se na nás zlobí, že se tak pomalu rozhodujeme, ale když se už potom rozhodneme, tož při tom vytrváme. Ať si nikdo nemyslí, že nás čímkoliv a kdykoliv od toho odvrátí.« Sjezd měl úspěšný průběh a vedoucím politikům lidové strany vyslovil plnou důvěru.

»NÁRODNÍ OSVOBOZENÍ« (28. IX. 1937)

přináší úryvky ze sjezdových řečí a dodává, že »pro stranu znamenal tento sjezd zřejmý úspěch. Hlavně v tom, že ukázal naprostou bezvýznamnost tak zvané Zelenkovy oposice, která zřejmě není schopna splnit úkol, jaký na ni vložili její političtí patroni a organisaci lidoveckou nemůže vehnat do žádného rozkolu.«

»VENKOV« (29. IX. 1937)

Komu se naprosto nelíbil výsledek sjezdu, je republikánský »Venkov«. List je téměř podrážděn zjištěním, že lidovou stranu od nastoupené cesty, to jest od spolupráce se všemi vládními stranami a pevné podpory demokracie, nikdo neodvrátí. »Venkov« píše: »Ze všech řečí pronesených na sjezdu Staškových lidoveckých organisací z Čech nás zajímá nejvíce, že v politice omylů bude pokračováno, a že od nastoupení sestupné cesty lidovce nikdo neodvrátí. Ani byzantismus, omyl provozovaný lidovou stranou ve starém Rakousku, prekerní situaci tohoto hnutí, které vedou lidé přestárlí, nezlepší, ani neodstraní!«

Tak vida, »Venkov« říká loyalitě k hlavě státu »byzantismus« a má zlost, že strana se energicky postavila proti všem totalitním nárokům a že na této linii také vytrvá. Hysterické skřeky ji od pevného programu a politické prozíravosti neodvrátí ani v nejmenším.

»VÝCHODOČESKÝ OBZOR« (soc. dem., Pardubice, 1. X. 1937)

Na adresu agrární strany
Statečná slova vůdců strany lidové

V Praze se konal zemský sjezd lidové strany, jenž vyzněl ostře proti troufalosti strany agrární. Říšský předseda ministr Šrámek ve svém projevu zmínil se též o presidentských volbách a pravil, že když koaliční vládní většina (vinou agrárníků, p. p.) nebyla v roce 1935 schopna jednotné volby, nezbylo nic jiného, než poohlédnouti se po většině jiné. Lidová strana se této akce zúčastnila, i když byla terčem sprostých nadávek. Zemský před-

seda strany posl. Stašek na sjezdu použil této příležitosti a Šrámkovi jménem sjezdu — a za jeho nadšeného souhlasu — srdečně poděkoval. »My všichni víme,« pravil doslovně, »že jste to byl vy, který jste se přičinil v prvé řadě o to, aby presidentem republiky, řeknu to otevřeně, nebyla figura (bouře potlesku), ale aby to byl muž takového významu, jako je náš nynější president dr. Edvard Beneš.« — Také ministr inž. Dostálek zmínil se o presidentských volbách a odmítl nespravedlivou kritiku naší zahraniční politiky, a to nejenom kritiku opposice, nýbrž i kritiku jedné vládní strany, jíž mínil stranu agrární. Dovodil, že naše zahraniční politika je politikou Masarykovou a že v zájmu míru a bezpečnosti státu musíme zachovat věrnost smlouvám a spojencům. Zemský náčelník Mladé generace lidovecké dr. Rückl dokonce šel tak daleko, že prohlásil: »... můžete býti ujištěni, že sjezd se stane základnou, na níž podle vzoru z 18. prosince 1935 bude budováno i dále.« To ostatně prohlásil též ministr Šrámek, takže nelze pochybovat o tom, že agrárníci mají z toho »radost« nemalou. Snažili se sice zavésti přes Zelenkovu oposiční národní stranu lidovou na sjezd zmatek, ale sjezd si štvavých letáků, jež poagrárničení Zelenkovi lidovci před vchodem do Obecního domu rozdávali, ani nepovšiml. Teprve lidovecký deník se u této věci zastavil po sjezdě a s humorem pravil, že o »zelenkovcích« se nemluvilo ani na schodech a že agrárníky stál lidovecký sjezd více peněz nežli samotné lidovce. — Agrární strana totiž financuje Zelenkovu stolní společnost, jíž lidová strana ukázala dveře...

Počty na oslabení lidové strany selhaly

Sociálně demokratické »RANNÍ NOVINY« přinesly velmi obsáhlý referát o našem zemském sjezdu, který ukazuje, jak dnes je i v nekatolickém táboře chápáno poslání a síla lidové strany. List praví:

V sobotu a v neděli se konal v Praze zemský sjezd československé strany lidové, jejímž zemským předsedou je poslanec Stašek. Právě absolvovaný sjezd jen znovu potvrdil, že politika lidové strany československé je jednotná. To je velmi důležité pro naši vnitřní politiku a zejména pro politiku fronty upřímně demokratických stran. Je známo na příklad, že agrární strana prostě toužila po tom, aby rozbitím lidové strany »zjednodušila« poměry politické u nás tak, že by v občanském táboře byla bez odpůrce. Tento kalkul zkrachoval na celé čáře, ba zdá se naopak, že posice lidové strany neobyčejně sílí.

Lidová strana dělá politiku upřímně demokratickou, koaličně upřímnou, což nejlépe dokázala svým mocným zásahem do agrárních intrik před presidentskou volbou, moudře klade důraz na otázky hospodářské a zejména sociální a nepřeje si, aby byl znovu oživován nějaký kulturní boj. Dnešní

politika lidové strany se velmi podobá politice belgických katolíků, kteří dovedou velmi upřímně spolupracovat se všemi demokratickými elementy země a nevyhýbají se ani spolupráci s hnutím socialistů.

Když agrární strana před časem zjistila, že její počty na rozvrat v lidové straně zkrachly, začala si všímati odštěpenecké party, již založil bývalý zemský přísedící Zelenka. Bylo až dojemné, jak se agrárníci zhlíželi v této skupině, ačkoli mohli pozorovat, že se svou podporou několika lidí, nemajících vůbec žádnou půdu v českém katolickém táboře, stávají se jenom směšní. Nelitovalo se dokonce ani peněz, aby »zelenkovci« mohli agitovat, ale výsledek je, že dnes mají asi tisíc členů, ale při tom mají také už oposici ve vlastních řadách, která velmi energicky odhaluje nejen ideovou prázdnotu této gardy, ale také korupční sklony jejich lidí. Současně ukazuje, ač je zjevno, jak je zcela bezvýznamná tato oposice, že peněz však ku podivu má stále dost a bylo jistě dost i na vytištění letáků, v nichž hrubým způsobem se útočilo na poslance Staška. Lidé se tomu jen smáli.

*

Čelná revue »NOVÁ SVOBODA« píše na okraj sjezdu lidové strany: V lidové straně vládne zřejmá harmonie, nikoli ona nepravdivá »konsolidace«, kterou případně humorisoval nedávno posl. prof. Macek. Zemský sjezd lidové strany v Čechách aspoň působil jako sjezd strany zdravé: byl totiž bohatý na akční podněty a koncepce. Na sjezdu bylo na půl druhého tisíce delegátů a na čtyři sta hostí — tedy na dva tisíce hlav. Už to je masa, za kterou zřejmě stojí značná reálná moc. Hlavní politický referát přednesl vlastně v svém pozdravu ministr Msgre Šrámek. Byla to řeč temperamentní. Pravil, že se strana obyčejně dlouho radí, než učiní usnesení, avšak pak nic ji od něho neodvrátí. Sjezd aklamoval jeho zdůraznění, že lidová strana vždy odmítala jakékoli pokusy totalitní, na čemž trvá, i když je pomlouvána z bolševismu. Volbou presidentskou — pravil Šrámek — jsme zocelili státní demokracii. Šrámek dále položil důraz na to, že lidová strana je jednotně organisována po celém státě a mluvil o milionovém lidovém táboru československém. — Ministr inž. Dostálek mluvil politicky též velmi určitě. Postavil se za zahraniční politiku, která vždy měla souhlas lidové strany, ať byla vedena presidentem Osvoboditelem nebo nynějším presidentem. Odmítl v tom směru útočení na lidovou stranu ať opositčními stranami, ať tiskem »jedné strany vládní«. Řečník vítal papežskou bulu, koordinující hranice diecésí s hranicemi státními, a pravil, že lidová strana vytrvala na stanovisku, že české duši nejlépe odpovídá ideál demokracie, když »určité strany stály na rozcestí, nemají-li opustit demokratický směr a vplouti do totalitních vod, jejichž vlny oblévaly náš stát«. — Na sjezdu

byla ještě řada významných momentů. To tehdy, když předseda sjezdu Msgre Stašek děkoval Šrámkovi »za 18. prosinec 1935« (bouřlivý potlesk a volání výborně) a za to, že se přičinil, »aby presidentem nebyla figura«. Zemský předseda Stašek vysílal dále šlehy, když pravil, že neví, je-li to ještě demokracie, neví-li se o některém ministerském křesle, patří-li ještě republice nebo straně. Dr. J. J. Rückl varoval, aby byl národ trhán na dva nesmiřitelné bloky, a razil za potlesku sjezdu heslo: »Chceme Československo Benešovo.« — Sjezd lidové strany se tedy vyznačoval nepopiratelnou jednotou řad i názorů, byl energický v tlumočení demokratických principů a dosavadních taktických zásad a stanovisek strany. Razil účinná a jasná taktická hesla a dal práci lidové strany působivé směrnice.

*

Týdeník »HOSPODÁŘSKÝ ROZHLED« v č. 39. ze dne 30. září 1937 píše:

O svatováclavských dnech konal se v Praze sjezd lidové strany. Na prahu 20. výročí republiky je vhodno vzpomenouti postavení lidové strany, jaké bylo v prvých dnech popřevratových a jaké je dnes. Jestliže tehdy tvořila lidová strana jádro napětí, dnes náleží k činitelům, působícím ke konsolidaci státu, k upevnění státní myšlenky. Zrovna v nedávných dnech mohli jsme si ověřiti, jak tato strana dorostla na funkci opravdu strany státní a jak ona je to, která v mnohém směru působí jako vyrovnávající činitel u nás. Vzpomeňme událostí kolem poslední presidentské volby, abychom mohli ocenit opravdu státnickou rozvahu činitelů lidové strany a povšimněme si projevů na letošním sjezdu, abychom si ověřili demokratičnost této strany, její republikánskou spolehlivost a její místo ve středu našeho vnitropolitického rozvrstvení.

Vytrvalému úsilí lidové strany, jež se shodovalo se snahami politiky státní, podařilo se u nás uspořádat otázky církevní politiky tak, že není o ně více sporů. Tím zajištěna byla kooperace lidové strany v politice státní a lidová strana našla si správnou posici, ve které plní vskutku roli státotvorné strany.

*

Z našich novin mimo »Lidové listy« věnovány jsou obsáhlé komentáře, výňatky řečí a sjezdové zprávy v těchto listech:

Našinec, Den, Venkovan, Nový věk, Hlas lidových železničářů, Čech, Selské hlasy, Venkovské noviny, Stít, Česká stráž, České listy, Spravedlnost, Hlas lidu, Český západ, Noviny zpod Radhoště, Lidový hospodář, 3. generace, Ústřední věstník zaměstnanců veřejné správy v ČSR, Živnostenský věstník, Samosprávná korespondence, Orelský věstník, Právo, Poštovní zaměstnanec atd.

otiskuje zprávu, kterou o sjezdu přinesly slovenské »Robotnícke noviny«.

Čs. strana ľudová

Začiatkom tohoto týždňa sa v Prahe konal sjazd československej strany ľudovej. Československá strana ľudová v Čechách i na Morave, a aj na Slovensku, má svoje zvláštne organizácie, a aj svoje zvláštne vedenie. Nie je centralizovaná ako ostatné politické strany, ale každé jej krajinské vedenie je značne autonomné. Sú to vlastne tri strany ľudové, ktoré sú spojené síce ríšskym vedením, ale zachovávajú si vcelku mnoho samostatnosti.

Ríšskym vodcom tejto strany (mohlo by sa teda hovoriť týchto troch strán) je minister Msgre Ján Šrámek, muž úprimne demokratický, sociálne cítiaci a československý republikán telom a dušou. Hlavne jeho zásluhou sa stalo, že československá strana ľudová už pred rokmi sa úprimne primkla k demokratickému a ľudovému táboru a aj to, že venovala mnoho pozornosti sociálnym otázkam. Dnes má československá strana ľudová na príklad odborové hnutie, ktoré si vynucuje rešpekt.

Šrámek pochopil, že politická budúcnosť československých katolíkov, ktorých rady sa skladajú z drobných mestských i vidieckych ľudí a robotníkov, môže byť zabezpečená len vtedy, ak bude robiť politiku ľudovú, demokratickú a sociálnu.

Agrárnikom je predovšetkým československá strana ľudová nepohodlná preto, že nedopustí, aby chudobný katolícky ľud v Čechách a na Morave i na Slovensku sa stal nástrojom reakcie. Preto agrárnici podporovali proti ríšskemu vedeniu čsl. ľudovej strany separatistické záchvaty a dúfali asi, že sa im takto podarí rozbiť československý katolícky tábor.

Tieto snahy boly však zmarené a najlepšie sa to ukázalo pri poslednej prezidentskej voľbe, kedy československí ľudáci pod vedením dra Jána Šrámka sa energicky postavili za štát, za demokraciu, za ľudového prezidenta. — Od toho času sa datuje nepriateľstvo až na nôž medzi agrárnikmi a československými ľudákmi. Nedeľný sjazd ukázal, že krajinské vedenie v Čechách a čsl. strany ľudovej je úplne zajedno s ríšskym vodcom strany a že chce robiť s ním ľudovú a demokratickú politiku.

To je veľký klad v našej vnútornej politike a treba upozorniť na dobré výhľady, ktoré sa takto otvárajú i modernej sociálnej politike, ktorej československí ľudáci, ako dokázali, rozumejú a chcú ju pestovať.

»LUDOVÝ CHÝRNIK« (Bratislava, 10. X. 1937)

Na margo zemského sjazdu čsl. strany ľudovej v Čechách
Triumfálny sjazd katolíckeho ľudu v Čechách

Dňa 26. septembra t. r. vydržiavala čslov. strana ľudová svoj sjazd. Tohoto sjazdu sa zúčastnilo 1456 delegátov a 370 hostí, ktorí vypočuli veľké referáty našich ministrov: pápežského preláta Msgre dr. Šrámka a inž. Dostálka s takým jasajúcim oduševnením, ktoré sa nedá ani opísať. Tento sjazd, ako to horeuvedené číslice ukazujú, bol doteraz najväčším sjazdom čsl. strany ľudovej v Čechách. Tento sjazd je súčasne jasným a neodškriepiteľným dôkazom toho, že v Čechách nielen začína svitať, ale český katolícky ľud je už prebudený. Vidí jasne, nakoľko je mu potrebná strana, ktorá háji ich od otcov a praotcov zdedenú vieru, ktorá háji jeho národné a sociálne-hospodárske záujmy.

Tento sjazd nás naplňuje najväčšími nádejami. Sme skalopevne presvedčení, že i slovenskému katolíckemu ľudu sa konečne otvoria oči. Slovenský katolícky ľud nahliadne a musí nahliadnuť, že nemôže ísť ani s luteránskymi agrárnikmi, ani s internacionálnymi marxistami. Slovenský katolícky ľud musí nahliadnuť, že jeho miesto je jedine a výlučne v čsl. strane ľudovej.

Prejav pápežského preláta, ministra Msgre dr. Šrámka

Ríšsky predseda, pápežský prelát, minister dr. Šrámek bol celým sjazdom čo najsrdečnejšie vítaný. Vo svojom expozé, prejave, poukázal na neodvislosť našej čsl. strany ľudovej, ktorá sa vždy riadila týmito vznešenými ideami, myšlienkami: »Salus Ecclesiae et reipublicae et populi.« Strana naša mala vždy pred očami záujem Cirkvi, záujem republiky a ľudu československého. Toto jej nemôže upreť nik, ani ten najväčší nepriateľ. Preto odmieta minister dr. Šrámek všetky tie pomluvy, ktoré boly na nás a na našu stranu kydané a až do omrzenia opakované.

O tom našom »priateľstve« s boľševikmi hovoril, že »celá hotová priepasť svetového názoru delí nás od akéhokoľvek boľševizmu«.

Myslím, že táto mužná výpoveď nášho osvedčeného vodcu, politika najväčšieho formátu, na slovo vzatého štátnika a k tomu vysokého cirkevného hodnostára stačí. Je dostatočnou garanciou pre všetkých ľudí dobrej vôle.

Naša čsl. strana ľudová môže sa bez najmenej sebachvály chlúbiť s takými výsledkami a úspechmi ako žiadna iná strana v tejto našej republike.

Malé rozpomienky — alebo nech hovoria faktá

Keď lodička Cirkvi katolíckej po prevrate bola v Československej republike v najväčšom nebezpečenstve, vtedy Msgre Šrámek nezahodil flintu

do kukurice. A jeho ráznemu a mužnému výstupu a odhodlanosti môžeme ďakovať, že všetky plány, ktoré kuli nepriatelia Cirkvi proti nám, sa stroskotaly. Rím nebol súdený a tým menej odsúdený!

Na miesto rozluky Cirkvi od štátu bol sjednaný priateľský pomer medzi Sv. Stolicou a ČSR. — Nespomíname tu kongresu a iné veci.

Všetky výdobytky na poli sociálnom sú dielom Msgre dr. Šrámka. — Niet u nás ani jedného jediného zákona, výdobytku, ktorý by nebol úzko spojený s jeho vznešenou osobou. A práve i na poli sociálnom — nie nadarmo bol onoho času profesorem sociologie (sociálnej náuky) brnenskej na vysokej kňazskej škole — dokázal sa byť pravým velikánom, ktorý stál a stojí vždy na výške doby.

Týmto svojim štátnickým skutkom vyrval z rúk socialistom zbraň a zachránil Čsl. republiku od červenej, ale aj rudej boľševickej záplavy.

A tu v tomto jeho počínaní vidím Šrámkovu veľkú politickú a štátnickú múdrosť. Nenazýval, nenadával chudobnému robotníckemu ľudu do »holodrancov« ako »otec a vodca národa«.

Ešte sú nám v dobrej pamäti boje, ktoré viedla práve naša čsl. strana ľudová pri obilnom monopole. Nebyť našej čsl. strany ľudovej, argaláši — títo »priatelia« roľníckeho ľudu, boli by z neho strhli ešte i tú siedmu, poslednú, kožu.

Toto sú také faktá, pred ktorými musí ešte i ten najväčší nepriateľ složiť svoju zbraň. A práve toto, táto opravdivá práca »za Boha a národ« nás naplňuje nádejou. Naša čsl. strana ľudová kríža je a zostane vždy verná, lebo iba v tomto vidíme naše spasenie. A práve preto hľadíme so skvelými nádejami do budúcnosti.

Naše víťazstvo je isté. Je to otázka iba času. Do tvojich rúk, národe slovenský a katolícky, je složený tvoj osud. Od teba závisí všetko. Pričiň sa, aby sa tvoje túžby čímskôr uskutočnily. (X. Y.)

»NAŠINEC« (Olomouc, 6. X. 1937)

Nedáme se útoky odvrátiti od své politiky
Nové urážky agrární strany vybíjí se na prázdno. — Poctivá služba občanstvu a státu proti teroru a špinění

Ministr Šrámek odmítl na pražském sjezdu lidové strany velmi důrazně všechny klepy a pomluvy o nějakém spojenectví lidové strany s komunisty a výslovně prohlásil, že nejen od komunismu, ale i od marxismu dělí lidovou stranu hluboká propast. Nyní agrární tisk znovu tyto pomluvy opakuje. A sprostotou jest, jinak nelze už nazvati tyto pomluvy, když v témže článku se napíše:

»Ale lidová strana v Československu se v učení pěticípé hvězdy zhlíží — a je nadšena, když orgány pěticípé hvězdy chválí „prozřetelnost" lidoveckých vůdců!«

Nebudeme znovu opakovati, že lidová strana nikdy neměla a nebude míti s komunisty nic společného, že byla to lidová strana, která ještě dříve, než se agrární strana začala obírati nebezpečím bolševismu v naší republice, domáhala se rozpuštění komunistické strany, a že to byla právě strana agrární, která tehdy komunisty chránila, aby měla v šachu státotvorné strany socialistické. Připomeneme jen agrární straně, že není tomu tak dávno, co pokoušela se získati lidovou stranu pro užší spolupráci se stranou agrární a dnešní pomluvy, nepravdy a posměch agrárního tisku nemají žádný jiný účel, než přinutiti lidovou stranu k odvratu od její politiky. Ale jak řekl pan ministr Šrámek na sjezdu strany, nic a nikdo nemůže stranu přinutiti, aby se vzdala své samostatnosti. Jsme stranou neodvislou a od nikoho si diktovat nedáme. A nejméně od agrárníků.

Pokud pak se týká poměru voličstva lidové strany k jejímu vedení a k celé politice strany, dal již pražský sjezd důraznou odpověď a dají ji co nejdříve i sami voliči lidové strany při nejbližších volbách. Myslí-li agrární strana, že útok je nejlepší obrana — a agrární strana má toho mnoho, v čem se musí brániti pro svoji velkostatkářskou a nesociální politiku — tedy ať vezme na vědomí, že i ten druhý může útočiti. A také bude útočiti. A čím více budou stupňovati agrárníci útoky a boj proti nám, tím bude lidový tábor odolnější a jeho pracovníci nadšenější, neboť půjde o boj spravedlivý. Uvidíme pak, kdo v tomto boji zvítězí, zda pomluva, lež, hospodářský a sociální teror, peníze a kapitál, či nadšení a poctivá služba občanstvu i státu.

»SVATOVÁCLAVSKÁ STRÁŽ« (15. X. 1937)

Do dalšího období čsl. strany lidové v Čechách

Vůdci a představitelé čsl. strany lidové podali v neděli 26. září svým předním spolupracovníkům a i širší veřejnosti bilanci své činnosti za poslední dvě léta na IX. zemském sjezdu čsl. strany lidové v Čechách.

Předstupovali šťastně a hrdě před své stoupence, vědouce, že předložený počet jejich práce a činnosti musí při nejmenším uspokojiti i ty nejnáročnější a nejkritičtější účastníky sjezdu. Prostě vykonali více, než od nich očekával široký lidový tábor a více, než bylo příjemné ostatním »katolickým stranám«. V tomto celém duchu a vědomí také sjezd vyzněl a netřeba se diviti nadšení a pochvalným projevům účastníků, neb byly samozřejmé. Hodnotné projevy představitelů nepostrádaly osobní skromnosti a všestranně byly účastníky velmi příznivě přijímány a radostná pak nálada celého sjezdu

byla vyvrcholena srdečným povzbuzením předsedajícího p. kanovníka Msgre Staška, který si nenechal ujíti tuto příležitost, aby taktricky nezpestřil svými doslovy k jednotlivým referátům velmi dobrou náladu sjezdu.

Pokud jde o pracovní program příští doby přimlouváme se, aby hlavním předmětem úvah a programu »Svatováclavské čtyřletky« byla okolnost, že z takového procenta katolíků v ČSR jest velmi málo voličů, hlasujících s čsl. stranou lidovou, a ještě daleko méně organisovaných v lidové straně. Odtud vyplývající malý počet lidových zástupců v zákonodárných sborech republiky vykonal opravdu mnoho nejen pro své voliče samotné a stát, ale samozřejmě i pro ono ohromné procento katolíků, přidržujících se volebně politických směrů jiných, katolíkům nepříznivých, ba přímo katolíky poškozujících. Není žádným novým objevem, nýbrž dokázaným faktem, že kulturní boj byl zmírněn, či spíše zažehnán lidovou delegací. A kdo připravil půdu a umožnil katolický sjezd v roce 1935? Předpokládal by někdo před 15 lety, že lze počítati s úpravou diecésních hranic církevních podle hranic státních? Známý tribun lidu katolického — zemřelý poslanec Myslivec — řekl kdysi na veřejném táboru pod Sv. Horou, že přijde doba, kdy musíme míti presidenta katolíka — majíce na něho plné právo. Přes svůj vrozený optimismus, jistě sám tehdy nevěřil, že by to bylo možné již v 17. roce republiky. Nastíněné události jsou jen maně zachycené, nehledě k spoustě jiných a jiných, jak pro církev, tak i pro stát a jeho celé občanstvo důležitých a zásadních událostí, na druhé straně pak množství úspěšných zákroků proti extrémním tlakům různých složek ve státě, náboženství či stavech. Tedy klasická posice středu, mírnící náboženské, politické i sociální výstřelky různých stran čistě v duchu náboženského solidarismu. A přes tyto skutečnosti celé katolické veřejnosti zřejmě známé, nechce tato chápati, že pro další a pronikavější úspěch nestačí projev souhlasu nebo potlesk na schůzi. Je třeba spolupráce a v první řadě odevzdání hlasovacího lístku. A tu právě čeká na vedení jistě mnoho úsilí, aby konečně bylo zdoláno — nepochopení katolíků k hnutí samotnému. Pěkně nastínil situaci Msgre Šrámek, kritisuje neutralitu některých našich katolíků: »Úspěchy z činnosti lidové delegace jsou zde, nač tedy bychom katolicky volili«, čili čsl. katolíkům prostě otrnulo a tu nutno jíti na kořen zla, říci jim jasně, že bez politických stran nelze si představiti demokratickou republiku. Ať už se říká, že politické strany jsou zlo, či cokoliv jiného ve státě, jisté je a musí býti, že státem vládne vládní a zákonodárná moc delegátů to jednotlivých politických stran podle jejich volební početnosti. Ježto pak přes naprostou většinu katolíků v ČSR nebyl program katolíků v žádný program politické strany vsunut, je samozřejmé, že katolická politická strana má právo na svou existenci, ba je samozřejmé, že zde je. Dodnes platí slova presidenta-Osvo-

boditele: »Budete míti tolik práv, kolik si jich dobudete.« Je-li soustava republiky založena na politických stranách, musíme svou váhu pomocí politické strany uplatniti. Proto jsou zbytečné jakékoli polemiky o tom, zda existence takové strany je nutna, či nikoli, faktem zůstane, že zájmy katolíků politickou stranou ve státě hájeny býti musí a konečně, katolická strana představující vážný a usměrněný element, jest i zájmem samotného státu, o čemž na nejvyšších místech nejsou na pochybách.

*

Pařížské katolické zpravodajství, jehož šéfem je Pierre Norgen, přineslo v č. 111 ze dne 12. října 1937 ve své novinářské korespondenci »BULLETIN QUOTIDIEN DU C. I. C.« (vycházející v několika světových řečech), obsáhlou zprávu o sjezdu, která byla dodána veškerému evropskému katolickému tisku. Ve zprávě té se praví:

ČESKOSLOVENSKO

Pozoruhodné postavení katolíků k demokracii

Před několika dny konal se v Praze zemský sjezd československé strany lidové v Čechách. Předsedou tohoto sjezdu byl poslanec Stašek, dále byli na tomto sjezdu zastoupeni ministr veřejných prací Ing. Dostálek a vůdce mladé katolické generace dr. J. J. Rückl a říšský předseda lidové strany ministr Šrámek. Pozoruhodným při tomto sjezdu bylo jasné postavení a přiznání se k demokracii. Z přednášek, které při tomto sjezdu byly konány, uvádíme toto:

Proti totalitě

Ministr Šrámek pravil: S veškerou rozhodností jsme odmítli pokus k tak zvané totalitě ve státě. Byli jsme pro volnost politických směrů ve státě. Když před krátkým časem bylo zapotřebí upevniti naši státní demokracii volbou presidenta a panující koaliční většina nemohla se při volbě sjednotiti, nezbývalo nám nic jiného, než přidržeti se ostatní většiny. Utvořili jsme ji a neklesli, ačkoli nás časopisy po dlouhou dobu prohlašovaly za přátele bolševiků a bezbožníků. Vytrvali jsme, vytrvali naši přátelé a zvítězili jsme, čemuž se obdivovala katolická Evropa.

Masaryk vzorem

Poslanec Stašek uvedl ve své řeči: Zasloužilé vůdce národa vzpomínati a je oslavovati znamená je následovati. Tak také chtějí katolíci a lidovci presidenta Masaryka následovati v jeho lásce ke státu, demokracii a spravedlnosti. Ale, drazí přátelé, chceme jej také v něčem jiném následovati.

Masaryk po celý život neúnavně pracoval, nebál se nepřátel, ačkoli jich bylo mnoho a dovedl se do krajnosti bíti pro svoje přesvědčení. Také nám lidovcům budiž náš president Osvoboditel příkladem a slibme si, že ho budeme následovati také s celou duší v neúnavné a houževnaté práci pro naše zásady, ideály a program našeho křesťanského hnutí.

Demokracie a katolicism

Ministr veřejných prací Ing. Dostálek ve své řeči uvedl: Hrozilo velké nebezpečí, neboť určité strany nemohly se rozhodnouti, nemají-li demokratický směr opustiti a přidati se k proudu, který obléval náš stát. A to bude zapsáno na věčnou památku, že československá strana lidová se svým vůdcem Msgre Šrámkem v tomto dějinném okamžiku zvolila si cestu oddanosti a nezištné lásky k tomuto státu, ke svému drahému národu a demokratickým ideálům. Šli jsme za tímto cílem, poněvadž věříme, že demokratický ideál nejlépe odpovídá české duši a je nejspíše schopen chrániti existenci státu a práv občanů. Věříme demokracii, poněvadž na jejím podkladě nejlépe dosáhneme spravedlivého sociálního pořádku, křesťanského pořádku.

Ve své řeči pravil pak mezi jiným dr. J. J. Rückl: Musíme míti na zřeteli harmonii všech elementů ve státě, který nesleduje mystické fantomy, nýbrž stát reální, který chce býti ke všem spravedlivý, zejména k mladé generaci, která jest ochotna proliti krev za svůj stát. President státu projíždí zemí, mluví k Čechům, Slovákům, Němcům, Maďarům, Rusínům, dělníkům, zemědělcům, průmyslníkům, ke starým a zvláště k mladým pro jednotu a svornost. Chceme míti stát, který neustále hledá vyrovnání mezi různými směry, avšak problémy neřeší diktátem, nýbrž shodou.

OBSAH

Bohumil Stašek: Úvodem 3

DÍL PRVNÍ:

Jak jsme pracovali

I. Politika československé strany lidové

Ministr Ing. Jan Dostálek: Československá strana lidová a její práce v politickém, sociálním a kulturním vývoji Československé republiky 7
Dr. Josef Doležal: Československá strana lidová v politický i hospodářsky rozvrácených dobách posledních let 24
Jan Scheinost: Cesty, po kterých jsme šli a půjdeme i v budoucnosti 32

II. Organisace československé strany lidové

František Kliment: Jak jsme pracovali pro upevnění a vzrůst naší strany 38
František Moravec: Směrnice činnosti ústřední lidové propagandy 48
Jan Holub: Činnost Národohospodářského sboru čsl. strany lidové v Čechách . . . 52
František Moravec: Zemský svaz krajů čsl. strany lidové v Čechách 55
František Kliment: Kondiční odbor a jeho práce v dobách nezaměstnanosti a hospodářské krise 56
Václav Vedral: Lidová strana v samosprávě 57
MUDr. Karel Černý: Klub lidových lékařů 58
Odolen Matucha: Klub lidových právníků 59

III. Mladá generace čsl. strany lidové

Dr. Jan Jiří Rückl: Mladí lidovci v lidovém hnutí, jejich program a práce 61
Antonín Jandáček: Práce Mladé generace čsl. strany lidové v Čechách 77
JUC. Jaroslav Pecháček: Práce Klubu lidových akademiků 81
František Boublík: Spolek pro podporování studentstva při čsl. straně lidové . . 82

IV. Tisková činnost československé strany lidové

Bohumil Stašek: Význam a důležitost katol. tisku v dnešních dobách 85
Antonín Hořánek: Rozvoj Československé akciové tiskárny v poslední době . . . 89
František Jirásek: Nakladatelství »Vyšehrad« a jeho práce pro katolickou knihu 97
JUDr. Jaroslav Zelenka: Práce Spolku pro podporování a vydávání lidového tisku v ČSR 101
Josef Daněk: Založení »Ligy šiřitelů katolického tisku« 104
Bohuslav Rupp: Dvě tvrze katolické literatury 107

V. Odborová činnost československé strany lidové

Bohumil Stašek: Nový hospodářský řád křesťanský světlem do temné budoucnosti . 111
Dr. Josef Doležal: Jak se v lidové straně uplatňuje prakticky myšlenka stavovská a solidarismu 117
Dr. Josef Novák: Družstevnictví v lidové straně 119
Václav Knotek: Hospodářské Sdružení českých křesťanských zemědělců 122
Josef Nepraš: Ústředí křesťanských odborových organisací zaměstnaneckých v Čechách za období 1934—1937 124
František Pexa: Náš Svaz lidových živnostníků a obchodníků čsl. 129
Albert Majer: Práce Svazu lidových železničářů 131
Eduard Esner: Lidový svaz poštovních zaměstnanců v ČSR 133
Ladislav Šolc: Veřejní zaměstnanci . . 135
Karel Nerad: Lidové peněžnictví . . . 137
František Dobeš: Skladištní a konsumní družstva 139
Václav Nesnídal: Spolkové domy v Čechách 143
Odolen Matucha: Lidový autoklub v RČS 144

VI. Kulturní činnost československé strany lidové

Bohumil Stašek: Úkoly kulturní práce v československé straně lidové 145
Jan Scheinost, Aloys Skoumal, Frant. Moravec, Antonín Křivan, Ivan Čunčík: Lidová akademie . 147
Ludvík Šafránek: Filmové sdružení katolické kinematografie v ČSR 154

DÍL DRUHÝ:

IX. řádný zemský sjezd československé strany lidové v Čechách ve dnech 25. a 26. září 1937 v Praze

Bohumil Stašek: Náš devátý sjezd . . 157
Tisková manifestace československé strany lidové 159
Bohumil Stašek: Práce lidové strany na poli katolického tisku 160
Slavnostní manifestace křesťanské solidarity stavů organisovaných v československé straně lidové spojená s holdem papeži sociálních encyklik Pia XI. 170
Dr. Josef Novák: Doba úzkosti a varu 172
Václav Knotek: Vesnice pro křesťanskou solidaritu stavovskou 175
Alois Petr: Křesťanské dělnictvo hlásí se k solidarismu 176
Inž. Jaroslav Hájíček: Podle odkazu svých předků věrni národu a československé straně lidové pro lepší budoucnost svého stavu 177
František Novák: Spravedlnost všem i veřejným zaměstnancům pod praporem československé strany lidové 181
Hold křesťanských odborářů Svatému Otci . 184
Slavný hold československé strany lidové republice a jejímu ochránci sv. Václavu spojený se smuteční vzpomínkou na prezidenta Osvoboditele na památném Vyšehradě, s projevem předsedy Msgre B. Stašk a 187
F. Moravec: Sborová recitace: Nedej zahynouti nám ni budoucím! 194
IX. řádný zemský sjezd československé strany lidové v Čechách změnil se ve velkou manifestaci pro svatováclavskou republiku 196
Msgre B. Stašek zahajuje náš největší sjezd 197
Hold památce presidenta Osvoboditele . . 198
Vzpomínka na naše zemřelé stoupence 199
Dík strany ministru inž. Janu Dostálkovi . 204
Projev ministra dr. Jana Šrámka 205
Lidová strana v Čechách — práci p. říšského předsedy 209
Vážíme si svého ústředního tajemníka . . 210
Práce nejlepším vavřínem mladých . . . 211
Sjezdová pokladní zpráva 212
Sjezdové komise pracují 213
Orelstvo zdraví sjezd 215
Bohumil Stašek: Budeme budovati svatováclavskou republiku! 217
Strhující závěr největšího sjezdu československé strany lidové v Čechách 219
IX. řádný zemský sjezd československé strany lidové v Čechách zakončen byl poutí do Staré Boleslavě, spojenou se sjezdem křesťanských zemědělců a pobožnosti za mír a pokoj v Československé republice 220
Bohumila Staška projev ve Staré Boleslavi 223

DÍL TŘETÍ:

Jak půjdeme dále...

I. Naše směrnice pro budoucí práci

Co chce a začne bojuje čsl. strana lidová . . . 231

II. Oč budou pracovati naši odboráři

Spolupráce zemědělců s ostatními stavy na základě křesťanské spravedlnosti zabezpečuje nový hospodářský řád 239
Oč usiluje křesťanský dělník a zaměstnanec 243
Požadavky lidových živnostníků a obchodníků 246
Minimální požadavky křesťanských veřej. zaměstnanců 248

III. Naše budoucí činnost v samosprávě LOS 249

IV. Velký politický ohlas IX. řádného zemského sjezdu československé strany lidové 261

KOMU SVĚŘITI ÚSPORY?

Jistě peněžnímu ústavu, který požívá plné důvěry! Střádat je povinností. Je k tomu třeba zdravého smyslu, porozumění pro potřeby života a trochu odhodlanosti učiniti první sebe menší počátek. Začněte ihned, spoření nemožno odkládat! Obraťte se s důvěrou na peněžní ústav, který Vám bude bezpečně chrániti těžce nastřádané úspory. Je jím

VZÁJEMNÁ ZÁLOŽNA

ZAPSANÉ SPOL. S R. O.

v Praze I, Kozí ul. č. 15 - Bílkova ul. č. 20

ČÍSLO POŠTOVNÍ SPOŘITELNY 34058 - TELEFON ČÍSLO 63408

ZALOŽENA ROKU 1923 ÚŘEDNÍ HODINY 8—1

Přijímá vklady na vkladní knížky nebo na běžný účet, zapůjčuje bezplatně vkusné střádanky. Poskytuje zápůjčky všeho druhu, zprostředkuje též koupi a prodej cenných papírů a losů. Záložna provádí veškeré druhy peněžních obchodů a udílí bezplatně porady v záležitostech obchodních a úvěrních.

ČESKOSLOVANSKÁ AKCIOVÁ TISKÁRNA

PODNIKY TISKAŘSKÉ, NAKLADATELSKÉ A KNIHKUPECKÉ

V PRAZE II, VÁCLAVSKÁ UL. 12 A KARLOVO NÁM. 5

Telefon 451-41 až 451-45, 457-51 až 457-55

FILIALNÍ ZÁVODY

V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH, LANNOVA 652

Telefon 123

Pečlivou grafickou prací, pohotovostí a solidností doporučuje se k provádění všeho druhu tisku pro Vaši potřebu

PROVÁDÍ VEŠKERÉ PRÁCE TISKAŘSKÉ

PRO ÚŘADY A PRIVÁT:

formuláře, výkazy, různá oznámení, sazebníky, programy, pozvánky, vstupenky, oznámení slavností, navštívenky, diplomy, nekrology, soukromé tisky, umělecké listy, výroční zprávy, kalendáře jedno- i vícebarevné, zásnubní oznámení, svatební oznámení, oznámení narození, poděkování, úmrtní oznámení, blahopřání atd.

PRO OBCHOD A PRŮMYSL:

dopisní papíry, účty, korespondenční lístky, katalogy, ceníky, prospekty jedno- i vícebarevné, brožury, plakáty, mnohobarevné tisky, peněžní formuláře, šeky, smlouvy, akcie, adresáře, adresní lístky, etikety v hromadné výrobě, obchodní knihy, obaly, pracovní řády, jubilejní tisky atd.

PRO NAKLADATELSKÉ PODNIKY:

díla všeho druhu, noviny, časopisy v rotačním i plochém tisku, technické i vědecké knihy, učebnice, jedno- i mnohobarevné přílohy, mapy vícebarevné, ilustrace, ochranné obaly, seznamy knih, brožury, objednací lístky, cizojazyčná díla, umělecky vyzdobené knihy, bibliofilie, matrice atd.

VLASTNÍ VÝROBA ŠTOČKŮ • PESTROBAREVNÝ OFFSETOVÝ TISK

VAZBY KNIH V UMĚLECKÉM PROVEDENÍ

Vedle všech těchto tiskopisů tiskne a rozesílá svou vlastní expedicí 43 druhů časopisů, počítaje v to 2 denní listy

Řekli jsme o našem podniku to nejdůležitější. Očekáváme, že při nejbližší příležitosti použijete našich služeb. - *Posloužíme vzorně!*

1. F. Mauriac: Život Ježíšův.
2. Dr. R. W. Hynek: Kristova tvář a muka.
3. R. Fontenelle: Jeho Svatost Pius XI.
4. Fr. Skácelík: Venkovský lékař.
5. Hasert-Katann: Divy světového řádu.
6. P. Ducatillon Daniel-Rops: Rudé plameny nad Evropou.
7. Bibliofilie.

Tyto knihy vyšly v nakladatelství „Vyšehrad" v roce 1937. Cena všech svazků činí Kč 250·—.

Je však možno získati je za Kč 160·—, stanete-li se členem

„Katolického Literárního Klubu"

který si vzal za úkol vydati ročně 6 nejlepších knih katolických, domácí i cizí literární produkce, a k vánocům bibliofilskou prémii. Příspěvek možno skládati i po Kč 40·— čtvrtletně. Pro rok 1938 jsou připraveny knihy těchto vynikajících autorů: E. Baumanna, A. Rachmannové, F. W. Foerstra, G. K. Chestertona, D. Wieserové, H. Belloca, R. I. Malého.

Nechť není jednoho našeho čtenáře, který by nebyl členem této edice!

500.000

knih ročně chceme dáti katolickému lidu.

Je to možné? Ano.

V „ROZMACHU DOBRÉ KNIHY"

který jsme založili r. 1936, vycházejí ročně 2 serie knih po 3 svazcích, každá serie o rozsahu 650 stran za pouhých Kč 6·—. První serie, vydaná v nákladu 60.000 výtisků, byla během 6 týdnů rozebrána. Obsahovala: Pierre L' Ermitte: Zůstaňte doma!, P. J. Procházka: Čeští františkáni v Habeši a Vlasta Javořická: Rozdrcené štěstí. Druhá serie vyšla v listopadu 1937 a obsahuje: F. Mauriac: Lurdští poutníci, S. Jurkičová: Patnáct věží a V. Javořická: V nepříznivé půdě.

Jaký dárek k vánocům, jmeninám, svatbě, k sv. biřmování, za pěkné vysvědčení a vůbec ke každé příležitosti?

KNIHA! Která to bude, poradí každému náš seznam knih, o nějž si napište. Vydáváme knihy pro mládež, pro dospělé, lidovou četbu, knihy pro náročné čtenáře, náboženské spisy atd. Ceník pošle, jakož i všechny informace o Katolickém Literárním Klubu a Rozmachu dobré knihy podá ochotně

vydavatelství a nakladatelství „Vyšehrad"
v Praze II, Václavská ulice číslo 12.

Hodnotná brožurková literatura, knihovnička „HOVORY DNEŠKA", přináší zdroj poučení a vhodnou látku pro přednášky a potřeby veřejných pracovníků. 1. B. Stašek: Nový hospodářský řád křesťanský. 2. B. Stašek: Co chceme? Řeč v generální rozpočtové debatě poslanecké sněmovny 30. XI. 1937 o politice, cílech a úkolech čsl. strany lidové v přítomné době. 3. Dr. J. Doležal: Evropa dvacet let po bolševické revoluci. Jednotlivě Kč 2·–. Roční předplatné na I. řadu šesti svazků Kč 10·–.

„PŘIJĎ KRÁLOVSTVÍ TVÉ"

Sborník dramatických scén a sborové recitace, sloužících k propagování lidového programu křesťanského řádu při našich manifestacích a sjezdech, přináší scény F. Moravce: Dábel nad rotačkou, Ve šlépějích kolportéra Š. Kubínka, Přijď království Tvé, Lidé Ho zabili... a Obilí, které zraje... spolu se sborovými recitacemi: Ať žije Kristus Král!, Na Křížové cestě, 3. listopad 1918 a Nedej zahynouti nám ni budoucím! Sborník je doplněn básní Msgre V. Hornova k sv. Michaelu archandělu a dětským výstupem K. B. Hrocha: Ať žije Dětská neděle! Sborník obdržíte za Kč 3·–.

Bude-li čísti špatný tisk národ nejzbožnější na světě, stane se národem bezbožníků

Zapamatujte si tato slova slavného francouzského kardinála Pie, protože nejlépe ukazují, jaký vliv má tisk na veřejné mínění. Kolik nevinných lidí bylo připraveno novinami o čest a dobré jméno. Kolik rodin bylo rozvráceno, v kolika lidech ubil tisk poslední jiskřičku křesťanského smýšlení.

Nekupuj špatný tisk a netrp jej o domůvenosti

Důležitost katol. tisku vyzdvihuje náměstek Kristův, velký papež a přítel dělného lidu Lev XIII., který volá ke katolíkům: „Protože nepřátelé křesťanství jsou zvyklí používat denního tisku, aby jím kazili lid, je nutno, aby katolíci pochopili, že je důležito, aby obrana na tomto poli nebyla chabší a ubožejší než útok." Zamyslete se nad těmito slovy. - Rozšíření katol. tisku znamená zabezpečení veškerého náboženského, kulturního i charitativního podnikání a nápravu v životě veřejném, státním, sociálním a hospodářském.

Katolíci! Máme svůj tisk katolický, který stojí na výši doby:

LIDOVÉ LISTY

30 Kč

NEDĚLNÍ LIDOVÉ LISTY

70 Kč

LIDOVÉ LISTY jsou vybaveny tak, že patří mezi nejlepší deníky vůbec. Najdete v nich zprávy náboženské, kulturní, zajímavosti ze života politického, národního, hospodářského, peněžnictví, sport, radio, hezké povídky, román, hádanky, filatelii, šachy atd. „Lidové listy" Vám dají všecko, co od dobrého deníku očekáváte. Předplatné činí Kč 7·— měsíčně. Při odbírání v prodejnách novin nebo od kolportérů Kč 6·— měsíčně, když jsou zasílány nejméně 4 výtisky pod jednou páskou.

PONDĚLNÍ LIDOVÉ LISTY

30 Kč

Čtrnáctideník pro zájmy mladých, pro průkopníky lidového hnutí. List na výboj po zklamaných frázích liberalismu a socialismu v otázkách kulturních, sociálních a hospodářských v rámci křesťanského snažení. Poznejte časopis mladých uvědomělých lidovců. Roč. předpl. Kč 10·—.

3.generace

50 Kč

Vychází již 30 let a za tu dobu získal si zásluhy o lidové hnutí, jemuž vychoval nové generace. Přináší přehled, co týden dal, tržní zprávy, hospodářské články, román, a redakční hovorna zodpovídá veškeré dotazy. Roč. předpl. Kč 15·—.

VENKOVAN

Nejlevnější týdeník pro venkovský lid

Administrace všech těchto časopisů je: *Praha II, Václavská ul. čís. 12*

ČTĚTE - ROZŠIŘUJTE!

TŘI ZDROJE

dobré katolické četby pro celou rodinu

ZA Kč 1·- TÝDNĚ

Literaturu a časopisy zábavné i odborné, zvláště spisy všech autorů katolických kdekoli na světě vydané, dodá Vám naše

KNIHKUPECTVÍ ČESKOSLOVANSKÉ AKCIOVÉ TISKÁRNY

U ZLATÉHO KLASU

PRAHA II. Karlovo náměstí číslo 5, filiálka České Budějovice

Nabídky a seznamy obratem zdarma zašleme. Zvláštní prodejní oddělení křížů, soch a obrazů

LIDOVÁ OBEC DRUŽSTEVNÍ

Praha II., Spálená 15.

SVAZ HOSPODÁŘSKÝCH DRUŽSTEV ČSL.

Peněžní centrála Kampelíkových záložen. Revisní a organisační ústředí záložen a družstev.

ÚSTŘEDNÍ ZÁLOŽNA LIDOVÁ.

Ukládací a poradní ústředí Lidových záložen, s Kč 270 miliony svěřených vkladů.

HOSPODÁŘSKÁ DRUŽSTEVNÍ JEDNOTA

Nákupní a prodejní ústředí lidových skladištních družstev.

»Charitas«

p e n s i o n

Vás pohodlně ubytuje ve svých 110 jednolůžkových pokojích, opatřených ústředním topením, teplou a studenou vodou. Výtah, *telefon a lázně k disposici.* Pánské a dámské oddělení.

»Charitas«

restaurační podniky

Vaří parou, proto čistě, avšak dle receptu Vašich maminek, tedy chutně, vydatně a při tom lacino. *Výhodné předplacení. Společenské místnosti. Svatby a bankety.*

Praha II.,

Karlovo náměstí číslo 5n.

Telefon čísla: 457-54, 457-51, 471-79, 431-41.

Stanice elektr. dráhy: 2, 6, 14, 15, 16, 18, 20, 21.